

દાર્શનિક

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપરિયોગિક વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૮૧૭૭૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૪૧૨૪૪૫૫

વિગય ૬-:૪

દયારત્નમાળ.

અટલે

ગુજર્ કવિ રત્ન દયારામભાઈનાં કેટલાંક
સુંદર કાવ્યોનો સંગ્રહ.

ભાગ. ૧ લો.

આવૃત્તિ ત્રીજી.

મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦ સચિત્ર.

(પોસ્ટેજ ગ્રહ.)

—સંશોધન કરી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

લોખાનાથ બાપાલાલ કંથારીઆ.

પ્રકાશક,

લોખનાથ બાપાલાલ કંથારીઆ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગૂજરાતી કૌપીરાઈટ-રજીસ્ટર્ડ
૧૧૭૭૦

(સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધીન છે.)

ઈ. સ. ૧૯૨૪.

પ્રત ૫૦૦

મુદ્રક,

નરવરલાલ શંકરલાલ મેહતા.

મુદ્રણસ્થાન,

વિવેકાનંદ મુદ્રણાલય.

ખાડીઆ-અમદાવાદ.

પ્રસ્તાવના.

દયારત્નમાળા-એટલે ગુજર્ કવિરત્ન દયારામભાઈનાં કાવ્યોમાંથી કેટલીક સુંદર કવિતાઓનો સંગ્રહ. તે આપણા સુપ્રસિદ્ધ કવિનર્મદની ઇચ્છાનુસાર સમગ્ર પ્રયત્ન કરી રાખેલાં ટાંચણોને આધારે, “દયારત્નમાળા” નામ આપી પ્રસિદ્ધ કરવાનું કૃતિ લાગ્યાથી, ઇ. સ. ૧૯૦૧ માં પ્રથમ આવૃત્તિ બહાર પાડેલી; તે ખરી જવાથી બીજી આવૃત્તિ સને ૧૯૦૩ માં પ્રસિદ્ધ કરી હતી. તે પછી બીજી રીતે નાગર શાંતિની સેવા કરવાની ઇચ્છાથી “નાગરકલ્પ” પ્રસિદ્ધ કરવાના, તેમજ છુટક લેખો અને કવિતા લખવાના, તથા ઉદર નિમિત્તના બીજા વ્યવસાયોમાં ચિત્ત લાગ્યાથી, હાલ ૨૦ વર્ષ જેવા લાંબા અંતરે, આ ત્રીજી આવૃત્તિ, જનસમાજને રજુ કરવાની પ્રેરણા થઈ છે. આશા છે કે, પ્રથમની માફક તે લોકપ્રિય થઈ પડશે. આ કાર્યથી દ-કા-સં. ની ખપત ઓછી કરવાનો ધરાદો નથી. પરંતુ થોડા વાંચનદારા વધારે માટે રૂચી થાય, એજ લક્ષ્યખિંદુ છે. ગુજરાતના એક નામાંકિત મહાકવિનું પૂજ્યભાવે પુનઃ પુનઃ સ્મરણ થાય, ઉપરછલુ વાંચતાં અવળો અભિપ્રાય બંધાવે એવાં, પણ કેંડા રહસ્યથી ભરેલાં સુંદર કાવ્યોને સવળી રીતે વાંચવા તથા સમજવાનો શ્રમ લેવાની રૂચી થાય, એજ લક્ષ્યખિંદુ છે.

અમદાવાદ તારીખ. ૨૪-૬-૧૯૨૪. જોગાનાથ આપાલાલ કંથારિયા.

સૂચના.

૧ આ કવિતાઓ કવિશ્રીના જીવન અરિત્ર સાથે વાંચવાની છે.

૨ આ દ. ર. મા. વાંચતાં—દરેક કવિતાનો—રાગ શો, તે કયા પુસ્તકમાં, કયે પાને છે, તે ખુલાસા માટે જીઓ પત્રક અ.

૩ કેટલીક કવિતાના ઉતારામાં કવિનું નામ દર્શાવનારી અંતિમ કડી દાખલ છે, અને મનસ્વિ ઉતારામાં તે નથી; તેથી નામ વગરની કવિતા બીજાની સમજાવાની નથી.

૪ આ પ્રસ્તાવનામાં, આ દ. ર. મા. માં, અને પત્રક અ માં જે સંજ્ઞાઓ વપરાઈ છે, તેના ખુલાસા નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) દ-કા-સં. એટલે કવિનર્મદે તૈયાર કરાવેલા અને મુંબઈ ગુજરાતી પ્રેસમાંથી છપાઈને પ્રસિદ્ધ થયેલા દયારામ કાવ્યસંગ્રહની ચોથી આવૃત્તિ.

(૨) મી.-દ-કા-મ-મા. એટલે ડાહ્યાઈ નિવાસી નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહે છપાવીને પ્રસિદ્ધ કરેલ મી દયારામ કાવ્ય મણીમાળા ભાગ ૧

(૩) ભ. ક. દ. જી. ચ. એટલે ભક્ત કવિ દયારામનું જીવન ચરિત્ર. ડોઁઈ નિવાસી નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહે જીવાની પ્રસિદ્ધ કરેલ.

(૪) દ-કા-સુ. એટલે વડોદરાવાળા વ્યાસ પ્રાણશંકર વૈજનાથે સંગ્રહ કરેલી કવિશ્રીની કવિતાઓનું મુંબઈ ગુજરાતી પ્રેસમાંથી જીપાઈને પ્રસિદ્ધ થયેલું દયારામ કાવ્યસુધા.

(૫) પ્રા-કા-મા-મંથ. એટલે રા. બા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળા અને નાથાશંકર શાસ્ત્રીએ જીપાઈ પ્રસિદ્ધ કરેલ પ્રાચીન કાવ્યમાળાનો ગ્રંથ નંબર...

(૬) પ્રા-કા-ત્રિ-અંક...સને...એટલે કાંટાવાળા અને નાથાશંકરે જીપાવેલ પ્રાચીનકાવ્ય ત્રિમાસિકનો અંક...સને.

(૭) બૃ-કા-દો-ભાગ. એટલે “મુંબઈ ગુજરાતી પ્રેસ” માંથી જીપાઈને પ્રસિદ્ધ થયેલું બૃહત્ કાવ્ય દોહન ભાગ...

(૮) દ-ર-મા. એટલે દયારત્નમાળ.

(૯) અમ્ર-ગુ-ક. એટલે નડિયાદ નિવાસી ચતુરભાઈ શંકરભાઈ પટેલે સને ૧૮૮૫ માં જીપાઈ પ્રસિદ્ધ કરેલ અમ્રપ્રસિદ્ધ ગુજરાતી કવિતા નામનું માસિક ઓપાનિયું.

(૧૦) દ-કૃ-ક. એટલે અમદાવાદના જીકસેલર હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસે જીપાવેલી “કવિ દયારામની કવિતાઓ અને (૨) અમદાવાદના જીકસેલર માહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે તરફથી જીપાઈને પ્રસિદ્ધ થયેલ “દયારામકૃત કવિતા.”

(૧૧) જીનું દ-કા-સં. એટલે અમદાવાદમાં જીપખાનાની શરૂઆત થતા પહેલાંના શિલાપ્રેસમાં જીપાઈને બાહાર પડેલ જીનું દયારામ કાવ્યસંગ્રહ.

(૧૨) જીનું-કા-દો. એટલે જીનું કાવ્ય દોહન.

—શુદ્ધિ પત્રક માટે જીઓ અ પત્રકનું પાનુ-૫૪—

દેવીશ્રી
 શુ જ રા તી
 સાહિત્ય પરિષદ,
 પરવાનગી મેળવી નથી તોપણ,
 આપના પવિત્ર ચરણ કમળમાં,
 પૂજ્ય ભાવે
 અર્પણ કરૂં છું,
 આ લઘુ કાવ્ય સંગ્રહ,
 હું આપનો
 સાહિત્ય પ્રેમી શેવક

ભોજાનાથ બાપાસાલ કંથારિઆ.

ગુજ્જર કવિરત્ન-દયારામ પ્રભુરામ ભટ્ટ.

સાઠોદરા નાગર ગૃહસ્થ.

જન્મભૂમિ-ચક્રતિર્થ.

જન્મ સંવત ૧૮૨૩

મરણભૂમિ-દર્માંવતિ.

મરણ સંવત ૧૯૦૮

દયારત્નમાળા—ભાગ ૧—

ગુર્જર કવિરત્ન દયારામચાંદનાં કાવ્યોમાંથી “દયારામ જયંતિ” માટે કવિશ્રીના નામ સ્મરણને અર્પણ કરવા સાર તૈયાર કરેલી એક લઘુ પુષ્પાંજલિ.

મંગલાચરણ.

રાધાકૃષ્ણ, રાધાકૃષ્ણ, રાધા વૃજરાય, રાધાકૃષ્ણ ગાય, તેના પાપ તાપ જાય;
પાપ તાપ જાય, હરિ હૃદમાં સમાય, વૃજલાડિલા હો લાલ, રાધાકૃષ્ણ ગાય૦—૧
ચાર ચંડીપુરિ નિવાસ, શ્રિમંત નાગર કૃષ્ણનો દાસ; ૨—“પદ્મ”
પ્રભુરામ પિતાનું નામ, નર્મદા તટે વિપ્ર દયારામ ૩—“૧”
રાજકોર મહાલક્ષ્મી માત, જેની કીર્તિ સ્વપુર વિખ્યાત;
માત પ્રબોધી પ્રભુએ જ્યારે, હું બાળવેશ હતો ત્યારે.

૩ — જસોદાજીના “હાલરડા” માંથી. —

હરિના મુખડા ઊપર વાર કોટિક ચંદ્રમા, પંકજલોચન સુંદર વિશાળ કપોળ;
દીપક જ્યોતિ સરખી દીપે સુંદર નાસિકા, કોમળ અધર અંજલુ છે ફડા રાતા ચોળ.
માતા જસોદા જુલાવે પુત્ર પારણ૦—૨
સરવે સોનાનું જડિત મણિમય પારણું. જુલાવે રમખુમ વાજે મુધરીનો ધમકાર;
માતા વિધ વિધ વચને હરિગુણુ મારે હાલડાં, ખેંચે દુભતિયાળી રેશમ દોરી સાર.
માતા જસોદા૦—૬

હંસ કારડ ને કોઢિલ પોપટ પારણે, જયેયા ચક્રાર ને કાંધ સારસ મેના મોર;
રમકડાં મૂક્યાં રમવાને મોહનલાલને, ધમધમ મુધરા વળડે નંદ કિશોર. માતા૦—૭
મ્હારા કાં'નાની સમાચી કન્યા લાવશું, મ્હારા લાલને પરણાવિશ મોટે ઘેર;
મ્હારો જયો વરરાજા ચૈ ઘોડે બેસશે, મ્હારો કાં'નો કરશે સદાય લીલાલ્હર. માતા૦—૮

સન્નન સાંભળો રે, હરિની બાળલિલા કેં મારું; ૪ — બાળ
કોટી કમ્પના રે, પતિતપણાથી પાવન મારું. ૧ લીલાના એક
છેર પર સાંભલુ રે, સિંહ નખ શોભે સુવરણ મઢિઓ; ૨ ગરબામાંથી—
મણિ મુક્તા તણ્ણીરે, માળાઓ જે નાભી અડિયો. ૮
કુંડળ કાંનમારે, પડ્યાં પ્રતિબિંબ કપોળે ઝળકે:
જુમણું વેળિયું'રે, મોતી ભરિયું લટકે લળકે. ૧૧
મુખ પર ખૂમતા રે, હરિને ખિટડિયાંળા કેસ;
જાળિ ધનસ્પામ છે રે, મનમોહન પ્રભુ બાળક વેસ, ૧૨

ખોલે તોતળુરે, ઠણઠણતો કાનડ થાય કાલો;
 “મઃડિ! ધવાડની” રે, હઠ કરિ કેહેતાં લાગે વ્હાલો. ૧૫
 ગોવિંદ ઘૂંટડેરે, દૂધ પિયે જસોદા મુખ નવે;
 પુત્રકારી કરીરે, જનુની આંખનાં આંસુ લૂવે. ૧૭
 તૃપ્ત થયા પછીરે, માણ વિવિધ રમકડાં આપે;
 ખેલે આંગણુમારે, ગોપીજન લે હૃદયા આંપે. ૧૮
 અને એ રજ ભથારે, વચ્છનું પૂંછ ગ્રહી કરે પૂડે;
 પડિ જવાય છેરે, ગોપી હસી પડે-વણિ બેઠે. ૨૨
 તજની સુંદરીરે, લાલચ માંખણ તણી બતાવે;
 નતર પ્રમથારે, પ્રભુને થૈ થૈ થનક નચાવે. ૨૩

૫—ખાળલીલાના બીજ ગરખામાંથી—

શ્રીકૃષ્ણની આળસેષાથી હેરાંન થયેલી ગોપીઓ જસોદા પાસે આવી
 ફરીઆદ કરેછે કે—“કુંવરને વારોની વૃજરાણી. ૨૬.
 સહુ વૃજનાર મળીને આવી, શ્રી યશોદાજીને ધામરે,
 લાડકવાયો પુત્ર કયો ક્યમ, વસિયે ગોકુળ આમ. કુંવરને૦—૧
 * * * * *
 લાકડિ લે ઉખળ પર ચઢિને, શીકેયા લે સહુ ખાયરે,
 સખાને આપે તેથી વધે તો, માંકલડાંને પાય. કુંવરને૦—૮
 એક સખાની ખાંધે ચઢિને, અતી બિચું પણ ચાખેરે,
 તેથી ન ફાવે તો દોહોણી કરે કાંણી, ધાર તળે મુખ રાખે. કુંવરને૦—૧૧
 કાંધ ન ચાલે તો છોડે વાછરડાં, વેળા વના શ્વરાવે રે,
 સુતા બાળકને જને જગાડે, ગ્રહોંટીઓ દર્દ રડાવે. કુંવરને૦—૧૪
 મેં કહ્યું ચોર આજ આવ્યો દાવે, નહીં જવા દઉં ગ્રહેશરે,
 મરડી મુંછ એણે કહ્યું મુજને, હું જાણ, તું જોડને રહેશ. કુંવરને૦—૧૭
 કરી કળા એક મડી બધું મુખ, એટલે મેં જાણ્યોરે,
 કયો કાચળો માદારી આંખમાં, હું ચોળવા રહી, એ ચાલ્યો. કુંવરને૦—૧૮
 એક કહે મેં જાણ્યો હુતો આજે, તોપણ એ નવ ગાંધ્યોરે,
 ત્રોડી મુજ મુક્તાકળ માળા, હું વિણવા રહી, વ્હાલો નાઠો. કુંવરને૦—૧૯
 એટલામાં એક અબળા આવી, કહ્યું જીવે લાવીહું જાલીરે,
 છોડો ઉધાડે તો પુત્ર પોતાનો, લજવાંણી પડી ઠાલી. કુંવરને૦—૨૦
 એવું કહેતામાં પ્રભુ આંગણે આવ્યા, નિદ્રામાંથી જીડીરે,
 જમોમનિ કેહે જીઓ આ મારો બાળક, યુવનિ સર્વ તમે જૂહી. કુંવરને૦—૨૨

પ્રેમ કટાક્ષે કરી સહુ કાંમની, સ્વાંમી શ્રાદ્ધને જોયુરે,
લોહપોટ થૈ ઐ સહુ લલના, પ્રીતમમાં મન પ્રોયું.

કુંવરને—૨૩

પરાક્રમ પ્રેમનું પેખો રે, પડ્યું નહું કોઇ માધનનું કામ;

૬ — ત્રીજી

વશ કર્યા વ્રજનારે રે, વિઠ્ઠલ અચ્યુત આત્મારામ.

૨૬. ગરબામાંથી—

કોઈ કે' પેલો પાટલો લાવો રે, પાળી માગે કોય;

કોઈ મંગાવે પાહુકા રે, જેમ કે' પ્રાકૃત જાળક હોય.

૭

એક કે' ધુલની માળા ગૂંથો રે, આવડે છે જોડું આજ;

એક કે' પેલી દો'ણી લાવો રે, એમ કરે કરાવ્યાં કાજ,

૪

એક કે' મ્હારો ચોટલો ગૂંથો રે, એક કે' ભેટો લાલ;

એક કે' ચુંખન કરવા દો રે, તેને મુખે ચરાડે ગાલ.

૫

એક કે' કરના ચાળા કરિને રે, “નાચો નંદકુમાર;”

એક કે' લાલા ગાઓ તો રે, માંખણ આપું જીજી વાર.

૬

કોટે વળમતો કુંવર મ્હારો, છોડવ્યો છૂટે નહીં

૭—“પ્રેમરસ

તે સૂત મ્હારો ક્યાં ગયો, ઓ દેવ! હું જાણી કહીં

૧ ગીતા”માંથી—

સ્ફટિક મણીના સ્થંભમાં, પ્રતિબિંબ એનું નિરખતો;

તે સંગ રમવા માટે, હૈયામાં ધણુ એ દરખતો

૨

આપે એ માંખણ હડ કરી, વળગીને સ્થંભેથી પડે;

ઓ મા! એ ખાતો નથી કહિ, રયામ તે માટે રડે.

૩

એક વાર દધિનું પાત્ર ભાગ્યું. વાંક એ એથી થયો;

તે માટ બાંધ્યો જાખજો, પછિ રાંક થૈ બેશી રહ્યો.

૪

તે મૂખ એનું સાંભરે, રોમાંચ તન મ્હાફું બળે;

દયાના પ્રભુ પ્રાણવલ્લભ, મળે તો બળતર ટળે.

૫

૮—“કમળલીલા” માંથી—

રમે રમાપતિ મિત્રને સંગ.

એક મારે-એક અટકાવે જાઓ-એ વિધિ રમતા નાંના રંગ.

રમે—

મિત્ર જિતે તવ માધવ મરડે, માધવ જિતે તવ મિત્રને દાવ;

દયાનો પ્રિતમ એ વિધિ રમતો, હરિ કરે જાળચેષ્ટા તો સાવ.

રમે—

૯—“રાસ પંચધ્યાયી” માંથી—

જુથ બે થયાં, ને પહણુ એ વિધે કરી રે લોલ; મીર આપ આપણી વિધે રે'લું હરીરે લોલ. ૨૪૮

વહનું સ્વાંમી સ્વાંમી, નિરે કરી જાલકેરે લોલ; મીર જીતવી તે મારી છલક છાલકેરે લોલ. ૨૪૯

હૃદ મેલી પોતાની હડી પાછું ફરેરે લોલ; આપણે વિદાર એહતે હાથું ફરે રે લોલ. ૨૫૦

એમ સ્વાંમી સ્વાંમી મર્વ જળ કીડા કરેરે લોલ; મીર મ્હેલીને ના કોઇ પાછેરે ફરેરે લોલ. ૨૫૧

પનઘટપર હું ને એ મળિયાં, આનંદે કરિ વાતો.
આજ રિસાઈ રાંછી બેઠાં, જે સુણિ દુઃખી હું થાતો;
રાધા રિસાઈ, રિસાઈ, રિસાઈ
નંદકુંવર બહુ નેહ કરે પશુ, આલે નહિં ચતુરાઈ. રાધા રિસાઈ—

૧૦ — “ પત્ર-
લીલા ”માંથી—

૧૧—તેરમે વર્ષે કરેલી કવિતા—

કૃત્ત-ગ્રાપી સંવાદની પહેલી મસ્ત સુંદર ગરબી—

આઠે કુવા ને નવ વાવડી રે લોલ, સોલસેં પનિકારિની દાર;
મ્હારા બ્હાલાજી હો! હાવાં નહિં જાડં મહિ વેચવા રે લોલ. ૨૬.
સોના તે કેર મ્હાર બેડલુ રે લોલ, ઉઠેણિ રત્ન જડાવ. મ્હારા—૧
કેડ મરડિને ઘોડા મ્હેં બપોં રે લોલ, તુટ્યો મ્હારો નવસર દાર; „ ૨
કહિ તે બોલો કાંનજી રે લોલ, ભાઈ મુંને ધડલો ચઢાવ. „ ૩
હું તુને ધડલો ચઢાવું રે લોલ, થાય મ્હારા ધર કેરિ નાર. „ ૪
તુજ સરખા ગોવાળિયા રે લોલ, તે તો મ્હારા પ્રાણુના આધાર. મ્હારા ૫
તુજ સરખી ગોવાળણિ રે લોલ, તે તો મ્હારા પગની પેંજર. „ ૬
દયાના પ્રિયમ પ્રભુ પાતળા રે લોલ, તે તો મ્હારા પ્રાણુના આધાર. „ ૭

૧૨—કવિને આગ્રે આપેલા કપડાની ગરબી—

બાલા! ત્હારું નિર્લજ ઘિટમાં નામ પડ્યું રે, તું તો કાંઈ એક ગ્રાહ્યો થા.
મોણુ પુત્રિ પરણાવશે તુજને? દિક દેખી લક્ષણ આ રે,
ગુમાનિડા! તું પાધરે પથે જા—૧
પનઘટ ઊપર પાલવ સાહોછો, એ તે કાંદાનો ન્યાય?
કામનિમાં શું કામ આગ્રેયિ? આ અવિવેક તે સ્વારે? ગુમાનિડા—૨

—આ પછી ૧૪ થી ૨૧ વર્ષ સુધીની વયમાં રચેલાં કાવ્યો જોવાનાં છે.—

૧૩—૨

કવિની મસ્ત—વિકારી કવિતાઓ—ગુજરાતી વિભાગ.

(૧) ૧૩ ગાવામાંજ સુંદર, મધુર, લાગે એવાં કાવ્યો:—

૧—ત્રિતાલી ગરબો.

આવો અલખેલા રે બાલા, કહેણિ તમે ક્યાં ગયાતા નંદલાલા? આવો—
જગત રહે નહિં જોરે બાંધ્યું, ફાટ્યું ગગન તે ક્યાં રહે સાંધ્યું? „

૨—ગરજની અરજની ગરબી

આવો મ્હારે ઘેર માંણવા, જી હો રાજ! આવો મ્હારે—૨૬

ત્રેમરસ-ખાલા તે પીવા ને પાવા, જોબનમદ તુરીને પલાણુવા. ૭ હો—
સર્વ તજે પણ સમે સંભાળે, રસિયા તે પરમાણુવા—

લોકડિયાં દેખે છે લાલ, આંખોમાં જોડે ગૂલાલ; ૨—હોરિયું પદ-
મુખડાની ખાશો ગાળ, આ તે શું કર્યું ! ૨૬. રાગ સારંગ
શું કરું જે આવી સાંકડે, આડું જોર ન દાણું;
દયા પ્રિતમ મુને કાયર કરીને, તોખા-ખત લખાવ્યું લાલ. આ તે—

—(૨) વિકારી પણ સાહિત્યની નજરે વાંચવા લાયક કવિતાઓ—
વળતાં વ્હાલમાં રે, નચાવ્યાં લલચાવ્યાં લોચન; ૪—આતુર્યની
પરખી આંખડી રે, હજી હરિ ! મળવાનું છે મન. ૧ ગરબી.
કહેજો માતને રે, ગાય એક ખોવાણી છે આજ;
જાઉં છું શોધવા રે ” બાંધજો પાંણી પહેલી પાળ. ૩

૫—કૃષ્ણ-ગોપી સંવાદની ગરબી-રાગ સારંગની હેસીનો—
ગોપી— મુજને અડશે માં, આધા રહો અલખેલા;
છેલા ! અડશે માં, આધા રહો અલખેલા. ૨૬.
અંક બર્યાના સમ ખાઓ તો, અધર તણો રસ પાકું લાલ;
કાંવાન કુંવર કાળા છો અડતાં, હું કાળી ચૈ જાજી. મુજને અડશે માં—
કૃષ્ણ—તું મુજ અડતાં રયામ યાશ તો, હું કયમ નહીં ચાકું મોરો !
ફરી મળતાં રંગ અદલાયદલી મુજ મોરો, તુજ તોરો.

માટે વદશે માં, મળ્યા વિના નહીં ચાલે;
વાંમા વદશે માં, મળ્યા વિના નહીં ચાલે.
ગોપી—ઝાળિ થયાનું કષ્ટ નથી પણ, લગન લોકમાં કરશે લાલ;
લધુ વયમાં લંછન લાગ્યાથી, બીજો વર કયમ વરશે ? મુજને અડશે માં—
કૃષ્ણ—બીજા વરનું કામ કર્યું છે, હું વર તું વહુ ધન્યા;
જેનું લાંછન તેને વરીયે, એમાં સાંતો અન્યા ! માટે વદશે માં—

૬—ગરબી વિક્રોક્તિનાં-મર્મ વચનની—

રસિયાજી ! તમે ક્યાં રમી આવ્યા રાસ ? તમારાં નિદ્રા ભરિયાં નેણુ છે જી.
પ્રભુ! કપોળે કળ્પીનાં નીશાંન, કે ટપકુ તંબોળનું ગાલમાં જી.
અગર અંદન પ્રભુ રેલાયાં લેલાટ, અવળાં સવળાં આબજી પ્હેરિયાંજી.
પીતાંબર પ્રભુ પલટયાં છે કયાંય ? કેનાં ઝોદિ લાવ્યાછો પ્હેરિયાંજી ?
દયા પ્રિતમ કરજોડી ખાય સંમ, રાધા તમચિ વ્હાલું કે ન છે રે જી.
(૩) રાગ અને કાવ્ય-ચમત્કાર, બન્નેમાં સરસ એવી કવિતાઓ—

વાંકુ માં જોશો વસ્ત્રાગિયા.

૭—રાગ

જોતાં કાળજમાં કાંઈ કાંઈ થાય છે જીરે. વાંકુમાં ૦—ટેક ગરબી.

નખ શિખ લગી રૂપ રસિક મનોહર,

જ્યાં જોઈએ ત્યાં આંખ ઠરી જાય છે જીરે. વાંકુમાં ૩

નાસિકાનું મોતી ઝુમાં રહ્યું છે અધર પર,

તે તો મનડા મ્હારામાં ઝોકાં ખાયછે જીરે. વાંકુમાં ૪

૮—શોભા સહુજી રયામની, તું જોને સખી ! શોભા સહુજી—ટેક.

કોટી કંદર્પને લજવે એનું મુખડુ, ફિક્કી પડેછે ઢળા કામની. તું જોને સખી—

સદશુજી સાગર નટવર નાગર, બલિહારી હું એના નામની. તું જોને સખી—

કોટી આબૂજીનું બૂજી, સિમા છે એ અભિરામની. તું જોને સખી—

ઝાળખે તેને એ સાર સરવનું, ખીજી વસ્તુ નથી કામની. તું જોને સખી—

અનુપમ એ અલખેલો રસિયો, જીવન મુળી દયારામની. તું જોને સખી—

કામજી દીસેછે અલખેલા ત્હારી આંખમાં રે, ૯—પદ—

ભોળું બાંખ મારે. કામજી દીસેછે— ૮૬. રાગ સારક

મંદ હસીને ચિતકુ ચોર્યું, કુટિલ ઠટાસે કાળજ કોર્યું,

અડપડિયાળી આંખે જીજું જાંખ મારે. ભોળું બાંખ માં ર૦ કામજી—

નખ શિખ રૂપ ધણું રદિયાળુ, લટકુ સઘળુ કામજીગાળુ;

બ્રહ્મદી મટકાળીમાં ભુરકી નાંખ મારે. ભોળું બાંખ માં ર૦ કામજી—

વ્હાલભરી વશકરણી વાંણી, તારણીનું મન લેછે તાંણી;

છાંનાં ખંજન રાખ્યાં પંજર પાંખમારે. ભોળું બાંખ માં ર૦ કામજી—

દયાપ્રતપ નિરખ્યે જે થાયે, તે મેં મુખડે નવ ફેલેવાયે;

એ વિનતી આતુરતાની આવડી સાંખ માં રે. ભોળું બાંખ માં ર૦ કામજી—

૧૦—ગરબી ૩ જી.

હું શું જાણું જે વ્હાલે, મુજમાં શું દીકું;

વારે વારે સાંમુ બાજે, મુખ લાગે મીઠું.

હું શું જાણું જે—ટેક

જાઉં જળ જમુના ત્યાં, પુઠે પુઠે આવે;

વગર બોલાવ્યો વ્હાલો, ખેડલું ચઢાવે.

હું શું જાણું જે—

વડું નરછોડું નોયે રીસ ન લાવે;

કાંઈ કાંઈ મીઠે, મ્હારે ઘેર, આવી બોલાવે.

હું શું જાણું જે—

ફરથી દેખિને મુને, દોડ્યો આવે દોડે;

પોતાની માળા કાઢી, અર્પે મારી કોટે.

હું શું જાણું જે—

એકલકિ દેખે ત્યાં મુને, પાવલે રે લાગે;

રંક થીને કંઈ કંઈ, મ્હારી પાસે માગે. હું થું જાણું જો—
મુને જ્યાં જ્યાં જાતિ જાણે, ત્યાં એ આગે આવે દંડે;
(બેની) દયાનો પ્રિતમ મ્હારી. કેડ ના મૂકે. હું થું જાણું જો—

૧૧—ગરબી ૪ થી.

રાધે! તું પ્યારિ મિત્રું અવર ન કોઈ, જેને જગત મોહું, તેતો તુંને રહ્યો મોહી. રાધે—૧
મોહુળની ગોરિ સહુ એની પૂકે બમે છે, તે રે વ્હાલાને ત્હારી ગાળો ગમે છે. „ ૨
જગવાંમા સહુને એ નાક ધસાવે, તે રે વ્હાલો ત્હારે ઘેર વણુ તેડ્યો આવે. „ ૩
હું પણ જાણું એનું મળવું તે ક્યાંથી, ક્ષણું એક અળગો ન થાય ત્હારે ત્યાંથી. „ ૪
નેં વશ કીધો રાધે! દયાનો પ્રભૂજી, હું નવ જાણું જો તેં, કંઈ ગોર પૂજી. „ ૫

(૧) શિખ સાસુજી દેછે રે, કે વહુજી રાહો દમે,
આવડો શો આસગો રે, સામળીઆની સંગે.
વાટે ને ઘાટે રે, વળગો છો વાતે,
કહું કોઈનું ના માનું રે, દીડું મેં મ્હારી જાતે.
વહુવાર માણસ રે, ડાહ્યાં બહુ થાશે માં,
જગ ભરવા એકલડાં રે, આજ પછી જાશે માં.
ચતુરાઈઓ તમારી રે, સરવે હું જાણું છું,
કો દહાડો નથિ કેહેતી રે, આજ મુખે આંખું છું.
સાસરીયામાં રહેવું રે, ત્યારે એમ નવ કરીયે,
તમે તો થયાં નિરલજ રે, અમે લાજ મરીયે.
હુંતો મુખ ઉપર કહું છું રે, લોડો પુંકળ કેહેછે;
અડોશીને પડોશી રે, મસેx મ્હેણું દેછે.

૧૨—સામુ
વહુના સંવાદની
ગરબીઓ.

(૨) એવાં વચન સુંણીને રે, વધાં વળતાં વહુજી.
ગંગાજળ સરખાં રે, સાંભળો સાસુજી.
જેના મનમાં જેવું રે, તેવું તે સહુને દેખે,
સારાં ને નરતાં સૌને રે, પોતા સરખાં પેખે.
કોહોછો તેવાં હોશો રે, ત્યારે એમ સૂજેછે,
દોષ હરીમાં શો દીડો રે, જેને જગ પૂજેછે.
હાવાં વાંકે નહિં માહારો રે, કહું છું કલ્યાણપૂરી,
એમાં કંઈ નથી સાચું રે, એ જુગતી સરવે જૂહી.
જેમ પુંદી ખમુછું રે, નચાવી જયમ નાચું.

તોયે પુક ના મેલો રે, ત્યારે જાઓ છે સાચું.
 મન ભાવે તો બોલજો રે, સ્હેવાય તો સહી રહેજો;
 ચાલે તે કરજો રે, ગમે તેવું કહેજો.
 તમારા કલા ઊપર રે, હાથ મ્હારે એ કરવું,
 દયાનો પ્રભુ બજવો રે, કોઇ થકી નહીં ડરવું.

હિંદી વિભાગ—(૧) માત્ર ગાવામાંજ સુંદર, મનહર લાગે એવાં કાવ્યો.

૧૩—પદ—રાગ કુંભરી.

બંસિ બાજી, સો મેરે મન બસ ગછરે; લેજી લેજી બિરજકે બંગલેમેં. બંસિ—

૧૪—અમાયચી હોરી.

બસંત બિહારી મન લે ગયો હો, હોરિકો રસ રસીયો લે ગયો હો. બસંત—

૧૫—પદ—રાગ બેહાગ.

નગર સખ સોવે હે, બિરહિની બૈહી રાક' આલી. ટક.

બિરહ દરદગી અકથ કહાંની, જાને જો બિતતી હોવેરે. ... નગર—

૧૬—પદ.

બનમેં ગુજરિયાં લૂંટી, અહીરિયાં લૂંટી; લૂંટી લૂંટી મદન ગોપાલ, ... બનમેં—

બનકો જાય સો સખ કોડ રાવે, ચાતેં ભર્ષ હું ખુશાલ. ... „ ૩

૧૭—પદ—રાગ મહારાસ.

મેં તો મેરો જોબન, દિયો નંદલાલકું; દિયો નંદલાલકું, વે સાંવરે ગોપાલકું—મેં તો—

દયાકો પ્રિતમ પ્યારો, પ્રેમરસ મોખી; કોઈ ન જાને વાકો, અદ્ભુત ખ્યાલકું મેં તો—

(૨) વિકારી પથુ સાહિત્યની નજરે વાંચવા લાયક કવિતાઓ—

જોબન રસ ઝલકાય, રસિયા રોપ તજોજી;

૧૮—પદ રાગ

પ્યારે સુખકિ બહાર બેહે જાય.

રસિયા—ટક

લલિત.

(સાખી) તુમ મધુકર હમ કેતકી, સદા બન્યો સંજોગ;

કંટક દોષ બિચારિયે, તો કૈમે બને (વલ યોગ) રસિયા—૧

૧૯—સેરવી ગત અઢાની

મોહિ બાંકે નેન ખંજરસેં લગાય ગયોરી. ટક.

કારે કહું મોસો કહત ન આવે, મોકું અજબ અદા દરસાય ગયો રી. મોહો—

મિઠિ મિઠિ બિતિયાં કહત ચિત ચોર્યો, લાજ મોહેલકુસિ બનાય ગયો રી. મોહો—

દયાકે પ્રિતમ તોરિ મોહનિસિં ચૂરત, સો મેરે હૃદય કમલમેં સમાય ગયોરી.,,

૨૦—પદ રાગ કેરવો.

જાનિ હમારા, જોર તુમહારા ક્યા ? દિલ્લે દોપટા બિઝાય દિયા. ટક

એક પ્રાન તન દો દેખનમેં, જહાંને જહાંને રહ્યા ન દેક્યા. ગાનિ૦-૧
આશુક માશુક દોનોં પરસ્પર, મુખ દેખેનેં જહાંન ટિક્યા. „ ૨
દયા પ્રિતમ ! તું મેરે-મેં તુમરી, દિલ દોનોંકા જામમેં છક્યા. „ ૩

૨૧—પદ-રાગ ભેરવી.

પતિયાં પડાવેં કોવે મધુપુર જાય, કોવરે અતાઓ, પિયુષવર પ્હોંચાય પતિયાં૦-ટોક
(સાખી) તુમરી હમરી યોં બની, જૈસી મિરચ બરાસ:

મિરચ મિના ન બરાસ રેહે, મિરચ બરાસ ન પ્યાસ. „ ૧

હમકું પ્યારે આપ હો, આપેં કુમળ પૂર;

જ્યોં મધુકર પંકજ પ્રિયે, પંકજકું પ્રિય સૂર. „ ૩

પ્યારિ તેરિ સારી બસંતિ બની હે, દેખી પ્રસન બયે ગિરિધર પીય:

જરી કિનારી, મોર પર પશ્વર, રંગકી ચટક ધની હે. તેરિ સારી૦ ૧ ૨૨-૫૬. રા-
તું અલખેલિ રસિકવર બાલમ, ત્રિભુવન મુકુટમની હે. „ ૩ હોરી.

(૩) રાગ અને કાવ્ય ચમત્કાર બંને માં સરસ એવી કવિતાઓ.

૨૩ (નાથ કેસે ગજકો બંધ છોડાયો.)—એ રાહનું પદ.— કાફી-રાગ-
જૂરી ચોરિ લગાઇ, મેયા ! મેહે જૂરી ચોરી૦—ટોક ની હોરી.
ક્યુ ક્યુ યાકિ મેં જોન નહીં દોહા, તાતે એ ધૂત મચાઈ;
બાકે જિયાકી તું નહિં સમજન, મેં સમજૂં મોરિ માઈ.—મેયા૦
ચલી પરસ્પર મેં ના માની, ૧૫૫ ક્યુ મુખ ક્યુ માઈ;
દયા પ્રિતમ ગોપી દિત દિયકો, લખી મેહેરી મુસકાઈ. મેયા૦—

૨૪—હોરીનું પદ—રાગ હાલેશે.

કેસે હોરી ખેલો પીયાજીરે, આજ મોકું જીતો તો જાઉં બલીહારી.

લલાજીરે, કેસે હોરી ખેલો૦—

કાલ અચાનક તુમ જીત ગયે, હમ જાને નહીં ગીરીધારી;

અબકે આઓ તો મરદ કહુ લાલા, એસી માઈ પીયકારી. પીયાજીરે૦—

માર ગુલાલકે આકાવરે બના દઉં, તો મેં ખરી સ્ત્રિજનારી,

આંખ આંજ ચોરી સારી પ્હેનાયકે મેં, દુસરી બનાલિ રાધા પ્યારી. પી૦—

ફગુઆકે પલટે બંસી છીનાય લઉં, હારે કેહેવાઉં બનવારી;

તય અપને મુખસેં દહોરી દયા પ્રીતમ, જીતી હે બાન દુહારી. પીયાજીરે૦—

૨૫—હોરી. રાગ આશાવરી.

નંદ મેહેરજીકે મ્હેલ મચી ધુમ, રસિયોજી ખેલે હોરી. ટેક૦

કમલન માર મચ્છો હેં પરસ્પર, મોહન બાનું કિશોરી;
બસે નિરંતર દયા કે દ્રગ્મને, રસ કનન યદ જોરી. રસિયોભુ-૦-

૨૬—ધૃક્કની લાવણી.

ધરિકકે મહેલ મન ધસો કોષ, દુરહિતે બલા હે; અંતર ઝાલ અગનકીજી.
બડે શ્યાને પડિત દિવાને, તુઝે ન દેશ અપના;
એસિ હે રીત લગનકીજી-૦-

(ધોંસા) પ્રેમ કે પંથ નહીં પરના, પરે મરનેમેં નહીં ડરના;

લાજકા ઝાઝ ડુઆ દેના, જહાંનમેં બદનામી લેના;

લગન લગ પીઝ પય મરિયે. ન છૂટે નિશદિન જિય જરિયે.

સોહુ ખ્યાજ શક્તિ લાગી, દયા લગી દરિયો, બડ ભાગીજી-૨૮ તુંડી તુંડી.

આ પગી, કુદરિ, તેમાંથી લેવાનો બોધ, ડાકરમાં ગાયેલી કવિનાઓ, અને
શ્રીનાથજીમાં રહીને કરેલાં કાવ્યો વાંચવાનાં છે.

મકરણ. ૩—દિગ્ગની કવિતાઓ—

૧ મન ધરાતા સુધી બન્ને દેવ દૂતોને લદાવી મારી કડી ૧૦માં કવિશ્રી “ હનુમાન ગ-
ગાય છે કે—એ વાંણીવીલાસ કયો, મહેં નથિ નિંદા કચ્ચારી, ૩૬“સવાહ”ની
જીપર અવગુ બાસે, અંતર જોતાં સ્તુતિ ભારી; લાવણી”માંથી-
ઉપાસનાની ટેક અનાવી, નથિ ગાયું અવગુ.....વિગેરે, વિગેરે.

૨ બીજા કવિઓ આખ્યાન કાવ્યોના વિભાગને “કડવુ” કહે છે, ત્યારે કવિ દયારામ
તેને “મીકું” નામ આપે છે -જુઓ “દુકિમણી વિવાદમ.-

૩ * તેડાવો સાડોદરી નાત-

સાડોદરી નાતના

સાડોદરા લળવુ શું બોલે, વરણાગીમાં હીંડતાં ડાલે-૨૩

“ ગીત સં-

નેડાવો વડનગરીરે નાત-

અહ “ માંથી-

વડનગરીનો વાંકો અંબોડો એના પરણ્યાને ચડવાને ઘોડો- ૨૪

તેડાવો વીસલનગરીનાત-

છુટાં લટિયાં ને વીલાંશાં મહોંય, વીસલનગરા હોય કે નહોય ! ૨૫

તેડાવો ઓદિય આચનવીર-જેણે મોઝયણે પ્હેરાવ્યાં ચીર,

÷ ગામ પરગામમાં, જમીન ઘેર જતી નાતોના ખ.સિયતોના નિરીક્ષણ પછી રચાયલુ
આ નાતોના આમંત્રણનું ગીત કડી ૨૩ સાથે ૨૭-૩૪ અને ૩૬ સરખાવતાં એક
સરખી પદ્ધતિના દોષવાળુ જણ્યુશે. એ ખામી કવિની કે નકલ કરનારની, તે દાલ ૧૫૦
વરસે ચોકસ કહેવાય નહીં; પણ છે ને સ્થિતિમાંએ ને સુલલિત રીતે ગાવાને દરકન
પડતી નથી એ, તેની ખાસ ખુબી છે.

૭૭૦

નહાની હોય ત્યારે પ્હેરાવે વાડી, મ્હોટી થાય ત્યારે મૂકે કાઢી.- ૨૭

તેડાવો રે મોઢ મેવાડ, નાત નહાની ને જુવા જુવા પાડ,

તેડાવો ઓ દાંણું કોદાંણું, જેની નાતમાં સરવે સમાણું-૨૮

તેડાવો ઓસવાળની રેનાત-

ઓસવાળ આછી પછેડી રે ઓડે, ચોટે ખેશી ચોળાફળી ફાલે-૩૦

તેડાવો દિશવાળની નાત-

દિશવાળની નાત લાડકડી, જમવા જમ ને ચારે વાડકડી-૩૨

તેડાવો સોનીની રે નાત-

સોની ગાંઠિયાંજી એક વાલ ચોરે, સગી બેન ભાણેજ ન મ્હેલે-૩૩

તેડાવો ખડાયતા ખડખડતા-ખલે ખડિયા ને લીડે રજખતા,-૩૪

તેડાવો પાટિદારની નાત-ચોરે ખેસેને પંદલ કહેવાય, ઘેર કોદરી વાલ બફાય-૩૫

તેડાવો કડિયાની રે નાત-જેણે ઊંચા ચણ્યા રે અવાસ-

૪ અથ ચઢીને ખાંધે રે ખડિયો, કહે શમાટે વહે છે ?

“દયારામ

વાલનને શો પિરામ તેથી ! મુખપણે દુઃખ સેહે છે.

કવ્યમુધા”

સિદ્ધ કરે સોચનારે, છે સિર શ્રીજી સરખા સ્વામી,

માંથી—

મહા કૃપાળ જનવત્સલ સમરથ, દશ્વર અંતરયાત્રી-સિદ્ધકરે-૦-

પ્રકરણ ૪.—(૧) સંગીત કાવ્યોમાંથી.

૧-બહાલો મ્હારો કુંજમાં બ્હાય છે વાંસળિ રે લોલ, ગરબી ૧.—

નાદે વેધિ છે મ્હારી પાંસળી રે લોલ.

૧

સામળો સામર વહાસનો રે લોલ. પ્રાણ જિવન દયા દાસનો રે લોલ.

૨-ગરબે રમવાને ગોરી નીસર્યાં રે લોલ,

ગરબી ૨.—

રાધિકા રંગીલી અભિરામા પ્રિજવાસણી રે લોલ;

તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ.

રાધિકા રંગીલી-૦-

સગે સાહેલી ગિજી છે ઘણી રે લોલ,

તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ;

ગિડ ગિડ તાંમ, છુમ છુમ છુમ છુમ, બાજે ધૂધરા રે લોલ. તાળીદેતાં-૦-

લટકે નમી મેળવે સહુ માન, વજવાસણી રે લોલ;

તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ.

ગીડ ગીડ તાંમ-૦-

ગરબો જોવાને ગિરિધર આવીયા રે લોલ,
 દાસ દયો ગઢ થયો નિલાલ વ્રીજવાસણી રે લોલ;
 નાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ. ગીડ ગીડ તામ-
 શોભા બની એ વૃંદાવનમાં રે લોલ,
 તાલ સ્વરે મળી કરે ગાન ત્રિજવાસણી રે લોલ;
 નાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ. ગીડ ગીડ તામ-

૩-અંસિની તાડાવેલીનું પદ.

જો સેમાં સાંવરે પાંસી બજેયાં. પાંસી બજેયાં, મોરણિ અધર ધરેયાં. જો સૈમાં -
 જન દ્રોસ મોહિ કલ ન પરત હે, સુનત સુનત મેરી સુધ ખિસરૈયાં. ,,
 અંધારિ ફિંકે મેરા બસ નહિં જિયરો, દોડોનિ ચલી છાંડિ બાલ અધુરિયાં. ,,
 શરદકી રેનમ ગરદ મોદનલાલા, કિધટ શબ્દ! “ રાધે-રાધે ” બુલૈયાં. ,,
 વૃંદાવનમે રાસ રચો હે, તાલ મુંદગ થનકાર તા થૈયાં. ,,
 મોલ સદસ્ય બજકી બજનારી. દો સખિ બિય કૃશ સ્વરૂપ ધરૈયાં. ,,
 સખ સખિયનકું બહુન મુખ દીનો, ખટ રે માસકિ નિશા રે બનેયાં. ,,
 દયાકે પ્રિતમ તોરિ માધુરિસિ મૂરત. બુગલરૂપ પર જઈ રે બલૈયાં. ,,

(૨) પરમાપાની કવિતાઓમાંથી.—૪ મારવાડી ભાષાનું પદ.

ચારિ નથદારો મોતી ઝૂમણુ લગકે છે—ટેક.
 દેખી મોઢો છે શ્રિજમોદન પ્યારો, ચુંબ્યો કલેજમેં સલકે છે. ચારી—
 જાન દુલારિ ચારા મુખરી શોભા, ચંદન સરસ ધની ચલકે છે. ચારી—
 કહી ના શકે દયો વે જાનક જગ, મંદ મધુરો મુખ મલકે છે, ચારી—

કૃશ તું માઝા યજમાન, શ્રીકૃશ તું માઝા યજમાન—ટેક. ૫-મરાઠી
 દિન મી યાયક યાયના કરીતો. કરા કૃપેયા દાન. કૃશ— ભાષાનું
 સદગ કૃપાળુ નામ આહે તુજન, નિયમ કરીતો ગાન કૃશ— પદ.
 મજકડે સાંવન કિંચિન નાહી, ભકિત સુવૃતિ. જ્ઞાન. કૃશ—
 ત્યા દયાવર એવડિ કરાવી, બજન ગુણામૃત પાન. કૃશ—

શ્રીકૃશ દમાગ પ્યારા, ગોપાલ દમારા પ્યારા, સખ સિરદારા. શ્રી કૃશ ૬-હિંદી
 અગનિન અંટકે કરનેવારા, પાલન પોખન ફિર નિસ્તારા; ભાષાનું
 સખમેં ઓર સખનતે ન્યારા, કોઈ ન પાવત જિનકો પારા. ,, પદ,
 મોરમુકુટ પીતાંમરધારા, મદન મનોદર મોરલીવારા;
 નખ શિખ નટવર રૂપ અપારા, ત્રિલોક મુંદર ભવસિતગારા. ,,

પ્રપન્ન પારિજાત દુઃખહારા, અધમ ઉદ્ધારન દિન ઉદ્ધારા.
અનન્ય ભક્તકે તારનવારા, રાખ મુખદાયક અતિ ઉદારા
લલિત ત્રિભંગી નંદકુમારા, રાધાજી હે જિનકી દારા:
નિત શિંદાખન કરત બિહારા, જન દયારામ ઉરદારા.

જિંદી તું સાંઠે ના લગી માંઠે પ્યારે,

૭-પંખખી

લગી માંઠે પ્યારે. મારો ભલા બાંસિ વાલે. જિંદી—ટેક.

૫૬-રાગ

નંદ દે સાંવલડે તેડા હુસ્નપે મોહી, નેનદી તાકાને મોરી પુસુરિયાં પ્રેમી; ખમાયચી

સારી જાન દેદાં યારો તુજસાં ન કે.

જિંદી—૧

મારગ મૂકાની કહું છું કાંના! ક્યારની જો.

૮-દાણ

રોકી રાખી છે મુને તે કેણ વારની જો. મારગ—ટેક.

ચાતુરીના

જેમ તેમ કહું કોનું હૃદે નવ આંશુપે જો.

ગરબામાંથી.

દ્રષ્ટે દેખિયે પણ વિચારે પ્રમાણિયે જો.

શુદ્ધિ પ્રમાણે વચન સહુ પડે બડી જો.

દુઃખ માનિયે ન-ખીજું લાવે ક્યાં થકી જો ?

૯-ચાતુરિનાં

ખરિ મેહેનતનું દ્રવ્ય જોડીયે, નીચ નજર ના કરીયોજી.

ગરબામાંથી.

પાછળથી પસ્તાવો ઉપજે, ધાંસીયી તો ડરીયે. શીક્ષા શાંણુને—

કરજ કાઢિને ખરચ ન કરિયે, દાટિ ન સદિયે દુઃખજી.

જેરી સંપત તેવું બોજન, સદા પાંખીયે સૂખ.

શીક્ષા—

આપ વખાણુ અવરની નિંદા, પરપત્નીશું દાસ્યજી.

અતિ ભાવણુ કટુ જીન ચલાવે મ્હોટપણુનો નાશ.

શીક્ષા—

મુખ આગ્યે છાડી નવ જમજો, દુઃખ આવે નવ ડરીયેજી,

આપણથી અધિકાને જોખને ગરવ કેલેશને દરીયે.

શીક્ષા—

લોભીજન ધનવડે સાધિયો. ગરવી જોડી પાંણજી,

મૂરખનું મન ગમતું કરિયો, પડિત સાચી વાણુ.

શીક્ષા—

પ્રકરણ ૫.

સાત વરખની ખીજ યાત્રામાં કવિને લુંટારા પકડીને કેદ કરે છે; ત્યાં કેદમાં કરંલી પ્રભુ પ્રાર્થનાનું પદ વાંચવાનું છે. તે પછી—

શ્રી દયારામ કાવ્ય મંજુરતમાળા ભાગ ૧ માંથી. ગરબી.

દ્વા પ્રિય બહેની ? હરિજ્ઞાન વિના સંસાર તો સર્વ અસાર છે;

જગમાં જનમી, હરિ-સ્વરૂપ જાણ્યેથી ભવનો પાર છે. ટેક.

પૂર્વે જો મંત્રેથી નારી, મુનિ યાજ્ઞવલ્કયની સ્ત્રી સારી.
 અણું જ્ઞાન પ્રપંચને વીસારી૦ હો પ્રિય બહેની!૦— ૧
 વિષયાયે વિદ્યા જો ધારી, વરિ ચંદ્રદાસને ઊગારી;
 અને જો વળી રૂકિમણી બચનારી૦ હો પ્રિય ભગિની!૦— ૩
 ધન્ય ભક્તિવંત મીરાંબાઈ જેણે અનન્ય બળ્યા શ્રી પ્રજ્ઞરાઈ;
 હૈ દારિકાધીશમાં સમ્માઈ, હો પ્રિય ભગિની!૦— ૪
 એવિ અગણિત સતિ કૃતિન ન્યાણી, સાયું સુખ લેવું મોહને ટાળી;
 ગુણવંતિ વશો અતિ ભાગ્યશાળી—હો પ્રિય બહેની!૦— ૫
 જ્ઞાની પ્રેમ જેનો પ્રભુયું લાગે, તો તોં સર્વે દુઃખ રહેજે ભાગે,
 દયો કરગરિ કૃષ્ણ પાસે માગે—હો પ્રિય બહેની!૦— ૧૦

રૂકિમણીએ લખેલો પત્ર શ્રીકૃષ્ણ વાંચે છે— (રાગ મીડું)—૨—“ રૂકિમણી
 ત્રિભુવન નાથ ! અનાથના અંધુ ! સમ્રથ ચતુર ચિંતામણી રે, વિવ્હામાંથી,”
 કુંદનપુર થકિ લખિનંગ તમ પદ, પંકજ કિંકરી રૂકિમણી રે. ૩૧
 અપરંપ એજ લખ્યા કારણુ છે, સદગુણનિધિ મહેં સુણ્યા હરી રે,
 તે થકી ચિત મ્હાં તમમાં લોભાણું, મન થકી તમને હું વરી રે. ૩૩
 માટે સો વાતની એકજ કહું છું, આખ્યે સમે રમે ચૂકતા રે;
 આ ત્રિંદનો ભાગ શિયાળ ના પામે, જો જો આગસ ઉર લાવતા રે. ૩૬-૩૭

÷ ÷ ÷
 તણુ મીડે શ્રી રૂકિમણિ હરણુ કથું, એકમો પંદર પદ સાર, ૩- મીડું
 શ્રી ભાગવત અનુસારે સંસ્કેપે કથું, છે મહિમા એનો અપાર. ત્રીજું.
 જેજે ખોલો શ્રી રૂકિમણી નાથની૦—

૪-“ સત્યભામા વિવાહ ” માંથી રાગ (ધોળ.)

રમનાં સિંદ મળ્યો એક વાટેરે, અશ્વ સદિત હણ્યો મણી માટેરે;
 સિંદ મણિ લઈ ત્યાં થકિ ચાલ્યો રે, તેને જાંબુવાને અ.વિ ઝાલ્યો રે.
 રીંછ રાજે હણ્યો સિંદ દામે રે, મણિ લઈ મયો તે નિજ ધામે રે.

x x x
 ચાલે સર્વે ચતુરાધી રે, વરની સાથે સામેલાની હાર; ૫-વરધોડાના
 હસ્તિ ધોડા પાલખી, આગળ ભૂપતિ ચાલે અપાર; ધોળ માંથી
 વરધોડા દારિકેશનો જુઓ જુઓ રે જગતના લોક;

x x x

ચૈભવ વિઠ્ઠલેશનો--

નાતિ ભોજનનાં ધોળમાંથી--

સદન સત્રાજિતનો સાહેજાર, સુભગે ગારવ ન્હોતકં ધેર;

વિનય વિવેકે કલાત્યું વસુદેવને રે, આજ કરજો અમ ઊપર મહેર. સદન--

ચોક્કી ચાર પર શ્રી વરરામને રે, પ્રીતે મૂન્યા છે પ્રીતણુદાર;

કનકની ચાળ માંહે મણી ન્હી રે, તેની સંગે વાઙકડા ખે ચાર--૦ ,,

ચાળમા જડિન વાડકી રે, ચારે મેર ચમચા છે ચાર;

ગોમતી જળ ભયું પાત્ર સોડામયું રે, પાસે મૂક્યું છે દેવ મોરાર. ,,

એમ સર્વને કટોરાને ચાળયો રે, જ્યાં જોએ ત્યાં હેમનું હેમ;

પ્રિયણ ચાલું દાવાં શાક-પાકનું રે, કેંએક વરણું હું ધરી પ્રેમ. ,,

પછી આ કડી ૧૨ થી ૩૬ સુધીના પરમ સુંદર વાચવા લાયક ભાગ આવે છે.)

તે પછી અગ્રીતમે વર્ણ લગનની પાડેલી ના વિષેની કવિતાઓ,

વાંસલડીની ગરબી, ગવેયાના ગર્વ ખંડનનું પદ, કવિની સખી ભાવની કવિ-
તાઓ, નિંદા કરનારને જવાબની ગરબી, રતનપ્રાદના પ્રથમ મેળાપને લગતી ગરબી;
અને દ્વારિકાધિશનું પ્રભાતિયું વાંચવાનું છે.

૭-૪૦ વર્ષની વયે લખીને ગોકુળના મંદીરમાં ગાયેલું પદ રાગ-ભેરવા.

ક્યાં લગી અરનું મેં આપ બડાઈ, તુંમસે તુમ હો ગોકુલરાઈ. ટેક.

મેરી ચૂકો અંત નહીં-પ્રભુ, તુમરિ કામા કોઈ પાર ન પાર. ક્યાં-૦-

અનુચિત કરમ કરતહું મેં નિશ્ચિન, તાપર તુમ મોહિ દેત ભગાઈ. ક્યાં-૦-

જો જો બિધી જનકું સુખ હોવત, સો બિધિ અરદ ધરત રિત ત્યાઈ. ક્યાં-૦-

તુંમ નિજ જાંનિ દયાકો લડાવત, દયો નમન કરી બલ બલ બલ. ક્યાં-૦-

પ્રકર ૫ ૬.

“ શ્રી વૃંદાવન વિલાસ ” ના કથાવમાંથી.

પ્રથમ કડીમાં વૃંદાવનનું તથા ત્યાંનાં -દાના પ્રકારનાં વૃક્ષોનું વર્ણન આવેછે પછી
બીજી કડીમાં રંગ એરંગી પશુ પક્ષીઓ વિશે બોલતાં કવિ રહે છે ૩--

“ તસ શબ્દ કરત, રવ મધુર મધુર, અતિ જલજ થલજ જલ, મિલિત લલિત,

સિતલ મદ સુગંધ હરત દુખ, ત્રિવિધ પવન મન હરન કરત,

ઇત શ્રીયમુના ગમિર નીર, શુચિ વદત પ્રેમ, ભરિ લલિત લહરી.

દુહુ તિર રૂચી? જ્યાં, જગમગાત લના લલિત, ભરિ પૂલિ ઝૂની.

કુમુદ મધુપ મકરંદ મત રસ, ગાન કરત. જ્યાં સ્નાન કરત,

તુલસિવંદ, માયા સુગંધિ અકથિત, શોભા ચિતિત,

ચિત લલચેયે, પ્રમિત સુંદરી, નખસિંખ સુંદર. નરનિ મનોહર,
શ્રી મિનરાજકે ચરન કમલ સિર નૈયે.

÷

÷

÷

૨-“સતસૈયા”

માંથી દુહા.

બડે નામતેં કા બયો, કાજ બડો નહિં હોત;

કહે અરક સખ આકકું, પેં ન હોત ઉઘોત.

૩૭૬

નામ બડો નૈં મુચુન બડ, કરે પ્રનતકો ન્યાલ;

કા ગુપાલ ? છક નંદ મુત ! ઓર ન ગોપગુપાલ !

૫૦૭

ધારે મોકેં તિર દિહું, પેં નહિં દેહુ કમાન;

કમાન લાગત તીર સમ, તીર લગત પ્રિયપ્રાન.

૮૭

ઠર્યો તાપ, અરખે હરખ, ખિચ્યો અમલ મુખચંદ;

રતી બઢી, દહિ કંજસોં, તીહિય, ખેલિ રંગ રસ કદ.

૨૦૫

ધન્ય રતી તેરી કૃતિ, હિય રાધા, મુખ રયામ;

અનુરાગી લહી રતિ પતિ, રતિ કરી કર દામ.

૨૬૩

મા નટ, નાયક લલિત, શ્રી, સારિંગ પાંતી કલાંન;

બહિ ગૌરિશંકર બજે, બદિષિ રૂપ કલ્યાણુ.

૨૭૬

ગિરિ નિવાસ, માધો, પ્રિયે, નિકટ ત્રિયા જિત કામ;

નીત્રકંકે બિન કાંન અસ, લાલ કાલ છ અધામ.

૨૮૨

મેં ન રિપુસોં રતિ કરી, મેં ન તાતસોં તોરી;

કેસો સમુઝો નહિં કછુ, તો સિરપેં બડ ખોરી.

૨૮૭

÷

÷

÷

જેની ન કોઇ બરાબરી, તો અધિક ક્યાંથી હોય;

જન દયા પ્રિતમ તેજ, પરમેશ્વર ન-બીજો કોય.

હાલે ન દગ ઓછું અધિક તો, બીજું કંઈ ક્યમ થાય;

છે વાયુ બળિયો અતિ ઘણો, પણ રૂચિ પ્રમાણે વાય.

જંઝામી બાળે અદાર માત્ર ? ન દહે ક્યમ પળ ચર્મ.

પણ ચરચરે તે થકી બાકી, સહુ દદયાનો ધર્મ.

જળ અગ્નિ અગ્નિ ના બચે, છે સદા સધળે રીત;

દધિ દુખદ વડવાનગ ન છુઝતી, શકે જે પ્રભુ બીન.

જે સમય ધન દટિ જ્યહાં, જેટલી હરિ રૂચિ હોય;

તે પ્રમાણે મુરપતિ કરે, ન કરે તદા જન રોય.

સહુ જગતને બય કાળનો, કાળને બય બગવંત;

જન દયાપ્રિતમ તેજ નિર્ભય. એક બીજા મંત.

૩-રસિક

વદનલ

માંથી.

સર્વ પ્રાણી જીવર દયા, આણુવૈભવી કોઇનો દોશ,
વસ કરવી ઈંદ્રી સહુ, યદીચ્છા લાભ સંતોશ;
સંતોશ ધરિ વદની સત્ય વાણી, દ્રઢ આત્રે પ્રભુ દિનતા આંણી, રાગ અંદ્રાવળા.
દુષ્ટ સંગતથી રહેવું દૂર, વસવું સદા હરિજનની હજાર.

સેવા શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળુ—

૬૨

ગુણની જીવર ગુણ કરે, એ તો રીત જગતમાં પ્રકાશ,
પણ અવગુણ સ્વામો ગુણ કરે, તે મ્હેઠા હરીના દાસ;
દાસ-દોષ સહુના સંતોડે, ગુણ હોય અકપ, તે અધિક દેખાડે,
સાગર લાંછન વિખ સિવ પીધું, શશિધર પ્રગટ લલાટે લીધું.
સેવા શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળુ—

૬૫

સો મણ તલથી શું સર્યું? રહ્યું અંધારૂં ચોર—૫—“પ્રબોધ
રહ્યું અંધારૂં ઘોર, ચતુરદશ વિઘા ભણિયો,
ગાનકળા, રતિકળા, શરપણે અગ્રણિયો;
કરણ પ્રબોધ પ્રવીણ, સકળ ગુણસાગર આતુર,
રૂપવંત, કવિ, અમર, દયા—સહુ જોવા આતુર;
આતુર થઈ કળ સર્વનું, ભન્યા ન નંદકિશોર,
સો મણ તલથી શું સર્યું? રહ્યું અંધારૂં ઘોર.”

૬૩

જો મુખસો આંસુરિ, અળછ રાસ મંડલમેં,
જો મુખ અધરામૃત સર્વસ્વ ગોપિ કેરો હે;
જો મુખસોં ગુલા યાત કરો રાધા પ્યારિ સંગ,
જો મુખ રસપાન રસિક જનકે ધનરો હે;
જો મુખમેં બિન્દુરૂપ માતાકોં દિખાયો નાથ!
જો મુખ અરદાન દિને, સતત આપ ચેરો હે;
સો મુખારબિંદસોં શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર! એક બેર,
કરના કરિ કલિયે પ્રભો! દાસ દયો મેરો હે.

૬—“રસિક
રંજન” પ્ર-
કરણ ૭ માં-
થી કવિત
નંબર-૭૮.

૧૯૮

૭—“વૃક્ષતુ વર્ણન” માંથી M. A. ની પરિક્ષામાં સને ૧૯૦૨ માં પુછેલો
પ્રશ્ન. હેમંત રૂતુના વર્ણનને લગતા “ઘોળ” માંથી—
શ્રદ્ધિ પામિ વિભાવરી, દુર્બળ થયો દીન; ચિંતા મ્હને ચકવાડિને, જગ-જુગ મુખ પીન.
આજ કરું શું અંગીકરી, દીકરી નથી દેહ? અંતર આગ્ય શું નીકરી, નાવે સાંધ્યો શું નેહ?

ઝાંખરધનના શિખર સુભગપર, ફૂલ્યાં કુસુમ પલાશ;	૮-“સારા
સહજ સુરત સુખ દે સંયોગિને, વિરહીને તે કરે ઉદાશ. ૧૦૪૩	વલિ ”
પુહુપ પરાગ પરસે મધુકર ગણુ, મત્ત કરે ગુંગર;	માંથી—
જાણે કામિજન દેખી યુવતિ, વિષયાસક્ત અપાર.	૧૦૪૪
એવે મધુપ એક ત્યાં જોયો, ચરણમંદિ લપટાયો;	
તેને જોઇ, ઉઠવ સાથે બોલે બાળા-વાહાયો !	૫૬૫
રે રે મધુપ ! દીનના બંધુ, ચરણ સ્પર્શ તુજ કરતાં:	
પ્રિયા અંકે કુંકુમ કર રાતા, ડરે કો ન અનુસરતાં.	૫૬૬
વિપિન વિપિન વિલોકિ વિવિધ વન. મંડિત કુસુમિત કુંજ;	
જાણે હેમ મંડપિકા મુખ રિતિ, કલ્પલતા રસ પુંજ.	૧૦૪૫
ઉત ર્યામ, ધત સખા-મંડલિ, ઉત હરિ, ધત વ્રજ નાર;	
જાણે તામરસ પારસ ખેલે, મળિ મધુકર ગુંગર.	૧૦૪૬
સારંગ ઊપર સારંગ રાગિત, સારંગ શબ્દ સુંણાવે:	
સારંગ જોઇ સુણે મૃગનેણી, સારંગ સુખ દર્શાવે.	૮૪૮
નૃપુર રંગિત કિંકણિની ધુનિ, સુણે મધુર કિલ્કાર;	
મદનસિંધુ મધુમત મધુપ ગણુ, ધ્રુલે કરે ગુંગર.	૮૫૨
લલિતા લલિત બ્રજપિ રિંગાવે, મધુર વેણુ નવીને,	
જાણિ પ્રભાત રાગ પંચમ પદ, માલકોંસ રસ ભીને.	૧૦૧૨

૯-“ અપરાધ ક્ષમા સ્તોત્ર ” અથવા “ ક્ષમાપરાધ વાડશી ” માંથી—

લાવણી રાગનું પદ ધન્યાશી.

શ્રી ગુરુ, શ્રી ગોપીજન વલ્લભ, પ્રાણજીવન પ્રમુ મ્હારા,
 કરગરિ કર જોડીને કહું છું, વંદું ચરણ તમારા;
 હું અપરાધી કાટિ કલ્પનો, ચરણ પડ્યો શિરનામી,
 તે અપરાધ ક્ષમા કરિએ, શ્રીકૃષ્ણ કૃપાકર સ્વામી. ટેક૦—૧
 શ્રી ગુરુ, શ્રીહરિ, સંતની સેવા, કદી કરો નથિ પ્રીતે,
 શ્રી ભાગવત શ્રી ગીતાણ, આદે ન શ્રવણ શુભ રીતે;
 હરિગુણ ગાન, નામ રટણ નવ, પ્રપંચે પ્રીત વિરામી. ને અપરાધ૦—૫
 વર્ણાશ્રમના ધર્મ ન સાધ્યા, હરિભક્ત દીન નવ નમિયો,
 હરિ અસમરપિત અંબય અધમનું, ઉચ્ચિત્ત જાતે જામિયો;
 અસહ અદ્વાપ અદરનિશ અશુચિ, નીચનિ કરી ગુલામી. ,, ૮

ચુકરાદિ નથિ તીરથ કીધાં, શ્રી ગંગાદિક નથિ ન્દાયો;
 ક્ષેત્ર ધામ હરિભક્તનાં દરશન, આતુર થઇ નથિ ધાયો;
 પર દુઃખ સુણિ દેખી નવ દાધ્યો, કંટકરૂપ હરામી. તે અપરાધ૦-૧૨
 કર જોડી આ સ્તોત્ર હીન થઇ, પ્રભુ સન્મુખ જે ભણ્યો.
 તેના સહુ અપરાધ ક્ષમા કરી, હરિ નિજ સેવક ગણ્યો;
 સદા પ્રસન્ન દયા પ્રભુ રહેશે, અહાધામના સ્વામી. ” ૧૬

પ્રકરણ ૭

બહાર મેલાવડામાં કવિની હાજરી.

કવિને ભજન મંડળમાં ગાવાનાં મંગલાચરણ.

- (૧) ચિન્તા સંતાન હન્તારો યત્પાદાંબુજ રેણવઃ ।
 સ્વોયાનાં તાં મિજા ચાર્યાં ન્મણમામિ મહુર્મુહુઃ ॥ ૧
 ચદનુગ્રહતો જંતુઃ સર્વં દુઃસ્વાતિ ગો ભવેત્ ।
 તમહં સર્વદા વંદે શ્રોમદ્ સ્વભ નંદનમ્ ॥ ૨

હિંદી પદ—રામ દુપદ કલ્યાણ

- (૨) મહા મંગલ રૂપ શ્રી ગુરુદેવ, શ્રી મહા પ્રભો
 બાકે પદ પદકો, પ્રથમ શીર નાંધ્યો, મહામંગલ. રેક.
 નાંવ ક્ષેત્ર કિદય હોત આનંદ કંદ,
 પાપ તાપ હરત છબ્યા પ્યાઇએ. ” ૧
 અહા શિવ ખિન્નુ, પરઅહા સો ગુરુ રાઇ,
 સકલ તિરથ આદી અંધિરજ નાઇએ. ”
 દયો કહે આચરજ અધિક કો, દૂજો નાંહી,
 ગુરુ સેવા ચિંતામણી, ઇચ્છિત ફલ પાઇએ. ” ૩

નિતિ જ્ઞાન, અને ઉપદેશનાં પરચુરણ પદોમાંથી

- (૧) જે કાઈ પ્રેમિઆંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના કરમાં કરે. રેક.
 સિંહણ કેરૂં દૂધ હોય તે, સિંહણ સુનને ઝરે,
 કનકપાત્ર પાપે સહુ ધાતુ, ફાડીને નીસરે, પ્રેમરસ૦—
 સકરખોરનુ સાકર જીવન, ખરના પ્રાણજ દરે,
 ખારા સિંધુનુ માછલડું જ્યમ, મીઠા જળમાં મરે. પ્રેમરસ૦—
 સોમવેલિ રસપાન શુદ્ધ જે, આહણુ હોય તે કરે,

વગળવશિને વમન કરાવે, વેદ વાંછી ઊંચરે. પ્રેમરસ૦—
 ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદ્દપિ અર્થ નવ સરે,
 મત્સ્યભોગી બગલો મુક્તાકળ, દેખી ચંચુ ના ભરે, પ્રેમરસ૦—
 એમ કોટિ સાધને પ્રેમવિણ, પુરુષોત્તમ પૂઠે ન કરે,
 દયાપ્રીતમ શ્રી ગોવરધનધર, પ્રેમમકિતએ વરે. પ્રેમરસ૦—

(૨) શું જાણે વ્યાકરણ વસ્તુને, શું જાણે—
 મુખપર્યંત ભર્યું ધૃત તદ્દપી, સ્વાદ ન જાણે અર્ણવિ. વસ્તુ શું જાણે—
 સુંદર રીતે શાક વધાર્યું, ભોગ ન પામે બર્ણવિ,
 અંતરમાંહે અમિ વસે પણ, આનંદ પામે ન અર્ણવિ. વસ્તુ શું—
 નિજ નાભીમાં કસ્તૂરી પણ, હર્ષ ન પામે દરણી,
 દયો કહે ધન દાટયું ધણું પણ, ધનવંત કસાવે ન ધગણી. વસ્તુ શું—

(૩) જ્ઞાન કદી ના થાય, મુરખને જ્ઞાન કદી ના થાય,
 કહેતાં પોતાનું પણ જાય, એને સમજાવે શું થાય. મુરખને—
 કોટિ વરસ લગિ રહે નીરમાં, પાપાણુ નવ ભીંજાય,
 જે દિન કાઢ્યો ટાંક અરાધ્યો, એને ટાંકવે અમિ ઝરાય. મુરખને—
 ગર્ધવ રૂપ કરે રે અનૂપમ, ગુણ લક્ષણુ પલટાય?
 કરો કોટિ ઉપાય રાયજી, ગરધવ ગાય ન થાય. મુરખને—
 નપુશક પૂર્ય રનેદ કરીને, સવામણુ પારો ખાય,
 શો ખાધે ખપ લાગે કહો ભાઈ, વાંડળ પુર્ય ન થાય. મુરખને—
 વંઝા નારી કરે ઉદાસી, કરે કોટી ઉપાય,
 અગાનીને જ્ઞાન ન આવે, વંઝા કણુ ન વડાય. મુરખને—
 ચાલ ચતુરની જોઈ મૂખો, સંગત કરવા જાય
 મંગ કરે જ્યેષ્ઠ કાગ હંસનો, કાગ હંસ ના થાય. મુરખને—
 આ મહિમા તો ગુરુ અગમનો, શાંણુ સમજી જાય.
 દયાપ્રીતમ શ્રી ગોવરધનધર, સેવક સુરતે ગાય. મુરખને—

(૪) હરિભાવ વિના, કેવળ કૃતિ કર્યેથી કાર્ય ન થાય:
 જ્યમ અમિ વિના, બસ્મમાં ધૂન હોમે તે એજે જાય. ટેક.
 જુઓ સર્પ સમિર બક્ષિને રહે, જુઓ ચાત્રક તે પીપાસ સહે;
 જુઓ ઉલુક અખંડ ઉજાગે રહે. હરિભાવ૦—

x જે અર્થ છે—૧ શેવક જ્ઞાન રાખીને ગાય છે—૨ કવિ સુરત રાહરમાં બેઠાવડા સમક્ષ ગાય છે.

જુઓ મીન તિરથ જળમાં નહાયે, જુઓ મણિકા નૃત્ય કરે, ગાયે;
 જુઓ પ્રાહુણો પોષ્યે શું મુખ ધાયે. હરીભાવ વિના—
 જુઓ મૃગ આદિક પશુ વનવાસી, જુઓ ગુન્હેગાર સેહેછે કાંસી,
 જુઓ કાસદ પણ જાયછે કાસી હરીભાવ વિના—
 જુઓ તેલિનો બળદ પરિક્રમા કરે, પત્તગ પેટે ચાલે ને દંડવૃત કરે
 જુઓ તપોધન દેવળ ફેરિ ફરે, હરીભાવ વિના—
 જુઓ વટ તો જટાનો જેઝ સહે, જુઓ અધ સદા કર ડંડ ગ્રહે;
 જુઓ ખર તન રાખમાં રાખ્યું રહે, હરીભાવ વિના—
 જુઓ નટનો અબધુત વેશ ધરે, જુઓ બગલો દ્રઢ થઈ ધ્યાન ધરે;
 જુઓ મુંગો વચન મુખ નવ ઉચરે, હરીભાવવિના—
 નર્સી વૃંદલ વિષય તણી આપદા, ઉભા વૃક્ષને ક્રોધ મળે ન કદા,
 જુઓ અજગર છે નિર્લોભી સદા, હરીભાવ વિના—
 ભાવે પ્રહલાદને સ્થંભમાંથિ મળ્યા, નામદેવને ભાવે ભુતમાંથિ મળ્યા;
 વણુ ભાવે મંડળીકને કાળ ફળ્યા, હરીભાવ વિના—
 હરિ તેવા થાય જેવા નાણે, નિજ ભાવ પ્રમાણે ફળ માણે;
 દયો કહે જુઓ સર્વ ઠેકાણે, હરીભાવ વિના—
 (૫) રૂદ્રે આ રૂપ રંગિનું રાખો (૨) શ્રીકૃષ્ણ નામ સતત મુખ ભાષો. રૂદ્રે—
 મોરમુકુટ ઢગકતો શિર શોભે, મકરાકૃતિ કુંડલ મન લોભે;
 તિલક મુકેસર, નાસિકા સુવેસર, કોટિ ચંદ્ર મરદન મદ;
 મદન, વદન, સદન સુધાર્ણ, રસિક ચાષો.....
 (૬) હરિને ભજે નહિ ને અવર આરાધે, અનન્ય ભક્તિ ન કહાવેરે,
 અંતે સ્હાય કરે શ્રી કૃષ્ણ પણ, પ્રાણિ આગળથી અથડાવેરે. ૮૬
 ભજતાં ભગવંત કાંઈ ન રહે બાકી, મુળનું પાણી સધળે પોહોચેરે,
 શાખાઓ છાંટયે તરૂં તૃપ્તિ ન થાયે, સર્વે પાંખે મુળ સીંચાયેરે. હરિને—૧

લજ્જન મંડળને કવિનો આશિર્વાદ-રાગ રિકતો

ચિરંજિવો, મુખી રહો, તુમ સકલ હરિજન,
 આનંદ મંગલ અખંડ હરિમે રહો નિમન, ચિરંજિવો—૮૬
 ભક્તિ પ્રેમ આસક્તિ બ્યસન શ્રી વજ્રેશ,
 ગુરૂ ભગવદિ ભાવ સદા, દુઃખ કદા ન લેશ. ,, ૧
 કરમ કાલ માયા ભય જનમ મરન જાઓ,
 શુભ મતિ રહો સતત મન, કુપથ કથુ ન ધાઓ. ,, ૨

સદગુન સતસંગ સદા રહો પુરન કામ,
ઝેહિ આસિસ દેત સદા, દાસ દયારામ.

,, ૩

પ્રકરણ ૮-મું મન બોધની કવિતાઓ.

ચિંતા તજવા વિશેનું પદ-રાગ સોહણી.

- (૧) ચિતતું શિદને ચિંતા ધરે, કશને કરવું હોય તે કરે. ટેક.
તું અંતર ઉદ્દેગ ધરે, તેથી કારણ શું સરે ?
ધણિનો ધાર્યો મનસુખો, હર બ્રહ્માથી નવ ફરે. કશને કરવું—
ચનાર વસ્તુ થયા કરે, જ્યમ, શ્રીફળમાં જળ ભરે.
જનાર વસ્તુ ઝોણી પેર જાશે, જ્યમ ગળ કોફુ ગરે. કશને કરવું—
ચાવાનું વણ કીધે ચાશે ઉપનિષદ જાયરે.
રાખ્ય ભરેંસો રાધાવરને, દયા શા માટે ડરે ? કશને કરવું—

- (૨) ભજનિ શ્રીહરી, કરિ સહુ કલ્પના પરી; ૬૭ વરસની
કલ્પના પરી, કરિ સહુ કલ્પના પરી. ભજની—ટેક. વયેગાયેલું પદ.
ત્હારિ કલ્પનાએ વાત, કહે કશી સરી ? નિત્ય નાંણિ જોય તોય, શિદ મથે મરી ?
આં અમુલ્ય સમય ગયો, નહીં ને મળે ફરી. ભજનિ—૧
જેને નિમિત્ત નિર્મ્યુ જોહ, તેડ ત્યાં જશે, અમે પણ કદા ન કેલું, કોઇને દશે;
ધાયું ધણી તેજ થયું-ચાય છે-યશે, તું વ્યર્થ વિટાવણુ કરેશ; તેજ ઉગરશે.—૩
કરવો દિવમ કહો છે, પણ રૂડી રીતનો, પણ તું છેક ભજન ભૂલિ, કરે અનિત્યનો;
એકો અંશ પ્રભુ વિષે, તુંને ન પ્રીતનો, લાગે ના ! વિચારચિત્ત, રાખે જીતનો.—૪

(૩) એક અપ્રસિદ્ધ કવિ પોતાના મનને બોધ આપે છે કે

વેગજો રહે વરણુગીયા.—

લાખ ટકાની જ્હારી મોજડીરે, વાયે હિડિ હિડિ જાયનં.

અલ્યા ! હીરકેરી ધોતિયાં ન પેહેરીયે,

હારે અલ્યા ધોતિય એ-ધૂળ ફકાવશેજીરે.

વેગજો—

અલ્યા કોરાં અંગરખાં ન પેહેરીયે,

હારે અલ્યા કોરાં એ-રાંચાં મરાવશેજીરે.

વેગજો—

અલ્યા કસુંબલ પાધડિ ન પેહેરીયે

હારે અલ્યા પાધડિ એ-પાટુવાં ખવડાવશેજીરે.

વેગજો—

અલ્યા કસખી દુપદા ન હોડીયે,
હારે અલ્યા કસખીતે-કાયડા મરાવશેજીર.

વેગળા૦—

કલેશકોડાર, પુટિપંથરહસ્ય, અકળચરિત્રચંદ્રિકા, સિદ્ધાંતસાર કવિ દયારામના વિનમિવિલાસ, પ્રમેયપંચાવ, સ્વાંતઃકરણ સમાધાન, બ્રાહ્મણબ્રહ્મત વિવાદ ગ્રંથાંત્રી યાદી. નાટક, ક્ષમાપરાધપોડશી, રસિકવલ્લભ, મનમતિસંવાદ, શ્રીયમુનાસ્તવ ન, શ્રીપુરોત્તમપંચાંગ, શ્રી કૃષ્ણ અષ્ટોત્તરશતનામ ચિંતામણી, શ્રીવૃદ્ધાવંન વિલાસ, વસ્તુવૃંદદિપિકા, શ્રીભાગવત અનુક્રમણિકા, શ્રીગીતામાહાત્મ્ય, શ્રીકૃષ્ણનામાવળી, શ્રીહરીબ્રહ્મ ચંદ્રિકા, પ્રત્નોત્તરમાલિકા, (આ ગ્રંથ કવીએ હેલ્લો લખેલો કહેવાય છે. અને એમાં ૪૦૦૦ કવીતાની લીટીયો છે) વૃજવિલાસામૃત, શ્રીકૃષ્ણસ્તવન ચંદ્રિકા, પ્રબોધભાંવની, શીક્ષા તથા પરિક્ષા પ્રદિપ સત-સૈયા, દશમ અનુક્રમણિકા, પદ્યતુ વર્ણન, પ્રેમરસગીતા, રૂકિમણી વીવાદ, સતભામા વિવાદ, રસિક રંજન, સ્વરૂપ તારતમ્ય, પિંગલસાર, ચાતુર ચિત્ત વિલાસ, કોતકરત્નાવળી, અન્નમેલનું આખ્યાન, ચિંતામણી, શ્રીભાગવતનું મહાત્મ્ય, હરિબ્રહ્મ રત્નમાળા, મંગળાનંદ માળા, ભક્તિપોષણ, વિશ્વાસાગત, શ્રીકૃષ્ણનામ માહાત્મ્યમાધુરિ, પ્રસ્તાવીક પિયુષ, શ્રીકૃષ્ણનામ મહાત્મ્ય મંજરી, સ્વરૂપાપાર પ્રભાવ, શ્રીગુરુપ્રભાવ ચંદ્રિકા, શ્રીકૃષ્ણનામ રત્નમાલિકા, શ્રીકૃષ્ણનામામૃતધ્વની લઘુ, શ્રીકૃષ્ણનામામૃતધાગ, વિનયચત્રીસી, અષ્ટપટરાંણીનો વિવાદ, બ્રાંતિ ભંજન, શ્રીકૃષ્ણનામ ચંદ્રકળા સ્તોત્ર, શ્રીહરીમંજિત, કાળજ્ઞાનસારાંશ, મુખ્ય લક્ષણાવળી, ચિંતાચૂર્ણ, ગુરુ શિષ્યસંવાદ, અંતઃકરણ સમાધાન, અનુભવ મંજરી, પ્રેમ મંજરિ, અપરાધ ક્ષમાસ્તોત્ર, ભદ્રવેલ, રસીયાજીના મહીના, લોચનમનનો ઝણડો, સાસુ વહુની લદાઇ, મનપ્રબોધનો કક્કો, અકલકલા, મોહનીસ્વરૂપ, પારણું, રાધિકાનું સ્વપ્ન, દાણ્યાતુરિ, શ્રીકૃષ્ણસ્તવન મંજરી, કાલાયનીનો ગરબો, પંદરતિથી, વેદવિલાપ, ચાતુરીનો ગરબો, રામલીલા, બાળલીલા, ચેતવણી, મીરાંચરીત્ર, પ્રેમપરિક્ષા, ચોરાશી વૈશ્વ, વજ્રમનો પરીવાર, રાધાઅષ્ટોત્તર-શતનામ, કૃષ્ણઉપવિત, રાસપંચધ્યાયી, હરીબ્રહ્મ ચંદ્રિકા, રાંધીકાનાં વખાણ, રાંધીકા પોતાની માને કહે છે તે, રાધાજીનો વીવાખેલ, શ્રીનાથજીનું વર્ણન, વ્હાલાજીના મહીના, ભગવનામાવળી, પ્રગંધ, ગરબીસંગ્રહ, પદસંગ્રહ, નીતી ભક્તિની કવીતાઓ, મરેદી, મારવાડી, પંજાબી ને હાંદુસ્તાની ભાષામાં લખેલી નીતી ભક્તી મુંઝાર વીગેરે ઉપરની કવિતાઓ, જેવાં પ્રાચીન કાવ્યના કહેવા પ્રમાણે ૨૦. અમુલ્ય નાંના મોટાં કાવ્યો તથા તે ઉપરાંત સવાલાખ છુટક પદો કવી દયારામે લખ્યાં કહેવાય છે.

કવિના ગદ્ય લખાણુનો નમુનો—“શ્રી-હરિહરદિ સ્વરૂપ તાર તમ્ય”માંથી
 “શ્રી હરિ તો સર્વેશ્વર-સર્વજ્ઞ પરિપૂર્ણ, સ્વયંભૂ, અનાદિ, મૂલ પુરૂષ, સર્વના
 શાસ્તા, સર્વરૂપ, પૂજ્ય, સર્વ શિરોમણિ, સર્વને શરણુ આપવા યોગ્ય, બ્રહ્માંડના
 નાયક, અદ્વિતીય, સર્વના સ્વામી, સર્વના દુઃખ ભય ભંજન, સ્વયંપ્રકાશ, નિર્ભય,
 અદ્ભૂત, અનુપમ છે; જેની માયાએ સર્વ વસ્તુ કીધી છે-તે માયાના કર્તા પોતે અ-
 નેક લક્ષણના ભરેલા છે. એ લક્ષણુ શ્રીકૃષ્ણ, રાધિકા રમણ વિના, શિવાદિકમાં નથી. ને
 જુઓ કે-શ્રી હરિએ ક્રુવાદિકને વરદાન આપ્યાં છે તે નિત્ય છે, કોઈ ચક્રી ભંજન-
 નહીં, ઉચ્છેદ થાય નહીં; ને શીવજીનાં વરદાન આપ્યાં સદા રહેતાં નથી. તે જુઓ કે
 રાવણ, બાણાસુર, ત્રિપુરાસુર, ભસ્માંગદાદિકને આપ્યાં તે ભગવાને છેદી નાંખ્યાં.”

પ્રકરણ ૯. અંતકાળનાં કાવ્યો.

“હરિ નામ માળા” ગુરૂ ગોવિંદ કૃપાનિધ કેશવ, કમળા નાથ કૃપાળ
 માંથી રાગ-ભજનો કમળ નયન કરુણા સાગર, શ્રી કૃષ્ણહરે ગોપાળ;
 પ્રાર્થનાના પદો વિગેરે ગોપીજન વલ્લભ ગિરિધારી, ગોપીનાથ ગોવિંદ,
 સચ્ચૈયા એક ત્રિસા. ગોકુલેશ ગરૂડધ્વજ ગોવર્ધનધારી જગન્નંદ.
 માધવ મુરમર્દન મદુ મરદન, મતિ વિક્રમ સુખધામ,
 મુકુન્દ મેઘવર્ણ મહાબાહુ, જદુપતિ સુંદર સ્થામ;
 રામચંદ્ર પ્રભુ દશરથનંદન, દયાસિંધુ ભગવંત,
 માં પાહિમાં, પાહિ પાહિમાં, પુર્ણાનંદ અનંત.

પદ ભેગી
 આશાવરી.

(૨) માહારે અંત સમય અલખેલા. મુજને મૂકશોમાં;
 માહારા પ્રાણુ જીવન ધન છેલા, અવસર ચૂકશોમાં-
 હરિ હું જેવો તેવો તમારો, મુજને મૂકશોમાં;
 શ્રીગુરૂ સોંપ્યો, ગ્રહો કર મારો, અવસર ચૂકશોમાં-
 માહારા દોષ કોપ સંભારી, મુજને મૂકશોમાં;
 શરણુગત વત્સલ ગિરિધારી, અવસર ચૂકશોમાં-
 હરિ માહારે ધરમ નથી કોઈ સાધન, મુજને મૂકશોમાં;
 નથી સતસંગ સમરણુ આરાધન, અવસર ચૂકશોમાં-
 શ્રીપતિ સર્વાત્મા સર્વોત્તમ, મુજને મૂકશોમાં;
 મારા પ્રાણુજીવન પુરૂષોત્તમ, અવસર ચૂકશોમાં-
 અપરચ કરુણાસિંધુ શ્રીજી, દયાને મૂકશોમાં;
 માહારે જોય નથી કોઈ બીજી, અવસર ચૂકશોમાં-

(૩) ગરબી.

શરણુ પડ્યોછુરે શ્રીહરી' નથિ મ્હારે અવર આશ વિશ્વાસ,
 શ્રીવલ્લભવરનારે લાડીલા, અનન્ય આપ તણો હું દાસ. શરણુ૦-
 મ્હારે નથિ બળ સાધનરે ધરમનું, નથિ બળ ભક્તિ જ્ઞાન વિવેક,
 સેવા સમરણુરે ના મળે, મ્હેં નથિ સતસંગ કર્યો ક્ષણું એક. શરણુ૦-
 પણુ જ્ઞાનું તમારું જોઇને, મુજને જગત કહે હરિભક્ત,
 હું છું જુડોરે જિવણુજી, નથિ મ્હારું મન તમથી આસક્ત. શરણુ૦-
 મોઘમ રાખ્યેરે મોટપ ઘણી, ઉઘાડુ પાડ્યે આણું જણાય,
 માયો મંત્રકરે સહુ કરે, જુડું નભવ્યે જગ જશ નવ થાય. શરણુ૦-
 જેવો તેવો છું હું રાજનો, દિન લલિ કરીએ કૃષ્ણદાન,
 દાસ દયાનીરે વીનતી, કૃષ્ણ કૃપાનીધિ ધરજો કાંન. શરણુ૦-

(૪) દામોદર દુઃખકાં કાપોરે, પાવલે લાગૂં;
 નંદલાલ નિમ્બનંદ આપોરે, એ વર માગૂં. ટેક.
 વ્હાલાજી ! હું છું પળ, પળનો અપરાધી;
 ભરેલો આધી વ્યાધીરે, પાવલે૦— દામોદર૦—૧
 વ્હાલાજી ! હુંતો તમારા, બળથી ઘણો ગામ્તું;
 જણો છો કહું શું જાઝું રે, પાવલે૦— „ ૦—૨
 વ્હાલાજી હું જેવો તેવો, તોએ છું તમારો;
 આધાર અવર નહીં મ્હારો રે, „૦— „ ૦—૩
 વ્હાલાજી મ્હારું જોર, નથી જો તરછોડો;
 શું રહિ કરે મંકોડોરે, „૦— „ ૦—૪
 વ્હાલાજી શ્રીમુખ પોતાનો, કો'છો માટે લાડું;
 બીજું બળ ક્યાંથી કાઢુરે ? „૦— „ ૦—૫
 વ્હાલાજી જનનું માન, જમતમાં વધારે;
 ગમે તો ધરમાં મારોરે, „૦— „ ૦—૬
 નૃપના ગજ ઘોડા મસ્તી, ખોરાને માંન મ્હોડું;
 મ્હારે ના માંન ખોટું રે „૦— „ ૦—૭
 દયાના પ્રિતમ પાંણી, લો છો તો નીભાવો;
 મ્હારે દાસપણુનો દાવોરે. „૦— „ ૦—૮

(૫) પદ- મનજી મુસાફરે ચાલો નિજ દેશ બહી;
 મુલકે ધણા જોયારે, મુસાફરિ થઈ છે ધણી.   ૨૬.
 હાવાં માલ જોરજો શેઠના નામનો, થાય ના ક્યહું અટકાવ,
 આપણો કરતાં જોખમ આવે, ફાવે ધણીનો દાવ;
 એટલાને સાં રે, ના થાવું જોરતના ધણી.   મનજી૦—૩
 જોજો જુગ થકી જવું છે, કરજો સંભાળિને કામ,
 દાસ દયાને એમ ગમે છે, હાવાં જઈએ પોતાને ગામ;
 મુજે છે હાવાં એવુંરે, અવધ થઈ છે આપણી.   મનજી૦—૪

૬-મંદવાટની   દિલકે દરદસેં શ્રીજી! હમ તો ખૂબ હેરાન હુવે,
 પીડાતું પદ.   અંદરકે દરદસેં શ્રીજી! હમ તો ખૂબ ખેન્નર હુવે;
 રાગ ગઝલ   હમ તો ખૂબ ખેન્નર હુવે, હમ તો ખૂબ લાચાર હુવે,
 ગત દાદરાની   તોભી ધન્ય ન મિટિ, શિર ધની ભગવાન હુવે. દિલકે૦
 ફિકર આતસ જલાયા, હુવા ખાક કલેજ,
 તોભી હજરતકું નહીં પોઝારતા હેરાન હુવે,   ,,
 મેહેરકી નિધા જળ થી ખાવિંદકી મેરેપે
 તબ કછુ ના ચલા જાહે, દિગ સેતાન હુવે,   ,,
 જહર દહના લાજમ નહીં, મનકે મેહેરમસેં,
 કેસા થા દયા અવલ મેહેરખાન હુવે '   ,,

(૭) હૃદય- શ્રીજી! શામાટે રે સાંભળતા છો નહિ? મ્હારી ચીનંતી,
 હીત પાર્થ જ્ઞાલાજી! મુને તે કોહોની.
 ના-પ્રજુના   કેહેશો “સુણિએ જિએ”-તો કિતર ઘોની૦ શ્રીજી! ૦-
 સાક્ષાત્કાર   ગમું તમને તેવો હું કેમ થાકું? માયા જાગે ઘેરયો ક્યાં જાકું?
 નુપદ-રાગ   તમો વિના બળ નથી, ક્યાં અથડાકું?   શ્રીજી! ૦-
 સોરઠ-ગત   સેવું સમજું ક્યમ અગ્નિ બળતાં? છો દયાળુ, દયા ના આવે ટળવળતાં,
 દીપચંદી.   કૃપા કરો તો વિલંબ નથી દુઃખ ટળતાં   શ્રીજી! ૦-
 જાણી જોઈને ના બોલો—ત્યાં હું થું કહું કથી?

સ્વામી છો, તદ્દપિ કહ્યા વિના રહેવાતું નથી, માંડે કાંઈ ન ચાલે, હું તો મરું મથી-શ્રીજી! ૦-
 જીવ દુષ્ટ સ્વાભાવિક તે તમે જાણો; મ્હારા શામાટે અવગુણ આણો?
 નથી આણતા-તો આવડુ શિદ્ધ તાણો?   શ્રીજી! ૦-
 જેને પ્રાણ સરિખુ પ્યારું કહિયે, તેને પોતાનું જાણિને પાણી મહીયે;

આમ તેથી છેક અળગા નવ રહીયે.

શ્રીજી!—

હરિ હું તો હાર્યો હાવાં કરગરતો રડતો, તેનો જવાબ હજુ કાંઈ નથી જડતો;

રખે પતિત જાણિને મેલ્યો હોય પડતો. શ્રીજી—

મ્હારા વ્હાલા મ્હારી અકળામણ ટાળો, કૃપાદ્રષ્ટિએ કરીને મ્હારી સ્થાનું બાળો;
જેવો તેવો છે દયો તમારો—પાળો. શ્રીજી!—

હે હરિ! હું તો હાવાં હાર્યો, અતિશે અકળામણનો માર્યો, જે ગમે તે કરો. (૮) મંદ
બ્રહ્મ હદે માને નહિ શિક્ષા, જગમાં લગની વૈશ્વવની દિક્ષા. જે— વાડની
બવ ઉદ્વેગ અતીશે પીડે, મૂક્યાં ઉચિત કર્મ સહુ મીડે. જે— પીડાવુ
બહુ દુઃખ જે કૃતિ નિશ્ચિન કરીને, જા્ય મન ત્યાંનું ત્યાં ફરિને જે— પદ
તન જ્યમ વૃદ્ધ થયું મન બાળક, બપર ઉજવળ અંતર કાળક, જે—
અંતકાળ દુઃખથી કાંપું છું, સત્ય વચન સમરી જાપું છું. જે—
પ્રભુ જ્યમ રાખેછો ત્યમ સહું છું, જે શિર પાડોછો તે સહું છું જે—
જાણું છું કરશે સહુ સાર, પણ વણ સમજે બટકે મન મ્હાર જે—
જીવથી નિજ બળ કશું નથિ થાવું, સનેપાતમાં ગાંડુ ગાવું જે—
જેવો શરણ પડ્યો છું મહાપ્રભુ, તેવો અટળ રાખો હું અડ્યો છું જે—
મનુષ્ય કોઈથી વ્હાંણુ ન હાલે, ગગન પવન શદ્દ ભરાઈ ન ચાલે. જે—
વિનતિ દયાની એ ફરિ ફરિને, પ્રગટ મળું સેવું હું હરિને જે—

ધણો ધુંચવાયો બહુ બળું છું, અતિ અકળામણ થાયરે, (૯) રાગલે
બળિઆ પ્રભુ બેલી નથી થાતા. શરણાગત ક્યાં જાયરે? ટેક— રવ-ગુર્જ
સધળી ચેઃઅતા જીવમાં ક્યાંથી? જાણી જોઈને ન સુઝી' કહો રે; રી રામ
થઈને કૃપાળુ કર હો કાંને, વિવેક લાગે રીકો રે. ધણો—મીશ્રીન
કુકર્મ દેખી રહ્યા કરોછો, શુભ મતિ દેતા છોની રે;
મ્હાર ક્યું કાંઈ નથી નિપજળું, કેમ કરે હાવાં કોહોની રે. ધણો—
વિધિ સિવ શેષ સરીખા હાવાં, હુથી કહો કયમ રીઝો રે,
માર બળ એક કરગરવાનું, ઉપાય ન મળે બીજો રે. ધણો—
સાધન સાધ્ય નથી તમે શ્રીજી, પ્રેમ તમારી પાસે રે;
દયા કરો નહી દીન લડીને, કાઢું દીન શી આશે રે. ધણો—
ત્રિતાપ હોળીમાં ધીકું છું, નિજપદ મન કયમ લાગે રે;
નહી તો નહી—એમ, નિરાંત ન મળે, મોટી આસ ન બાગે રે. ધણો—
પાંમર છું પામસીની તૃષ્ણા, મ્હેતાં લાભું સ્વામી રે;
સહજે શરણાગત લડી રીઝો શું કહું અંતરયાંમી રે. ધણો—

બીડ્યું શીડ્યું ભિતર બળે છે કહેતાં કાંઈ નવ કાવે રે.

સવળુ સુખ ત્યારે જ્યારે હરી, દયા તમેને આવે રે.

ધણી૦-

(૧૦) પ્રભુ ક્યાં વસે છે? તે વિષેનું આલંકારી પં.

નિચેના મેહલમાં વસે મહારો વહાલમો, વસે: મનમહાલોરે;

જેરે જાયે તેં જાંખી પાંમેજીરે

જુલા ભમે તે-ખીજ સદનમાં શોધે રે, હરી ના મળે એકા ઠામે રે.

નિચેના૦-

સત્સંગ દેશમાં ભક્તિ નગર છેરે, પ્રેમની પોળ પુછી જાળેરે;

મેહે તાપ પોળાંઆને મળી મહોલે પેશજોરે, સેવા સીડી ચઢી ભેળા થાજોરે નિચેના૦-

દીનતાના પાત્રમાં મનમણી મૂકીરે, ભેટ ભગવંતજીને કરજોરે

હુંભાવ પુંભાવ નોજાવર કરીને રે, શ્રી ભગવંતજીને વરજોરે

નિચેના૦-

એરે મંડાણનું મુળ હરિધ્વજા રે, કૃપાવીના સીદી ન થાયરે;

શ્રી વલ્લભ ચરણ ચકી સહુ પડે સ્થેલુરે દૈવી જીવ પ્રત્યે દ્યો ગાયરે.

,,

પ્રકરણ ૧૦ મું.

સંવત ૧૬૦૮નાં મરણ પથારિનાં ગાયેલી કવિતાઓ.

- (૧) પ્રાંણ પ્રયાણ સમે મહારા પ્રભુ, મુને દેશો ના જમ કર જવારે,
જેવો હુંરે થયો મહારા વહાલા, તેવા તમે યોગ્ય નહીં થાવારે. પ્રાંણ૦—
- સકળ દોષનું પાત્ર પતિત હું, અધમ સરવનો ધીરે;
સેવા સુઝણ સાધન હીણો તોયે, રાખી રાં જુગદીશરે. પ્રાંણ૦—
- શરણ આવ્યો છું સમ્રથ જાણી, જીગરવાની આશરે;
બરદ વિચારી બાંધ્ય ગ્રહો હું, કંપુ છું કાળને ત્રાસેરે. પ્રાંણ૦—
- માદારી પાસાનું સહુ કાન્યુ છે, તે સામું રખે બાજોરે;
કિંકર જાણી કેશવજી મહારે, સરવે આપ સંભાજોરે. પ્રાંણ૦—
- આપ કરો તો શું નવ થાયે, જે ન કરો તે બાકીરે;
રંક જાણી મુને રાજ નિવાજો, ધણો ગયો છું થાકીરે. પ્રાંણ૦—
- દિનબંધુ છો મારે દાવો, બાકી ન મળે જોરેરે;
દાસ દયાના પ્રભુ કંઠજાનીધી, નટવર નંદકિશોરે. પ્રાંણ૦—

- (૨) એવા મુને વહાલા થાઓ વૃજબૂપ, મહારે મન મોહ્યું રહે તવરૂપ. એવા મુને—
જેવો વહાલો મુગને લાગે છે રાગ, જેવો વહાલો મણિ લાગે છે નિજ નાગ,
જેવો વહાલો મધુકર પદ્મ—પરાગ. એવા મુને—

જેવું જ્ઞાતું મિનતે લાગે છે નીર, જેવું જ્ઞાતું લાગે મંઝારને ક્ષીર;
જેવું જ્ઞાતું લાગે ખિંચકણ કીર. એવા મુને—

જેવો જ્ઞાલો લાગે ચક્રર ને ઈંદુ, જેવું જ્ઞાતું ચાત્રક સ્વાતી ધન-ખિંદુ;
જેવા જ્ઞાલા શ્રી ગોપીજનને ગોવિંદ. એવા મુને—

જેવાં જ્ઞાલાં જર પરસ્પર દોય, જેવું જ્ઞાતું બોજન ક્ષુધિતને હોય,
જેવું જ્ઞાતું માદા તૃષાતુરને તોય, એવા મુને—

જેવો જ્ઞાલો આત્મા પોતાનો સહુ જગત્ જેવા જ્ઞાલા તમને તમારા ભક્ત,
દયા પ્રિતમ હો તેવિ નિજ આસક્ત. એવા મુને—

- (૩) જુજ જ્ઞાતુરે, વૈકુંઠ નહૈં આવું; મુને ન ગમે ચતુષ્પદ થાવું;
ત્યાં તો નંદકુવર ક્યાંથી લાવું? ... ... જુજ જ્ઞાતુરે—૧
જોષએ લલિત ત્રિમંગી મ્હારે ગિરિધારી, સગે શોભે છે જ્યાં રાધે ખારી;
તે વિના આંખ ન ઠરે માહારી. ... ... જુજ જ્ઞાતુરે—૨
ત્યાં શ્રી યમુના ગિરિવર મધુ છે નહૈં, જેની આશક્તિ મુને ધણી છે બહેની;
તે વિના મ્હારો પ્રાણુ પ્રસન્ન રહે નહૈં. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૩
ત્યાં શ્રીવૃંદાવનનો રાસ નહીં, વ્રજવનિતા સંગ વિલાસ નહીં;
વિશ્નુ વેણું વાયાનો ત્યાં અભ્યાસ નહીં. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૪
વૃક્ષે વૃક્ષે હ્યાં વેણુકાધારી, પત્રે પત્રે જો હરિ ભુજ છે ચારી;
એવી હજુ હજુ છે સંગતી ભારી. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૫
સુખ સ્વર્ગતું કૃશ વિના દડવું, મુને ન ગમે અલસદન ચડવું;
ધિક્ક જન, સુખ પામિ પાછુ પડવું. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૬
શું કરું શ્રીજી! એ સહુ પાંખી, નહીં આપણા તો છે ત્યાં એ સ્વામી;
મ્હારે દાસપણામાં આવે ખાંખી. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૮
ગુર બળે ગોકુળવાશી થૈશું, શ્રી વલ્લભ શરણે નિત્ય જઈશું;
દયા પ્રિતમ સેવિ, રસ જશ, ગાઈશું. ... જુજ જ્ઞાતુરે—૧૦

(૪) મન બોધતું પદ

છયા ગાફલ મત સો જગ, હયાં કોઈ નહિ હેરે તેરા તેરા ટેક
માત તાત સુત ધરની બધું, ઔર કુટુંબ બોહોતેરાવે;
સખ અપની મતલબ કે બેલી, હે ઉલટા ઉર ઝેરા ઝેરા, કોઈ નહી હે—
મેહેલ ખજાના દુનિયા દોલત, તું માનત મન મેરાવે;
દેખત રહેગા કહુ ન ચલેગા, તેરા હુંદા જાયગા ડેરા ડેરા. કોઈ નહી હે—

જો તું તેરા ભલા ચાહે તો, અહેમક સમજ સખેરાવે;
 કળજ હોયગા શીર કયા હોના, તેરા નમ્ર જાયગા ઘેરા ઘેરા. કોઈ નહી હે—
 ક્યા ઓરનકું અકલ બતાવે, તેરે ઉર અધેરાવે;
 નહિ કષ્ટુ હેરા આખર આયા, તેરા સુઘલ કરલે ફેરા ફેરા. કોઈ નહી હે—
 ભજ ભગવંત સંત સંગત કર, બન સત ગુરુકા ચેરાવે;
 માયા પટક અટક દયા હરિપદ, કરલે કૃપનસું નેરા નેરા. કોઈ નહી હે—

(૫) રસનાને રાધેકૃષ્ણ, રાધેકૃષ્ણ, ગાયલે રી.....હો—રાધેકૃષ્ણ,
 બોધનું પદ. એરી મેરી રસના—રાધેકૃષ્ણ ટેક—
 શ્રી વલ્લભ, શ્રી વિદુલ, શ્રીજી, નિશદિન ચેહી રટી માહા પદ પાયલે. રાધેકૃષ્ણ—
 જપ તપ તિરથ ધર્મ નેમ વ્રત, નામકો અંસ એ સંસે સરકાયલે. રાધેકૃષ્ણ—
 ધ્યાન યજ્ઞ પરિચર્યા ફળ, કળિ કિરત નહીં તે, ભાગવત વંચવાયલે, રાધેકૃષ્ણ—
 અતી દુસ્સાધ્ય ભક્ત્યાદિક પંથ કલી, ચરન સરન ગિરિધર સિર નાંચલે. રાધેકૃષ્ણ—
 દયાકી જિવન જોરિ, રંગિલિ પ્રિતમ પ્યારી, હૃદય કમલમે તું હિતસોં બસાયલે. રાધે—

(૬) હરિનામ શ્રીકૃષ્ણ હરિરામ રામ, રાધે ગિરિધારી;
 રટણનું પદ રાધે ગિરિધારિ રામ, ,, શ્રીકૃષ્ણ—
 રાગ જંગલો દયા પ્રિતમ રટ નામ નિરંતર, શબ્દ લહર સુખકારી. શ્રીકૃષ્ણ—

કાવ્ય નિર્મળન-અથવા-

કવિરત્ન દયારામના સુંદર કાવ્ય-સાગરમાં મારેલી કુબકીઓ.

૧ રાસ પંચધ્યાયી—

કવિની અતિ સુંદર, વાંચવા લાયક, શ્રંગારી કવિતાનો આ પેહેલો નમુનો છે. શૃંગાર વર્ણનમાં દયારામને હઠાવે તેવો, ભાગ્યેજ કોઈ કવિ હશે. આ રાસપંચધ્યાયી શા આધારે રચાઈ, તે વિષે કવિ કહે છે કે—

શ્રીમદ્ ભાગવત સદ્ પુરાણ શિરમણિરે લોલ,
તેનો સાર દશમસ્કંધ કથા સહુ ભણીરે લોલ. ૨૭૭
તેમાં તત્ત્વ અધ્યા પાંચ કહિયે રાસનારે લોલ,
પ્રભુ યથા છે આધીન, પ્રેમિ દાસનારે લોલ. ૨૭૮

આમ આધાર તો લીધો, પણ કવિ કહે છે કે, માત્ર તેનેજ વળગી રહીને—
શ્લોકાર્થ પ્રમાણે તો આ મેં કથ્યું નથી રે લોલ,
કિંચિત્ કથાને અનુસાર ભાષા મેં કથી રે લોલ. ૨૭૯
નિધિ નીર પિયે પક્ષિ, ચંચુને ભરી રે લોલ,
ગાઉં ગૂંચુ ગોવિંદના તે હું વિધે કરી રે લોલ. ૭
નથી જિપમા દેવા કશું એ સૂખને રે લોલ,
એનો નથિ મળ્યો પાર, સહસ્ત્ર સૂખને રે લોલ. ૨૬૩
એ સુખ સમાન ખીજું સુખ શું હું કહું રે લોલ.
વેદ ભેદ ના કળે તો હું તે શુ લહું રે લોલ ! ૨૬૪

૨૮૩ કડીઓના આ સુંદરકાવ્યની ભુમિકા ગોઠવતાં કવિ લલકારે છે કે—
ત્યહાં તે સમે કદંબ-દુમની તળે રે લોલ,
વાંઘ વાંસળી વિચિત્ર સુંદર શ્યામળે રે લોલ. ૧૩

તે સાંભળી પશુ, પંખી, યમુના નીર, અને ગોપીઓ-ની બનેલી વિવિધ દશાનું વર્ણન કરી, કવિ ૩૮ થી ૭૦ મી કડી સુધીમાં શ્રીકૃષ્ણનું મનહર સ્વરૂપ, વસ્ત્રાલંકાર, વિગેરે વર્ણવિને, મહાકવિ પ્રેમાનંદની પેઠે, વાંચનારને છક્ક કરી નાંખે છે, ને કહેછે કે—એ બાળમુકુંદ શ્રીકૃષ્ણદેવની મધુરી વાંસળી સાંભળીને—

“ કોઈ કામની શકે ન વેંચુ જિયરી રે લોલ,
ચિંગ પૂતળી સાદશ્ય સર્વ રહિ ઠરી રે લોલ. ૭૨
કોઈ ચાલિ પ્હેરિ એક જુજ કંચુકી રે લોલ,
કોઈ ચાલિ રૂદન કરતાં બાળને મુકી રે લોલ. ૨૩

- સુઝી દાર ઉધાડાં કે ધાઈ ધમકમાં રે લોલ,
વેણ સાંભળી ચાલી ચતુરા ચેમકમાં રે લોલ. ૨૮
- પછે વેણ ધરી પાંચ, વદે શ્રીહરી રે લોલ;
“ તમે કેહોછે ક્યમ આવ્યાં છો સર્વ સુંદરી રે લોલ. ૭૩
- પતિવ્રતાનો ન ધર્મ, શાસ્ત્ર સહુ ભણે રે લોલ,
માટે જાઓ સર્વ ધામ આપ આપણે રે લોલ. ૭૫
- પાછાં પરવરો-પ્રભુએ કહ્યું તે સુંણી રે લોલ,
ગ્લાંતી પામિ શ્યામા સર્વ, ચિંતા થૈ ઘણી રે લોલ. ૭૬
- [ગોપીઓ મોલી]. તમે અખિલના છો ઇશ, વેદ માયછે રે લોલ.
ત્યારે ધર્મ ખંડિત અમારો ક્યાં થાય છે રે લોલ. ૮૪
- તમે તેડવા અમેને વાઈ વાંસળીરે લોલ,
વિધિ બહાવાજી અમે તમારિ સહુ કળી રે લોલ. ૯૧
- તમે પામવાને પતિ પુત્રાદિક સહુ રે લોલ,
છોડી આપિ ગાન મેરલીથી મોદિ બહુ રે લોલ. ૧૭૩
- વેણ નાદે પેલાં મોહ્યાં પખી ને પશુ રે લોલ,
મહિલા મોહિયે રૂપ ગાને ત્યાં આશ્ચર્ય કશરે લોલ. ૧૭૪
- ચતુર ગોપીઓ, આમ બાળમુકુંદને વાક્યાતુર્યથી બાંધી લે છે; ને પ્રસન્ન થયેલા પ્રભુ, નિજ ભક્તો સાથે “ રાસરમણ ”=મજનનાનંદ ઝમાવે છે. અહીં ખુખી સાથે કવિ પલટા મારે છે કે:—
- “ મોહ્યા મોહનજી ન પાર મ્હારા રૂપનો રે લોલ,
ચતુર હું ઘણી ”—અહમેવ એવો ઊપન્યો રે લોલ. ૧૧૦
- પ્રમદાતણા વિચાર પ્રભુએ (એ) લલ્યા રે લોલ,
અંતરધ્યાન, મધ્ય મંડળથી, હરી થયા રે લોલ. ૧૧૧
- આમ રંગમાં ભંગ પડવાથી, ગોપીઓ બહારની બની રેવા લાગે છે કે:—
- આ દશા અમારિ કરવિ હુતી જો હરી રે લોલ,
ત્યારે શિદ જીવાડ્યાં બહુ બહુ રક્ષા કરી રે લોલ. ૧૧૨
- નાશ ! ના ઘટે પોખીને મારો છો તમે રે લોલ,
દાખો વદન ન્હૈતો પ્રાણુ જાશે આ સમે રે લોલ. ૧૧૪
- વિના મૂલની અમે તમારિ કિંકરી રે લોલ,
નાથ ! નેહ ના હજો કહું ફરી ફરી રે લોલ. ૧૧૭
- લાંક મારે હરિને—અરૂપ જુએ રે લોલ,
“ મુઝી ગયા ! ”—મણી, હદે ફાટતી રૂએ રે લોલ. ૧૭૮

વળી ઘેલી ગોપીઓ અન્યોઅન્ય પુછે છે કે—“ કેહેની, પ્રભુ ક્યાં ગયા રે લોલ ?”
એજ રીતે તેઓ વડ, પિપળો, તુળશી, હરણુ, વિગેરેથી પુછા કરેછે; પણ જવાબ કોઇ
આપતું નથી. કવિ તેનાં મનસ્વી પણ ચતુરાઇ બધાં જો કારણો આપે છે, તે તેમની
તર્કશક્તિને બદ્દજ શોભા આપે છે. પછી વળી, કવિ, ખુબી સાથે બીજો પલટો મારી,
“ કલપાન્તે હરિ ”—એ શબ્દો સમજાવતાં ગાય છે કે:—

“ ધણી છે દયાળુ; દાસ દુઃખ, ના સહે રે લોલ;
કિંચિત કદિનતા ગુમાન ટાળવા ગ્રહે રે લોલ. ૧૮૩
ગોપી સહુ મન ભંગ ચૈ ઉભી જ્યહાં રે લોલ;
દર્શન આપ્યું, આપિને ઉભા રહ્યા ત્યાં રે લોલ. ” ૧૮૪
શોક હતો ત્યાં સર્વત્ર આનંદ છવાઇ ગયો ને માનભંગ ગોપીઓ—
“ દાસ છું ”—કહી કો દીનતા ધણી કરે રે લોલ,
કેટલીક હરિ હસ્ત-ચરણ ઉર ધરે રે લોલ. ૧૮૫
પછે ઉત્તરીય વસન-આસન સુંદરી રે લોલ,
રચી દરીને તે પર બેસાડ્યા શ્રીહરી રે લોલ. ૧૮૬

આમ સ્નેહભાવે ટોળે મળી, બેશીને-કેટલોક સમય સૌ આનંદી વાર્તા-
લાપ ચલાવે છે. તે પછી—“ કમળા દળ આકર ” ના રાસની કલ્પના કરી
કવિ લલકારે છે કે—

શોડય એપિકાની મધ્ય, કૃશ અષ્ટ છે રે લોલ,
એ પ્રભાણે મંડળ રચના રચી સ્પષ્ટ છે રે લોલ. ૨૧૨
મધ્યે મુકુલરૂપ તો જુગલકિશોર છે રે લોલ,
પુંકળ વર્તુલ આકર મંડળ જોર છે રે લોલ. ૨૧૪
ધર્યાં છે સ્વરૂપ શ્યામે ધણ્યાં તે સમે રે લોલ,
બખ્ખે બાળા મધ્યે કૃશ સર્વશું રમે રે લોલ. ૨૧૫

રાસમાં તો નાચ સાથે ગાયન અને વાજાનાની મધુરિ મિલાવટ જોઈએ.

આ વાત કવિના લક્ષ આહાર નથી; તેથી તે ગાય છે કે—

તંજુરો રખાખને સતાર વાંસળી રે લોલ,
સારંગી સરોદા વાજેછે સ્વરે મળી રે લોલ. ૨૧૯
ઢોલ, ખંજરી, કાનૂન, ડહ, ઉપંગ છે રે લોલ,
ઘોવર, જવરી, અલગોળ, પણવ, ચંગ છે રે લોલ. ૨૨૦
નાદ સિંધુ, જળ તરંગ, ને કરતાલ છે રે લોલ,
સંગ મોરચંગ સ્વર અતી રસાળ છે રે લોલ. ૨૨૧

આ સંગીત=ગાન, તાન, અને નૃત્યની દૃષ્ટિએ ચઢી કવિશ્રી લલકારવા માંડે છે કે—“ તાતા થેઘ થેઘ શ્યામ ”—સહુ જાયરે રે લોલ,

તે પ્રમાણે પ્રભુ ઇમક ઇમક ડા બરે રે લોલ. ૨૨૭

મદનમોહન વહાલો મધુર મધુર ગાય છે રે લોલ,

ચરણ ચાલતાં મધુરિ વેણુ વાયછે રે લોલ. ૨૩૧

ગોપિ ને ગોવિંદ મળી કુંદડી ફરે રે લોલ,

“ હાર્યા હરી ”—શબ્દ પરસ્પરે જાયરે રે લોલ. ૨૩૨

અન્યો અન્ય રિસાવે, કરે મનામણાં રે લોલ,

બુગલ રૂપ તણાં લેઈ હું તો ભાંમણાં રે લોલ. ૨૩૩

રાધા રિસાવ્યાં મનાવે મોહનલાલજી રે લોલ,

વળી રાધા મનાવે મદન ગોપાળજી રે લોલ. ૨૩૪

અમર અંતરિક્ષે ચઢિત થયા જોઈને રે લોલ,

જોઈ રૂપ રહી દેવદારા મોહિને રે લોલ. ૨૩૫

સજળ મેઘ સંગ ઝળકે જેવિ દામની રે લોલ,

દર્શ દેવને તે વિધે કૃશ કામની રે લોલ. ૨૩૭

જાણે સૌ—મહારી પાસે કિભાં છે શ્રીહરી રે લોલ,

એવી અલખેલા વહાલાજીએ વિધી કરી રે લોલ. ૨૪૦

આ રાસ-રમણ પછી, સૌ યમુના તીરે જળક્રીડા ખેલવા જાય છે. ત્યાં મહાકવિ પ્રેમાનંદે “ ચંદ્રલાસ આખ્યાન ” માં વણુવેલી “ જળક્રીડા ” ને પણ ટક્કર મારે તેવું “ જળક્રીડાનું વણુન ” દયારામ કવિ રજુ કરેછે. જુઓ દ. ર. મા. ભાગ ૧ પાનુ. ૩ કવિતા નંબર. ૯.

કવિ કહેછે કે, આમ હરિભિલનનું સુખ, સંતોષ પર્યંત ભોગવીને—

“ ગોપી લાગિ પ્રભુને પાય, કરિ પ્રદક્ષિણા રે લોલ...”

જ્યારે તેમણે આમ વિદાયગીરી માગી, ત્યારે હરિ અંતરધ્યાન થયા, અને જળક્રીડા સમાપ્ત થઈ; મતલબકે ભજનાનંદમાં તદ્દાકાર બનેલી ભક્ત જીવનના તન-મનની તમામ વ્રતિઓ, સંસારની વપાધિમાં વિખરાઈ ગઈ. હરિ અદર્શ થયા, ને ભજનાનંદનું રમણ સમાપ્ત થયું. આ પછી કવિ એક મુદ્દાની વાત રજુ કરેછે કે—

“ પરત્રિયાશુ શો વિદાર, બ્રહ્મ રૂપને રે લોલ?... ”

એવો સંદેહ, આ રાસપંચધ્યાયીની કથા સાંભળીને પરિક્ષિત રાજાને થયો. શુકદેવજી તેનું સમાધાન કરતાં બોલ્યા—હે રાજા !—

“ પૂર્ણ બ્રહ્મ મધ્યે, દોશયુક્તિ ક્યમ વશી રે લોલ ? ”

વળી તે બોલ્યા કે-જેણે રચ્યું સર્વ વિશ્વ, સર્વ માંહિ જે વસ્યો રે લોલ;

ભોળી ભોળ્ય ઉભય આપ, દોષ છે કરો રે લોલ ? ૨૫૭

અમર અન્યને કરે છે ઝોળ જેહનું રે લોલ;

કેમ ભાસ્યું છિદ્ર બૂપ ! તુંને તેહનું રે લોલ ? ૨૬૧

પોતાના શ્રંગારી કાવ્ય પર આમ જોઇતો ખુલાસો પુરો પાડી, કવિ અંતે પોતાનું નામ, ઠામ, વિગેરે કેટલીક માહિતી આપતાં ગાય છે કે—

નદી નર્મદાની તીરે ચાંડિઆમ છે રે લોલ; કવિ કેરો તે સ્થળે વિશ્રામ છે રે લોલ. ૨૮૧

નાગર સાડોદરો, વિપ્ર શેવક સ્યામનો રે લોલ; વૈશ્વવ વલ્લભી ને પુત્ર પ્રભુરામનો રે લોલ. ૨૮૨

આ કાવ્ય કવિએ કયે સ્થળે, કઇ સાલમાં લખ્યું, તે દહીકત દાથ લાગતી નથી; પણ પુખ્ત ઉમ્મરે મનની ભાવિકદશામાં લખ્યું હોવું જોઇએ.

૨ લીલાનાં કાવ્યો.

દવે બીજા નમુના તરીકે મુરલિ લીલા, કમળ લિલા, પત્ર લીલા, રૂપ લીલા અને માન લીલા એ પાંચ કાવ્યો આપણે તપાસવાનાં છે. કવિએ ૩૯ વરસની વયે સંવત. ૧૮૬૨ માં ઉભોઇ મુકામે તે લખ્યાં કેહેવાય છે. એમાંનું—

મુરલિ લોલા.

એ નામનું સુંદર ન્હાનું કાવ્ય ૪ ગરબીઓ અને ૧ પદનું બનેલું છે. તે સ્ત્રીના ઝરીલા સ્વભાવનું આખેહુખ ભાનું કરાવે છે. કૃષ્ણ-સ્વરૂપ અને વસ્ત્રાલંકારથી મોહિત થયેલી એક ગોપી, બીજીને કૃષ્ણ-કૌતુકની વાત કરતાં કહે છે કે, એણે તો “કાડી સાટે એક રત્ન વેચી દીધું છે ! મતલબકે—

“સુધા થકી અધરામૃત મોંધું, વેણુંને તે વેચ્યું જી;

જેહની ! એ અધરામૃતે છિદ્ર પુરાયાં, વેણું મધુર બોલ્યું જી.”

આ વેણું વગાડતા એકવાર શ્રીકૃષ્ણ મ્હારે આંગણે ચૈ ને ચાલ્યા, ને...

“મ્હારું તો મન એવું મોથું, જેમ જેહી મધ પર માખ જી;

વારે વારે જાણે કહું ને જૂલું, વારે વારે કહું એહ જી.”

જે તો નિશ્ચય કર્યો, કે કાલે ગોપનો વેશ લઇ કૃષ્ણ સાથે ગેડી દડો રમવાને ખ્દાને મિલાપ મુખ લેવું. બીજી ગરબીમાં રાધા, એ સખીને કહે છે-એમ શું કરવા કરે છે ? આજેજ આપણે વનમાં જઇને આપું વાંસનું વન સળગાવી દહાડે. પછી કેમ ? એકજ વખતે શોકવનું સાલ જશે, ને ટાકક થશે. કામ પુજશે તો કહીશું કે, શું વાંસ ઉછેરનારે એવું ધાયું હશે, કે જે વાંસની કૃષ્ણે વાંસળી બનાવી, તે વાંસ ઉછેરે, ને કૃષ્ણનું અધરામૃત પાન કરે ! એવા વાંસના કટકાને તો એ હન હોયજ

શાંતો ? કૃષ્ણનું અધરામૃત પીવાનો હક માત્ર રાધાને, અને તેથી કિતરતો અન્ય ગોપિઓને છે, એમ સર્વ-માન્ય વાત છે; છતાં તું કહે છે તેમ, એ ધણિયાપુ શાંતી લઈ બેઠી છે ?

ઝેની ! તું કેહશે કે ખાર શેં આવડો, એના ઉપર કરતી છ;

મોર મુઆ એને સ્વરે નાચે છે, જાણે મેઘની ધારા પડતી છ.

પર્વત શિખર ઉપરનાં પક્ષિ, એનો સ્વર સુંણીને નાચે છ;

વાંસલડી પાંસલડી ઠેરી, પશુ-પક્ષીને દુલવે છ.

આમ ઝેરથી પૂરી ઉશ્કેરાયલી રાધા આગળ વધીને કહે છે કે—

ચાલ સખી ! આવું હું સાથે, જૈને વાંસ લગાડું છ;

વેરણિયાનું વેર તો આજે, જીગ બાધે જગાડું છ.

માહારા આંખા નાંખશે ગોડી, જોઈએ એનાથી શું થાયે છ.

ત્રીજી ગરબીમાં, રાધા જોઈલી ધર્મીને નહીં આધીન થયેલી-લલિતા, કાવકાષ-થી કહે છે કે—“ એમ તો ન થાય. એ વેણુંને તું દુરમન દેખે છે, પણ એતો સુખકર છે. શ્રીકૃષ્ણ જ્યારે એના ઉપર પૂર્ણ રાગથી ખેલે છે, ત્યારે આપણને પરમ આનંદ સાથે મહાલવાનું મન થઈ આવે છે.” એમ બોલી, વેણુંનાદની હોરમાં દેવ દેવાંગનાઓ પણ કેવી પરવશ બની જાય છે, તે કહી બતાવે છે; અને ૪ થી ગરબીમાં પશુ-પક્ષી અને જડવસ્તુને પણ, એ વેણું-નાદની કેવી તાલાવેલી લાગે છે, તે કહીને વાંસલડીના મધુરા મુરનો મહિમા વધારી, લલિતા ન્યાય યુદ્ધિથી રાધાને કહે છે—તે વેણુંને કેમજ કહિયે, કાંઈ સારું માડું છ;

ત્હારે અંગે એક રહેવાય ન, જો પડ્યું કંઈ ચાડું છ.

તો જો તું અલિ ! વેણું અંગે, ઊંઘ કેટલાં સાર્યાં છ !

એ દુઃખ શું એને નહીં અંગે ? મન માર્યાં તો મુખ ધાર્યાં છ.

વળી તે બોલી—જો કે હું ત્હારીજ છું, તોપણ ન્યાયની ખાતર કેહેવું પડશે, કે તાહારે આવડું ઝેર કરવું ઘટવું નથી. પછી અતે એક પદ વડે રાધા લલિતાને આમ વાંસળિતો પક્ષ કરવા માટે કપડો આપીને કહે છે કે, તું આમ કેમ બોલે છે ? એણે અનેક રહસ્યનું દુઃખ વેડ્યું હશે, તે એની ગરબો. કૃષ્ણનું અધરામૃત ચાખવાની લાલચે—તેમાં આપણે શું ? આપણા મુખની લાગીદારણ થનાર એ કોણ ? એને શો હક છે ? એ તો આપણી વેરણ કેહેવાય. તેને પૂરી કર્ચેજ પાર એવીને જીવતી ગખવાની તાહારી વકિલાત કેમ ચાલી શકે ? ક્યારે એનું નિકંદન જાય ને માહારી લ્હાયે બોલાય. પણ મ્હારી થઇને ત્હારે એનીજ વકિલાત કરવી હોય, તો જ. આજથી માહારી સાથે રહીશ નહીં. પણ જો તો ખરી—

બેની ! એ નિર્દય છે કેવી ! તે તુમને કહી દાખું છું;
એકવાર મહેં લીધી કરમાં, સમ ખાધ સત્ય માખું છું.
વગાડવા લાગી હું બહાલે, પણ રજે નવ બોલી છું !
શું અધરામૃત મહારૂં માહું !! તુલના કાંઈ ન તોલી છું.

આહારી વેરછુને જીવતી રાખું, તો મહેને ધિક્કાર છે. તોપણ સસ્તા
શાંતિની ખાતર, તું વચલો-ડાહો-માર્ગ બતાવીશ, તો હું છેક મૂર્ખ નથી, કે તે ના
સાંભળુ. આમ ગોષ્ટિ ચાલી રહી છે, એવામાં શ્રીકૃષ્ણ આવી પોહોયે છે. મોદ
બરી મોરલી બળતી-મધુરી અંસો વગાડી-સૈને ગુલતાન કરી નાંખે છે. એ તાલાવે-
લીમાં, રાધા વિગેરે સર્વે બાન બૂલી જાય છે, વાંસલડિ સાયેનું વેર વિસરી જાય
છે, એટલુંજ નહીં પણ, એ મોહબરી અંસી વાગતી ચાલુ રાખવા આજીજી કરે
છે. આમ કહી, કવિ આ ન્હાંના સુંદર કાવ્યની સમાપ્તિ કરે છે.

કમળ લોલા—

આ કાવ્ય ૬૪ પદનું છે. સંકળના એવી છે કે, શ્રીકૃષ્ણને મારવાના અનેક
પ્રયત્નમાં નિષ્ફળ નિવડેલો કંસરાજ નારદમુનિને સસ્તા પુછે છે. બીજા પદમાં નારદ
નેને યુક્તિ બતાવે છે કે—

“ કાલિ ઉરગ રહેતો યમુનામાં, ત્યાં થકિ કમળ મંગાવો...” આ સાંભળી કંસ
ખુશી થાય છે, ને ૩ જ પદમાં પોતાના ખંડિયા રાજા નંદરાય પાસે દૂત મોકલે છે.

“ નંદ યમુના સ્નાન કરી આવ્યા, દુત જિભો દિડો દાર;

દુત પત્ર આપીને જિભો, જણાવિયા તૂપ વિચાર. ” [પદ ૪]

પાંચમા પદમાં નંદરાજ કંસને આવેલો પત્ર વાંચે છે—

“ જો મુજને નહિં ફૂલ મોકલો, તો વૃજ ઉજ્જડ કરિ નાંખુ;

નંદ, ઉપનંદ [કૃષ્ણ] સર્વેને લખિયું, કોઈને જીવતા નવ રાખું.

પત્ર વાંચિ નંદ ભય પામ્યાં ”

૬ ઠૂા પદમાં ગોવાળિયાના રાજા નંદરાય, સર્વ ગોપ મંડળીને, માયે આવેલું
સંકટ કહી સંભળાવે છે, ને ૭ મા પદમાં તે સર્વે નિશ્વાસ નાંખી બોલી ઉઠે છે કે—

“ રે! આપિ ચઢ્યો વૃજ જન ઊપર કાળ,

ક્યાં વસિયે ? હવે શું કરીયે સહુ ? કરે કોય કંસ ભૂપાળ. ”

૮ મા પદમાં કંસના પત્ની હકિકત નંદરાયના આવાસમાં જાંણુ થતાં, રાંણી
વિગેરે શોકાતુર બને છે, ને કહે છે કે—

“ કાલિદ્રહનાં કમળ મંગાવે ! તે કોણ આંણી આપે ! !

કાંહાંન રાય જો હોય વડો તો, કષ્ટ કુડાં સહુ કાપે.

એમ કહેતાં હય નયન ઢગિયાં, નંદ ઘરમાં દુઃખ ઝાંમ્યુ. ”

કૃષ્ણ બાળક હોવાથી આમ બધાં ફિક્કરમાં પડ્યાં. ૯ મા પદમાં, વનમાં ગાયો ચારવા ગયેલા શ્રીકૃષ્ણને ખબર પડતાં—

“ માતપિતા દુઃખ પામે જાણી, આવ્યા શ્યામ, રામ-એ સાથ,
દુઃખ દુર કરવા મનમાં વસિયુ, પ્રથમ બોલ્યા ત્રિલુવન નાથ;
વિકૃલે જાણી વનમાં વાત—

મુજને વાત સમજાવેા પિતાશ્રી, કરૌશું મનમાં તમેા વિચાર ? ”

(નંદરાય કૃષ્ણને—) શું કહું પ્રાણ પ્યારા તમને હું ? કચ્છે અશુભ વૃષ નિરધાર. .

વિકૃલે જાણી વનમાં વાત—

જ્યારથી જન્મ થયો હરિ તમારો, ત્યારથી દુઃખ દે રાય;

દયાના પ્રીતમ કુળ દેવતા કરતા, જ્યાંહિ ત્યાંહિથી તુજને સ્હાય.

વિકૃલે જાણી વનમાં વાત—

૧૦ મા પદમાં શ્રી કૃષ્ણ, દુઃખી પિતાને શાંતવન આપે છે કે—

“ જો તમે કો ’ છો, કરે દેવ સ્હાય; તો તે દેવ સ્હાય કરે આપણી,

વૃજ્જન દુઃખી નવ થાય—

પિતા તમે ઝુરો શું કરવા ? એમ વદી માયા આવરણ નાંખ્યું.

દયાના પ્રિતમે માત પિતાને, મહા મુખ તર્ત દાખ્યું

જો તમે કો ’ છો—

૧૧ મા પદમાં નંદરાયને ધીરજ આપી, શ્રીકૃષ્ણ, બાળ સાથીઓ સાથે ગેડીદડો મંગાવી—યમુના તીરે—રમવા જાય છે. ૧૨ મા પદમાં “પૂટબોલ” ની દંત્રિણ રમતને મળતી “ ગેડીદડાની રમત ” નું વર્ણન આવે છે. (જુઓ ૬-૨-મા-ભાગ ૧ પાનુ ૩ કવિતા નંબર ૮) આ વર્ણન કવિની પુર્વાવસ્થાના આનંદી ખેલનું જ્ઞાન કરાવે છે. તેરમા પદમાં કવિ કહે છે કે—“ એમ ગયા યમુના નિકટ ભગવાન.

મન માંહે છે કામ કમળનું, સખાને સમજાવી ખેલની સાન. ૧૬.

સરત કરી સાંમળિયે સાચી, દડો યમુનામાં નાંખે તે લાવે;

દયાના પ્રિતમ દાવમાં ખેલે, હરિજનને મન હરિ ભાવે. એમ ગયા—”

૧૪ મા પદમાં ગેડી દડાની રમત ચાલુ રહે છે. તેમાં શ્રીકૃષ્ણ શ્રીદામાનો દડો લઈ જોરથી ગેડી મારે છે, ને “ દડો જમુનામાં જો પડિયો. ” ગોપ મંડળી સૌ નાચવા તથા કૂદવા લાગી, કે કૃષ્ણ પોતાનીજ સરતથી કેવા ફસાયા છે ! જમુનામાં પડીને હવે દડો કઠારો થી રીતે ? શ્રીદામો દડો ગયાથી—દડો મ્હારો આંણી આપો— એમ કહી રાવા લાગ્યો, ને બોલ્યો—“ બીજા વ્હાલા, તે તેમનામાંથી કોઈની નહીં, અને હું અળખામણો, કે મ્હારો દડો લઈ તમે ગુમ કર્યો ? હવે તો બસ પાછો

લાવી આપો, તોજ કેડો મુકીશ.” ૧૫ મા પદમાં કવિ, કૃષ્ણ કુખે જાળવેજાનું ધણુ સાર વર્ણન કરાવે છે. કૃષ્ણ કેહેછે કે—“કેંટ છોડિ દે મહારિ શ્રીદામા !

શા માટે તું રાઠ વધારે ? છે તુચ્છ વાત. કહે સ્યામ—ટેક.

મહારિ ગેંદ હું આપું બદલે, મુકો કરવિ કંગાલ;

ન્યાંતા મ્હોટી કરનાં જાશે, ચતુર ! કહું ચતુરાધ.” કેંટ છોડિ

શ્રીદામો કહે છે, “તમે મ્હોટા-રાજના કુંવર, અને અમે ગરિબના જાળ, તેથી અમારાથી તમારી વસ્તુ શેં લેવાય, ને શેં ઝિરવાય ! મદને તો મ્હારો દડોજ પાછો લાવી આપો. વળી ૧૬ મા પદમાં કહે છે કે, તમે કોઇ ધૂતારા લાગો છો, કે આમ ફેસલાવો છો. મ્હારા દડાને બદલે તમારો દડો લેવામાં પણ સૂખ નથી. તમે ઘેર જઈ રહો, ને હું દડો માગ્યો ન આપું—તો નાદક મ્હારાં રંક માખાપ પર રાજ કુટુંબની ધાડ આવે; માટે મ્હારે તો ખીજી કંઈજ ખપતું નથી. મદને મ્હારો પોતાનો દડો પાછો આપો એટલે બસ.” એના ઉત્તરમાં—

“કૃપ્ત કહે શું ધૂતારી કરી મ્હેં, તે તો તું દેખાડ;

મુખ સંભાળી બોલજે જાળક, નદિતા થાશે મ્હોટિ લઢવાડ.”

શ્રીદામો બોલ્યા—આમ માહારી રાધે નાહક કંઝો છે; ને કંસ આગળ તો હાથ જોડો છો. જાઓને, જોર હોય તો કંસે માગેલાં કમળ લાવી આપો, તો ખડું કહેવાય. ૧૭ મા પદમાં કૃષ્ણ કહે છે—“શું મ્હેંજીં માર્જુ અલ્યા ! તેં મુજને ?

કંસનાં કમળ પહેલાં મોકલાવું, પછે જોર જણાવું હું તુજને. ટેક.

સ.ય કહું અલ્યા ! કમળને કાજે, આવ્યો હું આણે ઠાર;

ખાપડો કંસ મુજને શું હોતે ? કરો મનમાંહિ કાંઈ વિચાર. શું મ્હેંજીં—”

એમ કહી કંસે મારવા મોટલેલા “બકાસુર વધ,” શકટા સુર વધ, ઇત્યાદી સ્વ પરાક્રમનું સ્મરણ કરાવી પ્રતિજ્ઞા લેતા હોય તેમ બોલ્યા કે, “જે કાલિદ્રલમાં કોઇ ન જાય, ત્યાં જઈ કાલિનાગને પકડિ લાવું તોજ ખરો.” એમ નાને મોંઢે મોટા બોલ બોલી ૧૮ મા પદમાં કવિ કહેછે કે, ત્રિદામે પકડેલી કેંટ શ્રીકૃષ્ણ જોરથી છોડાવી પોતે કદંબ વૃક્ષપર ચઢી ગયા. ગોપ મંડળી સૌ “હે, હે” કરી હસવા તથા તાળી પાડવા લાગી કે, સ્યામને શ્રીદામાની કેવી બહીક લાગી છે, કે આમ ન્હારીને ઝાડે ચઢી ગયા. ખીજી તરફથી શ્રીદામો રોવા લાગ્યો ને બોલ્યો—જા અલ્યા ! નારી જા. હું દમણાં જઘને—“દડો લેકં જસોદા પાસે માગી.” વળી બોલ્યા કે—

“માર ખવડાવું તુજને વિકૂલ, સંતાયો કદંબ પર મુજને મારી...”

એમ કહી ગાળો દેવા તથા ઉભો ઉભો રોવા લાગ્યો. એટલામાં કૃષ્ણ

પેહેરેલા પિતાંબરનો કછોટો મારી એકદમ જમુનાજીમાં છુસ્કો માર્યો; અને
૧૯ મા પદમાં— “ હાય હાય ! કરી સખા રડયા સહુ ત્યાંય,

દડા કાઞે ત્રિદામાએ, નંદનંદન માર્યો અહાંય. ” ટેક.

અહિં દાન્યનો એક પ્રવેશ પુરો થઇ, બેન્ને શરૂ થાય છે. જ્યારે આ
પ્રમાણે અહીં બને છે, તેજ વખતે ઘરમાં માતા યશોદાને રસોઇ કરવા જતાં છીંક
નડે છે. ખચકાઇને ફરી જતાં બિલાડી આડે આવે છે. આમ એક પછી એક
અપશુકન નડે છે, ને ગમરાયલી માતા શ્રીકૃષ્ણ માટે—ઓરડો ને આંગણ, ઉમરો ને
ઓરડો—એમ પળે પળે આધી પાછી થતી નજરે પડે છે. ૨૦ મા પદમાં ઘેર આવતા
નંદરાજને પણ તેવાજ અપશુકન નડે છે, ને ૨૧મા પદમાં—“ નંદ ધરણીને પૂછે વાત,

વદન વિખરાઇ ગયું ક્યમ તાહાર્ ? ક્યાં ગયા બળ,—મોહન બ્રાત ? ” ટેક.

યશોદાજી જવાબમાં નડેલા અપશુકનની હકિકત કહે છે, ને નંદરાય અધિરાઇથી
“ કૃષ્ણ ક્યાં છે ? ”—એમ પૂછે છે. ૨૨ મા પદમાં દિલગિર થયેલાં માતપિતાને, શોક
સમાચાર, નીચેના અસરકારક શબ્દોમાં નિવેદન થાય છે.

“ મહા દુઃખ પામ્યા નંદરાય.

ક્ષણ બીતર, ક્ષણ આંગણ આવે; ક્ષણ બેસે, ક્ષણ ઊભા થાય. ટેક.

એવે સર્વ સખા રડતા આવ્યા, ત્રાણ ત્રાણ કરે પોકાર;

આતુર થયા નંદ અતીશે મનમાં, આજ કાંઇ વિધન થયું નિરધાર. મહા દુઃખ
ચકિત થઇ બે પુછવા લાગ્યાં, કહો વાત અમને દુઃખદાય;

ગોપ મંડળી બોલી—“ દયાનો પ્રીતમ રમતાં કદંબ ચઢી, કાલીદ્રહમાં ફેદી પડ્યો રાય.”

એ સાંભળી યશોદા ૨૩ મા પદને વિષે કહે છે કે—

“ આ તે સ્વપ્નું કે સાચું કહેવાય ?

સૂતાં સહેજે જુજગ ડર્યો નહીં, કુર વેણુ શ્રવણે સંભળાય. ટેક.

ધરણી પડી અકળાઇ યશોદા, યમુના તટ દોડિ ગયા નંદરાય;

બાળક સહુ નંદ સાથે દોડયા, ત્રાણ ત્રાણ વૃજ જનમાં થાય. આ તે ૦

૨૪ મા પદમાં જમુના તીરે આવેલા નંદરાય તથા વૃજવાસીઓને, બાળગોપ
મંડળી—અહીંથી કૃષ્ણ કુદી પડયા—એમ કહે છે; તેજ સાથે નંદરાજ, તે સ્થાનેથી
પડતુ મુકવા તૈયાર થાય છે. લોક તેમને વારે છે, ત્યારે તે કહે છે કે—

“ ઘડિ પગ વાટ જોઈં વિકૂલની, પછે વૃજ જન ! પાકું દેહ. ”

પદ ૨૫—૨૬ માં ઘેર ટળવંળતી માતાને ગોપિઓ નાંના પ્રકારે મન વળાવે છે
તે દડીકત આવે છે અને ૨૭ મા પદમાં પુત્ર સ્નેહના દુઃખે પેલી બનેલી
જસોદા તથા ગોપિઓ જમુના તીરે દોડી આવે છે. ૨૮ મા પદમાં દુઃખી વૃજવાસી-

ઓ પોકાર કરે છે કે—હે વિકુલ ! તમે જળમાં શું કરો છો ? માખાપ ઝૂરે છે, તેની તો દયા લાવો, ને જળમાંથી ઝટ ઉપર આવો. બળરામ તેમને ધીરજ આપે છે કે—

“ એને કાળે ન કરવી ઉદાસી, એણે કર્યું હશે કામ તપાસી...”

અહીંથી કાન્યતો ત્રીજો પ્રવેશ શરૂ થાય છે; ને ૨૯ મા પદમાં જમુનામાં પડતુ મુકેલા શ્રીકૃષ્ણ-કાળિ નાગ સૂતો છે ત્યાં જાય છે. નાગણીઓ રૂપાણુ બાળક બટકતુ આવ્યું સમગ્રી, તેને કહે છે—જતો રહે. નહીં ‘તો બળિને ભરમ થઈ જઈશ.’ કૃષ્ણ તે સાંભળી હશીને કહે છે—મહને કંસે નાગ જોવા મોકલ્યો છે, માટે જગાડો. નાગણીઓ અણસમજી જાગી બાળક ધારી તેને બહુ સમજાવે છે પણ શ્રીકૃષ્ણ ૩૦મા પદમાં કહે છે કે—“ શું તમે ડરાવો કૃષ્ણધરથી મહુને ?

કથું માંનિ તમારી હઠ છાંડો, મહને લઈ જાઓ નાગપતિની કને. ટેક. નાગણીઓ—જેઠ તુજને દયા મન આવે, તું કોનો સુત અહીં આવ્યો ?

મરો કસ, નિર્વશ થાઓ ઝટ, જે તુજને અહિં પહોંચ્યો. શું તમે

શ્રીકૃષ્ણ—કંસને મારિશું, ધરણિને ધારિશું, જગાડિએ કાળને આજ નારી;

દયાના પ્રિતમનાં વચન સંહિને, વારં વાર વારે નાગણી મોસરી.” શું તમે

કૃષ્ણ કંઈ ગણકારતા નથી. ઉલટા ૩૧ મા પદમાં સૂતેલા નાગને લાતમારી જગાડે છે. ઝમકી ઉઠેલો નાગ છંછેડાઈને બાળક સ્વામી ધરી આવે છે. કૃષ્ણ તેને પૂછેથી ઉઠાળીને પટકે છે ને, દૂધ ચુદ્ધની તૈયારી થાય છે. ૩૨ મા પદમાં શ્રીકૃષ્ણ દાંત પીસીને બોલે છે કે—

“ આ કાલિને વૃજલોદ દેખાડું, કમળભાર એના પર ભરિને, મુજબળની સમજ પાડું. ટેક.

માત પિતા અતિશે દુઃખ પામે, દર્શન દેઉં વાર ન લાવું;

મનમાં એમ વિચાર કરે હરિ, હવે કાળિં મોદ વધરાવું. આ કાલિને

એમ બોલી નિજ લીલા વિરતારી. આ અસાધારણ પરાક્રમ જોઈને ૩૩ મા પદમાં નાગણીઓ સૌ વિરમય થઈ કહે છે—આ બાળક તો કોઈ કારમું લાગે છે ! સુંદર છે, ક્રોમળ છે, તેના પર-યમુનાનુ નીર પણ બળી જાય તેવી—હળાહળ વિષ જવાળા વરસે છે; તોયે તે લગારે દાઝતું નથી—ડરતું નથી—ને આદાવા મહાસમર્થ નાગને હંફાવે છે ! ! એણે જન્મ મંત્ર તો સાધ્યા નહી હોય ! જુઓને—

“ એને અંજે અડકે નહિં વિષજવાળા, બચ્ચો અઘાપિ—પુણ્યવંત પિતુ માતા ! ” એટલામાં હરિએ વિસ્તારેલી માયાના પ્રભાવે કાળિનાગે ગર્વથી પુલાઈને બાળકૃષ્ણને નિજ અંગમાં લપેટી લીધા—નાગણીઓ ગભરાઈ મઈ. અત્રે કવિ ૩૪ મા પદમાં કહે છે કે—“ પ્રભુ અંતરયામિ સહુ જાણે છે, અહિરંજ મન જે પુલાયો;

દયાના પ્રીતમે અંગ વિસ્તાર્યું, કાળિ દેહ સહિત દુલાયો.

કરગે લીધા હરી લપેટી—” પછી ૩૫ માં પદમાં કવિ કહે છે કે—

“ ન્યારે શ્યામે દેહ અતિ વિસ્તાર્યો,

તટતટાટ અંગ તુટવા લાગ્યું, “ શરણુ, શરણુ, ”—અહિરાજ પુકાયો. ટેક.

એ વાંણી સુંણતાં કર્ણામય, તરત ગયા સંકુચાધ;

એદ વચન મુંણિ પદ સુતાને, મુખ દીધું દામેદર ધાર્ય. ન્યારે શ્યામે.

એદ વચન ગજરાજનું સુંણતાં, ગરૂદ ચઢિ ધાયા જહુરાધ;

એદ વચન સુંણી લાક્ષગૃહથી, કરિ પાંડવને હરિ સ્દાધ. ન્યારે શ્યામે.

કાલિનાગે “ શરણુ, શરણુ ” એમ પોકાર કર્યો, તેજ રીતે જે ભક્તે હરિશરણુ માગેલું, તેમના પગના ઇસારા કરી કવિ ૩૬ માં પદમાં કહે છે કે પછી શ્રીકૃષ્ણ—

“ કુદી ચઢયા તેના માથાપર, કરે કાળિ વિચાર;

શ્રવણે સાંભળી એવિ વાંણિ જે, થયો વૃજમાં હરિ અવતાર.

અધુના ગોકુળમાંડિ અવતર્યો, મુંણિ નારદથી એવી વાન;

સ્તુતિ કરવા લાગ્યો સદસ્થાનન, ધન્ય ધન્ય હે જગતાત !

વળી ૩૭ માં પદમાં કાળિનાગ વધુ સ્તુતિ કરે છે કે—“ રેકરિ દર્શન લખિત થયો.

પૂર્ણુ બ્રહ્મ સનાતન છો હરિ, હરિજન કાજ અવતાર બ્રહ્મો. ” ટેક.

પદ ૩૮ માં સ્તુતિ ચાલુજ રહેછે કે—“ હવે હરિવર ! કરો હુંને સનાથ.

કોટિ કોટિ કીટ સમહરિ હું નહીં, દો દર્શન હે જગનાથ !

અશરણુ શરણુ કહેવાઓ હરિદર, સુંણો હરિજનની ઝટ વાત;

મમ અપરાધ ક્ષમા માફ કીજે, થાશે હરજી ! ધણિ ત્હારિ ખ્યાત. હવે હરિવર. ”

એ સ્તુતિથી પ્રસન્ન થઈ કાળિનાગની ફેણ ઉપર કૃષ્ણ પગ મુકી તેના તનના તાપ ટાળ્યા. પછી ૩૯ માં પદમાં—એ અરસામાં—યશોદા બળરામને અધિરાજીથી પૂછેછે કે “ કૃષ્ણ ક્યાં ગયો ? ” બળરામ—દમણું આવશે—કહી તેને ધીરજ આપે છે; ત્યારે વળી ૪૦ માં પદમાં વૃજવાસીઓ અધીરા બની કહેછે કે—

“ સન્દારના જળ મધ્યે શું પેઠા ? થવા આવ્યા યુગયામ...”

એટલું કહેનામાં તો શ્રીકૃષ્ણ પાણી ઉપર જખાયા; અને ૪૧ માં પદમાં કવિ ગાય છે કે—

“ આવે કુરંગપર બેસી શ્યામ, નંદ યશોદા, ગોપ ગોપિ કહે, વર્ણિ કહે બળરામ. ટેક.

મોર મુકુટ વિશાળ લોચન, છે શ્રવણ કુંડળ લોલ;

કટિ પીતાંબર વેશ નટવર, નાચે ક્ષણિપર હરિશ્રી અડોલ. આવે કુરંગ પર.

દેવદેવિ હુંદુભિ વગાડે, સુમન સગણુ વર્ષાય;

દયાનો પ્રીતમ વાર વાર ખોલાવી, વૃજ જન દર્પ કૂલાય. ”

૪૨ મા પદમાં શ્રી કૃષ્ણને જીવતા આવ્યા જોઈ નિજજન બાહુ દરબાય છે, તે

૪૩મા પદમાં પ્રભુની પ્રભુતા જણાવવા, અને વિરમય ઉપજાવવા કવિ કહેછે કે—

“ જળ મધ્યે યુગ્યામ રહ્યા દરિ, તોય લહેવાયું નહિ—કર્ચું ચંદન,

જે કાછ કછિયો તે છે તેવો, પીતાંબર પલ્લવટ મુકુટ રસાળ;

જાણે ગિરિ ઉપર મોર આનંદિત, મુકુટ શોભા તેવિ વિશાળ,

દેણુ પ્રતિ પ્રતિ નાચે છે નંદન. જળ મધ્યે—”

૪૪ મા પદમાં કૃષ્ણ કાલિનાગની ક્ષણપર નાચે છે તેની શોભા વર્ણવતાં કવિ ગાય છે કે— “ ગોપાળલાલ નાચે, ક્ષણ પર એમ.

જાણે ગિરિવર પર વારિદ વરસે, મોર આનંદી રાચે જેમ.” ટેક.

૪૫ મા પદમાં શ્રીકૃષ્ણે જે જે ભકતો પર કૃપા કરેલી તેની હકીકત આવે છે. ૪૬ માં કૃષ્ણને કર જોડી નાગશીઓ નાગને છોડવા વિનવે છે, તેમજ પ્રભુ-પદથી નાગને પાવન થયેલો જોઈ, નાગશીઓ તેનું અહોભાગ્ય માંને છે, અને ૪૭ મા પદમાં કહે છે કે, જે જે ભકતો પર પ્રભુએ કૃપા કરેલી છે, તે કાલીનાગપર કરેલી કૃપાથી હેક છે. તેનું કારણ પૃથ્વી પદમાં કવિ સમજાવે છે—તે પ્રમાણે છે. પછી ૪૮—૪૯ પદમાં પ્રભુના ચરણપરના મહિમા, કવિ, અનેક ભક્ત જનોને શરણે લીધાનાં દ્રષ્ટાંત આપી ગાય છે; અને ૫૦ મા પદમાં નાગ સ્તુતિ કરે છે કે—

“ વંદુ ચરણ સરોજ તમારા, સુંદર શ્યામ કમળ દળ લોચન,

લલિત ત્રિભંગી પ્રાણપ્યારા...” ૫૧ મા પદમાં સ્તુતિ ચાલુ રહેછે કે,

“ ગિરિધર, વૃજધર, હે મુરલીધર; માધવ પીતાંબરધર, મુકુટધર, ગોપધર, હે દ્રગધર!

શંખધર, સારંગધર, ચક્રધર, ગદાધર, હે રસધર ! અધર મુખાધર, કુંભ કંઠધર;

કોસ્તુભ—મણિધર—ધર; હે વનમાળ ધર ! ગિરિધર—

મેતિમાળધર, કટિ કિંચિણ્ણીધર, બ્રહ્મ રેખાધર, હે ! પદ્મ હસ્તધર !

લક્ષ્મીધર, વળિ ગુંજમાળધર; કાલિ—ક્ષણ પ્રતિચરણ કમળધર ! ગિરિધર—

અધધર, અનધધર, અનંગધર; યોગધર, શાસ્ત્રધર. હે વેદધર !

દયા પ્રિતમ જગતધર, ભગતધર, દુષ્ટ કંસના દરિ કેશધર ! ગિરિધર—

પછી ૫૨ મા પદમાં જય-જયકાર વર્ણવતાં કવિ કહેછે કે—

નાગણ્ણીઓ આગળ સહુ જિભી, નયને ઢાળતી નીર,

“ અમને દાન આપો—પતિ છોડો, સુંદર શ્યામ શરીર ! ”

આત્મા નિકળી પહેરી મણિભૂષણ, પીત વસન કટિ ચીર,
દયાના પ્રિતમને ભુજ ભરિ ભેટે, થઇ જનનિ-જનક અધીર.

૫૩ મા પદમાં કાળિનાગ બીજા ભક્તો કરતાં વધારે કૃપાપાત્ર કેમ થયો તેનું કારણ કવિ ખુબીભેર સમજાવે છે, કે ગરૂડના ત્રાસથી યમુનાને તળિયે જઈ કાળિનાગ ભરાયો છે, એવું સાંભળી કૃષ્ણે કૃપા કરી, કમળને બદલે ત્યાં જઈ, તેના શિષ્ણે ચરણ સ્પર્શથી ભૂષિત કર્યું-પાવન કર્યું-એ છે, એમ કહી કવિ ૫૪ મા પદમાં ગાય છે કે-

“ જય જય ધુનિ અમર નભ કરતા.

ધન્ય ધન્ય જગદીશ ગુસાંઈ, હરિ-હરિજનનું દુઃખ હરતા. (એમ કહી)

સ્તુતિ કરી, આલપતિ કુટુંબ લેઈ, ચાલ્યો પોતાને આક:

દયાનો પ્રિતમ, માત તાતને મળિએ, દૂર કર્યા તન શોક.” જય જય

૫૫ મા પદમાં કૃષ્ણને જસોદા હેતથી હૃદયે ચાંપી લકિકત પુછેછે. તે શ્રીકૃષ્ણ અથાઈતી કહી સંભળાવે છે અને કહે છે કે—

ગ્વાલ સંગ મળિ ગેંદ ખેલતાં, આત્મા યમુના તીર;

કોઈએ લેઈ મુને નાંખી દીધો, કાલીદ્રલ કેરે નીર.

ઉરગે અવલોક્યો મુજને, પુછ્યું-“ કોણે મોકલ્યો બાળ ? ”

મહેં કંઠ્યું નૃપ કંસે મોકલ્યો, કમળ લેવા રસાળ;

એમ સુંણી-ડરી-કમળ દીધાં, વળિ મુને મુકી ગયો આદાર.

૫૬ મા પદમાં સૌ ભેગાં મળી યમુના તીરે દહીં, માંખણ, પકવાન વીગેરે ઘેરથી મંગાવી, ખાઈ પી આનંદ કરેછે; ને ૫૭ મા પદમાં શ્રીકૃષ્ણ નંદરાયને કહે છે કે—

“ તરત કમળ મોકલો નંદરાય ! સુંણો તાત હવે વિલંબ ન કરવો,

નહિં તો ચઢી આવશે કંસરાય. ”

ટેક.

૫૭ મા પદમાં કમળ મંગાવી, વિનય ભર્યો પત્ર લખી, તે કંસને મોકલે છે. ૫૮ પદમાં એક સહસ્ત્ર શકટ ભરી કમળ મોકલ્યાનું, તથા નંદરાયે પત્ર મોકલી ગોપ સાથે શા સંદેશો કહેવારવેલો, તે વાત આવે છે. નંદરાય કહે છે કે, “કંસને કહેજો કે, મહારા બાળકે આંણેલાં આ કમળ મોકલ્યાં છે. તે અંગીકાર કરો. આપે ફક્ત એક કરોડજ મંગાવ્યાં હતાં, પણ બાળકે તો ત્રણ કરોડ ઉચકી લાવ્યો. તેથી વધારે મોકલ્યાં છે. વળી કંઈ મહારા સરખુ કામ હોય તો ફરમાવજો.”-એમ કહીને કમળ આપજો. ૫૯ મા પદમાં કમળનાં ગાડાં આવે છે, તેની કંસરાજને જાણ થતાં, મહેલમાંથી બહાર આવી તે ભુવેછે, ને તાબુબ થાય છે. ગોપમાંડળી નંદને સંદેશો દહી, કમળ સોંપેછે-એ લકીકત આવે છે. ૬૦ મા પદમાં જખવાંણા પડેલો કંસરાજ, શ્રીકૃષ્ણની પ્રભુતા જોઈને વધારે મુંઝાય છે. કે “ એ તે કેવો છે કે મહાર કંઈજ

કાવતું નથી ! કાળીનાગના ભયથી પણ બચીને કમળ ઉસડી લાવ્યો ! હવે શું કરે ?”
 પછી ૬૧ માં પદમાં અંતરમાં દાઝતા પણ ઉપરથી પ્રસન્ન વદનવાળા, કસે
 આવેલાનો સત્કાર કરી, નંદરાજને શિરપાવ મોકલ્યો; તથા ગોપમંડળીને પણ ધટતાં
 દનામ આપી રાજી કર્યાં; અને કહાવ્યું કે “ આ પુરુષાર્થ જોઈ હું બહુ રાજી થયો છું
 ને કૃષ્ણકુંવરને ફરી એકવાર મળવાની બહુ ઇચ્છા છે, મારે અનુકુળતાએ મોકલજો. ”
 પછી ૬૨ માં પદમાં કસે કૃષ્ણના પરાક્રમથી ચીદાયેલો, તેનું નિકંદન કાઢવા તૈયાર
 થાય છે, ને કેવાં વલખાં મારે છે, તે હકીકત આવે છે. ૬૩ માં પદમાં કંસને કમળ
 આપી ખુશી થતા પાછા આવેલા ગોપને જોઈ સહુ હરખાય છે, ને તેઓ ત્યાંની હકી-
 કત કહી સંભળાવે છે—તે વાત આવે છે. તે પછી આ સુંદર કાવ્યની સમાપ્તિ
 ૬૪ માં પદમાં કરતાં કવિ કહે છે કે:—

આનંદ કરે યમુના તટ દૂજ જન, ખેલ્યાં રેલ્યાં દિવસ મોઝાર;

મહા સુખ શ્યામ અચ્ચા કાળોથી, કંસ રિઝ્યો—એ ધન્ય વિચાર.

એ રીતે સૌ આનંદમાં ગરદાવ થાય છે. કેમકે શ્રીકૃષ્ણ કાળિનાગના ભયથી બચ્યા,
 ને કમળ આવ્યાં જોઈ, કંસ પણ ખુશી થયો—એથી બીજું શું જોઈએ ! આમ છતાં
 કૃષ્ણ-બળરામ તો, કંસનો આવેલો અંદેશો સાંભળી ચેતી ગયા, કે વળિ કાંઈ બીજું
 સંકટ આવશે ખરૂં. પરંતુ જાણે કંઈ જ ન હોય તેમ સૌ ભેગા, આનંદોત્સવમાં,
 ભાગ લેવા મંડ્યા. કવિ આટલું બોલી કાવ્યની સમાપ્તિ કરે છે, ને કહે છે કે, જે
 કોઈ આ કમળ લીલા ગાશે તેને ગોલોકની પ્રાપ્તિ થશે... ઇતિશ્રી...

માનલીલા.

દ-દા-સં. માંથી કવિતાઓ વીણી કાઢીયે તો આ નામનું એક સુંદર કાવ્ય ઉપસ્થિત
 થઈ શકે છે. દાલતો ત્રણજ કવિતાઓ હાથ લાગેલી રજી કરીએ છીયે.

રાગ-પ્રભાત.

(૧) માન કહી તું મેરી, હેરિ રાધેજી ! માન કહીં.

યામે દોઢનકો હિત હે રિ રાધેજી

ખિતત પલક સો તેરે બાબાકી, કાહે લગાવત દેરી.

હે રિ રાધેજી

કલ ન લાલનકોં તેરે મિલન બિના, લલના આહે ધનેરિ;

ઉઠ ચલ હિલ મિલ દયા પ્રિતમસોં, છાંડ કલ્પના તેરી.

હે રિ રાધેજી

(૨) તોહે પરી કહા એતી, હે રિ લલિતાજી !

તોહે પરી કહાયેતી

પરિ પરિ પાય મનાવે, હેરિ લલિતાજી !

”

ખેર ખેર બિનય કરત કર જોરી, લાંચ બદે બિન કેતી.

હે રિ

મોસો કલત કધુ, ઉનસો કલત કધુ, તુંહિ કરત ફળેતી;

દયાકે પ્રિતમજીકી હિતકરની તો, પ્રથમ સીખ ક્યોં ન દેતી ?

હે રિ

પદ—રાગ ભેરવી—ગત દીપચંદી. દ-દા-સુ. પાનું ૨૩૮.

- (૩) ગુજરિયાં ! તું ક્યોં ન બોલે ? તેરે પિયુજી બોલાવે, તોં બોલ.
 શ્રીરાધે ! તું ક્યોં ન બોલે ? તેરે પિયુજી— ટેક.
 દેખન દેરી તેરે અદન ચંદ્ર મોહે, ચોં ક્યોં લિયો ચિત ચોર. ગુજરિયાં
 મત કર હક, ગોરિ ! મનમોહનસોં, હસકર ઘૂંઘટ બોલ. „
 દયાકે પ્રિતમજુકી પ્રાનકી પ્યારી, કોઇ ત્રિયા નહિં તેરે તોલ. „

પત્રલીલા.

આ નહાંના કાવ્યની કલ્પતી, રાધાકૃષ્ણને અન્યોન્ય લખેલા ખુબી ભર્યા પત્રોમાં છે પહેલા પદમાં શ્રીકૃષ્ણને શ્રીદામાને કરેલી ફરીયાદની વાત આવે છે. જુઓ દ-ર. મા. ભાગ ૧ પાનુ ૪ કવિતા નંબર ૧૦—આ બોલવું કવિની જેલ પુર્વાવસ્થાની સાચી રાખેલી નોંધ પણ કેમ ન હોય ? બીજા પદમાં શ્રીદામો રાધાને મનાવા જાય છે. ત્રીજામાં રાધા તેને ના પાડે છે, ને ચોરની શાખ્યવાળા શ્રીકૃષ્ણના દૂત થવામાં માલ નથી એમ સમજાવે છે. ચોથામાં શ્રીદામો શ્રીકૃષ્ણને આપેલો પત્ર રાધાને બતાવે છે. પાંચમામાં રાધા તેને તરછોડી કહે છે; ત્યારે તે દૂતત્વનો દાવ બેલવા [રાધાને બહાલો થઇ કાર્થ સાધવા] શ્રીકૃષ્ણનું ધસાતુ બોલે છે. ચતુર રાધા ચેતી જઈ છુટામાં કહે છે કે “ નિંદા કરિને વાનજ લેવી ” એ નહીં અને. શ્રીદામો નિરાશ થઈ પત્ર સાથે પાછો વળે છે. એ પત્ર વાંચ્યો હોત તો હીક થાત એવો પરતાવો કરતી રાધા લલિતાને બોલાવીને કહે છે કે, “ પત્ર આવે ને જાણુ ન થાય, રતન નીકળે-જીવે ગાય ” કર એવો સખી ! તું કપાય. લલિતા રસ્તે જતા શ્રીદામાને જઈ મળે છે. શ્રીદામો તેને, તે કપરથી રાધા રીસાયાનું કારણ પુછી આવવા કહે છે. ‘ કૃષ્ણે કાગળ લખી આપ્યો હોય તો બતાવો, તેજ તે બનશે ” એમ લલિતા કહે છે. તેથી ભોળો શ્રીદામો તે કૃષ્ણનો કાગળ આપે છે. ૭ મા પદમાં લલિતા તે લઇ યુક્તીથી સંતાડી, બીજો કૃત્રીમ કાગળ લાથમાં દેખાતો રાખી, હંગારી લલિતા શ્રીદામાને આડી વાતે ચઢાવી એકાએક ચઢાડીદાલદી ઉડે છે; ને શ્રીદામો કાગળ પાછો માગે છે. “ જા, નથી આપતા ” કહી લલિતા, પેલો તરકટી કાગળ ફાડી નાખી, મતલબ સાર્થી, રાધા પાસે પોત્તારા ગણી જાય છે. ૮ મા પદમાં લલિતાએ આંખેલો કાગળ રાધા વાંચે છે, તે દરમીયાન શ્રીકૃષ્ણ, નિષ્કૃળ થે પાછો આવેલા શ્રીદામાને, વિશાખાને બોલાવવા મોકલે છે. નવમામાં શ્રીદામો વિશાખાને બોલાવી લાવે છે. કૃષ્ણ તેને “ રાધા કેમ રિસાઇ છે ” તે જાણી લાવવા મોકલે છે. ૧૦ મા પદમાં એ વિશાખા રાધા પાસે આવી તેને મનાવવા પ્રયત્ન કરે છે. રાધા તેને કહે છે—“ જા, આ મ્હારા પત્રનો જવળ લઇ આવ, એટલે આવીશ. ” ૧૧ માં—“ આપ્યો પત્ર વિશાખાએ જોઈ, વાંચે વિકુલ નિઃસંદેહ.”

પત્ર વાંચી શ્રીકૃષ્ણને જવાબ લખી આપ્યો, તે લખ વિશાખા રાધા પાસે હરખાતી આની. ૧૨ માં રાધા તે પત્ર વાંચેછે, ને શંકાશિલ બની, ૧૩ માં પદમાં વિશાખાને પુછેછે કે—“ અલિ વિશાખા ! સમજી કે નહીં, બોલને બાળા ! બોલ;

પત્ર તણે તો કેવો કર્યો, તન મનમાંડી તોલ ? ”

૧૪ માં તથા ૧૫ માં પદમાં વધારે શંકાઓ કહી બતાવે છે, ને ૧૬ માં વળી, ખુલાસા સારૂ રાધા બીજે પત્ર લખી આપે છે. તે લખ વિશાખા કૃષ્ણ પાસે આવે છે. ૧૭ માં પદમાં કૃષ્ણ તે પત્ર વાંચી હા પાડે છે; પણ વિશાખા કહેછે કે, રાધાની માગણી શબ્દે શબ્દે કબુલ કરેછો,—એવું લખી આપો, તોજ બનશે. કૃષ્ણ તે કબુલ કરી બોલ્યા—

“ હમણું દિન વાંકા છે મહારા, તેથી વાંકાં સર્વે થાય;

તમે કહો તેમ લખવું મહારે, કેનો વાંક પછે કઢાય. ? ”

૧૮ માં પદમાં શ્રીકૃષ્ણ, માગી કબુલત લખી આપે છે. તે લખ વિશાખા હરખાતી રાધા પાસે ગઈ; ને શ્રીકૃષ્ણનો પત્ર બતાવ્યો. એ પત્ર વાંચતાં રાધા ૧૯ માં પદમાં સિદ્ધિ વાતને વાંકી પાડે છે, ને વિશાખા ચિદાધને કહે છે કે—

“ હવે અમારે કારજ કરવા, જવું નહીં—એની કે ત્હારી પાસ. ”

રાધા તેને મનાવે છે. ત્યારે વિશાખા કહેછે કે—

“ એને ત્હારે ગોઠે તો જાગે, હું તો જાગું મહારે વાસ,

ધર ધરનાં રાજ સર્વે, શેણે સ્વિકાર થાવા દાસ ? ”

આખરે રાધા તેને શાંત પાડી, કૃષ્ણ પાસે જવા માટે ૨૦ માં પદમાં શબ્દગાર સજે છે; અને ૨૧ માં એટલે છેલ્લા પદમાં રાધા કૃષ્ણને જાણ મળેછે. પછી કાવ્યની સમાપ્તિ કરતાં કવિ લખેછે કે—“ દયાશંકર દર્શાવતી સેવે, મુળ ચાંણદ નિવાસ,

શક અષ્ટાદશ બાસઠમાંહે, દયા પ્રીતમે પૂરી આશ. ”

મતલબ કે, કવિએ આ કાવ્ય ડોઠાઈમાં, સંવત-૧૮૬૨ માં લખ્યું હતું.

૩૫ લીલા.

બાર પદના આ નાના કાવ્યમાં કાંઈ ખાસ કાવ્ય-ચમત્કાર નજરે પડતો નથી તોપણ રાધાએ મોકલેલી લલિતા, બીજી સખી પાસેથી શ્રીકૃષ્ણની નાત, જાત, તથા ૩૫ જાણવા આહે છે. બીજા પદમાં એ સખી તેને હસી કાઢાડે છે કે, રાધા આ શી ગાંડાઈ કરેછે, કે પાણી પીને ધર પુછેછે ! કૃષ્ણ સાથે સ્નેહ બાંધીને પછી, તેની નાત જાત પૂછે, એવી તો એ એકજ ઘેલી દેખું.

દામોદર દરિયામાં ડુબી ગઈ ઘેલી, હવે શં તરે સખિ થૈ ડાહી !

જ્ઞાલનું જ્ઞાણ કરે વનિતા તમે, વળિ સંગનિ રૂડી સજાઈ.

તો તરિયા(=ત્રિયા !) ત્રિકમવર તોરે, ખીન્નું ન જોઇએ કાંઇ;

દાસ દયાનો પ્રીતમ ભજવો, નિશદિન દેવું સાંધ.

વળી ૩ ના પદમાં સદ્દા આપે છે કે, તું જાતે જાળને કૃષ્ણને પૂછ, એટલે તે કહેશે. તેથી ૪ થા પદમાં લલિતા જાતે પુછવા જાય છે તેને ૫ મા પદમાં—

કૃષ્ણ કહે ઇચ્છા મુજને વરવા, (પશુ) તું દાસી-હું દેવ,

તદપિ ત્હારી અમે સ્વિકાર, જાય છતાં-નિય સેવ...ટેક.

લલિતા કહે છે, હકિકત તો રાધાને જાણવી છે. માયારે નહીં. કૃષ્ણે તરત જવાળ આપ્યો, ત્યારેતો એનેજ મોકલજે એટલે કહીશ. રાધામિલાપની કૃષ્ણે રચેલી યુક્તિ ચતુર લલિતા ઝટ સમજી ગઇ ને બોલી, ના તે નહિં આવે. કહેવું હોય તો મ્હને કહો. કૃષ્ણ ના પાડે છે. લલિતા કહે છે-મ્હને કહેતાં, તમારું શું ઓછુ થૈ જાય છે, તે આમ હક કરાજો. પદ ૬ થી ૮ સુધીની આ મતલબ છે. પછી ૯ માં શ્રીકૃષ્ણ ખીજી યુક્તિ લદાવે છે, કે તું તો રાધાની સખી-દાસી, તેની મોકલેલી પુછવા આવેલી, ત્યાં આમ હક સાથે આગવી હાંકવાનો અધિકારજ ક્યાં છે? પશુ અમારે શું? કદાચ રાધાને નામે તું ત્હાર કામ કાઢી લેવા માગતી હોય, તો કેને ખચર? એમ હોય તોયે અમારે શું? રાધા એનું ફાડી લેશે. હું તો ત્હારા ઉમળકાની આડે આવવા ઇચ્છતો નથી, એમ કહી ૧૦ મા પદમાં તેનો સત્કાર કરવા હાથ લાંબાવ્યો. હસવાનુ ખસવુ થયુ જોઇને લલિતા નાશી છુટી ને ૧૧ મા પદમાં તે રાધાને ક્રિયાદ કરવા લાગી કે—“ જહેની ! શું કહું તુજને પેર.

વાત કદાવા દાસ થઇ હું, ત્યારે કરવા આગ્યો મેહર, ટેક

ધોળે દાહાડે ધરણીપતિ ધાયો, કરવા મુજ પર કેર;

નાસતાં નાસતાં મ્હારિ પડી ગઇ, કામિની કંકની સેર-જહેની શું—

તું લેજે સખિ ! પાર એહનો, જાઉં હું માહારે ઘેર;

દાસ દયાનો પ્રીતમ જાણ્યો, ધર્યો ગર્વ તે સર્વે ગેર—

“ ૧૨ મા અને છેલ્લા પદમાં રાધા લલિતાને કહે છે—” ઠીક છે. એક પ્રસંગ એવો લાવીશ કે એજ આવીને નાત, જાત, રૂપ, બધું કહી જશે. કદાચ તેમ નહીં બને તોપછી એનો સંગજ તજ દર્શિ.

૩ વિવાહ વર્ણનનાં કાવ્યો—

કવિના કાવ્ય સૌંદર્યનો ત્રીજો નમુનો આ કાવ્યોમાં પણ આપણે જોઇ શકીયે છીયે. નમુના તરીકે માત્ર બેજ કાવ્યો ૧ રૂકિમણી વિવાહ અને ૨ સત્યભામા વિવાહ તપાસી જોઇએ.

—રૂકિમણી વિવાહ—

કવિને દિખજ કરવાની ટેવ હતી તેનું ભાન આપણને રૂકિમણી વિવાહ—

એ કાવ્યના રાગનુ મથાળુ જોતાં થઇ શકે છે જુઓ વાંચો-દ. ર. મા. ભાગ ૧ પાંનુ ૧૦ પ્રકરણ ૩ ની લીટી પાંચમી-પછી વૈશ્વવને છાન્ને તેરી રીતે—

“ પ્રથમ શ્રી ગુરુ-પદ પ્રણમું પ્રીતે, શ્રીકૃષ્ણ-રૂપ રૂદે ધરૂં રે,
શ્રી રૂકિમણીજીનો વિવાહ સંસ્થેપે, પદ બંધ પ્રેમ ધરી કરૂં રે.” એવું મંગલા-ચરણ કરી કવિ શ્રી કહેછે કે—“ શ્રી ભાગવત દશમ સ્કંધ મધ્યે, ત્રેપનમા અધ્યા વિષે રે,
શુકજી કહે સુંણો રાય ! રૂકિમણીનું, હરણ કરું દારિકાંધીશિરે.”

એ રીતે મીઠું ૧ કડી ૧-૨ માં પ્રસ્તાવના કરી કથા એવી રસમરી રીતે આરંભે છે કે સ્ત્રીઓ ભાવથી તે ગાવાને લલચાય છે. વિદર્ભ દેશના ભિમકરાજા કુંદનપુરમાં રહે છે. તેને પાંચ સંતાનમાં કુંવર રૂકમેયો અને કુંવરી રૂકિમણી એમ બે મુખ્ય સંતાન છે. કન્યાકાળે કુંવરીના વર તરીકે સૌ શ્રીકૃષ્ણને પસંદ કરે છે; પણ રૂકમેયાને એ ભરવાડો દીકરો ગમતો નથી, તેથી તે શિશુપાળને તોડાવે છે. આ વાત જ્ઞેનને રૂચતી નથી, તેથી તે એક કાગળ લખી અ. પી બ્રાહ્મણને દારિકાં મોકલે છે. એ આવેલા બ્રાહ્મણનું સન્માન કરી શ્રીકૃષ્ણ પુછેછે કે—

“ કહો રૂપિ કારણ પધાર્યાનું હાવાં, કોણ દેશ થકી આવિયા રે,
વૈદર્ભ દેશ વિષે અમે વશિયે, પત્ર આપ્યો એક લાવિયા રે. ૨૭

શ્રીકૃષ્ણ એ પત્ર વાંચે છે. જુઓ દ. ર. મા. ભાગ ૧ પાંનુ ૧૪ લીટી ૧૨ આ પત્ર વાંચી કૃષ્ણે તૈયાર થઇ (મીઠું ૨ માં—)

“ કહ્યું સારથીને રથ લાવ મ્હારે શિષ્ને સજ કરી રે,
કહેતામાં લાગ્યો, તત્કાળ આરૂઠ થયા હરી રે. ૪
પછે ખતર પધાર્યાની ભિમકરાજાએ સાંભળી રે,
સ્હાંમા આવી કહ્યું સન્માન, પ્રિતેથી હળી મળી રે. ૧૧
જોઈ સ્વરૂપ સુધડતા શ્રીકૃષ્ણની, મોહ પામ્યું સહુ રે,
આતો વર છે શ્રી રૂકિમણી જોગ, જોકુ શાભે બહુ રે. ૨૦

પછી પાર્વતિ પૂજન અને રૂકિમણી હરણની વાતથી ચોંકેલા મેહેમાનો કહે છે કે,
(વલણ) “ અરે આ શું થયું ! કૃષ્ણે કહ્યું કન્યા હરણ રે,
શું મ્હોદૂં કોઇને દેખાડિશું-આ થકી સાંઝં મરણ રે.”

પછી મીઠું ૩ માં કવિ કહે છે કે—

“ માન બંગ થયા રે સર્વે બૂપતી, તેણે ધારી એ જુદા,
પાછા વળતાં તો નાક જાય છે, કન્યો ક્યો કરી જુદા.
જે જે બોલો શ્રી રૂકિમણીનાથની—

આવ્યા બાંજુનો મેહ વરસાવતા, રીસે બળતા સહુ રાય,

જાદવ સેના ઢાંકી લીધી શરવડે, દાંત પીસતાં જાય. જે જે— ૪
વળતી જાદવ જુદામાં વીકર્યા, વીંધ્યાં સહુનાં શરીર,
સેન્યા મારિ સુવાડી રે સાથમાં, નાહા વીર મુકીને ધીર. „ ૪
પછે રૂઢમૈઓ પુરમાં પેઠો નહીં, વાસ્યુ જુજ કચ્છ શેહેર,

“ પણ ” લીધાનું ફળ એ-પટા પડ્યા, જવાયું નહીં ધેર. „ ૧૮

પાછળ પડેલા સૈન્યને આમ હરાવી નસાડી શ્રીકૃષ્ણ રૂકિમણી સાથે દારિકાં બ્યારી
આનંદ મંગળ સાથે યથાવિધી લગ્ન જાહેર કરે છે ત્યાર બાદ ત્રીજા મીડાની
૩૩ મી કડી દ્વારા કવિ કાવ્યનો વિસ્તાર કેટલો છે તે કેહે છે. જુઓ દ. ર. મા. ભાગ ૧
પાંતુ ૧૪ લીંટી ૧૮ અને તે પછી નમ્રતા સાથે અંતમાં કવિ ગાય છે કે—

વલણુ—“ કરતા હરતા શ્રી મદાપ્રભુ રે, હું તો કેહેવા માત્ર,

સુંબુજો ભણુજો બાવ ધરીને, થાશે સહુ સુખ પાત્ર. ” ૪૩

આ કાવ્ય કવિએ ક્યારે ક્યાં લખ્યું, તે હકીકત હાથ લાગતી નથી.

સત્યભામા વિવાહ—

રૂકિમણી વિવાહથી ઉલટી રીતે એટલે સંક્ષેપમાં નહી, પણ વિસ્તારથી
કવિ પછી સત્યભામા વિવાહ ગાય છે; કેમકે વિવાહનો હરખ, વરઘોડાની
શોભા, લગ્ન વિધિ, જમણવારનો નાગરી ઠાક, નાંના પ્રકારનાં સ્વાદિષ્ટ ભોજનની ગણગી,
પહેરાંમણીનું વર્ણન આદી ગાર્ગ્ય બતાવવાની આ રસિયા કવિની હેંઝ તે રીતે ફીક
પુરી કરી શકાશે એમ કવિને લાગ્યું હોવું જોઈએ. તેથી શ્રીકૃષ્ણનો વિવાહ ગાવાને નિમિત્તે
કવિએ આ કાવ્ય રચવાનું કામ હાથ પર લીધું જણાય છે. ચોપાઇ રાગમાં આરંભ
કરતાં કવિ ગાય છે કે—“શુભમતિ દ્યો દ્યો ગુણુ ગાય, શ્રી સત્યભામાનો વિન્હાય,

શ્રીમદ્ ભાગવત ભર્યું રે આનંદ, જેમાં રસનીધી દશમસ્કંદ. ૨

તેનો છપ્પન મો અખ્યાય, શ્રીમાંતકમાણુનો મહીમાય;

તેમાં હરી-સતભામા લગ્ન, સુંબુતાં થાય સહુ મન મગ્ન. ૩

સોળ સહસ્ત્ર અષ્ટ પરણ્યા નાય, કમહું પ્હોળા નથી ડીધા હાથ,

કમહું જળ બળ, કહિં ચોરી કરી, રીત સહીત હાં પરણ્યા શ્રીહરી. ૪-૫

આમ કાવ્યનો આધાર અને પ્રયોજન કહીને કવિ કથા શરૂ કરે છે કે-દ્વારા
મતિમાં ઉચ્ચસેન રાજા પાસે ૫૬ કોટી જાદવ રહેતા હતા. તેમાંનો એક
સત્રાજીત, શ્રીસૂર્યનારાયણનો ભારે ઉપાસક હોવાથી, તેને સૂર્યે પ્રસન્ન થઇ પોતાનો
વાહાલો સીમાંતકમણિ આપ્યો હતો. એ—

દિવ્યમાન તેજસ્વિ અપાર, કનક ઝરે નિત્ય ૨૪ ભાર,

નિત પ્રતિ તેનું પૂજન કરે, ખહાર જાય તો કંઠે ધરે. ૮-૯

એક દિવસ કંઠે ધરિ મણી, સત્રાજીત આવ્યો સભા મણી.
આવીને થોડ્ય સન્માન પામી, તે ઉઝસેનના દરબારમાં થોડ્યાસને બેઠો. એટલે
બધા દરબારીઓમાંથી શ્રીકૃષ્ણ કિભા થઇને બોલ્યા કે—

મુંણો સત્રાજીત મ્હારી વાત, જેથી જશ વાધે વિખ્યાત;
સૂર્યબકિત તમે કરિ ધણી, મોટું ભાગ્ય પામ્યા આ મણી. ૧૩

હવે એ ભેટ ભૂપને (=ઉઝસેનને) ધરો, કહ્યું હમારૂં જો તમે કરો,
મણિ શોભે એ રાજદાર, આપણને સેવા અધિકાર. ૧૪

એવું વચન બોલ્યા જીગદીશ, મુંણી સત્રાજિતને ચક્રિ રીસ,
ગર્વે બધું કહ્યું એક વચન, મુંણતાં સભા-સહિત રાજનં. ૧૫

“મણિ માગો શું લગ્ન. પરહરી, સુરજ સેવ્યા છે મ્હેં શ્રમ કરી,”

એવું કહી આવ્યો નિજ ધામ, મણિ પધરાવ્યો પૂજનને કામ. ૧૬

એ સત્રાજીતનો ભાઇ એકવાર એ મણિ ગણામાં પેહેરીને શિકાર કરવા
વનમાં ગયો. ત્યાં એને એક સિંહ મળ્યો. જીઓ દ. ર. મા-ભાગ ૧ પાતુ-૧૪ કવિતા
નંબર-૪-આ પછી ભાઇ શિકારેથી પાછો ન આવ્યાથી ચિંતાતુર સત્રાજિતે
સભામાં પોતાનું અપમાન કરનાર શ્રીકૃષ્ણ પર લાગ સાધીને આજી મુકયું કે-
મણિ લેવા સારૂ જરૂર કૃને એને વનમાં મરાવી નંખાવ્યો. આ મ્હેણું ટાળવા
કેટલાકને સાથે લઈ કૃને તેની શોધ કરવા વનમાં ગયા, ને ઘોડાનાં પડેલાં પગલાંને
આધારે ચાલતાં સત્રાજિતનો ભાઇ ઘોડા સાથેજ મુવેલો પડેલો દીઠો. તેના ચરિરે
સિંહ-નખના ઉઝરડા જોઇ આગળ જતાં, એક મુવેલો સિંહ પણ મળી આવ્યો.
તેનું શરીર વળી નખે ઉતરડાયેલું દેખી આગળ જાય છે તો, સીમાંતક મણિ સાથે
રમતી એક રૂપાળી કન્યા દીઠી. કૃને તેની પાસેથી મણી લીધો, એટલે
તે રોધ પડી, તે સાંભળી જાંબુવાન ધાઇ આવ્યો. તેને કૃને હાંડ મુદમાં હરાવ્યો.
ને એ રીંછ રાજને-“સાંભળું વચન કહ્યું રઘુનાથ રે...” કૃષ્ણ થઇ વઢીશું તુજ સાથે રે,
તેથી લગ્ન તેનું મન પામ્યું રે, કીધું સ્તવન ચરણ શીર નામ્યું રે. ૧૦

પછી જાંબુવંતી કન્યા પરણાવી પહેરામણીમાં પેલો સીમાંતક મણી આવ્યો. તે
લઈ કૃષ્ણ સર્વ સાથે દારામતિ આવ્યા, ને ઉઝસેનના દરબારમાં સત્રાજીતને બોલાવી
સર્વ સમક્ષ મણી તેને પાછો આપી વનમાં બનેલી સત્ય વાત જાહેર કરી. કવિ
કહે છે કે પછી...સત્રાજીત—

વીતી વાત તે સરવે જાણી રે, સભામાંથી ઉઠ્યો લગ્ન પાંખી રે;
પસ્તાતો આવ્યો પોતાને ઘેર રે, કીધું સમર્થ સાથે વેર રે. ૧૩
(વલણ) સમર્થ સાથે વેર કીધું ને કરવો કાણુ ઉપાય રે;

પ્રભુ રોશ મુકી પ્રસન્ન મુજ પર, કોણ રીતે થાય રે.

૧૪

જો સંબંધ જોડુ સાંકડો તો, જાય મનનું ઝેર રે.

પુત્રી પરણાવું પ્રેમથી, તો જમાવ આવે ઘેર રે.

૧૫

આમ ધારી સત્તાજિતે લગ્નનું કેહેણ મોકલ્યું ને સૌ રાજી થયાં. કવિ કેહે છે કે—
(રાગ ધનાસરી)—ગજ ઉપર મહેલી સર્વે શર્કરા વહેતી, ઠારે ઠારે લખી કંકાતરીજી. ૧૭-૧૪

પ્રભુને પીડી ચોળવા મંદીર માનુનિ જાય, લાવે લાડકા લાડુ સ્વર્ગનજી ૧૭

શિવ પાર્વતિ, દંદ્ર નારદાદી દેવો તથા રૂપિઓ, નવકુળ નાગ, અષ્ટ કુળ પર્વત,
સાગર સરિતા, દ્રુવ પ્રહ્લાદ આદી સર્વે કોઈ કૃષ્ણની જાને આવ્યાની દશપના દરી
કવિ ગાય છે કે—આવ્યાં સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળનાં જે પ્રાણી,

જે કોઈ હુતા સ્વર્ગન હરીદાસજી.

: ૬

સહુકો સાથ થઈ સુખમાં વિવ્હા મ્હાલે છે, વૃદ્ધ યૌવન ને વળી બાળજી. ૩૨

સર્વં લગ્નને દાહો કારજ કરવું તે કીધું, એટલે વરધોડાની વેળા થઈજી. ૩૭

ખાનપાન કરીને જન સજ થઈ છે, સર્વે શોભા ન જાય મુખે કહીજી. ૩૮

—વ. ઘોડાનું ધોળ—

નખ શિખ આમ્રણ પહેરિયાં, ઉપર ઓઢી અનૂપમ શાલ,

ખૂંપ ધરિને આંજી આંખડીરે. કાજળ ટપકું કિધું છે ગાલ.

વરધોડો હારિકેશનો—જુઓ જુઓ રે જગતના લોક, વૈભવ વિદૂલેશનો. ૫

પુણ્યમાળા ગજરા મહેરખા, આરૂ મોજડી પહેરિ બે ચણું,

ખેંતી સળેડે લાંબુ હલાવે, અશ્વે ચઢી આવે અશ્વરણ શણું;

વરધોડો—જુઓ જુઓ રે—વૈભવ—

પછી સામેલા હાથી, ઘોડા, રથ, પાલખી, અને સાજનની શોભાના વણું ન માટે
જુઓ દી ૯ (દ. ર. મા. ભાગ ૧ પાનું ૧૪ કવિતા નંબર=૫) આગળ

ચાલતાં કવિ ગાય છે કે— ગુણિજન ગાન કરે ઘણું, કરે અપ્સરા વળિ નૃત્ય,

વાજાં વાગે વિધ વિધ તણાં રે, જોડે નોંખત ગડગડે અત્ય-વરધોડો—૧૨

આતસબાજી ઉડે ઘણી, દવજ પતાકા વિશાળ,

પ્રગટ કીધી છે કોટી દીપિકા રે, સૌકો દીસતાં ઝાકઝમાળ. ,, ૧૩

વાજતે ગાજતે આવિયા, સહુકો જનિવાસાને કામ,

મામે જીતાર્યા કેડે લઈ રે, વરધોડેથી મુંદર સ્યામ. ,, ૧૫

તે પછી લગ્નવિધી વણું રીતે કવિ કેહે છે કે— (હાળ)

રીતે પ્રીતે પ્રભુ મહેરામાં આવ્યા, મુંદર સ્વરૂપ જોઈ સહુને મન ભાવ્યા,

કવી કે' થાં કહુ ? મુજમાં મતી થોડી, સતમામા શ્રીકૃષ્ણ ભલે મળી જોડી ૪-૧૬

પછી માંહેરામાં આવી વરકન્યા પરણે છે તેના હસ્તમેળાપ, કંસાર જમણુ, પાન છાંટણું વીગેરે વીધી ગાઠ સંભળાવી કવિ, **જ્ઞાતિ ભોજનનું** પરમ મુંદર વર્ણન રજુ કરે છે. જુઓ દ. ર. મા. ભાગ ૧ પાનુ ૧૫ મું.

તે પછી કડી ૧૩ થી ૩૧ સુધી જે છટામયુર્ વર્ણન આવે છે, તેથી કવિ શાક પાક વીગેરે ભોજન સામગ્રીના કેવા રશિયા હતા, પાક શાસ્ત્ર કેવું સારૂ જાણતા હતા-તેનું વાંચનારને જ્ઞાન થાય છે. વાંચનારના મુખમાં સ્વાદ ઉભરાઈ આવે છે, એ તેની ખાસ ખુશી છે. આ વરણન રાજશાહી ભોજન કાંક, દક્ષિણી જમણુની સુધડ રીતી અને ઈંગ્રેજોના જમણુ વૈભવને ટક્કર મારી ઝાંખો પાડી નાંખે છે. વરણન સરસ છતાં અનુકુળતાના અભાવે રજુ થઈ શકતું નથી પણ દ-કા-મં. પાનુ ૮૭-૮૮ માંથી વાંચી જોવા વિનંતી છે. આ જમણુનાર પછી કવિ મુખ-વાસની વાત ગાય છે કે—

પાંન પુંગીરણ લવિંગ એલાયચીરે, મૃગમદ ચૂનો ખેર સાર;

કપુર તજ તમાલપત્ર જાવંત્રી છે રે, જયફળ આદે વસ્તુ અપાર. સદનં ૩૪

એ ત્રિધિ એમ સંતોષિયા શ્રીહરીરે, સત્રાજીત નમ્યા પ્રભૂજીને પાય,

પ્રસન્ન થઈ સહુ સંગે પધારિયારે, નિજ મંદીર શ્રીચંદ્રાય. સદનં ૩૫

ગારવ ભોજન એ શ્રીકૃષ્ણનું રે, જે કો શિષ્યે સાંભળે ને ગાય;

દાસ દયો કહે ગુરૂના પ્રતાપથીરે, તેને મનવાંછિત ફળ થાય. સદનં ૩૬

એ રીતે શ્રીકૃષ્ણ-સતભામાના લગ્ન પ્રસંગના ગોરવની નાત અથવા તો ભોજન-ગોરવની વાત કરી, લગ્નની પહેરામણી અને વિદાયગીરી ગાઠને, કવિ કાવ્ય સમાસિમાં ગાય છે કે— (વલણુ). “ જય શ્રીકૃષ્ણ ” સરવે કહો, થયો સંપૂર્ણ વિવાય રે,

નિર્મળ ગુણ શ્રીનાથના, જન દયાશંકર ગાયરે.

આ કાવ્ય કવિએ ક્યારે અને કયે સ્થળે લખ્યું તેનો પત્તો નથી.

૪ કાવ્ય ચમત્કાર અને શબ્દ માધુર્ય રવિનાં એકલાં મુંગારી કાવ્યોમાંજ છે એમ નથી. એમનાં ધાર્મિક કાવ્યો અને ભજનોમાં પણ વાંચનારને એટલોજ રસ પડી, હૃદય પીગળી જાય, એવી જાદુભરી શક્તિ રહેલી છે; પણ સ્થળ સંકાય અને અનુકુળતાના અભાવે એ બધાં કાવ્યોનું અને નિરીક્ષણ થઈ શકે તેમ નથી તેથી રસિક વક્ત્રલ, ભક્તિ પોષણ, ક્ષમાપરાધ સ્તોત્ર જેવાં કાવ્યો દ. ર. મા. ભાગ ૨ માં તપાસીશું. હાલ તો માત્ર “ રસિકરંજન ” કાવ્ય નિમજ્જનની મજાજ અનુભવી લખએ. આ કાવ્ય કવિએ ક્યારે અને કયે સ્થળે લખ્યું તે હકીકત હાથ લાગતી નથી પણ તેમાંના કવિત નંબર ૧૫ તથા ૨૦૫ ને આધારે વિચાર કરતાં તે વૃદ્ધાવસ્થામાં ડભોધમાં મરણ પથારી વશ જેવા સમયે કવિએ લખ્યું સંભવે છે. એમાં એકંદરે ૧૩૧ કવિત, ૪૦ કુંડળિઆ, ૭૩ મત્તગદ્ છદ, અને ૩૬ છપ્પા મળીને કુલ ૨૮૦

છંદોનો કવિએ સમાસ કરેલો છે. અને “સતસૈયા” જેવું જ અથવા સખત ન્યાય તોળીને બોલિએ તો તેથી સ્હેજ ઉતરતું પણ ધણુંજ સુદર હિંદી ભ.પા.માં રચેલુ આ કાવ્ય છે. પેહેલા પ્રકરણમાં કાવ્યારંભની પ્રાર્થના કરી બીજા પ્રકરણમાં ભગવદશ્રયની વાત કરતાં કવિશ્રી ગાય છે કે— (કવિત)

“ પતિત કે પાવન હો, અધમ ઉદ્ધારન હો; હરિ શિશુલ અર્ધ હેતુ, નર્ક કેસે જાઉંગો ? સુધો ક્યુ હોત તો, કાહેકુ મેં શનો લેતો ? અથ ચાહો સાધનનાથ ! કહો કાં તે લાઉંગો ? ધરકો ગુલામ કર્યો, તોહુ રહે કર્મ ભોગ; પરમાનંદ સ્વામિદાર, દાસ દુઃખ પાઉંગો ! રંકે જનિ દયાલુ ! કુળાઓએ જો દયાનાથ ! એકલો નહીં કુલુગો, અર્ધકું કુળાઉંગો.” ૧૦

પછી પોતાની કુખિયારી વૃદ્ધાવસ્થાનો ખ્યાલ લાવી કવિ મનને સમજાવે છે કે—

છધો—કયહું ન ચલે જલ ઝાઝ, બદનકો-પૌન ગગન ખિન,
 છુઝે ન દાવાનલ ક્યુ, જલ કલસસોં-ધનખિન;
 દુષ્ટિ ન કોટિકા મિટે કોરિતે-ચિંતા મનિ ખિન,
 હોસ કયોહું નહિ હોય દિપાદિકસોં-દિન મનિ ખિન;
 ખિય સિંધુ ઝાઝ ખગ ઉડિં થકે, કયહું ન ચલે જલ પારથલ,
 તદિ દયા ઓર સખ-રાખ ઇકે, ચરન શરન ગિરિધરન બલ. ૧૫

પછી પ્રકરણ ૩ માં મનુષ્યની પામરતાની વાત આવે છે અને પ્રકરણ-૪ માં આત્મજીવન સંખધે દીકેલી હરિ કૃપાની વાત કરતાં કેહે છે કે—(કવિત)

“ ખાસો જાની જલ પાયો, ચૂટકી દધ ચેતાયો;
 મારગ ખુલાયો નાથ ! જાની લાજ જાત હે.

જાની ખૂજ તેરોતો અપરાધ ઓર શિશ ડાયો; શૃંગલા ન ખુલન દિનિ, જ્યોલોં તેરિ ધાત હે. લુટત છુડાયો નિશા ખાતર બચાયોં પ્રભુ, નદી ખુરત ઉખાયોં, ઐસી તેરી ખાત હે. અક્ષમ્પ દોશ કોપ ભુલિ, તાપેં તો આનંદ દેત, દયા ! કૃપન કૃપા પ્રકટ, ઓર કેસી ચ્હાત હે.” ૨૭

આ પછી વળી હરિની આગમ્ય લિલા વિષે બોલતાં કવિ સાનંદાશ્ચર્ય લખે છે કે—

મતમયદ છંદ—સાંપ સુને દ્રગતેં, ઉરતેં ગતિ; ધ્રાંન ગહે કરિ, ઓર ન કોષ,

પુંચ્છ પિયે જલ, પાંઉંબખે, ગુલમ્હેરિ અજગ્ગ, અલીક ન સોષ;

અશ્નુહિતેં ઉત્પત્તિ મયૂર કિ, બીછુ ડસે પુંછેસોં, જગજોષ,

નાથ દયા, સુધરી બિધિ સમ્રથ, કૃશ કરે તખ કા નહિં હોષ ? ૪૩

પાંચમા પ્રકરણમાં “ જળ ત્યાં સ્થળ, ને સ્થળ ત્યાં જળ કરવાની ” પ્રભુની અગમ્ય શક્તિ-દૈશ્વરતા-ની વાત આવે છે. ૬ કૂા પ્રકરણમાં “ રાજનને રંકે, ને રંકને રાજન કરવાની ભગવદ્ દૃષ્ટાંતી, ભાવિબળની, તથા ડાહ્યો કોણુ ?—તે વિષેની વાત આવે છે. પછી પાછા કવિ ડાહ્યા છતાં અધિરા બની ગાય છે કે—

(કવિત) “ ઓખદસોં રોગ જાય, શાસ્ત્ર બોલે સાંચિ બાત,
પેં કિતને દીનમેં, સો કાહુકું ન જાન હે;

કોન ગોલિ કોન તીર, બેદેગો નિશાન કહો; કેતે દૂર જાય કેતે ધાવને કૃતાત હે.
કેતિ ટેર સોથો જાગે, કોન શબ્દ હોવે જ્યાન; કોન ભાતિ કોન બાત, છુટે ત્રિયા માન હે ?
તૈસેં કૃષ્ણનામ-મનકામના તો પુરે ખલુ, પેં કેતે દીનમેં, સો દયાનાથ જાને હે. ૬૬

સાતમા પ્રકરણમાં કવિ મનહર ભાષામાં પ્રભુ પ્રાર્થના કરે છે. તે ખાસ વાંચવા લાયક છે. જુઓ ૬-૨-મા ભાગ ૧ પાનુ. ૧૭ કવિત નંબર. ૭૮-આ ઉપરાંત ભીખની અધમતાની, મનની નિર્બળતાની, અને નાણાંની તંગી વિષેની વાતો કરી કવિ પ્રભુ સાનિધ્યનુ સુખ ભોગવતાં શ્રીહરિ સન્મુખ ખડા થઈ, જાણે પોતાનો દાવો લક્ષતા હોય એમ, કાબેલ વકિલની પેઠે, આરજ ગુજરે છે કે—

(કવિત) જો પતીત પાવન તો, મોસો ના પતીત કોઈ, અધમ ઉદ્ધાર હોતો, મોં અધં ઉદ્ધારિયે.
જો ગરીબ કે નિવાજ, નાથ ! હું ગરીબ સાંચો; રંકકે રક્ષક હોતો, મેં હું રંક-તારિયે.
દીનકે જો બંધુ હોતો, મોસો દીન ઓર કોન ? આરતકે ત્રાતા, મેરિ આરત નિતારિયે.
અશરન શર્ન હોતો, શરન પર્થો તિહારે, કોઈ ભાંતિ કૃષ્ણ ! કામ, દયાકોં તો સારિયે. ૯૩

પછી દ્રવ્ય સંપત્તિના સુખ દુઃખની અને ભક્તિની મુશિયતની વાતો કરી;
છેવટે કલિયુગનાં ચિન્હવિષે બોલતાં ગાય છે કે—(કુડળિયો)

રાજ અધર્મી કહિ પ્રબલ, ન ચલે ધર્મકો જોર, સાધુ અસાધુકોં કહે, શાહ ઠરાવે ચોર.
શાહ ઠરાવે ચોર, બ્રહ્મ પાખંડિ પુજાવે, સજ્જન ગુનિ હરિભક્ત, રંકકો દુષ્ટ દયાવે;
કહે હયો હરિદાસ, આપ કર મેરી લાગ, સત સંકલ્પ નિજ લહી, મમ કર પ્રહુ બજરાજ. ૧૦૮

આઠમા પ્રકરણમાં કવિ દરેક વાતની અવધિની અને તુલસી તથા નૈવેદ્યના માહાત્મ્યની વાતો કરે છે. પ્રકરણ ૯ માં હરિનામોત્કર્ષતાની અને ૧૦ માં ધર્મશ્રદ્ધા બળની વાત કરે છે. પછી પ્રકરણ ૧૧ માં કોનું જનમ્યું અર્થ સમજવું, તે વિષે બોલતાં કવિ કહે છે કે—(છાપો).
સો નર જનમ્યો અર્થ, નહીં જ્યામેં કહુ હુન્નર,
સો હુન્નર સખ અર્થ, નાહિ પ્રકટે જ્યાતેં જર;
સો જર સોહુ અર્થ, મયો જિનંતેં ન પરમારથ,
સો પરમારથ અર્થ, તબહિ ત તેં મન સ્વારથ;
સો સ્વારથહુ અતિ અર્થ હે, જ્યામેં પ્રાપ્તિ ન પરમગતિ,
સો પરમ ગતિ હુ પુનિ અર્થ હે. દયા ન જો શ્રીકૃષ્ણ રતિ. ૧૫૬

આમ ભક્તિ પ્રેમોત્કર્ષતાની તથા ભક્તિ માહાત્મ્યની વાત આ પ્રકરણમાં ગાંધને પ્રકરણ ૧૨ માં ભક્તોત્કર્ષતાની વાત લખે છે. તે પછી પ્રકરણ ૧૩ માં શ્રુંગાર રહસ્ય

સમજાવવા માત્ર એકજ અતિ સુંદર કવિત દ્રષ્ટાંત રૂપે કવિ રજુ કરે છે. તે સાહિત્ય પ્રેમીને મનન કરવા લાયક છે. એ કવિતા નીચે પ્રમાણે છે—

સ્થામકો મૃદેશ લિયે, સખિ આર્ઘ સ્થામા પાસ, યન યૃંદા આગે ધરી, રહિ જોરિ પાનકું;
પ્યારિકો બદન દેખ, શીર દિખ્યો ગગન જોર, દેહિ સમુદાય બાત, શધિકા સુગ્મનકું;
નાગરિ દિયો જુઆપ, યૃંદાદલ લિયો આપ, ધર દિનો ત્હાં કુમ્મદ, પઠાયે દે કાંઠાનકું.
કહેદયો—કહ્યો કહ્યો ? પ્યારિદુતિ પ્યારેજુને, પંડિત અરૂ ગ્યાનિ, બિચારો બુદ્ધ આનકું. ૧૮૧

પ્રકરણ ૧૪ માં કવિ પોતાની અભિલાષા લખી જણાવે છે; ને ૧૫ માં ખીજ બકતોની પેડે મ્દને કેમ તારતા નથી, એવી આતુર પ્રાર્થના રજુ કરે છે. પછી પ્રકરણ ૧૬ માં કવિ પોતાના મનને કેટલીક શિક્ષા આપે છે. તે પછી એકાક્ષરી છંપાનો એક નમુનો રજુ કરે છે. જે કવિની કાવ્યશક્તિનો ઘણોજ સારો ખ્યાલ આપી શકે છે. એ છંપો નીચે પ્રમાણે છે—

(છંપો.) સમર સમર છય સરસ, સતત મન નટ્યર નગધર,
જસ પદ પય સર ધરત, ચરન રમ ચરન રહત હર;
જનમ મરન ભય ન રહત, પગ નમન કરત નર,
સહજ બદન જપ કરત, રહત રસ નવલ નવલ બર,
જગત સપદ કમલન દરત, કત બટકત અત્ર ઠમ નરકમય,
અય છલ બલ ખલ તજ ધન બરન, તન ભજ ભજ ભવ કૃમ દય. ૧૯૧
પછી દુર્દશાની તથા સીમા વિષેની થોડીક કવિતા લખી, ધીરજ વિષે બોલતાં,
કવિ લખે છે કે— (કવિત.)

દુસ્તર સિંધુકે ખીચ, જીયજાઝ દ્યો રહ્યો; હે પુકાન રેન દોસ, નાં દ્યો હવાયકો.
કનધાર ચિંતાસોં, હિમ્મત હે હાર ગયો; નાંહિ અય રહ્યો જોર એકહુ હવાયકો.
સંતકે લગર ડારે, ટેડેતેં હેરાન છેક; કિયરેકો નાંહિ હે, કિપાય રંચ હાથકો.
બયવેકિ આસ અમે છુટી સમ દયારામ; રાખ એક આશરો, શરંન બજરાજકો. ૨૦૫
પછી ૧૭ મા પ્રકરણમાં માયામત ખંડનની વાત કરી કવિ આ કાવ્યના અંત બાગમાં પ્રસ્તાવના રૂપે ૧૨ બાખાનો એક વિચિત્ર છંપો રજુ કરેછે તે નીચે પ્રમાણે છે.

ગિરિધર^૧ મૂળે પ્રાન, તુંહી સાંવલડાર પ્યારા.
માદર ઉપિદર બિરાદર, યદુક્મન ખદક બિસારા;
માટામંચી^૫ વિનિપુ, સ્વામી^૬ ઇકક રારા,
જાની જીયકી પીર, મનોરથ^૮ પૂરો મ્હારા;
હરિ નકો^૭ કોંણુયે પ્રેમ, યે ત્વમેવ સ્વામિ^{૧૦} નિરંતર,
નંદ મેહરકા^{૧૧} પુતવા દયા પ્રજુ, થાકી^{૧૨} દાસી માકો કાંઈ ડર ? ૨૬૩

આ છપ્પાની છ લીંટીનાં બાર ચરણોમાં બારબાપાનાં વાક્યો નીચે મુજબ ગ્રંથેષાં નજરે પડે છે.

૧-કુચ્છીબાપા. ૨ પંજબી બાપા. ૩ ફારશીબાપા. ૪ ઉરદુ બાપા. ૫ તેલુગુ બાપા. ૬ દ્રાવિડ બાપા. ૭ હિંદી બાપા. ૮ ગુજરાતી બાપા. ૯ મરાઠી બાપા. ૧૦ સંસ્કૃત બાપા. ૧૧ પુરવી બાપા. ૧૨ મારવાડી બાપા. કવિ આ બધી બાપા જાણતા હતા અને તેમાં સરજતાથી કવિતા કરી શકતા હતા, એમ મુચવવાની મતલબ, આ છપ્પો અત્રે દાખલ કરવાની કેમ ન હોય ? આ પ્રસ્તાવનામાં તે પછી નિંદા વ્યાજ સ્તુતિની અંતર-લાપિકા વાળાં કવિત, તથા પેટની ઉપાધિ વિષેની, વિગેરે પરચુરણ કવિતાઓ લખી, કવિ કાવ્યની સમાપ્તિ કરે છે. આશ્ચર્યની વાત એ છે કે, સર્વ ગ્રંથોમાં પ્રસ્તાવના પહેલી હોય, ત્યારે આ કાવ્યમાં તે છેલ્લે લખાયેલી માલમ પડે છે.

અ પત્રક સંબંધી ખાસ સૂચનાઓ.

નંબર.

- ૧ “અકળકળા”નું બીજું નામ “અકળગત” છે.
- ૨ “અપરાધ ક્ષમા સ્તોત્ર”નું બીજું નામ “ક્ષમાપરાધ ગોડ્ડી” છે.
- ૨૭ આ કવિતા “બૃ-કા-દો. ભાગ ૬ પાનું. ૮૨૪ મે તેમજ “અપ્ર. ગુ. ક.” પાને ૧૪ મે છપાયેલી છે.
- ૬૪ “કુંવરબાઇનું મોસાળું” આજ કવિતાને “દ-કા-સુ.” માં “કુંવરબાઇનું માંત્રે” એ નામથી ૮૧ મે પાને છપાયેલી છે.
- ૨૩૦ ની કવિતાના ખુલાસા માટે જુઓ અ પત્રકના ૧૬ મા પાનાની Foot note.
- ૩૮૩ ની કવિતા દયારામની નથી પણ હરિભટ્ટની છે માટે કમી સમજવી.
- ૪૫૬ ની કવિતાનું બીજું નામ “શ્રી યમુના સ્તવન” પણ છે. જુઓ અ પત્રકના ૩૫ મા પાનાની Foot note.
- ૪૮૦ ની કવિતા કમી સમજવા કેમકે તે અનુક્રમ ૩૨૭ (૩) માં છે તેજ છે.
- ૫૦૧ ની કવિતા કમી સમજવી કેમકે તે દયારામની નથી પણ પ્રેમાનંદ સ્વામીની છે.
- ૫૨૧ ની કવિતા બીજા કાવ્ય સંગ્રહમાં “આતે રે, આતે શું લાલ, લોકડિયાં દેખે છે લાલ” એમ શરૂ થાય છે.
- ૩૮૩-૪૮૦-અને ૫૦૧ ની ત્રણ કવિતાઓ કમી થવાથી અ પત્રકના ૫૩ મા પાનાની (૨) ટીકામાં નીચે પ્રમાણે સુધારો સમજી લેવાનો છે.

૫૩ કવિતાઓ લૌકિક શૃંગારની

૧૭૦	”	વાંચવા લાયક
અને ૪૬૬	”	નીતી ભક્તિ વિગેરે પરચુરણ વિષયની
કુલ		૬૮૬

ખહાર પડ્યું છે !

ખહાર પડ્યું છે !

આજેજ મંગાવો.

સ્વામી રામતીર્થનું

જીવન ચરિત્ર (સંપૂર્ણ)

પહેલી આવૃત્તિ.

સાહિત્ય પ્રેમીઓને અપ્રતિમ અવસર ! એક આદર્શ દેશ-
સન્યાસીનું રસમય જીવન !

રામતીર્થજીનું
સંપૂર્ણને સચિત્ર
જીવનચરિત્ર.

દળદાર પુસ્તક
ઉચ્ચ એન્ટીક કાગળ
પાકું બાઇન્ડીંગ
સોનેરી નામ.
સુંદર છાપ.
પૃષ્ઠ ૨૪૦
રેપલ આઠ કદ.
છતાંય તેની
કિંમત માત્ર

રૂ. ૩—૦—૦
પો. જીડુ.

ધર્મ સેવાની જેના હીલમાં ધગશ હતી, સ્વદેશ-
ધર્મનો ઉદ્ધાર કરવાની જેના ઉરમાં ખટક હતી,
'મારો દેશ મારો ધર્મ' એ જેનો મુદ્રામંત્ર હતો,
દેશ પ્રીતિ જેના હૃદયમાં સજ્જડ અંકિત હતી,
ધર્મ પ્રવાહ જેની રક્ત વાહીનીઓમાં સહોદીત
જોશબંધ વહેતો, તેવા હિંદના એક વખતના ધર્મ
ધુરંધર-ધર્મોદ્ધારક સ્વામી રામતીર્થનું જીવન સંપૂર્ણ
રીતે પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં આવેખવામાં આવેલ છે.

‘રામ આદર્શાહ’ ના નામથી પૌર્વાત્ય તથા
પાશ્ચાત્ય દેશોમાં વિખ્યાત એવા સ્વામી રામના
આ જીવનને કયો સાચો હિંદીવાન નહિ વાંચે ?

આજેજ પત્રક્ષત્રી નીચેને શીરનામેથી
મંગાવો. એજન્સી રાખવા માગતા બુકસેલરોએ
નીચેને ઠેકાણે પત્રવ્યવહાર કરવો.

વિવેકાનંદ મુદ્રણાલય, ખાડિયા-અમદાવાદ.

પત્રક અ—કવિ દયારામનાં પ્રસિદ્ધ થયેલાં કાવ્યોનું—કક્કાવારી અનુક્રમે ગોઠવેલું—

અનુક્રમ નંબર	આદ્યારંભ	કાવ્યનું નામ	કવિતાની પહેલી લીંટી.	કયાં છપાયું છે ?			રાગ.	કાવ્યનો વર્ગ.	આસ નોંધ.
				પુસ્તકનું નામ.	પાનું	ભાષા.			
૧	અ	અકળકળા—	હરિ ! તારી અકળ કળા ન કળાયરે.....	દ-કા-સં.	૧૪૦	ગુજરાતી	ગરબા.	ભક્તિ	વાંચવા લાયક કવિતા
૨		અપરાધક્ષમા સ્તોત્ર—	શ્રી ગુરુ ! ગોપીજનવસુભ...	„	૧૪૪	„	લાવણી.	આત્મજીવન	દીનતાથી કરેલી પ્રભુ પ્રાર્થના
૩		અવળવાંણી.	.....	પ્રા-કા-મા. મંચ ૧૩	૦	„	૫૬	પરચુરણ	અવળી વાણીમાં સવળી વાત
૪		અન્નમિલ આખ્યાન—	શ્રી ગુરુપદ પંકજ પ્રથમે પ્રણમુંજી.....	શ્રીદ-કા-મ. મા	૩૪	„	રામગ્રી } વિગેરે.	આખ્યાન.	પાપી અન્નમિલની કથા
૫		અષ્ટોત્તરશત કૃશનામમાળા	નમો નમો મહા પ્રભુ.....	દ-કા-સં.	૭૨	„	નમદાષ્ટકનો રાગ.	ભક્તિ.	શ્રીકૃશ્નનાં ૧૦૮ નામ વિશે
૬		—૦—	અધરો દિવસ એક આવશે	દ-કા-સં.	૨૫૫	„	૫૬.	પ્રાર્થના.	
૭		—૦—	અહ્યા ઉઠતાં કૃશ કહે.....	ન-કા-દો. ભાગ-૪.	૮૪૭	„	લલિત.	મનમોહ	
૮		—૦—	અભક્તને અચ્યુત પદ મળે	„	„	„	ચોપાઇ	પંડીતને પ્રશ્ન.	
૯		—૦—	અતિ દુર્લભ વસ્તુ મળે રહેજે	„	૮૨૧	„	ગુજરી.	ઉપદેશ.	
૧૦		—૦—	*અમ જાનેદે, અમ જાનેદે	દ-કા-સં.	૫૨૮	હિંદી.	ગોડીની કુંભરી }	શ્રુગાર	વિકારી કવિતા
૧૧		—૦—	* અમ તોમે ભઈતિહારજી	„	૫૩૦	„	ખમાયચી.	„	નેત્રની મોહની વિષે
૧૨		—૦—	* અમ તો માનું મિલજાવે	„	૫૩૩	પંજાબી	જંગલો.	„	
૧૩		—૦—	અમતો યેહિ ખત.....	„	૫૫૬	હિંદી.	બેરવી	ભક્તિ	વિકારી કવિતા વાંચવા લાયક.

૧૪	—૦—	અબ હોં શરન પયોં,....	દ-કા-સં.	૫૬૬	હિંદી	જોગીઆ- શાવરી	ભક્તિ	
૧૫	—૦—	અડતાંજડિ, જોરન લાગે	દ-કા-સં.	૫૬૭	હિંદી	હુમરી	ઉપદેશ	
૧૬	—૦—	અજબ રસિલે તોરે નેનાં	દ-કા-સુ	૨૩૪	,,	ખમાય	શૃંગાર	વિકારી પથ્યું સુંદર નેત્ર મોદીની કવિતા
૧૭	—૦—	અબ યે પધારે માઠા રાજ	પ્રા-કા-મા- અંથ ૧૧	૩૧૫	મારવાડી	પદ..	પ્રાર્થના	ગોપીની-રીસની-કવિતા
૧૮	આશીર્વાદનું પદ.	ચિરંજીવો સુખી રહોતુમ સકલ હરિજન.....	દ-કા-અં	૨૬૨	હિંદી	રિકતો	આશીર્વાદ	કથાસાંભળનારાને કવિનો આશિર્વાદ.
૧૯	આ	* આવોનિલાલ ! વરણા- ગિયા	,,	૧૭૩	ગુજરાતી	ગરબી	શૃંગાર	ગોપીનાં મર્મ વચન
૨૦	—૦—	x આવોનિ મ્હારેધરમાંણવા	,,	૧૭૪	,,	,,	,,	ગોપીનું આમંત્રણ
૨૧	—૦—	* આવ્યા વ્હાલો ! } પુલિ અલખેલી ... }	,,	૧૮૨	,,	,,	,,	ગોપીનો પ્રેમાનંદ
૨૨	—૦—	x આડે કુવા ને નવ } વાવડીરે લેલ..... }	,,	૧૯૦	,,	,,	,,	મદમસ્ત સ્ત્રી પુરૂષના સંવાદની સુંદર કવિતા.
૨૩	—૦—	x આવો અલખેલારે વ્હાલા	,,	૨૦૦	,,	,,	,,	ચતુર ગોપીનાં મ્હેણાં
૨૪	—૦—	x આવ એરો અલખેલડા	,,	૨૦૪	,,	રામકલી	,,	ગોપીના પ્રેમોદગાર
૨૫	—૦—	x આતે શું અલખેલા છેક	,,	૨૧૯	,,	પદ	,,	છેપાઇ પડેલી ગોપીનું ચિત્ર
૨૬	—૦—	આપો એવો આપ ઉપર વિશ્વાસ.....	મૃ-કા-દો ભાગ ૪	૭૯૮	,,	સોરઠ	ભક્તિ	કવિની પ્રાર્થના
૨૭	—૦—	=અ:જોની અલખેલા મુજને	ભાગ ૬	૮૨૪	,,	ગરબી	શૃંગાર	અટક્યાળાંની વિકારી કવિતા
૨૮	—૦—	આવોની અલખેલા મ્હારે આંગણે.....	દ-કૃ-ક	૯૨	,,	,,	,,	
૨૯	—૦—	* આજ કોદિન, ધન ધન મોરી માર્ધ	દ-કા-સં	૫૧૯	હિંદી	બેરવી	,,	સ્નેહિના મિલાપની પ્રુથક્ષમર ની ઉત્તમ કવિતા.
૩૦	—૦—	* આલીરી બંસી મોહનકી બાજેરી	,,	૫૨૭	,,	પૂરવી	,,	શ્રીકૃષ્ણની બંસીનો મોહ અને વખાણ.

==આ ચિન્હવાળી નંબર ૨૭ ની કવિતા “અપ્ર. ગુ. ક.” ને પાને ૧૪ મે પથ્યું છપાયેલી છે.

૩૧	—૦—	* આઓ મત મેરિ ગલિ	દ-કા-મં.	૫૨૮	હિંદી	ગોડી	શ્રંગાર	ગોપી કૃષ્ણને ડરાવે છે.
૩૨	—૦—	* આલિ ! હોરિકો છેલ,	,	૫૫૧	,	ખમાયતી	હોરીખેલન	વિકારી પણ સુંદર
૩૩	—૦—	મોહે હુંદત				હોરી		
૩૪	—૦—	* આપરિખસાર,અન લગી	,	૫૫૫	,	હોરી		
૩૪	—૦—	આખર જાવનારે, અમરે	દ-કા-સુ.	૨૪૨	,	લાવણી	મનમોહ	વિરહવેદનાની કવિતા
		રહાં ન રહેગા.....						
૩૫	—૦—	* આંખ ભરોમાં અલખેલડારે	દ-કા-સં	૧૮૨	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર	લલિતા શ્રીકૃષ્ણને ધીરજ આપેછે
૩૬	—૦—	* આંખ અલખેલી ચારિ બડી	,	૫૩૪	મારવાડી	સોરઠ		આંખના જાદુ વિષે
૩૭	—૦—	* ધરિકકે મહેલ મત ધસો કોઈ	,	૫૪૨	હિંદી	લાવણી	નીતી } શિક્ષા }	ધરિકમાં ન ફસવા વિષે.
૩૮	—૦—	* ઉભારો'તો કહું વાતડી...	,	૧૮૭	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર	વિકારી કવિતા
૩૯	—૦—	* ઉભારો'તો કહું એક	,	૧૯૮	,	,	,	વિકારી પણ સુંદર
		વાત મ્હારા બહાલ.....						
૪૦	—૦—	* ઉધ્ધવજી ! વીચારેરે	,	૨૦૭	,	સારંગ	નીતી	પ્રેમ-ભક્તિનો વાંચવા લાયક
		અંતર આપણે.....					શિક્ષા	ઉપદેશ.
૪૧	—૦—	ઉધ્ધવ ! નદનો છોરો	દ-કા-સુ.	૯૪	,	ગરબી.	શ્રંગાર	ગોપીની ફરિયાદ-સરસ કવિતા-
		તે નમેરો						
૪૨	—૦—	* ઉભારો'ની અલખેલા	મૃ-કા-દો	૮૨૩	,	,	સંવાદ.	કૃષ્ણ ગોપીનો.
		મ્હારા બહાલ	ભાગ-૬.					
૪૩	—૦—	ઉધ્ધવજી ! માધવને ક-	દ-કૃ-ક.	૯૨	,	,	શ્રંગાર	
		હેળે એટલું.....						
૪૪	—૦—	* ઉભારો' અલખેલા !	દ-કા-મં.	૧૮૮	,	,	,	ગેજ પરિક્ષાની વીનતીની
		ક્ષાણે મંજનગ						વિકારી કવિતા—
૪૫	—૦—	* એવાં વચન સુણીનેરે	,	૧૮૬	,	,		વેડેલી વહુનો જવાબ-સુંદરકાવ્ય-

૪૬	—૦—	* એકદા ટુંદાવન માંહેની કુંજના મહેલમાં	દ-કા-સં.	૨૦૧	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર	વસ્ત્રાલંકારની અદ્ભુતભદ્ધી- નો આનંદ
૪૭	—૦—	x એટલું તું મહારૂં કહ્યું માન	,,	૨૧૨	,,	જંગલો.	,,	રિસાયલીનું મનામણું
૪૮	—૦—	એક વર્ષો ગોપીજન વક્ત્રભ	,,	૨૫૧	,,	લાવણી.	આત્મજી- વન.	લક્ષ્મીના પાડનારી કવિતા
૪૯	—૦—	એવા શ્રીહરિને, શે નવગાય	,,	૨૬૧	,,	આશાવરી	ઉપદેશ.	
૫૦	—૦—	એ પુરુષ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમરે	દ-કા-સં.	૮૮	,,	ગરબો.	પ્રેમભક્તિ	પ્રેમનું પ્રાપ્ત્ય સમજાવે છે.
૫૧	—૦—	એવી અચળ ભક્તિ ત્હારી આપ મુને મોહન	,,	૧૧૭	,,	કેદારી	ભક્તિ	કવિ અચળ ભક્તિ માગે છે.
૫૨	—૦—	એકજ નામ શ્રી કૃષ્ણનુંરે	,,	૧૨૦	,,	ખિલાવર	ઉપદેશ	કૃષ્ણ નામ માહાત્મ્ય
૫૩	—૦—	એવા મુને વ્હાલા થાઓ વૃજ ભૂપ	,,	૮૭	,,	સોરઠ	ભક્તિ	વાંચવા લાયક કવિતા
૫૪	—૦—	એમ હરીનામ હરે સઘ પાપ	ધુ-કા-દો. ભાગ-૪	૭૯૬	,,	,,	ઉપદેશ	
૫૫	—૦—	* એરિ ભોરિ ! માનરિ ચેતિ	દ-કા-સં.	૫૨૯	હિંદી	કાફી	શ્રંગાર	રિસામણાં મનામણાં વિષે
૫૬	—૦—	* એક ખુબસુરત ગભરુ ગુલ્શીરે	,,	૫૪૦	ઉર્દુ	રેખતો	,,	કૃષ્ણ દર્શનનો મોહ
૫૭	—૦—	એક આસરા તેરા ...	,,	૫૬૦	હિંદી	કાફી	ભક્તિ	કવિની ટેકભક્તિ.
૫૮	—૦—	એરિ એરિ ! એ બેંદિકો સંવારે દિનિવે... ..	દ-કા-સં.	૨૩૩	,,	સોહણી	શ્રંગાર	કપાળની ખિંદીની શોભા વિષે.
૫૯	—૦—	એક તૂં, દુજી ન તોસી	પા-કા-મા અંચ ૧૧	૩૧૬	,,	ધ-યાશ્રી	,,	મુદ્રાલંકારની વાંચવાલાયક કવિતા છે
૬૦	—૦—	એરિ એરિ પિયા ! જાને દેરી દમકો.	જીનુ દ-કા-સં.	૬૧૫	,,	કાલિંગડો	શ્રંગાર	

૬૧	મે	—૦—	એસે શ્રી ગિરિવરધર લાલકો	દ-કા-સં.	૫૫૯	હિંદી	ગોડી	ઉપદેશ.	
૬૨	ઓ	—૦—	• ઓરોઆવનિ સહુણ પ્રભુ	„	૧૬૫	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર	પ્રેમના વિકારી ઉભરા
૬૩		—૦—	• ઓરા આવોની, ઉચું	„	૨૦૭	„	રામકળી	„	વિકારી પશુ સુદર કરડાગીની કવિતા
૬૪		—૦—	બાગોની						
૬૪		—૦—	ઓ ઉદવજી બ્હાલે તો	શ્રીદ-કા-	૨૨૭	„	ગરબી.	„	ગોપીયો ઉદવ સાથે સંદેશો મોકલેછે
૬૫		—૦—	વિસારી અમને મેલ્યાં.	મ. મા					
૬૫		—૦—	ઓરા આવોની અલભે-	દ-કા-સુ.	૯૫	„	અદાની	સંવાદ	કૃષ્ણ ગોપી સંવાદ.
			લારે બ્હાલા				ગતનું પદ.		
૬૬		—૦—	ઓ અકુરજી ! ગોકુળમાં	દ-કૃ-ક	૮૭	„	ગરબી	શ્રંગાર	
			તમે શા કારણથી આવીયા ?						
૬૭		—૦—	• ઓધટરી, નહીં આથે	દ-કા-સં.	૫૨૦	હિંદી.	બેરવી.	„	વિકારી કવિતા
			મેરે બાલમા...						
૬૮		—૦—	• ઓ ખારીજી ! મેરી	„	૫૨૨	„	„	„	કૃષ્ણ ગોપીને મનાવે છે.
			તુંડી ચિત ચોર						
૬૯		—૦—	ઓર નહીં કાઠ દેવી દેવાહેરે	દ-કા-સં.	૫૬૭	„	કૃંમરી	ભક્તિ	કવિની ટેક ભક્તિ
૭૦		—૦—	ઓરોંકિમે નાહિ, નાહિનાહિ,	દ-કા-સુ.	૨૩૨	„	„	શ્રંગાર	ગોપીનું શ્રીકૃષ્ણને સર્વ સમર્પણ
૭૧	અં	—૦—	અંતઃકરણ પવિત્ર અતિ	શ્રુ-કા-દો	૮૧૭	ગુજરાતી	પરજ	ભક્તિ	પ્રભુ પ્રાર્થના
			ભૂંડાઈ કરો બો....	ભાગ-૪.					
૭૨	ક	કમળલીલા	નારદશું નૃપતિ કરે વિચાર	પ્રા-કા-મા	૧	ગુજરાતી	૫૬	આખ્યાન	૬૪ પદનું વાચવા લાયક કાવ્ય
			પ્રથમ ૧૩						
૭૩		—૦—	• કમલસંગેલ પટાંણુ બ્હાલમજી	દ-કા-સં.	૧૭૬	„	ગરબી	શ્રંગાર	ગોપીનાં મહેલુની ગરબી.
૭૪		—૦—	• કયમભરીયેરે, કયમભરિયે!	„	૨૧૯	„	વસંત	„	કન્હયાની કનડગત વિષે.
૭૫		—૦—	કરચિત ચિંતન કાઠ પ્રકારે	„	૨૪૦	„	રામકળી	મનમોહ	રે ચિત ચિંતય ચિરં જરજો મુસરે
									એ શ્લોકના ભાવાર્થની કવિતા
૭૬		—૦—	કહો કહ પેરે કહિયે ? પ્રભુ	„	૨૪૨	„	„	ઉપદેશ	વાંચવા લાયક
			કાપર...						પ્રભુ સ્વરૂપ સમજવાનો પ્રયત્ન.

૭૭	—૦—	કરો મદારા પ્રજ્ઞનો કિતર ગ્નણી	દ-કા-સં	૨૬૧	ગુજરાતી	આશાવરી	પંડીતને પ્રશ્ન	૧૬ પ્રજ્ઞની કવિતા.
૭૮	—૦—	કર્મરેખા રાખી કોઈથી ટળતી નથી.	બૂ-કા-દો ભાગ ૪	૮૨૬	,,	કેદારો	ઉપદેશ	કર્મ માંદામ્યની કવિતા.
૭૯	—૦—	કરોગે કૃપા કમ ગિરિધર લાલ ?	શ્રીદ-કા- મ-મા	૨૩૧	હિંદી	સોરઠ-દુલા સિંગેર	ભક્તિ પ્રાર્થના	
૮૦	—૦—	કદાં લગી અરનૂમે આપ ખડાક.	દ-કા-સં	૫૨૪	,,	ભેરવી	,,	અતિ સુંદર પ્રભુ પ્રાર્થના
૮૧	—૦—	દરમન એહિરે છેલાસોંધાર.	,,	૫૨૬	,,	ધનાસરી	મનમોહ	
૮૨	કાત્યાયનીનો ગરબો.	જરે, એક સમે પ્રજ્ઞકન્ય કાજી.	,,	૧૩૨	ગુજરાતી	ગરબો	શ્રંગાર	કાત્યાયની જ્ઞાની કથા
૮૩	કાળજ્ઞાન સારાંશ	શ્રીગુરુ ગિરિધરલાલપદ	દ-કા-સુ	૬૬	,,	દુલા	ભાષાંતર	મરણ ક્યારે થશે તેની અ- ગમચેતી વીશે.
૮૪	કાશીપુરીની લાવણી.	કાશિપુરિકિ અતિ સુંદર શોભા.	દ-કા-સં	૫૬૭	હિંદી	લાવણી.	સ્થળવ- ર્ણન	કાશીપુરીની લાવણી.
૮૫	—૦—	* કાળજ કોયું તે કાઢોને શિયેરે.	,,	૧૯૪	ગુજરાતી	ગરબો	વિરહવેદના	ઉદ્ધવને ગોપીની ફરિયાદ.
૮૬	—૦—	* કાળજ કોયું મદારા રાજ	,,	૨૦૨	,,	ભેરવી	,,	ગોપીની કૃષ્ણને આજીજી
૮૭	—૦—	કાળજકુ મદાર કોયુરે રાજ રંગીલા	દ-કા-સુ	૧૪	,,	પદ	શ્રંગાર	વિરહની વિકારી કવિતા
૮૮	—૦—	* કારેને ડસી, રેમ! કાંઈનડ	દ-કા-સં	૫૨૬	હિંદી	ધનાસરી	,,	વિકારી કવિતા
૮૯	—૦—	કાંઈનથીજેતુકૃષ્ણ! કૃપા જ્યાં.	,,	૨૪૨	ગુજરાતી	રામકલી	ભક્તિ	પ્રભુને ઇપકા જ્યેષ્ઠી કવિતા
૯૦	—૦—	* ક્યાંથીને પધાર્યારે, પ્રિતમ પાછલીને રાતે.	,,	૨૦૪	,,	,,	શ્રંગાર	વિકારી પણ સુંદર કવિતા
૯૧	—૦—	* કામણુ દીસેછે અલખેલા તારી આંખમારે	,,	૨૦૮	,,	સોરઠ	,,	આંખના કામણુની સુંદર કવિતા

૯૨	—૦—	x કાંનુડો કામણગારારં.	૬-કા-સં	૨૧૦	ગુજરાતી	કાશી	શ્રંગાર-	વિકારી પણ વાંચવાલાયક.
૯૩	—૦—	* કોથે કામે મોહનિનગનજીરં	”	૧૭૪	”	ગરબી	”	મોહકયાં વસે છે તે વિષે
૯૪	કુંવરબાદનું	પ્રથમશ્રીગુરંગોવિંદનેનમુરં	શ્રુ-કા-દો	૭૯૧	”	ધોળ	આખ્યાન	નરસિંહ મહંતાની પુત્રીનું
	મેસાગુ		ભાગ ૪					મેસાગુ
૯૫	કૂટકાવ્યાદિના	૧. દધિનવનિતમુખલેપ.	પ્રા-કા-મા	૧૦૫	”	છપ્પો	સંમર્યા	બે છપ્પા ને એક કુંડળીયાનું
	નમુના	૨ ભુઓ આજની છોકરી	અંથ ૨	૧૦૫	”	કુંડળિઓ	ઓ	બનેલું ન્હાનું કાવ્ય છે.
		૩ વિગધરવેરી આપ	”	૧૦૫	”	છપ્પો		
૯૬	શ્રી કૃષ્ણ રતવન	નંદકુંવરજી.નિગજનગજીરં	૬-કા-સં	૧૩૦	”	ગોડી	ભક્તિ.	વાંચવા લાયક પ્રભુ પ્રાર્થના
	મંજરી ...							
૯૭	શ્રી કૃષ્ણના ધ્યા	પ્રથમ, પ્રભાતે શ્રીકૃષ્ણનું	૬-કા-મુ	૮૨	”	ધોળ-દાળ	”	શ્રી કૃષ્ણનું પ્રાતઃસ્મરણ
	નનું ધોળ ...							
૯૮	શ્રી કૃષ્ણ અષ્ટો	નમોશ્રીગુરુદેવ, શ્રીકૃષ્ણસ્વામી	”	૭૫	”	ભુજંગ-પ્ર	”	શ્રી કૃષ્ણનાં ૧૦૮ નામની કવિતા
	તરશતનામ-					યાત		
	ચિંતામણી.							
૯૯	શ્રીકૃષ્ણઉપવિત	પ્રથમપ્રભુમું શ્રીગુરંગોપી	પ્રા-કા-ત્રિ	૪૦	”	ગરબો	આખ્યાન	જનોકની વિધીનું વર્ણન
		નાથનેરં	અંક ૪.					
			સને ૧૮૮૯					
૧૦૦	શ્રી કૃષ્ણ જન્મ	શ્રીગુરંગોવિંદનેરં, પ્રથમે	૬-કા-મુ	૭૬	”	”	”	કૃષ્ણ જન્મની કથા
	ખંડનો ગરબો	લાગુ પાય						
૧૦૧	શ્રીકૃષ્ણનામ મ-	શ્રીગુરંગિરિધરલાલ પદપંક્ત	”	૩૯	”	દુહાને છંદ	ઉપદેશ	કૃષ્ણનામ મહાત્મ્ય.
	હાતમ્યમંજરી	કંઈ પ્રણામ				રસાવલી		
૧૦૨	શ્રી કૃષ્ણ નામ	શ્રીકૃષ્ણનામ સુમધારી	”	૪૬	”	પ્રથમ	ભક્તિ	કૃષ્ણ નામ રટણની કવિતા
	ચિંતામણી.							
૧૦૩	—૦—	શ્રીકૃષ્ણ ચયા શ્રી રઘુપતિ	શ્રુ-કા-દો	૮૩૧	”	લલિત	ઉપદેશ	
			ભાગ. ૪					
૧૦૪	—૦—	શ્રીકૃષ્ણ રાધા રમણ પુર્ણ	૬-કા-મુ	૧૧૭	”	પ્રભાત	ભક્તિ	સાચી ભક્તિ વિષે.
		પુરૂષોત્તમ						

૧૦૫	—૦—	કૃષ્ણ કહેતાં શું એસે નાણું	દ-કા-સં	૨૩૮	ગુજરાતી	રામશ્રી	મનબોધ	સખત શબ્દોમાં આપેલી શીખામણ
૧૦૬	—૦—	કૃષ્ણ કંઈક કરી, રૂપ નટવર ધરી.	"	૨૩૯	"	"	ભક્તિ-પ્રાર્થના	
૧૦૭	—૦—	કૃપા સિંધુ કહાવોરે,	"	૨૫૮	"	કાશી	"	અસરકારક કવિતા.
૧૦૮	શ્રીકૃષ્ણ અકળ ચરિત્ર ત્ર્યંદ્રિકા	કૃપા મુંને કયમ ન કરો? શ્રી ગુરુ વલ્લભ શ્રી વિઠ્ઠલ	દ-કા-સુ	૧૨૩	હિંદી	છંદુવૈયા	ભક્તિ	હરિ શરણે જવા વિષે
૧૦૯	—૦—	શ્રીકૃષ્ણ હમારા ખારા ...	"	૨૪૪	"	પ્રબંધ	મનબોધ	કવિની કાંકડી કવિતા
૧૧૦	—૦—	શ્રી કૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગોકુલેશ ...	"	૨૪૬	"	દુષ્ટ કલ્યાણ	ભક્તિ	પ્રભુ પ્રાર્થના
૧૧૧	—૦—	શ્રી કૃષ્ણ હરી રામ રામ, રાધે ગિરિધારી	દ-કા-સં	૫૬૪	"	જંગલો	પ્રાર્થના	હરિનામ રત્ન
૧૧૨	—૦—	શ્રી કૃષ્ણ ગોપાલ ગોવિંદ ગોકુલેશ, ગોપીજન વલ્લભ	શ્રી-દ-કા-મા	૨૧૭	"	દુષ્ટ કલ્યાણ	ભક્તિ	કૃષ્ણ કીર્તન
૧૧૩	—૦—	કૃપાળુ કૃષ્ણ સમું નહીં કોઠરે	"	૨૧૮	ગુજરાતી	વેરાડી	ઉપદેશ	
૧૧૪	કલેશ કુઠાર	શ્રી ગુરુ શ્રી બલ્લભ પ્રભો	"	૮૦	હિંદી	દોહાચોપાધવીગેરે	સ્વધર્મ બળપોશક	આ કાવ્યને "કલેશ કુઠાર" પણ કહે છે.
૧૧૫	—૦—	કહે કાંચે વિહારેરે, જીવ જપ વાળિયોરે	દ-કા-સં	૨૪૮	ગુજરાતી	મેવાડ	મનબોધ	વાંચવા લાયક કવિતા
૧૧૬	—૦—	કેવળએકમાવજીભગિરિધારી	"	૫૬૪	હિંદી	જંગલો	ઉપદેશ	
૧૧૭	—૦—	કેવા કહિને તમનેવરણું?	બુ-કા-દો ભાગ ૪	૮૪૦	ગુજરાતી	કાલિંગડો	ભક્તિ	પ્રભુ પ્રાર્થના
૧૧૮	—૦—	કેસરીયા રંગછે યાનેરે	પ્રા-કા-મા અથ ૧૧	૩૧૬	મારવાડી	"	શ્રંગાર	શ્રી કૃષ્ણને મોહનિ કૈલાવ્યા માટે ધન્યવાદ
૧૧૯	—૦—	*કેસેભલું? કેસે જાઉં? કહાંડું.	દ-કા-સં	૫૨૭	હિંદી	ગોડી	"	મોહ પાશ બંધન વિષે
૧૨૦	—૦—	*કેસેહોરીખેલુંદેવારે? ...	"	૫૫૨	"	જંગલોની હોરીખેલન હોરી	"	દિમ્બત હારેલી ગોપી.

૧૨૧	—૦—	* કેસે હોરીખેલોપિયાજીરે.	દ-કા-સં. ૫૫૨	હિંદી	હાલેરાની	હોરી ખે-	ગોપીનાં ગર્વ વચન
૧૨૨	—૦—	કોટિ પ્રયત્ન કરો તોયે પછી	દ-કા-સં. ૨૩૭	ગુજરાતી	ખિલાવલ	ઉપદેશ.	હરિમાં વિશ્વાસ રાખવા વિષે.
૧૨૩	—૦—	કેષુ જનમ્યું એવુંજગતમાં	પ્રા-કા-ત્રિ- ૧૫	"	"	"	
		જોને માયા ન વળગીરે	અંક ૪ સ				
			૧૮૮૫				
૧૨૪	—૦—	કાઠ નમણેકૃષ્ણકેઈરીતેરાજીરે	પ્ર-કા-દો ૮૨૭	"	દેવગાંધાર	"	
			ભાગ ૪.				
૧૨૫	—૦—	* ક્યોંખેલીજન્યએસિહોરી ?	દ-કા-સં. ૫૪૫	હિંદી	હોરીનીગ-	હોરીખેલન	ગોપની મીઠી ફરીયાદ.
					ત-લાવણી		
૧૨૬	—૦—	કોઈ નહીંદીલદારહમારાવે	" ૫૨૩	"	ભેરવી	ભક્તિ	કવિની ફાંકડી કવિતા
૧૨૭	—૦—	* ક્યોંન પિયા સંગ ખેલત	" ૫૫૪	"	કાફીની	હોરીખેલન	રિસાખેલીગોપીને સખી મનાવેછે.
		હોરી ?			હોરી		
૧૨૮	—૦—	કોનગતીમેરીધારી? ગિરિ-	દ-કા-સુ ૨૩૪	"	સોહણી.	પ્રેમભક્તિ	ગોપી કૃષ્ણને પુછે છે
		ધારીજી !					
૧૨૯	—૦—	કોઈ દિન યાદ નાકીતીવેયાર	" ૧૩૭	"	કાફી	શ્રંગાર	કૃષ્ણને ગોપીની વિનંતી
					જગલો.		
૧૩૦	—૦—	* ગરબેરમવાનેગોરિનીસયાં	દ-કા-સં. ૧૬૨	ગુજરાતી	ગરબો	સંગીત	સુંદર કાવ્ય છે
		રે લોલ					
૧૩૧	—૦—	* ગરજસવાદિ ન ચૈયે મ્હારો	" ૨૦૩	"	રામકૃણા.	વિરહ	ગરજ મતલબી ન થવા વિષે.
		ત્હારો				વેદના	
૧૩૨	—૦—	ગર્ભવાસ રાખ્યોરે, કૃપા	" ૨૬૭	"	પદ	ઉપદેશ	મનુષ્ય જીવન પરથી લેવાના
		તને બહુ કરી					બોધની કવિતા.
૧૩૩	—૦—	ગરલત ટોટાબડા દિવાના	" ૫૬૬	હિંદી	લાવણી	મનબોધ.	હરિમજનમાં ગાફેલ ન રહેવા વિશે
૧૩૪	—૦—	ગરલતમે મુએજાંડકે, તુમ	દ-કા-સુ ૨૩૬	"	જોમી આ-	પ્રેમભક્તિ	ગોપીની કૃષ્ણને આજીજી.
		કહાં ચલે ગયે?			શાવરી.		

૧૩૫	—૦—	ગાજેગાજે ગોવિંદગુણ	દ-કા-સં-૨૫૯	ગુજરાતી	જંગલો	ઉપદેશ	
૧૩૬	—૦—	x ગારીમતદેરે, ગુમાનીછલા	,, ૫૨૩	હિંદી	બેરચી	શ્રંગાર	ગોપીના છણુકા
૧૩૧૭	—૦—	ગારેગારે, ગિરિધરનગારે	,, ૫૬૫	,,	સોરઠં	ઉપદેશ	વાંચવા લાયક ભજન
૧૩૮	—૦—	* ગિરિવરધારી તતથૈનાચે	,, ૨૦૨	ગુજરાતી	આશાવરી	સંગીત	નાચ તીનની કવિતા
૧૩૯	—૦—	* ગિરિધારિયા ! ગુમાનિરે	,, ૨૧૦	,,	ખમાયચી	વિરહવેદના	સ્નેહની ધોડા વિશે
		બ્હાલાજી... ..					
૧૪૦	—૦—	ગિરિવરધર ગોવિંદ૩૫	,, ૨૨૪	,,	ગરબી	ઉપદેશ	પ્રેમ ભક્તિની ભલામણ
૧૪૧	—૦—	શ્રીગિરિવરધારી! તમારી	પ્રા-કા-ત્રિ ૨૯	,,	લલિત	ભક્તિ	વાંચવા લાયક કવિતા
		અકળગતિ, અલખેલા	અંક ૪ સં. ૧૮૮૯				
૧૪૨	—૦—	x ગિરિધારિ! હર્યો મેરા હિયરા	દ-કા-સં ૫૨૧	હિંદી	બેરચી	વિરહવેદના	
૧૪૩	—૦—	ગિરિવરધારી મનોહર રામ	,, ૫૬૧	,,	ખમાયચી	મનમોહ	હરિ નામ રટણ
		સ્યામ			ત્રિતાલતિ-		
					લ્લાનો		
૧૪૪	—૦—	શ્રીગિરિધર પ્રાનપ્રિયેરાધા	શ્રીદ-કા-૨૨૬	,,	તોરે	ભક્તિ	રાધાજીની સ્તુતિ
		મ-મા					
૧૪૫	—૦—	* ગિરિધારિજી અખિયાંસગકે	દ-કા-સં ૫	હિંદી-મા	પદકથ્યાણુ	શ્રંગાર	આંખના કાંમણુ વિશે.
				રવાડી			
૧૪૬	—૦—	* ગિરિધરલાલજીરોમુખ્યદ	,, ૫૩૪	મારવાડી	સોરઠં	વિરહવેદના	
૧૪૭	x ભગવદ્ ગીતા	શ્રી ગુરુપ્રથમ પ્રણામ પાય	,, ૧	ગુજરાતી	કેદારો-દા-	બાષાંતર	ગીતા માહાત્મ્ય સમગ્રવનાઈ
	મહાત્મ્ય.				ળ વિગેરે		૧૮ અધ્યાયનુ ધર્મિષ્ઠ કાવ્ય
૧૪૮	—૦—	* શ્રીગુરુગોવિંદનેરે, પાયેલાગુ	,, ૨૦૦	,,	ગરબી	વિરહવેદના	પ્રેમ પરિતાપના ૧૨ માસ
૧૪૯	—૦—	શ્રીગુરુદેવ! મનઅભિલાખ જે	,, ૨૨૧	,,	ધોળ	આત્મજી	કવિની અભિલાષા વિશે
		ચકારા પૂરેશો... ..				વન	
૧૫૦	—૦—	ગુણુનિધિ, ગિરિવરધારિરે	—કા-દો ૮૦૦	,,	,,	ભક્તિપ્રા-	ર્થના
			ભાગ ૪				

x ભગવત ગીતા: મહાત્મ્ય " અથવા " શ્રી ગીતા માહાત્મ્ય " કે " ગીતા માહાત્મ્ય. " એ નામ પણ આ કાવ્યનું છે.

૧૫૧	—૦—	ગુજરાતિયાં તું ક્યોનખોલે?	દ-કા-સુ	૨૩૮	હિંદી	દીપચંદી બેરવી	શૃંગાર	ગોપી સધાને મનાવે છે.
૧૫૨	—૦—	શ્રીગોવરધનધર લાડિલોરે	દ-કા-સં	૨૪૦	ગુજરાતી	રામગ્રી	ભક્તિ	
૧૫૩	—૦—	ગોપીનાથ નામ કિર્તન નિર્ભયાનંદકારી	ગુ-કા-દો	૮૪૨	"	લાવણીની મત	મનખોલ	ગોપીનાથનું મળન
૧૫૪	—૦—	*ગોરસ ચાહો તો પિયો મેરે પ્યારે	દ-કા-સં	૫૫૩	હિંદી	આસાવરી હોરી	શૃંગાર	વિકારી પથ સુંદર
૧૫૫	—૦—	શ્રી ગોકુલપતિ ધનસ્યામા	"	૫૬૪	"	સોરઠ	ભક્તિ	હરિની મરજી તથા નામરજી વિષે
૧૫૬	—૦—	ગોવિંદ નામકો આધાર	"	૫૭૧	"	કાશી	ઉપદેશ	
૧૫૭	—૦—	શ્રીગોપીજનવલ્લભારે	દ-કા-સુ	૨૫૮	મરાઠી	ખમાયચી કુંભરી	ભક્તિ	પ્રભુ પ્રાર્થના દર્શણમાં
૧૫૮	—૦—	શ્રીગોપાલલાલપ્યારે (૨)	"	૨૩૧	પંજાબી	બેરવી } પીરતો }	શૃંગાર	ગોપીની મનહર ભાષા.
૧૫૯	ચ	* ધણીગજબીરે, ગિરિધારી	દ-કા-સં	૧૯૪	ગુજરાતી	ગરબી	શૃંગાર	આંખનો જાડુ
૧૬૦	—૦—	* ધરઆયે લાલરિસામગયે	"	૫૨૯	હિંદી	કાશીજંગ- લો.	શૃંગાર	ગુમાની ગોપીનો પરતાવો.
૧૬૧	—૦—	* ઘેલી કાધીછે, ઘેલીકાધી	"	૧૯૪	ગુજરાતી	ગરબી	"	મોહનની મોહની વિશે.
૧૬૨	—૦—	* ઘેલીમુંનેકાધી, શ્રીનંદજીના નંદે	"	૧૯૭	"	"	"	શ્રી કૃષ્ણના સોનંદર્શની તાલાવેલી
૧૬૩	ચ	* ચતુરા ચેટકં એવું જાણી	"	૨૦૯	"	કાશી	"	વિરહવેદના વિષે
૧૬૪	—૦—	ચરનચરન ગિરિધરનહારે	દ-કા-સુ	૨૪૭	હિંદી	સોહણી	ઉપદેશ	

(૧) ગુમાનિડા તું પાધરે પથે જા.....આ કવિતા માટે જુઓ અનુક્રમ નંબર ૨૬૭.

(૨) ગિરિધર ગુંજે પ્રાંન.....આ કવિતા પ્રા-કા-મા અંથ ૧૧ ને પાને ૩૧૮ મે છુટી છપાયેલી છે પણ તેનો સમાવેશ " સિક્ક રંજન " નામના કાવ્યમાં થઈ જાય છે માટે જુદી પડાયજ નહોતે તેથી "ચ" વર્ગમાંથી કમી કરી છે.

૧૬૫	ચાતુરીનો ગરબો	સર્વે કામછોડીને પરથમ	દ-કા-સં. ૧૧૭	ગુજરાતી	ગરબો	અવલોકન	વાંચવા લાયક કવિતા
૧૬૬	ચાતુર ચિત વિલાસ	શ્રીગુરુ શ્રી વક્ત્રભ પ્રભુ	પ્રા-કા-મા ૨૬૧ મંથ ૧૩	,,	હુલો, છાપા કુટુંબિયા	સમસ્યા	જીઆ વાંચો ટીકા *
૧૬૭	—૦—	ચાલોનિરખીયેરણુછોડરાયરે	—કા-દો ૭૯૪ ભાગ-૪	,,	પદ	ભક્તિ	ડાકોરનાથનું મંજન
૧૬૮	—૦—	ચાલ-હેલી અલખેલિપ્યારિ રાધે	દ-કા-સં ૨૧૩	,,	સોરઠ	શૃંગાર	લલિતા રાધાને કહે છે
૧૬૯	—૦—	ચાંદલિયાચાલિશમાંઅતિ જોનાવળો	દ-કૃ-ક ૯૩	,,	ગરબી	,,	ગોપી ચંદ્રને કહે છે
૧૭૦	ચિંતાચૂર્ણિકા	ચિંતાનકર કોમ્ વાતની	દ-કા-સુ ૪૯	,,	રામગ્રી	મનગોષ્ઠ	હરિ રાખે તેમ રહેવા વિશે.
૧૭૧	—૦—	ચિત તું શિદને ચિંતાધરે?	દ-કા-સં. ૨૫૦	,,	પદ	,,	હરિમાં વિશ્વાસ વિશે.
૧૭૨	—૦—	ચિતમ્હારૂંચોરોરે વૃજરાજ	દ-કા-સુ. ૮૬	,,	સોરઠ	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	.
૧૭૩	ચેતવણી	ચેતચેતમનાચપળથમને	દ-કા-સં ૧૧૧	,,	પદ	મનગોષ્ઠ	માયાને વશ થયેલાને શિક્ષા
૧૭૪	ચોરાશી વૈષ્ણુ- વનું ધોળ.	શ્રીગુરુ યુગપદ કમળરજ	,, ૧૨૫	,,	ધોળ	આખ્યાન	૮૪વૈશ્વ મહાજનની નામાવલી
૧૭૫	ચોવીસ અવ- તારનું ધોળ	એ અવતાર શ્રીકૃષ્ણનારે	દ-કા-સુ. ૮૩	,,	ઢાળ	,,	શ્રી કૃષ્ણના ૨૪ અવતારની કવિતા.
૧૭૬	—૦—	ચંદા જ્યું કલકે (૨)	,, ૨૫૭	પંજાબી	ખમાચંચી લાવણી	શૃંગાર	રાધાના મુખકમળની શોભા
૧૭૭	છ	—૦—	ચો છખિલાળ! છમકલું નવ કીજે વાટે ધાટે	દ-કૃ-ક ૮૫	ગુજરાતી	ગરબી	,, ગોપીની શ્રીકૃષ્ણને શિખામણુ

* સમસ્યાઓ, કૃષ્કૃટ, કૃષ્કૃટનાં ત્રણ પદ, એક સોરઠો, એક હુલો, એક બીજું પદ તથા પ્રશ્નોનું પદ, અવળવાંણી ની ચોપાઈ એટલી કવિતાઓનો આ ન્હાનો સંગ્રહ છે. સમસ્યાઓ માટે જીઆ નંબર ૯૪ માં જે છે તેજ ત્રણ કવિતાઓ અહીં છે.

૧૭૮	—૦—	છેલાનેકનેકીખાંસરીખળખ નહો	દ-કા-સુ	૨૪૧	હિંદી	સોરઠ	શૃંગાર	ગોપી વાંસળી વગાડવા શ્રી કૃષ્ણને વિનવે છે
૧૭૯	જ	—૦— X શ્રીજનનાજીના ઘાટમારે લોલ	દ-કા-સં	૧૮૦	ગુજરાતી	ગરબી	,,	સમય સુચક ગોપીની શિખામણ
૧૮૦	—૦—	*જળજળતાંઆજધુંધટડામાં	,,	૨૦૩	,,	રામકલી	,,	શ્રીકૃષ્ણના મુખની મોહની
૧૮૧	—૦—	જન જકતસમાન જણે, બ્ર-કા-દો ભકતજનને,તેનર્ક નિવાસીઆગ ૪	,,	૮૨૯	,,	પદ	ઉપદેશ	ભકત જનના દોષ ન જોવા વિષે.
૧૮૨	—૦—	હેજળજગમૂડા, વેમેહેરંયાર	દ-કા-સં	૫૬૦	હિંદી	ખમાયચી કુંમરી	આત્મજ- વન	કવિનો મન સંકંપ
૧૮૩	—૦—	જગસખ્ખજદુકહેતામહેના માંડીરે	દ-કા-સુ	૨૫૫	,,	ભેરવીગત- ની કુંમરી	શૃંગાર	નેન બાણનો મોહ
૧૮૪	—૦—	જલ કાં ગઈ આજ, કોડેહે વડાં અજરાજ	,,	૨૩૦	,,	પદ રાગ ગોડી	,,	શ્રીકૃષ્ણને જોય ગોપીને થયેલો મોહ
૧૮૫	—૦—	જયશ્રીકૃષ્ણજોતારા, પુરન અહાપરૂષાતમ અકલંક	,,	૨૪૭	,,	ધ્રુપદ રાગ સારંગ	ભકિત	ભગવાનના અવતાર વિષે.
૧૮૬	—૦—	X જાએજાએજા, જીવણ જુકાછો મહે જાણ્યા	દ-કા-સં	૨૦૬	ગુજરાતી	ખટરાગ	શૃંગાર	ગુમાની ગોપીનો છછણાટ
૧૮૭	—૦—	*મદકોકલાકામદ? બડનૈનાં	,,	૫૨૬	હિંદી	લલિત	,,	નેત્રના જાદુ વિષે.
૧૮૮	—૦—	*જનગઈરે, જનગઈ	,,	૫૨૮	,,	કલ્યાણ	,,	ગોપી શ્રીકૃષ્ણની ગત સમજ જાય છે.
૧૮૯	—૦—	જાકુંરટનહેમેદ, સેષશંભુસુત	,,	૫૭૧	,,	લાવણી	ઉપદેશ	મહા પ્રભુને ભજવા વિષે.
૧૯૦	—૦—	જાનેદેરેમદનગોપાલ! ભદ્ર સો ભઈ	દ-કા-સુ	૨૧૦	,,	કાલિંગડો	શૃંગાર	કાયર ગોપીની આજીજી
૧૯૧	—૦—	જલમ તોરે ખુની, તોરે નેનાને મારી	,,	૨૫૨	,,	ખમાયચી	નેત્રમોહી- ની	નેન કટારીનો ધા

૧૯૨	—૦—	મળનીકમારા, ઓરતુમહારા કયા	દ-કા-સં.	૫૩૭	હિંદી	કરઓ	સુદરકાન્ય	ગોપીના પ્રેમાનંદની મરત કવિતા
૧૯૩	—૦—	જીવ જાણીલે, જાન પ્રીત	,,	૨૨૬	ગુજરાતી	ગરબી	મનમોહ	કામ વાસનાના ગેરલાભ
૧૯૪	—૦—	જીવતા મુવેરે મુરખ	,,	૨૪૫	,,	૫૬	ઉપદેશ	જીવતા મુવે કોણુ તે વિશે
૧૯૫	—૦—	જીવતાજીવવાપ્રેત, એવાજન	દ-કા-સુ	૧૧૪	,,	બિદાગ મિશ્રિત કાશી	,,	પ્રેતકોણુ કહેવાય તે વિશે
૧૯૬	—૦—	*જીનજાઓરેઆજકોકપનિ યાં ભરન	દ-કા-સં.	૫૫૨	હિંદી	જંગલો	શ્રંગાર	ફસાઈને નાશી છુટેલી ગોપી બીજીને ચેતાવે છે
૧૯૭	—૦—	જીયા જાનિલે સાચીઆત	,,	૫૬૧	,,	ખમાયચી કુમરી	મનમોહ	કવિનો સંકલ્પ
૧૯૮	—૦—	જીયાગાફિલમનસો, જાગ	,,	૫૬૨	,,	કાલિંગડો	,,	અંતકાળે દરિનજન માટે મની જાગ્રતિ
૧૯૯	—૦—	જીયાપ્રેમફંદકે અંધ પર્થો	દ-કા-સુ.	૨૩૫	,,	ધન્યાશ્રી	,,	પ્રેમફંદમાં ફસાયલા જીવનો પશ્ચાતાપ
૨૦૦	—૦—	*જીંદી, તુંસંડિ, નાલગી મેડે પ્યારે	દ-કા-સં	૫૫૫	પંજાબી	ખમાયચી	નેત્રમોહી- ની	નયન મોહનુ દરદ
૨૦૧	—૦—	*જીંદી ચોરી લગામ, મૈ- યામોહો	,,	૫૩૦	હિંદી	કાશી	સુદરકા ય	ગોપીની જસોદાને ફરીવાદ
૨૦૨	—૦—	જેકોઈજનકલ્યાણુયાહો તે	,,	૨૩૦	ગુજરાતી	ગરબી	ઉપદેશ	સ્ત્રીસંગ તજવા વિશે
૨૦૩	—૦—	જેને સ્થાય શ્રીકૃષ્ણની	,,	૨૩૯	,,	રામચી	,,	પ્રભુની ભલામ વિશે
૨૦૪	—૦—	જેકોઈ પ્રેમીઅંશઅવતરે	,,	૨૫૨	,,	૫૬ લાવ- ણીનીગત	સુદરકાન્ય	પ્રેમભક્તિની ભલામણુ
૨૦૫	—૦—	જેવોહુંતેવોહુંતમારોહેશ્રીજી	,,	૨૫૭	,,	કાલિંગડો	ભક્તિ પ્રાર્થના	અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૨૦૬	—૦—	જેની સમોવડ કોઈન કહેવાય	,,	૨૬૪	,,	૫૬	ઉપદેશ	દરિન મહાત્મ્ય વિશે

૨૦૭	—૦—	જેનાહૃદયમાં અખંડ રસિકરૂપ પ્રા-કા-મા ૩૧૪	ગુજરાતી	૫૬	ઉપદેશ	ખરા દરિબક્ત સંબંધી
૨૦૮	—૦—	જેને શ્રીવલ્લભ, જેને શ્રીવિક્ર- લેશ ૬-કા-સુ ૨૪૮	,,	કલ્યાણ	ભક્તિ.	શ્રીકૃષ્ણની પ્રાર્થના
૨૦૯	—૦—	જેવો તેવો તમશરણે હું આગ્યો ૧૨૨	,,	બેરવ		અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૨૧૦	—૦—	જેવિચારી જીવ તારી શી ૬-કા-સં ૨૫૧	,,	૫૬	મનબોધ	વાંચવા લાયક કવિતા
૨૧૧	—૦—	જે દરિયાવ નથીરે, ભાવ ૬-કા-સુ ૯૮	,,	,,	ઉપદેશ	ભાવ વિનાની ભક્તિ નકામી છે. તે વિશેની વાંચવા લાયક કવિતા.
૨૧૨	—૦—	* જેન નરસજલકાય, રસિય ૬-કા-સં. ૫૨૫	હિંદી	લલિત	સુંદર કાવ્ય	વિકારી પણ વાંચવા લાયક
૨૧૩	—૦—	જેસૈયાં સાંવરે અસિખજૈયાં ૬-કા-સુ ૨૩૫	,,	૫૬	સંગીત	મોરલીના નાદની તાલાવેલી
૨૧૪	—૦—	જુલવાને આવેરાજ અંદ્ર ૫-કા-દો ૭૯૫	ગુજરાતી	હિંદોળો	પરચુરણ	
૨૧૫	—૦—	ભાણજીના બાગમાં રે ભાગ ૪	હિંદી	ધનાસરી	સુંદર કાવ્ય	ડાકોરજીના હિંદોળાનું સુંદર કાવ્ય
૦	ટઠ	—૦—	—	—	—	—
૨૧૬	—૦—	ડાકોર ડાકોર નાથ હમારે ૬-કા-સં. ૫૭૫	હિંદી	બેરવી	ભક્તિ	ડાકોરનાથની સુંદર પ્રાર્થના
૦	—	—	—	—	—	—
૨૧૭	—૦—	તમારો તમારો ખારી! ૬-કા-સં ૨૦૬	ગુજરાતી	૫૬.	શૃંગાર-	શ્રીકૃષ્ણ ગોપીને મનાવે છે
૨૧૮	—૦—	મન માને તે કોહોની ૬-કા-સુ ૮૩	,,	,,	પરચુરણ	ડાકોરજીને થાળ
૨૧૯	—૦—	તમો અહીંયાં સુધી ઓરા ૬-કા-સુ ૮૩	,,	,,	પરચુરણ	ડાકોરજીને થાળ
૨૧૯	—૦—	આવેરે અલખેલાજી ૬-કા-સં. ૧૭૭	,,	ગરબી	શૃંગાર-	રાધાનો મોહ અને રૂપનાં વખાણ

૨૨૦	—૦—	* તહારા સમ જો તારણિ	દ-કા-સં.	૨૦૪	ગુજરાતી	રામકલી	શ્રૃંગાર	પ્રેમપાશના બંધનનું માહાત્મ્ય
૨૨૧	—૦—	તહારો અમુલ્ય અવસર ન્યયે	,,	૨૩૨	,,	શ્રીપદ-	ઉપદેશ	
૨૨૨	—૦—	તહારાંસહુદુઃખનાશરેગોવિદ ગા.	,,	૨૪૭	,,	,,	મનબોધ	
૨૨૩	—૦—	તાદ્રશી જન તેને બાણીયે	દ-કા-સુ	૧૦૬	,,	પદ	ઉપદેશ	હરિજનનાં લક્ષણ
૨૨૪	—૦—	તારોજો કૃપાકરી, હરિ તો તરાયરે	,,	૧૧૦	,,	રામકલી	ભક્તિ	
		* “તાતેડેડેયોં ફિરે” અને “ત્રિભુવનપતિ તલવાર”	,,	૨૪૫	હિંદી	કુંડળિઓ છાપો	ઉપદેશ મનબોધ	“આ બન્ને કવિતાઓ “રસિક રંજન”માં છે તેથી આમ જુદી પાડી છે તે ભુલ છે
૨૨૫	—૦—	ત્રિલોક સુંદર મુકુટમણીરે	દ-કા-સં.	૨૨૩	ગુજરાતી	ગરબી	ભક્તિ	વૈશ્રવ ભક્તને છાજે તેવું ભજન
૨૨૬	—૦—	* તિહારિયલી ચરમ તલ્વાર	,,	૫૨૦	હિંદી	બેરવી	સુંદર કાવ્ય	ચરમ તલવારના ધા વિશેની ફાંકડી કવિતા
૨૨૭	—૦—	x તિહારિપૈપાલાગુરે(૨)ચંદ	,,	૫૩૨	,,	ખિદાગ	શ્રૃંગાર-	ગોપી ચંદ્રને થોભી જવા વિનવે છે માટે કમી સમજી
૨૨૮	—૦—	તુંતો સાચારેહેજે જન	,,	૨૬૫	ગુજરાતી	પદ	મનબોધ	હરિ ભજન વીશે
૨૨૯	—૦—	તુંમ દ્રગપાન મત મારો	,,	૫૩૯	હિંદી	,,	શ્રૃંગાર	નેત્ર બાંધુ ન મારવા વિશે
૨૩૦	—૦—	તું મનમન ! મેરે ગો- કુલ ચંદ્ર	,,	૫૭૪	,,	,,	મનબોધ	મજ મન મમ ગોકુલચંદ્ર એ સંસ્કૃત પદના ધ્વનિનું કાવ્ય જુઓ
૨૩૧	—૦—	તેનું ધન્યમાયેગ ભવમાં જેણે વૃજમંડળ જોયું }	,,	૨૭૨	ગુજરાતી	,,	ઉપદેશ	વૃજભુમિનાં વખાણ

xમાત્ર આટલોજ ફેરફાર કરી વાંચિયે તો આખી કવિતા સંસ્કૃતમય બની જાય છે.

૨૩૨	—૦—	× હેં તો ઘટઘટમાં ધર કીધું	દ-કા-સં	૨૦૯	ગુજરાતી	સોરઠ	શૃંગાર	કૃશ્નના મોહની સુંદર કવિતા
૨૩૩	—૦—	જેના હરિસન્મુખના દોષ	બ-કા-દો ભાગ ૪	૮૩૯	„	લલિત	ઉપદેશ	હરિભક્તના દોષ વિશે.
૨૩૪	—૦—	હેં તો કાંઈ કીધું કાંનુડા	શ્રીદ-કા- મ- મા	૨૨૯	„	પદ	શૃંગાર	કૃશ્નને ગોપીની વિનતી જુઓ ટીકા=
૨૩૫	—૦—	હેં ચિતકુમ્. ૧૩ ચોથું છેલછપીલા	બ-કા-દો ભાગ. ૪	૮૨૫	„	„	વિરહ વે દના	
૨૩૬	—૦—	તે ભગવદીનાં દર્શન	દ-કા-સુ	૧૨૧	„	કેદારે	ઉપદેશ	ભગવદી જન વિશે
૨૩૭	—૦—	તે તો મુને ઘેલી કરી ગિરિધા રિયા	„	૯૪	„	કાશીઅદા- નીગતની	શૃંગાર	ગોપીની વિરહવેદના
૨૩૮	—૦—	તેરી મુરત પે (શુ) ભરૂચ હે	પ્રા-કા-મા. અંચ ૧૧	૩૧૭	હિંદી	ધન્યાશ્રી	સુંદર કાવ્ય	મુદ્રાલંકારની ઉત્તમ કવિતા
૨૩૯	—૦—	તેરા કીયો કધુ બનત નહીં	દ-કા-સં	૫૫૮	„	ભેરવી	ઉપદેશ	ગર્વ ન કરવા વિશે
૨૪૦	—૦—	તો હે પરીકાએતી ? હેરી લલિતાજી, તો હે.....	દ-કા-સુ	૨૩૧	„	પ્રભાત	સુંદર કાવ્ય	રાધા લલિતાને કહે છે
૨૪૧	જ	થાય કલ્પનું અરૂપમાં કામ	બ-કા-દો. ભાગ ૪	૮૧૬	ગુજરાતી	ગરબો	અવલોકન	મહાજનનું કામ કેવી સરળ રોતે થાય છે તે વિશે
૨૪૨	—૦—	થારે નેણારે પાંનિડો માને લાગડોરે	દ-કા-સુ	૨૫૨	મારવાડી	કાલિંગડો	શૃંગાર	નયન કટારીના ધા વીશે
૨૪૩	—૦—	* થારી નથકારો મોતિઝૂમણ લગકે છે	દ-કા-સં	૫૩૩	„	સોરઠ	પરચુરણ	નાકની વાળીનાં વખાણ
૨૪૪	—૦—	* થારી લોહણીયારિ નોકો નંદલાલ	„	૫૫૫	„	સોહણી	શૃંગાર	ગોપીને કૃશ્નના મોહ
૨૪૫	—૦—	* થારાં લેહેરિયાં નોકાં નંદલાલ	„	૫૩૭	„	„	„	મોહનની મોહનીનો મસ્ત આનંદ

=આ કવિના દ-કા-સુ પાનું ૬૨-૬૩ માં “ રાજ કાંઈ કીધું ” એ શબ્દોથી દાખલ છે પણ ફેર નથી માટે ૨ માં દાખલ કરી નથી

૨૪૬	—૦—	શીરમનરહેઓ, તખહરીકહુંઓ	દ-કા-સં.	૫૫૭	હિંદી	એરવી	ઉપદેશ	હરિમજન વેળાસર કરવા વિશે
૨૪૭	—૦—	*યે'કાણુ મંત્ર સાધ્યો રાધા	,,	૫૩૬	મારવાડી	સોહણી	સુંદર કાવ્ય	મોહન મંત્રનાં વખાણુ
૨૪૮	શ્રીદશમ રક- લીલાનુંકમ- લિકા	શ્રીગુરુદેવને પ્રથમ હું...	દ-કા-સુ.	૫૬	ગુજરાતી	આશાવરી	અનુક મ- લિકા	કથાના સંક્ષેપ સાર જેવું એટલે કે જુઓ નીચેની ટીકા
૨૪૯	પ્રાંતિકદોહરા	હરિકૃષ્ણ તો ભય ન કયહું	પ્રા-કા-મા અંચ ૨	૩૨	,,	દોહરા	નિતિશિ- ક્ષા	પ્રાંતોના ૪ દોહરા છે.
૨૫૦	—૦—	દયાળુ અખિલ જગતમાં	દ-કા-સુ.	૧૦૫	,,	વેરાડી	ભક્તિપ્રા- ર્થના	
૨૫૧	—૦—	એકરે, મહારાજગજનોબાલોછે						
૨૫૨	—૦—	દર્શન ઘોનીરે દાસને	દ-કા-સં	૨૨૯	,,	ગરબી	,,	અંતકાળની અસરકારક કવિતા.
૨૫૨	—૦—	દરશન દેના હમેઠોકાર	,,	૫૫૬	હિંદી	એરવી	,,	ડોકારનાથનું ભજન
૨૫૩	—૦—	ડોકાર વારે						
૨૫૩	—૦—	દગનલગનકડી અગનમગનલોં	દ-કા-સુ	૨૫૫	,,	અમાયચી	અંગાર	નયન કટારીનો ધા
૨૫૪	—૦—	દામોદર દુખડાં કાપોરે પાવલે	દ-કા-સં	૨૩૪	ગુજરાતી	૫૬	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૨૫૫	—૦—	લાગું						
૨૫૫	—૦—	શ્રીહારિકાંધીય છે, શીશ	,,	૨૪૧	,,	પ્રભાત	,,	હારિકાંધિયની સ્તુતિ
૨૫૬	દાંજુચાતુરિ	મહારે ધણી						
૨૫૬	—૦—	મારગ મૂકોની કાંનાંકહુંહું	,,	૧૦૭	,,	ગરબો	અંગાર	પ્રેમપોથીમાંથી ગોપી શ્રીકૃષ્ણને કાવકિ શિષ્યામણુ આપે છે
૨૫૭	—૦—	ક્યારની જો						
૨૫૭	—૦—	હરેદીનઅધુ!કૃપાસિંધુશ્રીકૃષ્ણ	શ્રીદ-કા મ-મા	૨૩૨	,,	૫૬	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	
૨૫૮	—૦—	દિલકે દરદસે'શ્રીજી! હમતો	દ-કા-સુ	૨૪૩	હિંદી	ગઝલ ગત	,,	દરદની પીઠામાં કવિ પ્રાર્થના કરેછે.
૨૫૮	—૦—	ખૂનહોરોન હુવે				દાદરાની		

“ શ્રી દશમ રક-લીલાનુંકમલિકા-” પુર્વાર્ધ અને ઉત્તરાર્ધ બંને મળીને—અથવા “ દશમ લીલાની અનુકમલિકા-” જેવું

#		" દીપજ્ઞાને કૃતકે "—	દ-કા-સુ-૨૪૮	હિંદી	કુંડળિયો	વાંચો દીકા
૨૫૯	—૦—	દુર્લભ દર્શનરે શ્રી ડાકોર નાથ તણું	મુ-કા-દો ૭૯૯	ગુજરાતી	પદ કાશી	ડાકોરનાથનું ભજન
૨૬૦	—૦—	દુસ્વભાવથી છતાડો	દ-કા-સં ૨૭૪	"	લાવણી	આત્મજીવન
૨૬૧	—૦—	દેખો દેખો વે મેરી હે, દેખો વે મેરી અખિયાંકુ.	દ-કા-સુ ૨૩૩	હિંદી	રેખતો	સુંદર કાવ્ય
૨૬૨	—૦—	ધન સર્વસ્વ સદા મ્હારું છે હે શ્રી નાથજી	દ-કા-સં ૨૨૦	ગુજરાતી	ધોળ	ભક્તિ પ્રાર્થના
૨૬૩	—૦—	ધન્ય જોણે હરિગુણ ગાયા	" ૨૨૭	"	ગરબી	મનબોધ
૨૬૪	—૦—	ધાઓરે, લાલનકું લેઆ ઓરે	દ-કા-સુ-૨૪૦	હિંદી	કાલિંગડો	શ્રૃંગાર
૨૬૫	જ	ધાવે બાયબ નરસિંહ મ્હેતાની હુડી	દ-કા-સં ૫૭૫	મરાઠી	લાવણી	આખ્યાન
૨૬૬	"	મનવ કીજેરે નવ કીજે	" ૨૧૮	ગુજરાતી	વસંત	શ્રૃંગાર
૨૬૭	—૦—	નથી કોઈ સાધનનુંરે કામ	દ-કા-સુ ૧૦૦	"	હલારી	ઉપદેશ
૨૬૮	—૦—	નથી નિશ્ચે કોઈને નાથ ?	મુ-કા-દો ૮૩૦	"	બરવો	ભક્તિ
૨૬૯	—૦—	નથી જીવને ભવિષ્યનું જ્ઞાન	" ૮૪૫	"	"	મનબોધ
૨૭૦	—૦—	નગર સખ સોવેહે, બિરહિની બેડી રાઈ આલી	દ-કા-સં ૫૩૨	હિંદી	બિહાર	શ્રૃંગાર
૨૭૧	—૦—	નવલસનેલી ધન સાંવલડો	" ૫૩૬	"	સોહણી	સુંદર કાવ્ય
૨૭૨	નામજીતી વિવાહ	પ્રથમ વચ્ચળ કુળ પરણું પ્રેમે ...	પ્રા-કા-મા ૧૨૦ મેંચ ૧૩	ગુજરાતી	મીઠું આખ્યાન	કાંદાંન ધુતારના જાદુ વિષે લખવિધીનું વર્ણન

જા

● આ કવિતા " રસિક વંજન " માં છે તેથી દ. કા. સુ. મા કુટ્ટી પાડી જાણી છે તે જુદા છે.

૨૭૩	—૦—	નામસાર છે રે, નામસાર છે	દ-કા-સં.	૨૬૫	ગુજરાતી	૫૬	મનબોધ	હરિ નામ જપવા વિષે
૨૭૪	—૦—	નાથ, તમને નહીં હું તો	દ-કૃ-ક	૭૭	„	ગરબી	શ્રૃંગાર-	
૨૭૫	—૦—	જાવા દઉં હે નાથ! હું શું કરું?	દ-કા-સં.	૨૬૨	„	કેદારો.	ભક્તિ પ્રાર્થના	મલિન શુદ્ધિ સુધારવાની પ્રાર્થના
૨૭૬	—૦—	ચલન મ્હાં ને કથું *નાગર નટરે, મિલનમો	„	૫૪૮	હિંદી	લાવણી	પ્રેમભક્તિ	નિખાલસ પ્રેમની કવિતા
૨૭૭	—૦—	મોહન પ્યારે નિશ્ચેના મહેલમાં વસે	„	૧૫૧	ગુજરાતી	૫૬	ઉપદેશ	સુંદર અલંકારી વાંચવાલાયક
૨૭૮	—૦—	મ્હારો વ્હાલમો નિશ્ચે હરિના ભાવ જ્યહાં, બુ. કા. દો.	ભાગ. ૪	૮૨૩	„	ગોડી	„	કવિતા હરિમાં સાચો ભાવ રાખવા વિષે.
૨૭૯	—૦—	ત્યાં હરિજ્ઞાનું, મુર્તિ સંબંધની વસ્તુ હો નિર્ભય થાનીરે મનવા!	„	૮૪૨	„	લલિત	મનબોધ	મુખતા મુકાં હરીમજવા વિષે
૨૮૦	—૦—	મુક મુરખતા ત્હારી *નેણ નચાવ માં, નંદના	દ-કા-સં.	૧૯૯	„	ગરબી	શ્રૃંગાર ને	કાંહાંન કુંવરને માનો કપડો
૨૮૧	—૦—	કુંવર પાધરે પંથે જી *નંદલાલ સાથે લાગ્યું છે	„	૧૮૭	„	„	વિરહવે-	મોહનની મોહની વિષે
૨૮૨	—૦—	લગન જો ... *નંદનો નંદન છબીલો	„	૧૯૧	„	„	દના શ્રૃંગાર	„
૨૮૩	—૦—	છોગાળોરે ... *નંદ નંદન અલબેલડોરે	„	૧૯૫	„	„	„	ગોપી કૃષ્ણ સાથે વરવા માટે મા
૨૮૪	—૦—	પાસે માગણી કરે છે *નંદ કુંવરજીનું પ્રાણુજી-	„	૧૯૭	„	„	રૂપવર્ણન	રાધાના રૂપનાં વખાણુ
૨૮૫	—૦—	વન ધન ... *નંદનો કુંવર પરણાવ, રે હો માડી!	„	૨૧૬	„	બેરવી	શ્રૃંગાર	વ્હલો વિવાહ કરવા રાધા પોં-તાની માને કહે છે.

૨૮૬	—૦—	નંદ નંદન ભજ, ભજનનંદ-કા-સં.	૨૪૩	ગુજરાતી	ભેરવી	મનમોહ	કવિ પોતાના મનને કહે છે
૨૮૭	—૦—	નંદ કુંવર સરખો કોઠરે, ... નયણે નવ દીઠો.	બૃ-કા-દો ૮૦૦ ભાગ ૪	,,	ધોળ	ભક્તિ.	નંદકુંવરનું સૌંદર્ય જોઇ ઉપ- જેલી રનેહ ભક્તિ
૨૮૮	—૦—	નંદ નંદન પ્રકટ સ્વામિ સમજ્યા વિના	,, ૮૩૪	,,	કેદારો	ઉપદેશ	સમજીને હરી ભજવા વિષે
૨૮૯	—૦—	*નંદકે નંદસો નેનાં લગી	દ-કા-સં. ૫૩૮	હિંદી	કેરખો	શ્રંગાર નેત્ર મોહીની	નિડર પ્રેમાનંદ
૨૯૦	—૦—	*નંદનંદન પ્યારેભુ, તેરિ અખિયાને ...	,, ૫૪૧	,,	રખતો	,,	ધિક્ક દિવાની ગોપીના દર્દની સુંદર કવિતા
૨૯૧	—૦—	*નંદમેહેરકા નિડર કહેયા	,, ૫૪૬	,,	લાવણી	શ્રંગાર.	કદમલિલાની કવિતા, વિકારી પણ મર્મ સમજવા જેવી છે.
૨૯૨	—૦—	*નંદકો નટ નાગરરી, બર- જોરી	,, ૫૫૨	,,	કાલિંગડા ની હોરી	,,	ગોપી સખીને ફરીયાદ કરે છે.
૨૯૩	—૦—	*નંદ મહેરભુકે મહેલ મચી ધુમ	,, ૫૫૩	,,	અસાવરી ની હોરી	હોરી ખેલન	
૨૯૪	—૦—	*નંદકે નેનાં તેરી જાહવારી	,, ૫૫૬	,,	પદ	નેત્રમોહી- ની	નેત્રના જાહ વિષે
૨૯૫	—૦—	નંદમેહેરસેં લગા હમારા દિલ	,, ૫૩૧	,,	કાલિંગડો	ભક્તિ	કવિ નિડરપણે પોતાનો મત જાહેર કરે છે.
૨૯૬	—૦—	નંદલાલ મિલનમાં કરો ઉપાસ	દ-કા-સુ ૨૨૬	,,	ધન્યાશ્રી	શ્રંગાર	ગોપીના વિરહની કવિતા
૨૯૭	પ પરિક્ષાપ્રદીપ.	જેની વિષય વાસના ભાગી	બૃ-કા-દો ૭૮૯ ભાગ ૪	ગુજરાતી	ચોપાઇ	નીતિશિક્ષા	સારા કોણ કહેવાય ?
૨૯૮	પરચુરણશ્લોક	સાધન ધર્મ સર્વે થકી જે રહીત ...	પ્રા-કા-મા ૩૬૭ અં. ૨ સને ૧૮૬૦	,,	૦	પરચુરણ	પાંચ ટુંકોમાં શિક્ષાવચન

૨૯૯	પત્રલીલા	રાધા રિસાઈ, રિસાઈ, રિસાઈ પ્રા-કા-મા	૨૭	ગુજરાતી	પદ.	પત્રવ્યવ-	૨૧	પદોનું સુંદર કાવ્ય વાંચવા
૩૦૦	પરચુરણ પદ	નીચે પ્રમાણેનાં ૪૯ પદો છે.	૪૪	”	”	૬૨	લાયક	”
	૧ થી ૪૯	ચરિત્ર, અધાસુર વધ, શ્રીકૃષ્ણ સેવા મહાત્મ્ય, મંગળનાં પદ, ઉદ્ધવનું ગોકુળગમન, ગોપિકાનાં વિરહદારા મંડિતાનું વર્ણન, કૃષ્ણપ્રાર્થના, ધ્યાન, અપરાધક્ષમા, કપદેશ વીગેરે જુદા જુદા વિષયનાં ૪૯ છુટક પદોનો સંગ્રહ નીચે પ્રમાણે છે.				પરચુરણ	વૃષભાસુર વધ, શ્રીકૃષ્ણ બાળ-	

૧ સમયસાધી વૃષભાસુર આવ્યો	૨૧ ઉદ્ધવ આવ્યા નંદજીને ઘેર	૨૭ પાસતેડિ પુરષોત્તમ, પોતે વાત કહું
૨ ધન્યકાંન, ધન્ય ધન્ય પ્રજારાય	૨૨ બહાલા ! પ્રજામાં લખો ગુણ ખ્યાતિ	વિસ્તારીરે
૩ ગયા મોહન વન ધેનુ લઈ	૨૩ જીઓ જીઓ મધુકરની રીતી	૩૮ અપરાધીના અપરાધ કેવા, તે હરિ
૪ આવે ગોરેજી રંજીત મોહનલાલ	૨૪ શું કરીયે ? જ્યાંથી રયામ નિહાળ્યો	કથમ કહિયેરે
૫ છે મૈયા ! તારો ગોપાળ મહાશ્વરો	૨૫ છે સખિ ! ખોટા મધુવન લોક	૩૯ હરિ મહારો ક્ષમા કરો અપરાધ
૬ યશોમતિ મનમંહે અટવાંણી	૨૬ જળવિણુ તરંગ ન હોય સુખદાર્ધ	૪૦ નારાયણ બળે નરનારીરે
૭ હશી, જનનીને વાત કરે હરી	૨૭ ગોપાળક, એને કહું હું, લેઉં ન બીજું	૪૧ ગોટા વાળો, ટોટા જાએ, શું સમજે
૮ ચાલી વૃજમાં ઘેર ઘેર એ વાત	નામ	છો કાચું ?
૯ ગોપીના ધરમાંહી પેઠા	૨૮ વિઠ્ઠલવર ! અમે સોંપી તમને,	૪૨ શાંણા તું સમજે છે સાચું, બોલું
૧૦ જાગિયે, ગોપાળલાલ, રે પ્રભુ !	ચઢવા માનની ધોડી	તોલું તારું.
૧૧ ચરાવે વૃંદાવન હરિ ગાય	૨૯ અમારે છે એટલું કાજ, ગિરિવર-	૪૩ હરિ હરિ ભજીલે પામર પ્રાણી
૧૨ ચાલ્યા વન, વાછરે વાળા ગ્વાલ	ધર ગોપાળજી આવે	૪૪ કૃષ્ણ કૃપાળ ગોપાળ ભજીલે, મનમાં
૧૩ બાળે આરી વાત કરી ગૃહ	૩૦ માધવ કોઇ ન થયું મિત	રાખી ભાવ
૧૪ નંદસુત લાડિલાહો! સહુવ્રજ જીવન પ્રાણ	૩૧ એવું કોણ હવે સજની, મોહનવર	૪૫ આપ અજપતિ હરિઅજપાળ, મુજ
૧૫ બળે ગોપાળલાલ, પુનર્જન્મ નાઓ	અહીં લાવે	પર મ્હેર કરીરે માધવ ગોપાળ
૧૬ મંબળ મનહર માધવ નામ	૩૨ જાગિયે ગોપાળલાલ, જસોમતિ જગાવે	૪૬ ભવજળ તરો, જે પુરષોત્તમ જાણો
૧૭ મંગળ નવધન અગ ઉદાર	૩૩ અલ્યાજીઠં જીઠં કુંવર કાળા	૪૭ મુખ સમજે નહીં, તેતો મિથ્યા માને
૧૮ કૃષ્ણકૃષ્ણ કરતાં જાય, જાંમની અમારી	૩૪ હવે માધવ ! મુંને ઉદ્ધારો, ભમ	૪૮ જે જે હરિની કેવી જીગતી, વદું
૧૯ ઉદ્ધવજી આવ્યા કેહેવા, જેગ તમે	થયો ભવસિંધુમાંડી	સલ્ય હું, રાખું નહીં, રક્તિ
યધએ	૩૫ મ્હે ધનરયામ દીઠો, લાગ્યો મ્હને મીઠો	૪૯ માધવ ! મ્હારો કહી તારો, ભરોસો
૨૦ અલિ જોને રયામ નથી કામનો સંગી	૩૬ અવિનાશી અનુગ્રહ જાણો જાણો	ભારે ભાળો.

૩૦૧	પ્રભોધબાવની	શ્રીગુરુ ગોવિંદ સમરતાં સઠળ મનોરથ સિદ્ધ	પ્રા-કા-ત્રિ. અંક ૩સ- ને ૧૮૮૬	૨૦	ગુજરાતી.	કુંડળિયા	અવલોકન	બાવન કેહેવતોના (પર) કુંડળિ- યાનું વાંચવા લાયક કાવ્ય
૩૦૨	પ્રત્નોત્તર માળા	શ્રીગુરુ ગિરિધરલાલ પદ, પ્રથમહિ દર્શ પ્રનામ	પ્રા-કા-મા. અથ ૨ સને ૧૮૯૦	૬	"	કવિતા ન- થી પણ પ્રશ્ન ગદ્ય છે.	પંડીતને પ્રશ્ન	સમજવા જેવા પ્રશ્ન અને ઉત્તર
૩૦૩	—૦—	પરાક્રમ પ્રેમનું પેખારે	શ્રી દ-કા-૨૩૫ મ. મા.	"	"	ગરબો	પ્રેમભક્તિ	પ્રેમભક્તિ મહાત્મ્ય
૩૦૪	—૦—	પ્રકટ મળ્યે સુખ થાય	પ્રા-કા-ત્રિ અંક ૪સ.	૨૪	,	બિહાગ	ઉપદેશ	સાકાર ભક્તિ વીધે
૩૦૫	—૦—	પ્રભુ પ્રસન્ન થયાની રીત સુંબો કહું	બુ-કા-દો. ભાગ ૪	૭૬૩	"	બરવો	"	પ્રભુ પ્રસન્ન કરવાની યુક્તિ
૩૦૬	—૦—	પ્રયાસનું નહીં પ્રમાણ	"	૭૬૮	"	કાશી	"	સુખ લેવાનાં કાંઈ વીશે
૩૦૭	—૦—	*પતિયાં પકાઉં, કોડ મધુપુર જાય	દ-કા-સં	૫૨૨	હિંદી.	બેરથી	પત્ર વ્યવ- હાર	ગોપી કૃષ્ણને સંદેશો મોકલે છે
૩૦૮	—૦—	પ્રથમ નાંવ લઉં ગુરુ ગો- વિંદકા	"	૫૪૩	"	લાવણી	ભક્તિ	મંગળાચરણની કવિતા
૩૦૯	—૦—	પરો મત ધરકે દંદા	દ-કા-સુ.	૨૩૦	"	રેખતો	ઉપદેશ	ધરકના દંદમાં ન ફસાવા વિષે
૩૧૦	પારણું	માતા જસોદા ઝુકાવે પુત્ર પારણે	દ-કા-સં.	૧૪૫	ગુજરાતી	પદ	વસ્તુવર્ણન	હાલરડાની પરમ સુંદર આતિ- લોકપ્રીય કવિતા
૩૧૧	—૦—	પાતળિયા! પાલવ મહેલોરે, પાયે પડું છું.	દ-કુ-ક.	૧૦૩	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રૃંગાર	
૩૧૨	—૦—	*ખ્યારો મનાવાને કારણે	દ-કા-સં.	૧૭૯	"	"	કલ્પના	શ્રી કૃષ્ણને કરેલી સુંદર છેતરપંડી
૩૧૩	—૦—	પ્રાચીન પ્રેમ રસ પ્રાણીવનરે	દ-કા-સુ.	૧૦૯	"	પદ	પ્રેમભક્તિ	
૩૧૪	—૦—	પ્રાણ પ્રયાણસમે મહારા પ્રભુ	"	૧૧૬	"	શુન્કરી.	પ્રાર્થના	અસરકારક પ્રભુપ્રાર્થના

૩૧૫	—૦—	*ધારી રાધે ગોવિંદજી	૬-કા-સં.	૫૩૩	મારવાડી	હિંદોલ	વસ્તુવર્ણન	રાધા કૃષ્ણના હિંદોળાનું સુંદર વર્ણન છે.
૩૧૬	—૦—	*પ્રાન ભત મેરો લલિતા	,	૫૨૮	હિંદી	કથાંજી.	શ્રૃંગાર	લલિતા શ્રીકૃષ્ણ મિલાપની ખાત્રી આપે છે
૩૧૭	—૦—	*પ્રાનપ્રિય સંગ કયો ના	,	૫૩૮	,	કરખો	,	હૂતી મનાવે છે
૩૧૮	—૦—	ખોલે બહાવરી ?	,	૫૫૧	,	હોરી	,	વસંતની સાડી પેહેરી રાધા હોરી ખેલે છે
૩૧૯	—૦—	*ધારિ તેરીસારી ખસંતી	,	૫૫૧	,	હોરી	,	જમુનાજીના ઘાટપરતી પ્રેમમ-સ્તીનું વર્ણન
૩૨૦	—૦—	ધારે ગિરિધર બેયાગહો,	૬-કા-સં.	૨૪૧	,	૫૬	,	રાધા મોહનપર આશક થયેલી વાંછીના ઉભરા
૩૨૦	—૦—	મેરી	૬-કા-સં.	૫૨૫	,	દેવગીરી.	,	પ્રેમની અજબ રીત વિષે
૩૨૦	—૦—	*પાનિધાન જયેર, દેખ	૬-કા-સં.	૫૨૫	,	દેવગીરી.	,	પ્રેમની અજબ રીત વિષે
૩૨૧	—૦—	દેખ ગિરિધર મનદુઃખ પાય	,	૧૭૪	ગુજરાતી	ગરખી	અવલોકન	પ્રેમની અજબ રીત વિષે
૩૨૧	—૦—	*પ્રિતડીની રીત અતી	,	૧૭૪	ગુજરાતી	ગરખી	અવલોકન	પ્રેમની અજબ રીત વિષે
૩૨૨	—૦—	અટપટી	,	૧૭૬	,	,	શ્રૃંગાર	ગોપીનાં મર્મવચન
૩૨૨	—૦—	*પ્રિતલડી જીવજીની તોડી	,	૧૭૬	,	,	શ્રૃંગાર	ગોપીનાં મર્મવચન
૩૨૩	—૦—	હો પ્રિય બહેની ! હરિયાન	શ્રી ૬-કા	૨૨૩	,	,	ઉપદેશ	સ્ત્રીવર્ગને ઉત્તમ બોધ
૩૨૪	—૦—	વિના	મ-મા	૫૩૨	હિંદી	બેલાગ.	વિરહવેદ	...
૩૨૪	—૦—	*પિય બિના દુબરી, મેં	૬-કા-સં	૫૩૨	હિંદી	બેલાગ.	વિરહવેદ	...
૩૨૫	—૦—	ધારા બિના દુબરી	,	૫૩૦	,	કાફી	શ્રૃંગાર	રાધાને શ્રીકૃષ્ણ મનાવે છે
૩૨૫	—૦—	*હો પિયાળ ! મોસો બોલોજી	,	૫૩૦	,	કાફી	શ્રૃંગાર	રાધાને શ્રીકૃષ્ણ મનાવે છે
૩૨૬	પુષ્ટિપથ	શ્રીગુર શ્રીવક્ષમ પ્રભુ શ્રી	પ્રા-કા-મા.	૧૫૭	ગુજરાતી	દુહા તથા	સ્વધર્મ	...
૩૨૬	રહસ્ય	વિઠ્ઠલ શ્રીકૃષ્ણ ...	અંચ ૨	સને ૧૮૯૦		રસાવલિ	અળપોશક	...
૩૨૭	શ્રી પ્રણેતામ					છંદ.		...
૩૨૭	પંચાંગ (એક)							

	લે કે)						
	(૧) શ્રીવલ્લભ અષ્ટોત્તર શતનામ	ન્યશ્રીવલ્લભ હરિ, હરિ વલ્લભ, શ્રી મહાપ્રભુ	પ્રા.કા. મા. ગ્રંથ ૨ સને ૧૮૮૦	૧૦	ગુજરાતી	દુવૈયાબંદ	સ્વધર્મ બળ પોશક
	(૨) વિઠ્ઠલ અષ્ટોત્તર શતનામ	ન્યશ્રી વિઠ્ઠલ પુરુષોત્તમ શ્રીવલ્લભરાજ કુમાર	"	૧૦	"	"	"
	(૩) રાધા અષ્ટોત્તર શતનામ	ન્યશ્રી રાધા, રાધિકા	"	૧૦	"	"	"
	(૪) પુરુષોત્તમ અષ્ટોત્તર શતનામ	શ્રીપુરુષ પુરુષોત્તમ, શ્રી ગોવરધનો હરણુધીર	"	૧૦	"	"	"
	(૫) મળ ભક્ત અષ્ટોત્તર શતનામ	શ્રીલલિતા, ચંદ્રભાગ, અપળા, ચંદ્રકલા, આનંદા	"	૧૦	"	"	"
૩૨૮	પ્રેમરસ ગીતા,	પ્રથમ હું પ્રણયું શ્રી ગુરુના પાંચળ	દ-કા-સં.	૮૧	"	રામશ્રી દાળ વીગેરે ગરબો	પ્રેમભક્તિ પ્રેમભક્તિની ભલાંમણ કરે છે
૩૨૯	પ્રેમ પરિક્ષા	આધવળ છે અળગીરે, વાત એક પ્રેમતણી	"	૧૨૩	"	"	પ્રેમભક્તિનાં વખાણ
૩૩૦	—૦—	* પ્રેમની પિય તોડને કહિયેરે હો મધુકર	દ-કા-સં.	૧૭૩	ગુજરાતી.	ગરબી સુંદર કાવ્ય	ગોપી ભમરા પાસે મીઠા શબ્દોમાં પ્રેમની પીડા કહે છે.
૩૩૧	—૦—	* પ્રેમેપ્રાન, ખાન રસિયા કે નૌન	"	૫૫૨	હિંદી	જંગલની હોરી	નયન ખાંણની તાલાવેલી
૩૩૨	પંદરતિકિ	મુણે આધવળ પ્રેમ તણે પંચ અગમ તમે શું બણે ?	"	૧૩૩	ગુજરાતી.	ગરબો વિરહવેદના	

આ પાંચ કાવ્યો ભેગાં કરીને કવિએ તેનું એક નામ “શ્રી પુરુષોત્તમ પંચાંગ” રાખ્યું છે.

૩૩૩	—૦—	*૫૩વે પ્રાશ્નવન પાખે	૬-કા-સ.	૧૫૦	ગુજરાતી.	ગરબી	વિરહવેદ	ઉદ્ધવ સાથે ગોપી સંદેશો
૩૩૪	—૦—	કુલ્યો શું કરેછે રે, ભુલ્યો ભુંડા	”	૨૬૬	”	કાફી	ના મનખોધ	મોકલે છે.
૩૩૫	—૦—	* બનમે ગુજરીયાં ભૂટી, અરીયાં ભૂટી	”	૫૩૮	હિંદી	કેરખો	શ્રૃંગાર	અર્વાતલ દરી ભળવા વિષે પ્રેમ રસની લુટમાં ભેળું જાય તે રોવાને બદલે દરખાશ છે એ વિષે ભુલી પડેલી ગોપી કૃષ્ણને માર્ગ બતાવવા વિનવે છે.
૩૩૬	—૦—	* બસાનેકી ડમર બતાહે	”	૫૩૯	”	”	”	વસંતવિહારી મનહરી ગમા વિષે
૩૩૭	—૦—	* બસંત બિહારી મન લે ગયો હો	”	૫૫૩	”	અમાયચી હોરીખેલન	હોરી	હોરી
૩૩૮	બાળલીલા	કુવરને વારોની વૃજરાંણી	”	૧૩૫	ગુજરાતી.	મરખો	આખ્યાન	કાનકુંવની કનડગત
૩૩૯	”	સંજન સાંભળારે. હરિની	”	૧૬૦	”	”	”	બાળલીલાનીવાંચવા હાયક કવિતા
૩૪૦	બ્રાહ્મણ ભક્ત વિવાહ નાટક	પ્રથમ નમન ગુર ગોવિ- દને કરી, ટાળુ સહુની શ્રાંતલ	પ્રા-કા-ત્રિ. અ-ક-૪ સ. ૧૮૮૯	૧	”	છંદુવૈયા	સંવાદ	સ્વધર્મની બહાર પડતી મમતા બતાવનારી નાટકી સંવાદની કવિતા
૩૪૧	—૦—	બહાનું બળિયુંરે, શ્રીકૃષ્ણ શ્રી રાધાવરનું ...	શ્રી ૬-કા- મ-મા	૨૩૯	”	૫૬	મનખોધ	ભક્તિનો ટોંચ ફેળેછે તો પછી સાચી ભક્તિનું કહેવુજનું! એ વિષે શ્રીકૃષ્ણના મોહનમત્રની તા- લાવેલી
૩૪૨	—૦—	* બાળપણારે આછો નેહ મમાથેરી	૬-કા-સં.	૫૫૬	માસ્વાડી	કાલિંગડો	શ્રૃંગાર	બ્રહ્માના ધ્યાનમાં ન આવે તે દરી ગોપીના નચવ્યા નાચે છે વીગેરે વેણું નાદની તાલાવેલીની
૩૪૩	—૦—	ખીર પેડો પ્રેમેકા નાંખો કહાવે	”	૫૩૫	હિંદી	જંગલો	પ્રેમભક્તિ	ગોપીની નચવ્યા નાચે છે વીગેરે
૩૪૪	—૦—	* ભેનું મોહનકી, સું સુધના રલી તનકી ...	”	૫૪૮	”	લાવણી	શ્રૃંગાર બ સીવખાણ	ગોપીની દોસ્તી નબાવવા વિનતી
૩૪૫	—૦—	બેદરદી દિલખની. હો- માંની કૃષાવે ...	”	૨૫૭	પંજાબી	જંગલો તાલ ઝીઝારી	વિરહ વેદ ના	ગોપીની દોસ્તી નબાવવા વિનતી

૩૪૬	—૦—	જોશી એમ કિર્તિ કુમારી	૬-કા-સં.	૧૯૬	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર-	ગોપી લલિતાને કહે છે.
૩૪૭	—૦—	જ્યોતિસિવાલે તેરે પાર ! સુખ જીવન મને...	,,	૫૨૭	હિંદી	ધનાસરી	,, બંસી વખાણ	પ્રેમના પ્રાણલય વિષે.
૩૪૮	—૦—	જ્યોતિસિવાલે, સો મેરે મન મન મહારે...	,,	૫૨૬	,,	હું મરી	,, બંસી વખાણ	બંસીના નાદની તાલાવેલી.
૩૪૯	—૦—	જ્યોતિસિવાલે વાલે, તે મેરે દિલ ક્યો ચુરાયા ?	,,	૫૪૦	,,	રેખતો	શ્રંગાર	કોઈને સતાવણી અને કોઈને મજા
૩૫૦	—૦—	હેજ બંસિવારે નોકિલે નેન...	શ્રી ૬-કા- મ. મા.	૨૨૬	,,	જંગલો	નેત્રમોહીની	એમ સામારે જોઈએ એ મતલબ કૃષ્ણની આંખના જાદુ વિષે
૩૫૧	મ	મકતવેલ પ્રથમ પ્રણામ કરે હું શ્રી ગુરનાથને...	૬-કા-સં.	૧૧૩	ગુજરાતી	૫૬	ભકિત	ભકતોનાં દ્રષ્ટાંતવાળું ધર્મોષ્ઠ કાવ્ય
૩૫૨		મકિલપોશણ શ્રીગુરુવલ્લભદેવને, પ્રથમ કરે પરણામ...	,,	૫૭	,,	ચંદ્રાવળા	,,	સ્વધર્મ બળપોષક-વાંચવા લાયક કાવ્ય
૩૫૩		મગવત્તમા શ્રીગુરુદેવ, શ્રીમદ્વલ્લભ વળી વર...	,,	૧૬૨	સંસ્કૃત	પ્રગ્નન્ધ	,,	ભગવત ભજન સ્તોત્ર
૩૫૪	—૦—	મગનિ શ્રીહરી, કરિ સહુ કલ્પના પરી...	,,	૨૫૨	ગુજરાતી	૫૬	મનમોહ	વિશ્વાસ રાખી હરી ભજવા વિષે
૩૫૫	—૦—	મટકતાં ભવમારે, ગયા કાળ કેટલેલી...	,,	૨૫૭	,,	કાશી	ભકિત	છતા દોરે શરણે લેવા તીરે
૩૫૬	—૦—	મટ, કાસોં કહું પીર, મેરામન માન્યો મોહનસોં	૬-કા-સુ	૨૩૭	હિંદી	૫૬	વિરહવે-	દના
૩૫૭	શ્રીભાગવતના ક્રમણિકા	શ્રીગુરુ શ્રીવલ્લભ પ્રભુ, શ્રીવિદ્ય સહીત...	પ્રા-કા-મા.	૨૫૭	,,	દોહાચો- પાઠવીગેરે	અનુક્રમ- ણીકા	કીયા અધ્યાયમાં શું આવેછે તે હકીકત
૩૫૮	—૦—	ભાવિ સમજ્યા તદપિ શું ? મન સમજ્ય નકે ?	અંચ ૧૧ પૂ. કા. દો.	૮૩૮	ગુજરાતી	કેદારે.	ઉપદેશ	શાંણુ ને મૂર્ખના તફાવત
૩૫૯	—૦—	ભાગવત જાણીને શું કીધું જો ભાઈ તે	ભાગ. ૪ ૬-કા-સુ.	૧૨૧	,,	સોરઠ	પંડીતને પ્રશ્ન	પંડિત થયા તેમાં શું થયું ? એ અભિપ્રાય

૩૬૦	—૦—	બોલેશંકર ! કૃષ્ણ દરશ શુચિ પાયા હે... ...	દ-કા-સં. ૫૨૯	હિંદી	કાશી	દેવકીર્તન	બાળકૃષ્ણનાં દર્શન કરવા આવેલા શ્રી શંકરનો હર્ષ અને આશીર્વાદ
૩૬૧	મ	મનપ્રભોધનો કકકો	કક્કા કોટીકારણ છોડીનેરે	,, ૧૩૮	ગુજરાતી	૫૬	ઉપદેશ
૩૬૨	—૦—	મનમતિસંવાદ	શ્રીગુરુ ગોપીજન વલ્લભ ૫૬ શિરનામું... ...	પ્રા-કા-ત્રિ. ૪૫ અંક ૩૨- ને ૧૮૮૬	,,	છંદ	સંવાદ
૩૬૩	—૦—	ઓ મહિયારી ! મ્હોટા માણસની લજ્જા લેઉં છું.	દ-કૃ-ક. ૮૭	,,	ગરબી	શ્રંગાર	
૩૬૪	—૦—	*મહિયારી મળીને ચાલી મહી વેચવા ...	દ-કા-સં. ૧૬૩	,,	,,	આખ્યાન	વીકારી પણ વાંચવા લાયક
૩૬૫	—૦—	*મર્મનાં વચન શું બોલેરે હો માનુની !...	,, ૧૭૫	,,	,,	શ્રંગાર	ખાલી આળ ન મુકવા વીધે
૩૬૬	—૦—	*મધુવ્રત કહેજેરે, મોહનને એટલું... ...	,, ૨૦૬	,,	સારંગ	સુંદર કાવ્ય	ગોપીની સુંદર કરડાગી
૩૬૭	—૦—	મનજી મુસાફરેરે, ચાલો નિજ દેશ બહી...	,, ૨૭૦	,,	કાશી	મનપ્રોધ	અંતકાળ નજીક આવ્યાની અ- ગમ ચેતીની કવિતા
૩૬૮	—૦—	મન તે મોહનથી શે નવ મોહ ?...	દ-કા-સુ ૧૧૩	,,	સોરઠ	,,	મોહનનો મોહ રાખવા વિષે
૩૬૯	—૦—	હે મન! શિદ ચિંતા કરે હાગ ૪	બુ-કા-દો ૮૨૪	,,	બિલાવલ	,,	મનને ચિંતા ન કરવાની સિખા- મણુ
૩૭૦	—૦—	મહા કષ્ટ પામ્યા વિના, કૃષ્ણ કોહોને મળ્યા ?	,, ૮૩૨	,,	કેદારે	,,	કષ્ટવિના હરિ ન મળે તે વિષે
૩૭૧	—૦—	*મનડારા માન્યા મોહન, મ્હારે મ્હોલે આવો	દ-કા-સં. ૨૧૨	મારવાડી	અમાયચી	શ્રંગાર	નર નારીની પૂઠે ભમે-એ સાધારણ નિયમ છે પણ ગોપીઓ તો કૃષ્ણ પા- છળ ભમે છે એ વિચિત્ર મતલબની
૩૭૨	—૦—	*મદન મોહનકી, એ મોરલી મદન મોહનકી	,, ૫૨૭	હિંદી	પૂરવી	શ્રંગાર અ- સીવખાણ	કૃષ્ણની મોરલી વિષે

૩૭૩	—૦—	* મદન મોહન ખારે,	દ-કા-સં.	૫૪૦	હિંદી	રેખતો	પ્રેમભક્તિ.	ગોપીની ફરીયાદ
૩૭૪	—૦—	મેહંગળ મેરા હૈ.	”	૫૬૫	”	જોગીઆ	મનમોહ	હરી મનનના લાભ વિષં
૩૭૫	—૦—	હે મન ! માન ખડી, હે	”	”	”	શાવરી	”	રાધાકૃષ્ણની ભક્તિ કરવા વિષે
૩૭૬	—૦—	વિશ્વાસ હૈ હરી જો	દ-કા-સુ.	૨૪૫	”	સોહણી	”	રાધાકૃષ્ણની ભક્તિ કરવા વિષે
૩૭૭	—૦—	મન શ્રી રાધિકા ગોપાળ-	”	”	”	”	”	”
૩૭૮	—૦—	ગારે	”	૧૦૫	”	કલ્યાણી	”	હરિને ભજી જન્મ સાર્થક કરવા વિષે
૩૭૯	—૦—	મન તું મોહનકું ના જૂલ,	”	૨૫૬	પંજાબી	કાશીગત	વિરહવેદ	વિરહી ગોપીનાં વચન
૩૮૦	—૦—	જહાવરે-મન તું... ..	”	૨૫૧	મારવાડી	હોરીગત	હોરીમેલન	હોરીની મસ્તી વિષે
૩૮૧	—૦—	મત ઊડવે અસાતું મર	”	”	”	”	”	”
૩૮૨	—૦—	જાંદીને	”	”	”	”	”	”
૩૮૩	—૦—	મત ડારેરે ગુલાલ, આં-	દ-કૃ-ક.	૭૭	ગુજરાતી.	દીપચંદી	ગરબી	મુંદર કાવ્ય
૩૮૪	—૦—	ખલદી ખટકે છે	”	૮૬	”	”	”	”
૩૮૫	—૦—	માનીતી ! કંઈ વચન કેમ	”	”	”	”	”	”
૩૮૬	—૦—	ગોલો ?	”	”	”	”	”	”
૩૮૭	—૦—	મ્હારા પાતળિયા ! પ્રીત	”	”	”	”	”	”
૩૮૮	—૦—	કરી તરછોડોછો શાંભાટે ?	”	”	”	”	”	”
૩૮૯	—૦—	મ્હાઈ મહી દળશે, લડસ-	”	”	”	”	”	”
૩૯૦	—૦—	ડતા છર્ખીલા રંગનાં રાતા	”	”	”	”	”	”
૩૯૧	—૦—	સ્થિતિ શ્રી પુરિ દર્બાવતીરે	મકત કવિ	પરિષિ	ગુજરાતી.	”	પત્ર વ્યવ-	સંવત ૧૮૮૬ માં કનીતામાં
૩૯૨	—૦—	લોલ	દ.નું જીવન	૮.૬ પા	”	”	દાર	લખેલા પત્ર વીધે
૩૯૩	—૦—	કવિ દયારામ	ચરિત્ર	નું ૩૦૮	”	”	”	”
૩૯૪	—૦—	વચ્ચે પત્ર	”	”	”	”	”	”
૩૯૫	—૦—	અત્રદાર	”	”	”	”	”	”
૩૯૬	—૦—	માતા જસોદા બોલાવે	જીવનું કાવ્ય	૧૬૨	”	હાલરડાનો	પરચુરુષ	થાળનું પદ
૩૯૭	—૦—	જમવા લાલને	દોહન	”	”	રાગ	”	”
૩૯૮	—૦—	*મારમોડો મેલો ને મોહન	દ-કા-સં.	૧૬૪	”	ગરબી	સંવાદ	કૃષ્ણ ગોપીના
૩૯૯	—૦—	લાલજી	”	”	”	”	”	”

૩૮૫	—૦—	* માન્યો મનનો મોહન- વર માંગીયાં જો રે	દ-કા-સં.	૧૮૦	ગુજરાતી.	ગરબી.	શ્રૃંગાર	પ્રેમાનંદ અને ગર્વ
૩૮૬	—૦—	* માનીતી તું છે મોહન તણી હો વાંસલડી રે	”	૧૮૩	”	”	શ્રૃંગાર બ- સી વખાણ	વાંસળીનાં વખાણ
૩૮૭	—૦—	* મહારા બહારે લાગો છો બહારા ...	”	૨૧૬	”	લલિત.	પ્રેમભક્તિ	પ્રેમ માહાત્મ્ય વિષે.
૩૮૮	—૦—	* માડિ' નંદનો કુંવર મહારી કેડે પડ્યો રે	”	”	”	ભેરવી	શ્રૃંગાર	માને કર્યાદ અને રનેહ ભરી ચિનતી
૩૮૯	—૦—	મહારા શ્રી માહા પ્રભુજી! હું એ વર માણું	”	૨૪૨	”	રામકૃષ્ણો.	ભક્તિ પ્રાર્થના	મહા પ્રભુજીની સ્તુતિ
૩૯૦	—૦—	મહારો કર મહો કૃષ્ણવરાય રે	”	૨૪૭	”	કાલિંગડો	”	કાલાવાલાની કવિતા
૩૯૧	—૦—	મહારે હલુકતું ઢોર, હલુકે છે	”	૨૬૦	”	કેદારો	”	હરાયુ મન વશ થતા વિષે
૩૯૨	—૦—	મહારે અંત સમય અલ- ભેલા ! મુજને મુકુશીમાં	”	૨૬૮	”	પદ	”	અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૩૯૩	—૦—	માયા કાળ કરમ ભય ભારી	”	”	”	”	”	”
૩૯૪	—૦—	મહારા મોહનલાલ! આવો તો કહું મહારા મનની વાતડી મ. મા.	શ્રી દ. કા.	૨૨૭	”	ગરબી.	શ્રૃંગાર	પ્રેમવશ ગોપીની આજીજી
૩૯૫	—૦—	મહારે મન મોહું વાંસલડિ- ને રાખ્દે	”	૨૨૮	”	”	શ્રૃંગાર બ- સી વખાણ	વાંસળીનાં વખાણ
૩૯૬	—૦—	મારગડે આવો રે, અલ- ભેલા રે, મહારે આંખણે	મ. કા. દો.	૮૨૨	”	”	શ્રૃંગાર	ગોપી કૃષ્ણને ઘેર તેડે છે.
૩૯૭	—૦—	મહારી બહારે ચઢો વજ- નાથજી	” ભાગ ૪	૮૧૬	”	ગોડી	ભક્તિ પ્રાર્થના	કવીની દર્દ પીડિત પ્રાર્થના
૩૯૮	—૦—	મહારે ઘેર (અથવા “મહો- લો”) આવો અલભેલા રે, રયામ સહુજીજી હેલા	દ-કા-સુ.	૮૪	”	ગરબી	પ્રેમભક્તિ	ગોપીની સુંદર પ્રેમ ભક્તિ

૩૯૯	—૦—	મહારાં નેહ લાગ્યો રે, સખિ! આ-સામગ્રિયા સાથે	દ-કા-સુ.	૮૫	ગુજરાતી	ધન્યાશ્રી	આત્મ છ- વન	દવિને પુર્વજન્મનું માન થયાની દવિતા
૪૦૦	—૦—	મહારી શી ગતી શ્રી હરિ! કાંઈ સમજ્યો ન હું	,,	૧૧૯	,,	પ્રભાત.	ભક્તી પ્રા- ર્થના	અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૪૦૧	—૦—	માધવ તારો વિશ્વાસ મન કરે	પ્રા.કા.મા.	૩૨૨	,,	સારંગ	ભક્તિ	ભજન કરી અમર થવા વીધે
૪૦૨	—૦—	માધવ મુકી માનુનિમાં મેલ્યો	,,	૩૨૪	,,	,,	ઉપદેશ	હરી મુકી હરિ વદનિમાં પ્રીતી કરવાની ભુલ વિધે
૪૦૩	—૦—	હાત્ર મહારાં મનપારા મા ન્ય.રે, મહારી હો, મહારી આંખલરિસા ભાયા રે	દ-કા-સુ.	૨૫૩	મારવાડી	સોરઠ	શ્રૃંગાર	પ્રેમવશ થયાની દવિતા
૪૦૪	—૦—	* મારી તારી મોહન! તેરી નેનનમે	દ-કા-સં.	૫૨૫	દિંદી	ભેરવી	નેત્રમોહી- તી	નેત્ર કટાક્ષનો મોહ
૪૦૫	—૦—	* માંનુ લે ચલના, ભલા બસિવાલે	,,	૫૩૧	,,	ખમાયચી	શ્રૃંગાર.	ગોપીની વીનતી
૪૦૬	—૦—	* હો મારે! મોહ કાયકું જમાઈ?	,,	,,	,,	કાલિંગડો	વિરહવેદ ના	ગોપીની ફરીયાદ
૪૦૭	—૦—	* મઠ ઝેસે કંઈ? પિયા બસે મધુપુર જાય	,,	૫૩૭	,,	મલ્હાર	શ્રૃંગાર	વિરહ વેદનાની વાત
૪૦૮	—૦—	માધ તેરા બાલાકું દેખન- કું મે આયા રે	,,	૫૨૯	,,	કાફી	દેવકીર્તન	દિન્ય બાળસ્વરૂપનાં દર્શન માટે વિનતી
૪૦૯	—૦—	માયા તજી ભજિ લેહું મન મોહન	,,	૫૫૭	,,	ભેરવી	મનમોહ	કૃશ ભજનનો આગ્રહ
૪૧૦	—૦—	માન કહી તું મેરી, હેરી રમેળુ માન કહી તું મેરી	દ-કા-સુ.	૨૩૧	,,	પ્રભાત	શ્રમાર	રાધાને સમજાવે છે
૪૧૧	—૦—	માધ મેરે ક્ષમે મોહન સોં નેન	,,	૨૩૨	,,	કેરબો	નેત્રમોહી ની	કૃશ દર્શનનો મોહ

૪૧૨	— ૦ —	✖ માને તમારું તે તો ધેલડી, છબીલા	દ-કા-સં.	૧૭૨	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રૃંગાર	ગોપી સખત મહેલ્યાં મારે છે
૪૧૩	— ૦ —	✖ માણીમર આવો મ્હારે મ્હોલો	,,	૧૮૨	,,	,,	,,	ગોપીનું આમત્રણ
૪૧૪	મીરાંચરિત્ર	મીરાં મનમોહનશું મોંન્યું	,,	૧૨૧	,,	સોરઠે.	આખ્યાન.	હરિ-ભક્ત મીરાંબાઇની કથા
૪૧૫	— ૦ —	મિથ્યા શિદને માથાકુટ માંડી	,,	૨૪૭	,,	૫૬	ઉપદેશ	
૪૧૬	— ૦ —	મિલને સુદમાજી આમે	,,	૫૬૬	હિંદી	કુરબો	આખ્યાન.	સુદમાચરિત્ર-સંક્ષેપમાં
૪૧૭	— ૦ —	મિલનવે તુંહિ સાંવરા પ્યારા	દ-કા-સુ	૨૫૪	પંજાબી	રેખતો	શ્રૃંગાર	ગોપી કૃશ્નભક્તિ માંગેછે.
૪૧૮	— ૦ —	મિલનજેણું અલખેલિ હો રાધે	,,	૨૫૧	મારવાડી	રામકળી	,,	સખી રાધાને કહે છે
૪૧૯	મુરલી લીલા	...	પ્રા-કા-મા.	૦	ગુજરાતી	૫૬	,, બંસી વખાણ	મોરલીના મોહ વિષે
૪૨૦	— ૦ —	મુને અગોઅંગ લાગી લાલ	દ-કા-સં.	૨૦૮	,,	ધન્યાશ્રી.	વિરહવેદ	
૪૨૧	— ૦ —	મુને કાંઈ કાંઈ કાંઈ કહેછેરે	,,	૨૧૫	,,	સોહણી.	શ્રૃંગાર	ગોપીની જસોદાને ફરીયાદ
૪૨૨	— ૦ —	મુજને અડશેમાં, આપા રાહો અલખેલા	,,	૨૧૮	,,	સારંગની	સુંદરકાવ્ય	વાક્યાતુર્પની સુંદર કવિતા
૪૨૩	— ૦ —	મુખ તને કૃશ કહેતાં શું એસે નાંછું ?	પ્રા-કા-ત્રિ	૧૪	,,	હોરી	મનમોહ.	ધીરાભક્તની પેઠે સખત શબ્દોમાં શિખાંમણ
૪૨૪	— ૦ —	મુખ રાધા મોહન તા ચેયા	દ-કા-સં.	૫૩૪	હિંદી.	સોહણી	સંગીત.	સુંદર ગાયન
૪૨૫	મૂર્ખ લક્ષણ	શ્રીગુરુ વક્ષભદેવ, કંઈ તેની આવે સેવ... ..	પ્રા-કા-મા	૨૫૭	ગુજરાતી.	કવિત	અવલોકન	મૂર્ખ કેને કહેવો તે વીધે
૪૨૬	— ૦ —	મુકને મ્હારા સમ માનુનિ	દ-કા-સં.	૧૭૫	,,	ગરબી.	શ્રૃંગાર-	સ્ત્રીહૃદ તજવાની વિનતી

૪૨૭	—૦—	મહેલો મોહન મહારી માટલી ...	૬-૬-૬. ૧૦૦	ગુજરાતી.	ગરબી.	શ્રંગાર-	
૪૨૮	—૦—	મહે શ્રીકૃષ્ણ વર્ષા, રાધિ- કેશ એક મહે ...	૬-૬-સં. ૨૬૦	,,	૫૬.	આત્મજીવ ન	લગ્નની ના પાડનારી કવિતા
૪૨૯	—૦—	*મેરે હિયરા કેસે રાખું સ મુઝાય ?	,, ૫૨૧	હિંદી.	ભેરવી.	વિરહવેદ- ના	ગોપીની ફરીયાદ કૃષ્ણની કન- ગ્રાત વિષે
૪૩૦	—૦—	મેરે નાથ ! ગિરિધારી, શ્યામા શ્યામીની પ્યારી	,, ૫૨૩	,,	,,	પ્રેમભક્તિ	પ્રેમાનંદની સુંદર કવિતા
૪૩૧	—૦—	* મેંતો મેરા બાલા જોખન દિયો નંદલાલકું	,, ૫૩૭	,,	મલ્હાર.	શ્રંગાર-	વિરહવેદના વિષે
૪૩૨	—૦—	*મેરે નેનાં મોહન પેં જાય	,, ૫૩૮	,,	કરબો.	શ્રંગાર નેત્ર મોહીની	
૪૩૩	—૦—	*મેરો પન ઘટ જાઓ તો જાઓ ...	,, ૫૩૯	,,	હુંમરી	શ્રંગાર-	મદમસ્ત ગોપીનાં વચન અને પનઘટની રમુજ
૪૩૪	—૦—	*મહેતો રંગી હું રંગિલો કે રંગમેં ...	,, ૫૫૧	,,	ભેરવીની હોરી	,,	છશકના રંગે રંગાયલી ગોપીનાં હર્ષ વચન
૪૩૫	—૦—	*મહેં મરી મિલો મોહ- નલાલ	,, ૫૫૫	,,	૫૬.	વિરહવેદ- ના	
૪૩૬	—૦—	મેરી રસના ! તુવે રાધા કૃષ્ણ કયો ન ગાય ?	,, ૫૬૩	,,	જંગલો.	મનબોધ	રાધા-કૃષ્ણનું ભજન કરવા વિષે
૪૩૭	—૦—	મેરે મન શિર નયન નિત્ય મિરાજો સહિત પ્રાન પ્યારે	૬-૬-સુ ૨૪૬	,,	ધોસો.	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	હરિશચરણની પ્રાર્થના
૪૩૮	—૦—	મેરે પ્યારે કે મોંઝીલો નેન ...	,, ૨૨૯	,,	૫૬.	શ્રંગાર ને- ત્રમોહીની	નયન કટારી વિષે
૪૩૯	—૦—	મેરા પ્રભુ ગિરિવરધારી	,, ૨૩૭	,,	,,	પ્રેમભક્તિ	વિખુરી પડેલી ગોપી કૃષ્ણ માટે કુરે છે
૪૪૦	—૦—	મેરા મનડાને માંના હો મિહારી નંદલાલ ...	૬-૬-સં. ૫૩૫	મારવાડી.	સોરઠ.	શ્રંગાર ને- ત્રમોહીની	મોહન મંત્ર વિષે

૪૪૧	—૦—	મેડા પ્યાસાવે, મેડા સાંવરા સંલુના	દ-કા-સુ.	૨૫૫	પંજબી.	ઝીઝોટી.	શ્રૂંગાર-	ગોપી કૃષ્ણને મોહથી જીવે છે.
૪૪૨	મોહનીરવરૂપ	અકળકળા શ્રી અવિનાશ નીરે ...	દ-કા-સં.	૧૪૧	ગુજરાતી.	ગરબો.	આખ્યાન	શંકરની ઇચ્છાથી શ્રીકૃષ્ણે મોહની રવરૂપ ધ્યાની કથા
૪૪૩	—૦—	*મોહનલાલજીરે, મહારા જીવન પ્રાણજીવન	,,	૧૮૯	,,	ગરબી.	પ્રેમભક્તિ	વાંચવા લાયક સુંદર કવિતા.
૪૪૪	—૦—	*મહેલે પધારે મહારા રાજ ! માણીગર	,,	૨૦૫	,,	રામશ્રી	શ્રૂંગાર-	ગોપી રવાગત કરે છે.
૪૪૫	—૦—	*મોહનારે ! મુંને માયા લગાડી ...	,,	૨૧૧	,,	બિહાર.	રૂપવર્ણન.	અંગ-માધુર્યનું વર્ણન.
૪૪૬	—૦—	મોહાટાનું વચન સુખ ધામ	,,	૨૨૫	,,	ગરબો.	કપદેશ.	મોહાટા કહે તે કરવું પશુ કહે તે ન કરવું તે વિષેની સરસ કવિતા.
૪૪૭	—૦—	મોરલી રમ્ય મનોહર વાહરે ...	દ-કા-સુ.	૧૧૧	,,	દાદરાની ગત	શ્રૂંગાર અ- સૌવખાણ	મોરલીના નાદ વિષે.
૪૪૮	—૦—	*મોહે નેનાં લાગીરે, રત- નારી રતનારી	દ-કા-સં.	૫૨૧	હિંદી.	ભેરવી.	શ્રૂંગાર નેત્ર	નયન દટારીના મોહ વિષે.
૪૪૯	—૦—	મેહે કોહ ઓર ન ભાવેરી	,,	૫૨૪	,,	કુંભરી.	પ્રેમભક્તિ	ગોપીનો મરત પ્રેમ
૪૫૦	—૦—	*મોહે બાંકે નેન ખંજર સો લગ્ય ગયોરી ...	,,	,,	,,	ભેરવી.	શ્રૂંગાર નેત્ર મોહીની	નેન ખંજરના દર્દ વિષે
૪૫૧	—૦—	સો લગ્ય ગયોરી ...	દ-કા-સુ.	૨૩૬	,,			જીઓ ટીકા x
૪૫૨	—૦—	*મોતીવાલે ! બનામે પાંધરે ...	દ-કા-સુ.	૫૩૨	,,	કાલિંગડો.	શ્રૂંગાર-	મોહ પામેલી ગોપીનાં વચન.
૪૫૩	—૦—	*મોહનારે ! મોહની સ્વા- રી બંસી ...	,,	૫૩૫	,,	કુંભરી.	બંસી વખાણ	બંસીનાં વખાણ
૪૫૪	—૦—	મેહે કિત લે આઈ સખન અનમે ...	દ-કા-સુ.	૨૪૦	,,	ધન:શ્રી.	,,	કૃષ્ણનું કપટ સખીને સમજાવે છે.

x નંબર. ૪૫૦-૪૫૧ બંને કવિતા એકજ સરખી છાંદીથી રજૂ થાય છે તોપણ કવિતાઓ જુદી છે તેથીજ બે જુદા નંબરો આપેલા છે.

૪૫૫	મં.મળાચરણ કવિને પોતાની મહાકાવ્યાવાનું	મહામં.મળ૩૫ શ્રી ગુરુદેવશ્રી દ-કા-મ-મા. ૨૧૭	હિંદી.	કુપદક- લ્યાણુ.	પરચુરણુ.	મહા પ્રભુની સ્તુતિ.
૪૫૬	યમુનાજીની સ્તુતિ	જય યમુના, શ્રી યમુના પ્રા-કા-ત્રિ. ૧૦ અંક૪સને ૧૮૮૯	ગુજરાતી.	આર્વાં તથા ભુજંગ પ્ર- યાત છંદ.	ભક્તિ.	૪૫૫નાજીના સ્તોત્રની કવિતા.
૪૫૭	—	* યજ્ઞોમતિ ડેહે, સુનેા દ-કા-સં. ૫૪૫	હિંદી.	લાવણી.	આપ્યાન.	મા દીકરાની વાત વિવાહને લગતી.
૪૫૮	—	વહ માગું શ્રી બલ્લભલાલ દ-કા-સુ. ૨૫૦	,,	કાલાનડો.	ભક્તિ	હરિ કૃપાની વીનતી.
૪૫૯	—	* પાર મે હો તેરી છેલા દ-કા-સં. ૫૩૩	,,	જંગલો.	વિરહ વે- દના	ગરજની અરજી.
૪૬૦	—	બંસીલાલા ...	,,	અમાયચી.	શ્રંગાર.	,,
૪૬૧	—	x યાર ! કહું સત્તાતા, મેરી ક્યા લક્ષ્મીર ?	,,	૫૩૦	,,	,,
૪૬૨	—	યા વૃષભાનુસુતા રાધિકા દ-કા-સુ. ૨૬૦	મરાઠી.	લાવણી	ભક્તિ.	કવિ:ચોપીમંડળની સ્તુતિ કરે છે.
૪૬૩	—	રહિત આધિકા ...	,,	હરદાસીગ- તની	,,	,,
૪૬૪	—	માં કોઈ નહીં હેરે તેસ દ-કા-સં. ૫૭૪	હિંદી.	અમાયચી.	ઉપદેશ:	,,
૪૬૫	ર રસિયાજીના મહિના	*શ્રી ગુરુદેવ વચ્ચળને ચર- ણે લાવું રે, રસિયાજી !	,,	ગુજરાતી.	મરખી.	વિરહ વે- દના
૪૬૬	રસિકવલ્લભ	પ્રથમજ પ્રભુમું શ્રી ગુરુ પ્રા-કા-મા. ૧ મંચરસને ૧૮૯૦	,,	સમેરી	સ્વધર્મ	સ્વધર્મની વહીલાત કરનાર ૧૦૮
૪૬૭	—	પાયાજી ...	,,	વીગેરે	બળ પો- શક.	પદનું ઉત્તમ કાવ્ય.
૪૬૮	—	x રસિયાજી ! તમેા કયાં રમીયે આઆ રાસ ? ... દ-કા-મં. ૧૮૫	,,	મરખી.	શ્રંગાર.	ચતુર મેખીનાં મ્હેલ્યાં.
૪૬૯	—	x રસિ વગ્ગડી મેં રંગ બંસણી ...	,,	વેળાવળ.	બંસી વ- ખાણુ.	વાંસળી અને કૃષ્ણ વદનના મોહ- ની મૂર્છાનો ઉપાય.

૪૬૭	—૦—	૨૮ શ્રી રાધા, રાધાવર- ગિરિધારી ...	દ-કા-સં.	૨૪૮	ગુજરાતી.	સોરઠ.	ઉપદેશ.	રાધા-કૃષ્ણના ભગ્ન વીધે.
૪૬૮	—૦—	૨૮ની શ્રી કૃષ્ણ નામ, સુખ- કારી રે ...	દ-કા-સુ.	૧૦૪	„	ભેરવ.	મનખોધ	કૃષ્ણ નામ રટવા વિષે.
૪૬૯	—૦—	રહે રાજ રાધાનાથ, સહુ- તણ તેજ કરે ...	„	૧૧૫	„	બિમ પ- લાસી	„	રાધાનાથ સહુ રહે તેમ વર્તવા- વિષે.
૪૭૦	રસિક રંજન	બંદત શ્રી ગુરૂ પાય, ચાહે ફલ સોહી પાય ...	„	૧૩૧	હિંદી.	કવત, મત- ગયંદ, છ- પ્પાવીગેરે	પરચુરણ.	અનન્યતા, દીનતા વીગેરે ૧૭ પ્રકરણનું છેલ્લું સુંદર કાવ્ય.
૪૭૧	—૦—	* રતનારી નેનાં મોહે લાગી ...	દ-કા-સં.	૫૨૨	„	ભેરવી.	શ્રંગારનેગ	અણીયાળી રૂપાળી આંખનાં મોહીતી. મોહ વિષે.
૪૭૨	—૦—	૨૮ શ્રીકૃષ્ણનામ મન મેરે માતાણ રે ! આજ આ-	દ-કા-સુ.	૨૪૪	„	કાશી.	મનખોધ	કૃષ્ણ નામ રટવા વિષે.
૪૭૩	રાધિકાનું સ્વ-	નંદ મ્હારે અગે રે ...	દ-કા-સં.	૧૪૭	ગુજરાતી.	ધોળા.	કલ્પના.	સ્વપ્નમાં શ્રીકૃષ્ણ સાથે લગ્ન થવા વિષે.
૪૭૪	રાધિકાનાં વ-	રાંણી કિર્તીછ પૂછે રે, ખાંણુ ... કુંવરી ક્યાં ગઈ રે ?	„	૧૪૮	„	„	રૂપવર્ણન.	
૪૭૫	રાધિકા પો-	હું તો આજ સખિયો તાની માને ક-સગે રમતી ગોકુલ ગઈ રે હે છે	„	૧૪૯	„	„	„	શ્રી કૃષ્ણ સ્વરૂપનું વર્ણન.
૪૭૬	રાધાજનોવિ-	એક સમે પ્રજા કન્યકા, વાહ ખેલ. મહારાજ ...	„	૧૫૧	„	ગીત.	કલ્પના.	લક્ષ ખેલની રમુજ.
૪૭૭	રાસલીલા.	વાગે વૃંદાવનમાં વાંસ- ળા રે ...	„	૧૫૯	„	ગરબી.	શ્રંગાર બં-	વાંસળી વગાડી ગોપીયો ખેલાવી સી વખાણુ કૃષ્ણ મ્હેલું મારે છે. ગોપીયો તેનો સંચોટ જવાબ આપે છે; રાજા મ્હ શ્રીકૃષ્ણ રાસરમાડી ખુશ કરેછે વીગેરે.
૪૭૮	રાસપંચખ્યા-	આઘ વંદુ પાય, શ્રી વ-	પ્રા. કા.ત્રિ.	૧	„	ગરબો.	આખ્યાન.	સુંદર વાંચવા લાયક કાવ્ય.
	નીનો ગરબો	લગ્ન નાચના રે લોલ	અંક ૧ સને	૧૮૮૮				

૪૭૯	રાધિકા વિરહ- ના દાદશ માસના મતિ થાવા પ્રકાશ	અરસું ચરસું અવિનાશ- ના મતિ થાવા પ્રકાશ	પ્રા-કા-ત્રિ અંક ૨ સને ૧૮૮૬	૧૩	ગુજરાતી. દોહરા અને માલિની દના	વિરહવે- દના	બાર માસની વિરહવેદનાં
૪૮૦	રાધા અગ્નિ- તર શત નામ	જન્ય શ્રી રાધા, રાધિકા, શ્રી વૃષભાનું નંદિની.	,, અંક ૪ સને ૧૮૮૬	૩૪	,, ૭૬૬૧૧૧.	ભક્તિ	શ્રી રાધાજીનાં ૧૦૮ નામનું સ્તોત્ર Same as No 328/(3)
૪૮૧	—૦—	રાધાવર નવ રેટ, મુરખ તું	દ-કૃ-ક.	૧૧૬	,, લાવણી.	ઉપદેશ	
૪૮૨	—૦—	x રાતલડી કોહોની સંગે	દ-કા-સં.	૧૭૫	,, ગરખી.	શ્રૃંગાર-	પરશ્વી એક માટે ગોપીનાં મ્હેણાં
૪૮૩	—૦—	મજબા ? ...	,,	૧૮૫	,,	,,	રાધાને સખિ ધન્યવાદ આપે છે
૪૮૪	—૦—	* રાધે તું પ્યારી, બીજું અવર ન કોઈ ...	,,	૨૨૮	,,	ઉપદેશ.	રાધા માધવનું ભજન કરનારના ધન્ય ભાગ્ય વિષે
૪૮૫	—૦—	રાધે માધવ મનમાં વસ્યાં, જી જેને ...	,,	૨૭૫	,,	કલ્યાણ.	રાધા કૃષ્ણનું ભજન
૪૮૬	—૦—	રાધાકૃષ્ણ રાધાકૃષ્ણ, રાધા વૃજરાય ...	દ-કા-સુ.	૯૨	,,	ગરખી	શ્રૃંગાર- રાધા મોહનના મિલાપની સુંદર કવિતા
૪૮૭	—૦—	જ્યાંજી ...	,,	૭૬૩	,,	૫૬	ભક્તિ
૪૮૮	—૦—	રાજ કાંઈ જીધું રે કાંનુડા રાજ્ય રૂપાળા દારકા- ધીશરે, ...	બ. કા. દો. ભાગ. ૪	૨૨૮	,,	ગરખી	રૂપવર્ણન. રૂપ પ્રશંસાની કવિતા છે
૪૮૯	—૦—	રાધે રૂપાળી રસિલી ત્હારી આંખડી જે. ...	શ્રી દ-કા- મ. મા.	૫૫૪	હિંદી	આસાવરી	હોરીખેલ.
૪૯૦	—૦—	રાધા આઠ ખેલન સખી બૂંદનસે ...	દ-કા-સં.	૫૨૫	,,	ની ધુમાર બેરચી	મનખોષ. સુંદર વાંચવા લાયક હુંડી કવિતા
૪૯૧	—૦—	* રાધા ગોવિંદ રે ' તું જ પરે, ...	,,	૫૫૭	,,	,,	ઉપદેશ. દરિ ભજન વિષે
૪૯૨	—૦—	શ્રી રામકૃષ્ણ ગોવિંદ ગદાધર સધેકૃષ્ણ, રાધેકૃષ્ણ, ગ્રાંથ લેસી હો. ...	,,	૫૫૯	,,	,,	મનખોષ

૪૯૩	—૦—	શ્રી રાધે, રાધે ગોવિંદ, રટ દ-કા-સ. ૨૪૨	હિંદી	કાલિંગડો	મનમોહ	રાધા કૃમનું નામ જપવા વિષે
૪૯૪	—૦—	રામકૃષ્ણ રસના રટ મોરી , ૨૪૬	,,	દીપચંદી કાફી	,,	જીભને પ્રભુ ભજવાનો બોધ
૪૯૫	—૦—	શ્રી રામકૃષ્ણ ગોવિંદ, લાલુદ-કા-સ. ૫૭૬	મરાઠી.	પ્રબન્ધ	ભક્તિ	વાંચવા લાયક ભજન
૪૯૬	—૦—	મિત્રોનિ વૈશ્ણવ જુદે , ૨૧૧	ગુજરાતી	કાલિંગડો	શ્રૃંગાર	—બોળી રાધાને પ્રેમમાં ફસાવ્યાની ફરીયાદ બુઝો દીકા=
૪૯૭	—૦—	શ્રીરામ, રસિક સંગાથે દ-કૃ-ક. ૭૯	,,	ગરબી	,,	
૪૯૮	રક્તિભૂષી વિવાહ.	પ્રથમ શ્રી ગુરુપદ પ્રભુમુંદ-કા-સ. ૭૦	,,	મીઠું.	આખ્યાન.	રક્તિભૂષી હરજીની વાંચવા લાયક કથા
૪૯૯	રક્તિભૂષી સીમંત	શ્રી ગુરુ ગોવિંદને, પ્રથમ પ્રા-કા-મા. ૨૬	,,	ધોળ.	,,	સીમંત વિધિની સુંદર કવિતા
૫૦૦	રૂપલીલા.	૨ સખી ? સુંબુ રાધાની વાત , મંથન ૧૩ ૪૬	,,	પદ	રૂપવર્ણન	૧૨ પદનું સુંદર ન્હાનું કાવ્ય છે
૫૦૧	—૦—	રૂડા દીસોછો રાજેશ્વર દ-કા-સ. ૨૦૯	,,	સોરઠ	ભક્તિ	ભક્ત હૃદયને રેલાઈ જતો હરખ
૫૦૨	—૦—	મદિર આપતા રે ... , ૨૧૦	,,	કાફી	રૂપવર્ણન	વગર રાણુમારેલા કુદરતી રૂપની પ્રસંસા
૫૦૩	—૦—	રૂપાળા શ્રી રણુછોડ છોછ- , ૨૨૬	,,	ગરબી.	ઉપદેશ	ડાકેરનાયતા ભજન વિષે
૫૦૪	—૦—	રાજ રાજે આ રૂપ રંગિલુ , ૨૭૩	,,	ગોડી.	,,	કૃષ્ણ સ્વરૂપ અને નામ રટણુ વીધે
૫૦૫	—૦—	રાખો રે ... , ૧૯૬	,,	ગરબી.	શ્રૃંગાર	સંકેતવાતી ગોપી કાળજીની વાત કહે છે

==સાસરે ગયા પછી પિયરને ન સંભારતી દિકરીયા માટે માતાઓ આંખજ કરડાગીમાં ગોલે છે.

૫૦૬	—૦—	* રંગભેર આવે સહુ સુણે ઉલ્લસ ...	દ-કા-સં. ૨૧૨	ગુજરાતી	સોરઠ	શૃંગાર	ગોપી પ્રેમ રસની ભેટ લેવા લ- લયાવે છે
૫૦૭	—૦—	રંગીલા ! રંગભેર ક્યાં રંગી વખાણમાં ? ...	ગૃ. કા. દો. ૮૨૧ ભાગ ૬	,,	ગરબી	,,	અદેખી ગોપી કૃમને ઠપકો આપે છે
૫૦૮	—૦—	રંગ છે જાને રંગે સરિયા રંગ છે જાને રંગે ...	દ-કા-સુ. ૨૫૩	મારવાડી,	કાલિંગડો	અંસીવ- ખાણુ	ગાંસળી તથા નયન બાંધુના મેલ વિષે
૫૦૯	—૦—	* લલિતા કહે સુણે સ્વપ્ની રે ...	દ-કા-સં. ૧૭૮	ગુજરાતી	ગરબી	શૃંગાર	માનહીલાની ગરબી
૫૧૦	—૦—	* લલિતાજી આવ્યાં પ્રેયો- લાલનાં રે ...	,,	૧૮૩	,,	,,	,,
૫૧૧	—૦—	શ્રી લક્ષ્મણભટ્ટનાં આવે લીંગે આંધણાં ...	,,	૨૫૩	,,	૫૬	આખ્યાન વક્ષમકુળ પરિવારનું વર્ણન
૫૧૨	—૦—	પ્રલમ્બી હે પાદ પ્રીતમકી	,,	૫૪૧	હિંદી	રખતો	વિરહવેદ- ના કરે છે.
૫૧૩	—૦—	* લગન મગ મત પરિયો માઈ રે ...	,,	૫૪૩	,,	લાવણી	ઉપદેશ લગની હરી ભજનમાં લાગે તેજ શોભે
૫૧૪	—૦—	લગન મગન પ્રિયે હો મેરે બિયરા ...	,,	૫૬૧	,,	કાલિંગડો	મનમોહ લગનીમાં મન ન પરાવવા વિષે
૫૧૫	—૦—	લગન લગી હું સુખરૂપ ગિરિધારિણી ...	,,	૫૬૨	,,	,,	ભક્તિ હરીમાં લગની લાગ્યા વિષે
૫૧૬	—૦—	લાડકડી લાડી રે, લાલ લેખવાળી ...	દ-કા-સુ. ૬૦	ગુજરાતી.	ગરબી	શૃંગાર-	શ્રી કૃષ્ણ રાધાને મનાવે છે
૫૧૭	—૦—	* લાડલા લાલ બિહારીજી લાલ ...	દ-કા-સં. ૧૮૬	,,	હલારી ગરબી	,,	પ્રેમવશ ગોપીની આતુર વાંધી
૫૧૮	—૦—	* લાલ તમારો લાડકવાયો	,,	૨૧૫	,,	સોહણી	ગોપીની જસોદાને ફરીયાદ
૫૧૯	—૦—	* લાલુ લાલો પ્રિયમકુ- મતિયાં	,,	૫૪૨	હિંદી	લાવણી	ગોપી કામળ લગે છે

૫૨૦	લોચન મનનો અધડો	*લોચન મનનો રે, કે અધડો લોચન મનનો	દ-કા-સં.	૨૦૫	ગુજરાતી	રામગ્રી	સંવાદ	હરિ સાથે કોણે પેહેલી પ્રિત કરી તે વિષેની જ્ઞાન ગોષ્ઠિ
૫૨૧	—૦—	*લોકડીમાં દેખે છે લાલ	,,	૨૧૮	,,	સારંગની હોરી	હોરીખેલન	ઠાંઠાન કુંવરે સકોચાતી ગોપી સાથે લીધેલી છુટ
૫૨૨	વલ્લભનો પ- રિવાર	પ્રથમ પ્રભાત શ્રી ગુરૂ વ- લ્લભનું લ્યો નામ ...	,,	૧૨૮	,,	બેરવ.	આખ્યાન	વલ્લભકુળ પરિવરનું વર્ણન
૫૨૩	મળમહિમા	મળની શોભા અપાર, ભલું ખલિહારી જો ...	પ્રા-કા-મા અંથ. ૧૩	૧૦૯	,,	ગરબો.	સ્થળવર્ણન	
૫૨૪	વસ્તુ વૃંદનામ દીપિકા	બંદુ શ્રી ગુરૂપદ કમલ, સકલ સિદ્ધિ દાતાર ...	દ-કા-સં.	૪૪૪	હિંદી	દુહા	શબ્દકોશ જેવું	વસ્તુનાં અનેક નામ વિશે
૫૨૫	—૦—	ઝો વૃજનારી, ચામાટે તું અમને આળ ચલાવે ?	દ-કૃ-કં.	૮૫	ગુજરાતી.	ગરબી.	શ્રૃંગાર	
૫૨૬	—૦—	*વસંતકરણી છે વિજનારિ- નેં જ રે ...	દ-કા-સં.	૧૭૧	,,	,,	શ્રૃંગાર બં- સીવખાણ	વાંસળીના વસાકરણ વિશે
૫૨૭	—૦—	*વળતાં વ્હાલમાં રે, ન- ચાવ્યાં લલચાવ્યાં લોચન	,,	૧૮૩	,,	,,	સુંદર દાવ્ય	કામાતુર ગોપીની મદમસ્ત વાંણી
૫૨૮	—૦—	વરિયે તો સાંભળિયો વરિયે	,,	૨૩૬	,,	કાફી	આત્મ જી- વન	લગ્ન કરવું તો હરીની સાથેજ શોભે એ મતલબની કવિતા
૫૨૯	—૦—	વૃજ વ્હાલું રે, વૈકુંઠ નહીં આવું ...	,,	૨૪૫	,,	સોહણી	ભક્તિ	વૈકુંઠ જવાને બદલે મળમાં રહેવાની સકારણ ધ્યાન
૫૩૦	—૦—	શ્રી વલ્લભ શ્રી વિકૃલ, શ્રીજી સ્વામી, સામગિયા વ્હાલા	,,	૨૬૪	,,	,,	પ્રાર્થના	અંત સમયની પ્રભુ પ્રાર્થના
૫૩૧	—૦—	વદન કમળ જોયું જોણે એક વાર ...	,,	૨૭૨	,,	કાફી	વિપદેશ.	શ્રીનાથજીનાં દર્શન થાય તેના ધન્ય ભાગ્ય વિશે
૫૩૨	—૦—	મળલાડિલાને ખમા રાજ	,,	૨૭૫	,,	ખમાયચી	,,	મળલાડિલાની ભક્તિ
૫૩૩	—૦—	શ્રી વલ્લભ, શ્રી વલ્લભ, શ્રી વલ્લભ, શ્રી વલ્લભજ ...	પ્રા-કા-ત્રિ. અંક ૪સ- ને ૧૮૮૯	૨૮	,,	કેદારો	,,	શ્રી વલ્લભ નામ રટણ

૫૩૪	—૦—	શ્રી વલ્લભે બ્રહ્મા હાથ, તેને પ્રા-કા-ત્રિ. ૩૧	ગુજરાતી	કાફી	ભક્તિ	આત્મોદ્ધારના ઇસારા
૫૩૫	—૦—	યુને ખારે ભરેસો ... અંક ૪ સ ને ૧૮૮૯	પ્રા-કા-ત્રિ. ૩૨૫	,,	સારંગ	ઉપદેશ
૫૩૬	—૦—	વલ્લભ કુળ વિષ્ણુ, મિથ્યા પ્રા-કા-ત્રિ. ૩૨૫	,,	સારંગ	ઉપદેશ	વલ્લભકુળને ધરણે જવા વિષે
૫૩૭	—૦—	વાદ પ્રકરણ નિરાકાર સખડો કહે, પેં દ-કૃ-ક. ૪૨	હિંદી	સોરઠોતથા	સ્વધર્મ-બ-જી	આ કવિતા "સતસૈયા" માંથી છુટી પાડી. તે ભુલછે નંબર નથી.
૫૩૮	—૦—	પ્રભુ હે સાકાર *કારતક માસે મૂકી ગયા દ-કા-સં. ૧૫૮	ગુજરાતી.	ગરબી	ગરબી	૧૨ માસના ગોપીના રોઢડા
૫૩૯	—૦—	મહિના કંથરે ...	,,	,,	ના	ના
૫૪૦	—૦—	*વારંધુ ઢાલમ ! વળી વળી ...	,,	,,	બંસીવ-ખાલુ	આંગણે આવીને વાંસળી ન વગાડવા વીધે
૫૪૧	—૦—	*ઢાલો મ્હારો કુંજમાં વાય છે વાંસળિરે લોલ	,,	,,	,,	વાંસળીના મનહર નાદની તાલાવેલી
૫૪૨	—૦—	*ઢાલોને કહે જોમધૂ-મત મ્હારા સમ છે	,,	,,	શ્રંગાર-	ગોપી સંદેશો મોકલે છે
૫૪૩	—૦—	વારી જાંઘરે નાગરનટવા દ-કા-સુ. ૧૦૨	,,	,,	પદ	કલ્પના
૫૪૪	—૦—	ધરે વિવિધના વેશ ...	,,	,,	ગરબી	ખેલાડીની પેઢે પ્રભુના નજર-મધી ખેલનું સુંદર ઉપમા કાવ્ય
૫૪૫	—૦—	*વાંકુમાં જોશો વરણાગિયાદ-કા-સં. ૧૭૨	,,	,,	શ્રંગાર	કટાક્ષ નેત્રે ન નિહાળવાની ગોપીની આજીજી
૫૪૬	—૦—	*વાંસલડી વાળે સાંઝે આજ	,,	,,	બંસીવ-ખાલુ	વાંસળીના નાદ દ્વારા પ્રેમ સંદેશો કહી જવાની યુક્તિ ગોપી સચવે છે
૫૪૭	—૦—	વાંસલડી વાગી ને હુતો દ-કૃ-ક. ૭૮	,,	,,	,,	,,
૫૪૮	—૦—	નગી આ વાંસલડી ! વેરણ ચઢ લાગીરે મજની નારને...	,,	,,	,,	,,
૫૪૯	—૦—	વાંકારે વાંકા શું લીટી છે દ-કા-સુ. ૯૩	,,	,,	સંવાદ	કૃષ્ણગોપીનો
૫૫૦	—૦—	આવડું શુંરે યુમાનજી ? *વિઠ્ઠલ વાંકલડુ માં અંખરે દ-કા-સં. ૨૧૭	,,	,,	શ્રંગાર.	નેન કટારી ન મારવા વિષે

૫૪૭	—૦—	*વિઠ્ઠલ વાંસલડિ માં વા- સારે ...	દ-કા-સં. ૨૧૭	ગુજરાતી	કુંભરી	શ્રંગાર અ- સીવખાણ	વાંસળી વગાડીને ન-સતાવવા
૫૪૮	—૦—	વિનતી વિનાનિજ જનના રક્ષક સહા છે પ્રભુપરે	ન-કા-દો. ૮૩૩ ભાગ ૪	”	ગુર્જરી	મનખોધ	હરિભજન કરવા વિષે
૫૪૯	—૦—	વિઠ્ઠલવરના ભજનમાં પું ગેત ...	પ્રા.કા. મા. ૩૨૩ અંચ ૧૧	”	સારંગ	ઉપદેશ	વિઠ્ઠલવરનું ભજન કરવા વિષે
૫૫૦	—૦—	વિઠ્ઠલવર ! ક્યારે મ્હને ઉદ્ધારે ? ...	” ૩૨૧	”	”	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૫૫૧	શ્રીવૃંદાવન વિલાસ.	શ્રી શ્રિંદાવન અસ ધૈર્યે	દ-કા-સં. ૫૧૫	હિંદી.	કટિઅંધ =કટાવ	સંગીત.	પરમ સુંદર કાવ્ય છે
૫૫૨	—૦—	xવૃંદાવનમાં રે, બંસી બટને મોક ...	” ૧૯૦	ગુજરાતી	ગરબી	શ્રંગાર-	ગોપીની આપવીતી કથા
૫૫૩	—૦—	શ્રી વૃંદાવન સુખકારી રે સમરે નહોસે સહુ પીડા	” ૨૨૩	”	ગરબો	સ્થળ વ- ર્ણન	જનપ્રીતિનું સંદર્ભ-અને-રાધા કૃષ્ણ તથા ગોપી મંડળની મનહર લીલા વી
૦	—૦—	વૃષભાનુ સુતા સધિકા, ર- હીત બાધિકા, કૃષ્ણ અંદાચી	” ૦	”	”	”	The Kavya as No 46.
૫૫૪	પ્રેમવિલાપ	ઓધવ ! અલખલાને ઢેહેને	” ૧૩૬	”	”	વિરહવેદ- ના	ગોપી સંદેશો મોકલે છે
૫૫૫	—૦—	વેશવ નથી કયો વૃંદે, શિદ ગૂમનમાં ધૂમે ? ...	” ૨૭૩	”	૫૬	મનખોધ.	અરે વેશવ કોહોને ઢેહેલો તે વિષે
૫૫૬	—૦—	*વો તે હોરોકો ખેલ વાર	” ૫૫૦	હિંદી	આશાવરી	હોરીખેલન	કૃષ્ણની કનડગતની હરીયાદ
૫૫૭	જા	શરણ પ્રગોણું રે શ્રીહરિ !	” ૨૨૯	ગુજરાતી	ગરબી.	ભક્તિપ્રા- ર્થના	અંત સમયની રમેલી કવિતા
૫૫૮	—૦—	*સ્થામ સલક્ષણ રોહો હું કહુંહું ...	” ૧૭૭	”	”	સંવાદ	વાક્યાનુષંગી કૃષ્ણ ગોપી સંવાદ
૫૫૯	—૦—	*સ્થામ રમ સમીપે ન ગાઈ મ્હારે ...	” ૧૭૪	”	”	સુંદરકાવ્ય	કાળી વસ્તુના અભાવ વિષે

૫૬૦	—૦—	* સ્થામા તું તો ચિહને	૬-કા-મં.	૧૭૭	ગુજરાતી.	ગરબી	શ્રંગાર-	રીસનું કારણ યુદ્ધી કૃષ્ણને સંદેશી
૫૬૧	—૦—	રિસાવીરે ?... સ્થામ સેવિયેરે, ગાવિંદ માધ્યમે	"	૨૫૬	"	૫૬	ઉપદેશ	મોકલે છે કેહેણી તેવી રહેણી રાખવા વિષે.
૫૬૨	—૦—	શાંભુરે ! સમગ્રણુ એંચી રાખો	"	૨૬૨	"	સોરઠ.	"	પાત્ર કુપાત્ર જોઇને વાત કરવા વિષે
૫૬૩	—૦—	* સ્થામ મેરે નંનનિય સમાય રહો...	"	૫૩૨	હિંદી.	બીલાગ.	સુંદર કાવ્ય	ગોપીને જ્યાં ત્યાં શ્રીકૃષ્ણ દર્શન નજ થાય છે
૫૬૪	શિક્ષા.	જેણે શ્રી ગુરુ રાખ્યા, તેણે જીતી સમગ્રી બાણ ...	મુ. કા.દો.	૭૮૬	ગુજરાતી.	છંદગોપા.	ઉપદેશ.	
૫૬૫	—૦—	શિરમણી સાધન દિનતા સાચી ...	ભાગ. ૪	૨૬૬	"	ગોડી.	"	દિનતા વડે હરી વસ કરવા બાબત
૫૬૬	—૦—	શિદ કરે સોયનારે, છે શિર શ્રીજી સરખા ...	૬-કા-સુ.	૧૦૭	"	૫૬.	"	સંભાળ લેનારે હરિ છે માટે ચિંતા ન કરવા વિષે
૫૬૭	—૦—	શિદ કરે ચિતચિંતા, છે શિર ભગવંતારે ભગવંતા	પ્રા-કા-ત્રિ અંક ૪	૩૨	"	કાશી.	મનગોષ	શ્રીહરિને આપણી ફિદર છે માટે તેનેજ ભજવા વિષે
૫૬૮	—૦—	શિદને તન મન તપો, હરિનું ચિંતા મણી છે નામ,	સનેર ૮૮૬ મુ-કા-દો.	૮૨૧	"	સોહણી.	ઉપદેશ.	હરિ ભજવા વિષે
૫૬૯	—૦—	શુ કહિયે શ્રીજી ! સરણુ પડ્યાં ને સંતાપો ...	૬-કા-સં.	૨૫૪	"	૫૬.	આત્મ જી- વન	શ્રી હરિને ઈપકો દહને કરેલી પ્રભુ પ્રાર્થના
૫૭૦	—૦—	શુ જાણે આકર્ષિત રહ્યું	"	૨૬૧	"	"	અવસોકન	
૫૭૧	શ્રી રોપશાચી- નું ઘોળ	શ્રી નર્મદાજી ને બિપરે	"	૧૫૫	"	ધોળ.	રૂપતથાસ્થ ગવર્ધન	શ્રી રોપશાચીનું વર્ણન તથા યા- જીદની કથા
૫૭૨	શ્રી રોપશાચી જનું વર્ણન	પ્રમમ પ્રભુમું શ્રી ગુરના પાયરે રોપશાચી જોમાળ	મુ-કા-દો. ભાગ ૪	૭૮૨	"	૫૬ ૬થી ૪	રૂપ સ્થળ તથા વસ્તુ	મૂર્તિ, મંદીર, અને કીરતનીયા વીગેરેના વર્ણનની કવિતા

૫૭૩	—૦—	શાકલડીના બબેયો મ્હારો દ-કા-સુ. ૮૯	ગુજરાતી.	મરખી.	પ્રેમ ભક્તિ	ગોપીની ઉત્તમ કૃતિ ભક્તિ
૫૭૪	—૦—	શાલો, મુજ પર મીઠી મી-ટ ના ગ્રંથે	નૃ-કા-દો. ૮૨૦	,,	સારંગ	ઉપદેશ. ભાવિના પ્રાપ્ત્ય વિષે
૫૭૫	—૦—	*શોભા સર્વાણા રયામની સર્વને જૂલાવે	દ-કા-સ. ૧૭૫	,,	મરખી	સુંદર કાન્ધ મુખ સૌંદર્યની સુંદર કવિતા
૫૭૬	અ શ્રી નાયજીનું વર્ણન	મોહન મધુરાકૃત શ્રી ના-થળ. નદવર નદકુમાર...	,, ૧૫૬	,,	મરખો.	રૂપવર્ણન શ્રીનાયજીની ચિત્તિનું વસ્ત્ર લં-
૫૭૭	—૦—	શ્રીમદ્વલ્લભ કરચારસ-મુદ્રથી નિર્મળ રત્ન નિકળ્યાં દસ ચાર	,, ૨૨૨	,,	ધોળ.	કલ્પના. વક્ષભકુળના ૧૪ માદારાખે તેજ ૧૪ રત્ન આ કવિતામાં કલ્પ્યાં છે.
૫૭૮	—૦—	શ્રીજી સાર સરવનો છેછેછે ,,	૨૧૨	,,	કલ્યાણ	મનમોધ. ગુરૂપદ-૨૨ માટે ચઢાવી શ્રીજીને બજવા વિષે
૫૭૯	—૦—	શ્રીજી શા માટે સાંભળતા હોઈ છોની	દ-કા-સુ. ૧૧૨	,,	મોહણીલ-ભક્તિપ્રા-લિતમીશ્રી. થના	દરિને ધમકાવતાં કવિએ કરેલી અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૫૮૦	—૦—	શ્રીજી સારા નકારા ત્હોય નમારા	પ્રા-કા-મા ૩૨૦	,,	સારંગ.	,,
૫૮૧	—૦—	શ્રીજી! મ્હેતો મૂકી આપ ખડાઇ	,, ૩૨૨	,,	,,	કવિની હઝાજણાવનારી કવિતા
૫૮૨	—૦—	શ્રીજી મ્હેટો અબિલાખ, આપ પાસે તેડો કિતાવળી	નૃ-કા-દો. ૮૨૨	,,	આશાવરી	,,
૫૮૩	—૦—	શ્રીજીની ભુગતી અતી અટપટી	ભાગ ૪ ,, ૮૩૦	,,	જોગીયા આશાવરી	ઉપદેશ. પ્રભુની અકળ ગતી વિષે
૫૮૪	—૦—	શ્રી મુખ મોલ્યા શ્રી દરી હોય જેને અતિશે અનુગ્રહ મ્હારો	,, ૮૩૭	,,	,,	દરીજનને કેવાં ફુ.ખ પડે છે તે વિષે
૫૮૫	—૦—	શ્રીજી સાંભળજો એક ચિનતી છે મ્હારી	,, ૮૪૧	,,	,,	ભક્તિ પ્રા-થના

૫૮૬	—૦—	શ્રુતિ સ્મૃતિ ગ્રાંથો તે મિ- થ્યા કો કહી શકે ...	પૂ. કા.દો. ભાગ ૪	૮૨૫	ગુજરાતી	કેદારો	ઉપદેશ	પ્રભુને ગમ્યુ તે ખરું એ મત- લખનો કવિતા.
૫૮૭	૫૩૨૫૫૫૫૫	શ્રી ગુરુ વક્ષભ દેવના, પદ પ્રથમું સુરંગે ...	પ્રા-કા-ત્રિ. અંક ૩૨- ને ૧૮૮૬	૧	"	ધોળ, શાહી લવીંગેરે.	શ્રંગાર	છરુના શ્રંગાર વર્ણનની ઉત્ત- મ કવિતા
૫૮૮	સમસ્યા પેહેલી	મા પુત્રી જોડે અવતર્યા એક ધણીને બધે વર્ષા...	પૂ-કા-દો. ભાગ ૪	૮૪૮	"	ધોપાઇ.	સમસ્યા.	આ સમસ્યાનો કિતર-છાયા છે.
૫૮૯	સમસ્યા બીજી	ધર્મ ધોરિંધર વડો વિવેક તે ઘેર કૌતુક દીઠું એક...	" "	"	"	"	"	નંબર ૫૮૮-૫૮૯ માં પંડીતને પુછેલા પ્રશ્નની કવિતા છે
૫૯૦	સમસ્યા પ્રશ્નો તર	"	પ્રા.કા. મા. અથ ૧૧	૨૫૬	૦	૦	"	શ્રીરાધા-કૃષ્ણના વાકુ ચાતુર્યનો સુદર નમુનો છે
૫૯૧	સત્યભામા વિવાહ ...	પ્રથમે પ્રથમું શ્રી ગુરુના પાપ, સમરૂં શ્રી ગોવરધન રાય	૬-કા-સં.	૭૮	"	ચોપામ દાળ, ધના- સરીવીંગેરે.	આખ્યાન	લગ્ન રીતી ને જમણવારનું વાંચવા લાયક વર્ણન
૫૯૨	—૦—	× સમે સમે તમે સમએ દેને કરતા હીડો આગળ	"	૧૭૧	"	ગરબી	શ્રંગાર	વખત વિચારીને દામ કરવાની શિષ્યામણુ
૫૯૩	—૦—	× સખી પૂછીજો, 'અલી પૂછીજો ...	"	૨૦૨	"	ગમકળી.	"	સખીને કૃશ રીસાયાનું કારણ પૂછેછે
૫૯૪	—૦—	× સખી હું તો જાણુતી જે, સુખ હશે એલમાં...	"	૨૧૧	"	કાલિંગડો	અવલોકન	રનેહ દરદ વિષે
૫૯૫	—૦—	× સખી આ જોની, લાલે ગુલાલે મ્હારી આંખ ભરી	"	૨૧૭	"	સારંગની હોરીખેલન હોરી		હોરીની મસ્તીની ફરીયાદ
૫૯૬	—૦—	સર્વના શિરોમણી શ્રીના- થણે લોલ ...	"	૨૨૭	"	ગરબી	ભક્તિ	ભાવિક હૃદયની પ્રભુ પ્રાર્થના
૫૯૭	—૦—	સહુ સાધન બળ, ભક્તિ શ્રી રાધાનાથની ...	"	૨૨૮	"	"	"	ભક્તિ માહાત્મ્યની કવિતા
૫૯૮	—૦—	સહુથી સમરથ રાધાવરનો આસરો	"	૨૩૦	"	"	"	રાધાવરનો આશ્રમ વિષે

૫૯૬	—૦—	સદા શ્રીકૃષ્ણ શેવેરે ...	દ-કા-સં.	૨૩૬	ગુજરાતી.	સારંગ.	ઉપદેશ.	કૃષ્ણશેવાનો બોધ
૬૦૦	—૦—	સર્વ તજીને બજીલે શ્રી ગોવિંદને ...	,,	૨૫૬	,,	શ્રીપદ	,,	ગોવિંદનું બજન કરવા વિષે.
૬૦૧	—૦—	સર્વનો સિદ્ધાંત સસંગ છે, માંતેની તમે ...	દ-કા-સુ.	૯૬	,,	ગરબી.	,,	સસંગ માહાત્મ્યની કવિતા જુઓ વાંચો ટીકા. x
૬૦૨	—૦—	સદિયર 'કેહે હું' સહુ સમજું શીદ જ્ઞીક ધરી બોલેરે ...	પૃ-કા-દો.	૮૨૪	,,	,,	વિરહ-વે- દના	સ્નેહદર્દનીકથા કહે છે
૬૦૩	—૦—	સદગુણ સિંધુ શ્રીનાથજીરે	,,	૪૭૯૪	,,	ધોળ.	બંકિત	શ્રીનાથજીની સ્તુતિ
૬૦૪	—૦—	સહુ અધ દુખની હેતુ અવિદ્યા ...	,,	૮૪૪	,,	ગુર્જરી.	,,	કવિની પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૦૫	સતસયા.	શ્રી ગુરુ બક્ષમદેવ અરે, શ્રી બિઠૂલ શ્રી કૃષ્ણ ...	દ-કા-સં.	૨૭૭	હિંદી.	હુલા,સવેયા મતગયંદ	શ્રંગાર.	૭૩૧ કડીયેનું ઉત્તમ અલંકારી વાંચવા લાયક કાવ્ય
૬૦૬	—૦—	* સધન બનમેરે, સધન બનમે ...	,,	૫૨૫	,,	વીગેરે બેરવી	,,	ગોપીનો સખી સાથે વાર્તા વિનોદ
૬૦૭	—૦—	* સકલ સખી મુખ તા મેયા ...	,,	૫૪૬	,,	લાવણી.	સુંદરકાવ્ય	રાસના ત્રણ અર્થ સમજાવનારી કવિતા
૬૦૮	—૦—	સર્વોત્તમ શ્રીકૃષ્ણ નામ હે	,,	૫૬૦	,,	કાફી	ઉપદેશ	શ્રીકૃષ્ણ નામ માહાત્મ્ય
૬૦૯	—૦—	સખ માયા બસ નયે નાથ કાફ આપ બચાથે બચે...	,,	૫૭૦	,,	લાવણી	અવલોકન	સાધુ જીવનનાં બોધાણાં.
૬૧૦	—૦—	સસંગ સમનકો સાર	,,	૫૭૧	,,	,,	ઉપદેશ.	સસંગ માહાત્મ્ય નં. ૬૦૨ના જેવી.
૬૧૧	—૦—	સળકે ચારંરે મીઝજી, સળકે ચારાં લોવણીયાણાં બાંધુ માકા કરમાં ...	દ-કા-સુ.	૨૫૧	મારવાડી.	કાલેરે	શ્રંગાર ને ત્રમોહી રી	નયન બાંધુ વિષે
૬૧૨	સાસુ વહુની લક ધ	* શિખ સાસજી દેછેરે, કે વહુજી રોહો દંગે ...	દ-કા-સં.	૧૮૫	ગુજરાતી.	ગરબી.	અવલોકન	સાસુ વહુને સારી શીખામણ આપે છે તેની બોધપ્રય ગરબી.

૬૦૩	સારાવલિ.	શ્રીગુરુ વક્ષભ દેવને, શ્રી વિકૃષ્ઠ શ્રીકૃષ્ણ ...	પ્રા-કા-મા ૧૪૬ અંશ ૧૩	ગુજરાતી. દુહા, કલ્પ દુઃખ, તથા કાશી રાગ. શક.	સ્વધર્મ બળ પો- શક.	૧૧૧૭ કડીમાંનું ધાર્મિક કાવ્ય
૬૧૪	—૦—	* સાચું માનની રૂપાળી રાધીકા જે... ...	દ-કા-સં. ૧૬૬	,,	ગરબી. રૂપવલ્લુન.	શ્રીકૃષ્ણ રાધાને સાચા પ્રેમની ખાત્રી આપે છે
૬૧૫	—૦—	સાચા સંત તે, દુ.ખ દે તેને પથ ...	,, ૨૩૬	,,	ગુર્જરી ઉપદેશ.	સંતનાં લક્ષણ
૬૧૬	—૦—	સાધુ! અમના કરશોરે, કોટિ પ્રયત્ને ગર્હવ થશે નહીં ગાય ...	,, ૨૬૬	,,	૫૬	,, નહારા સુધરે નહી તે વિષે
૬૧૭	—૦—	સાચું તે સગપણુરે, સ- મજ મન રયામ તણું...	,, ૨૭૦	,,	કાશી આત્મજીવ ન	સંસારી સંબંધ મિથ્યા છે માટે હરિ ભજવા વિષે
૬૧૮	—૦—	સાચા સગા સમર શ્રી ગિરીધર	,, ૨૭૧	,,	રાગ દેશ. મન પ્રોધ	,,
૬૧૯	—૦—	સાચી તે સેવા, તે સેવા, મન માંની હરિ દેવા ...	પ્રા-કા-ત્રિ. ૩૧ અંક ૪ સ- ને ૧૮૮૯	,,	કાશી. ઉપદેશ	ગમે તેમ કરીને હરી ભજવા વીષે
૬૨૦	—૦—	સાચી વસ્તુ શક્તિ, જેમાં તે તો સ્થેર છે, પ્રાર્થના ની અપેક્ષા ન રાખે...	પ્રા-કા-દો. ૮૩૯ ભાગ ૪	,,	કેદારા. ,,	હરિ ભજનની શક્તિ વીષે
૬૨૧	—૦—	* સાંભળ વચન મ્હારે કૃપા કહે કામની જે...	દ-કા-સં. ૧૬૭	,,	ગરબી વિરહવેદ ના	કૃષ્ણ પોતાની સ્નેહ પીડા કહે છે.
૬૨૨	—૦—	x સાંભળરે તું સજની માહારી રજની ક્યાં રમી આવીછ? ...	,, ૧૬૯	,,	,, શ્રંગાર	છટકેલી સ્ત્રી કેવા ચતુર પણ કેડાકે જવાબ આપે છે તે વિષે
૬૨૩	—૦—	* સ્વામી જે નંદના છોગમળા	,, ૧૮૬	,,	,,	ગોપીની વાનંતી
૬૨૪	—૦—	સાંભળો સહુકો, આ છે શિખાંમણુ સારી ...	,, ૨૨૨	,,	ધોળ. ઉપદેશ	પ્રેમ ભક્તિનાં લક્ષણ સમજાવ- નારી કવિતા

૬૨૫	—૦—	સાંભળ શીક્ષા તું મન માહારી જે સાચી કહું એક વાત	દ-કા-સં.	૨૩૫	ગુજરાતી.	ચાલુ દાળ દેશની લા- વણી	મનમોહ	લક્ષ ચોરાશીમાં સુખ નથી મારે સવેળા દરી ભજવા વિષે
૬૨૬	—૦—	સાંભળીએ સહુ સનજન, કહું એક શીખામણ આશી	મૃ-દા-દો. ભાગ ૪	૮૩૬	,,	લાવણી.	કિપદેશ.	હરિ ભજન કરવાની શીખામણ
૬૨૭	—૦—	*સાંવલડા વે તું હિ મેંડા ખારા	દ-કા-સં.	૫૩૫	સિ ધી.	જગલો.	વિરહવેદ- ની	ગોપાનાં રનેહી વચનો
૬૨૮	—૦—	*સાંમલડા મેંડા કયોં ચત ચોરાવે	,,	૫૫૫	પંજળી	ભેરવી.	,,	મન દરીને પછી સતાવ્યાથી શું હાથમાં આવે છે એમ મત- લખની કવિતા
૬૨૯	—૦—	સાંડે દિલદી મેહેરમ, સા- મલ બનદા બલા વે...	દ-કા-સુ.	૨૫૬	,,	કાફી હુમરી	પ્રેમભક્તિ	નીધા કરવા ગોપી કૃષ્ણને વિ- નવે છે
	—૦—	સાંજ પરી રે સાંજ પરી, અળ ગળે દે	જુનુ દ-કા- સં.	૬૧૧	હિંદી	ગોડીની હુમરી	શૃંગાર-	The same as No 10
૬૩૦	—૦—	સિતાપતિ રામની સેવા	દ-કા-સં.	૨૫૮	ગુજરાતી	પદ.	કિપદેશ.	ધીરા ભક્તના જેવી સખત શબ્દોની કવિતા
૬૩૧	—૦—	*સુંણો શાંભળા ! હું તમ માટે ઘેલી થઈ જો ...	,,	૧૬૮	,,	ગરબી.	શૃંગાર-	રનેહ દદ સમગ્રતા થવા વિષે
૬૩૨	—૦—	*સુંણુ સાહેલડી રે, મ્હારે નદકુવર શું નેહ ...	,,	૧૮૪	,,	,,	,,	મીઠી ફરીયાદ
૬૩૩	—૦—	સુંણો ઓધવણ ! પ્રેમ તણો પંથ	૦	૦	૦	૦	,,	
૬૩૪	—૦—	સુંણો સહુ દરિજન ! અમ વસન ચિરાં રખે હઠયા રાખો.	પ્રા-કા-ત્રિ અંક ૪ સ- ને ૧૮૮૯	૨૪	ગુજરાતી.	લલિત	કિપદેશ.	વિંતા નજ દરી ભજવા વીધે
૬૩૫	—૦—	સુન મેરી મતિ મેનાવે	દ-કા-સં.	૫૬૧	,,	ખમાયચી.	મનમોહ	સુદ્ધીરૂપી મેનાને કવિ પદાવે છે
૬૩૬	—૦—	સુન મેરે જીયરા દસાવે	,,	,,	,,	પદ.	,,	જીભને દરિસ પીરાનો બોધ

૬૩૭	—૦—	સુનિયે પુકાર મેરી, ઉ- ખારો અબકી મેરી ...	દ-કા-સં.	૫૬૪	હિંદી.	સોરઠ.	ભક્તિ	પોકાર સાંભળીને ઉમારી લેવાની પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૩૮	—૦—	સુનિયે જી હરિ હજરત, કે બ દેકી અર્જિ હૈ ...	"	૫૭૦	"	રેખતો	"	લાયાર બનીને કરેલી પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૩૯	—૦—	સુન મેરે મનવા તોતાવે	"	૫૭૪	"	ધન્યાશ્રી.	મનમોહ	મન પોપટને કવિ પઢાવે છે
૬૪૦	—૦—	સેવની શ્રીકૃષ્ણ રસિક રા- ધિકા પતિ ...	"	૨૫૨	ગુજરાતી.	પદ	ઉપદેશ.	શ્રીકૃષ્ણ સેવાનો મોહ
૬૪૧	—૦—	સ્ટેજરો પ્રેમ રસ પાળે માકા રાજ ...	"	૫૩૬	મારવાડી.	સોહણી.	પ્રેમભક્તિ	પ્રેમ રસની યાચના
૬૪૨	—૦—	સો તતતત ચૈ તાતા ચૈવા	"	"	હિંદી.	અસાવરી.	સંગીત.	રાસ લીલાનું ગાયન
૬૪૩	—૦—	સોદગન લગિયાં સો આજ મેરે ...	"	૬	"	"	શ્રંગારને- ત્રમોહીની	સુંદર નેત્રના મોહ વિષે
૬૪૪	સંપ્રદાયસાર	શ્રી ગુરૂ શ્રી વૃક્ષભ તનય, વિકુલ રૂપ નિધાન ...	શ્રી દ-કા- મ-મા	૧	"	દુહા	સ્વધર્મ- જપોશક	મતમનાંતર નિરક્ષણનું કાવ્ય
૬૪૫	સ્તુમાનગરડ- મવાદ	એક સમે સ્તુમાન ગરડ એક એક સ્થળે મળિયા	દ-કા-સં.	૧૫૨	ગુજરાતી.	લાવણી	સંવાદનું આખ્યાન.	એ દેવદત્તનું રમુજી વાદ્યુદ્ધ
૬૪૬	હરિનામમાળા	ગુરૂ ગોવિંદ કૃપા નિધિ કેશવ ...	"	૨૩૧	"	સવૈયા એ- કત્રીસા	ભક્તિ.	હરિનામ માળાની સુંદર કવિતા
૬૪૭	શ્રી હરિભક્ત ચંદ્રિકા	શ્રી ગુરૂ સહ શ્રીકૃષ્ણ પદ, પંકજ કંઈ પ્રણામ ...	પ્રા. કા.ત્રિ. અંક ૧ સને ૧૮૮૮	૨૭	"	દુહા તથા ચોપાઇ	સ્વધર્મ- જપોશક	ભક્તિ માહાત્મ્યની કવિતા
૬૪૮	—૦—	હરિ હું શું કંઈ રે, મ્હારો માયા ન મૂકે કોડો ...	દ-કા-સં.	૨૩૩	"	પદ.	ભક્તિ પ્રા- ર્થના	માયાથી હેરાન કવિની પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૪૯	—૦—	હરિ જોવો તેવો હું દાસ નમારો ...	"	"	"	"	"	કવિની અસરકારક પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૫૦	—૦—	હરિ ભજન ચક્રી, હરી મજે તે સાચુ સહુ શ્રુતિ ગાયે	"	૨૩૮	"	લાલત.	ઉપદેશ.	હરિ ભજવા વિષે

૬૫૧	—૦—	હરિ મ્હાઈ અંતર શુદ્ધ કરો રે	દ-કા-સં. ૨૪૩	ગુજરાતી.	બેરવી.	ભક્તિ પ્રા- ચીના	
૬૫૨	—૦—	હરિને ભગે વળી અવર આરાધે, તે અનન્ય ભક્ત- ના કહાવે	,, ૨૪૬	,,	રામગ્રી	ઉપદેશ	અનન્ય ભક્તિ વિષે
૬૫૩	—૦—	હરિ ભાવ વિના, કેવળ કૃતી કર્યેથી કાર્ય ન થાય	,, ૨૪૯	૫૬	શ્રીપદ	,,	ભાવ વગરની ભક્તિ નકામી છે
૬૫૪	—૦—	હરિ મ્હોટા, હરિ મ્હોટા,	,, ૨૫૩	,,	,,	,,	એક હરિજ ભજવા લાયક છે
૬૫૫	—૦—	હરિસેવા, હરિ સેવા, માગ્ય હરિ સેવા રે... ..	,, ૨૫૫	,,	૫૬	ભક્તિ	કવિ હરિસેવા માગે છે.
૬૫૬	—૦—	હરિને ભજતાં રે, વારે તેને તરત તજે	,, ૨૫૬	,,	કાશી	ઉપદેશ	
૬૫૭	—૦—	હરિ તુંને પ્રસન્ન તે કયમ થાયે ?	,, ૨૬૩	,,	૫૬	,,	
૬૫૮	—૦—	હરો નામ થકી, સહુજ સઘ કલ્યાણુ દેવિજન ભાવે	પ્રા-કા-ત્રિ. ૨૬૬ અંક ૪ સને ૧૮૮૯	,, ૨૬૬	,,	ખિલાવર	,, હરિનામ દેવી જીવનેજ વ્હાલુ લાગે છે
૬૫૯	—૦—	શ્રી હરી ભજો કોટિ કલ્પ- ના કાઠી	,, ૨૮	,,	કોલિંગડો	,,	જગતની માથાકુટ મુકીને હરિ ભજવા વિષે
૬૬૦	—૦—	હરિ સંમધે વડે, અતિ અધમ વસ્તુ તે અતિ ઉ- ત્તમ થાય	,, ૨૧	,,	લલિત.	,,	હરિ સંમધે પાપી પણ પાવન અર્થ જન્ય માટે તેનું ભજન કર- વા વિષે
૬૬૧	—૦—	હરિજન ! દુઃખ ના ધરશે રે, ધિરજે હરિ ભજતાં કરશેજી	દ-કા-સુ. ૯૭	,,	પરજલલા- રી	,,	

૬૬૨	—૦—	હરિના બળ્યા તહે રહેજે	દ-કા-સુ. ૧૧૮	ગુજરાતી.	પદ.	મનમોહ	
		રે, અલ્પ પ્રાણી આ શું					
૬૬૩	—૦—	કર્કુ ...	શ્રીદરિ સહુ જાણેરે, સહુ	મુ-કા-દો. ૮૩૧	”	સોહણી.	”
		જાણે ...	ભાગ ૪				હરિનું માહાત્મ્ય સમજાવનારી
૬૬૪	—૦—	હરિ ! હિત કરતાં કદી	”	૭૯૩	”	બરૂઓ	કવિતા
		પાપ, તે પશુધર્મરૂપ નિશ્ચે					બહુ કરતાં ભુંડું થાય તોપણ
		જાણે ...					દોશ નથી એ અભિપ્રાય
૬૬૫	—૦—	હરિ નામ ખડું, સઘ સફળ	”	૮૨૩	”	ખિલાવર.	”
		શું થયું-વાર લગાડે ...					હરિ નામ મહાત્મ્ય વિષે
૬૬૬	—૦—	હરિ ! સહુ મ્હારી ચિંતા	”	૮૨૫	”	બેરવ	મક્તિ પ્રા
		ચૂરણ કરો ...					થઈના
૬૬૭	—૦—	હરિ હું મદા દુઃખિયોરે	”	૮૨૭	”	લલિત	”
		મદા દુઃખિયો ...					દઈથી કંટાળીને કરેલી પ્રભુ
૬૬૮	—૦—	હરિમક્ત તથા દોશ ન	”	૮૨૮	”	કાશી.	કવિદેશ.
		જોશે, થાશે નહિ નિવાસી					હરિ ભક્તના દોશ ન જોવા
૬૬૯	—૦—	હરિ શું ન થાય જો મનથી	પ્રા-કા-મા ૩૧૨	”	”	વસંત	મક્તિ પ્રા
		કરો, ના કરો ત્યાં લગી	અંચ ૧૧				થઈના
		સહુ વિચાર ખરો ...					સર્વ શક્તિમાન પ્રભુને કર
૬૭૦	—૦—	હરિની ભક્તિ છે સૌથી	”	૩૨૪	”	સારંગ.	મક્તિ
		સારી ...					કવિની ટેક ભક્તિ
૬૭૧	—૦—	હમતોં કૃષ્ણ જાણિયો	દ-કા-મં ૫૫૬	હિંદી.	બેરવી	”	”
		માવે ...					કૃષ્ણ ભક્તિ માવાની કવિની
૬૭૨	—૦—	હમ સાકાર હિપાસીવે	”	૫૫૮	”	પદ.	”
૬૭૩	—૦—	હરહમ કૃષ્ણ કહે, શ્રીકૃષ્ણ	”	૫૬૭	”	ખમાયવી	મનમોહ
		કહે તું જ્યાં મેરી ...					સાકાર ભક્તિની તરફેણ
૬૭૪	—૦—	હરિદાસા હરિદાસા, બન	”	૫૭૩	”	પદ	આત્મ જી
		જા હરિદાસા રે હરિદાસા				વન	હરિદાસ થવાનો આશ્રમ

૬૭૫	—૦—	* હાવાં હું સખી નહીં મોહરે દહાપી નંદ કુંવ- રની સંગે ...	દ-કા-સં.	૧૭૮	ગુજરાતી.	ગરબી.	શ્રંગાર	શશિવદની કહીને મોહાઆ માટે રસાયલી ગોપીની હરિમાદ
૬૭૬	—૦—	x હાવાં નહીં મૂકુરે, મોહનજી માનો ખરી ...	„	૨૧૫	„	કાંધી	„	કૃષ્ણને કબજે કરી ગોપી સજ્જ યાય છે
૬૭૭	—૦—	હાવાં તો હરીને ભજોરે ભજે, મન ...	„	૨૫૫	„	૫૬	મનમોહ	સંસારને ચાવીને કૂચો કર્યા પછી તો લગાર હરિનું ભજન કરે એ મતલબની દરિયા
૬૭૮	—૦—	હાવાં તો નહીં મોહરે, ઓ નટવર ! તમ સંગે ...	દ-કા-સુ.	૬૦	„	ગરબી	શ્રંગાર.	કૃષ્ણ માટે ગોપીનો પ્રેમભાવ
૬૭૯	—૦—	હાવાં ક્યાંય મંગો છો- ગાગારે, ઓ અલભેલાજી હરી	„	૧૧૮	„	૫૬	„	કૃષ્ણ પાસે ગોપી પ્રેમ યાચના કરે છે
૬૮૦	—૦—	હાવાં આતે શું વ્હાલા! આવડું આળ ના ધરિયેરે	„	૮૬	„	પ્રભાત	„	કૃષ્ણ માટે ગોપીનો પ્રેમભાવ
૬૮૧	—૦—	હારે ભામ ભજન સમે વહિ ચાચો ...	„	૧૧૫	„	શ્રીપદ ઓ- અધિયો	મનમોહ	ભજન કરવા વિષે
૬૮૨	—૦—	* હું શું જાણું ને હાલે મુજમાં શું દીઠું ...	દ-કા-સં.	૧૮૫	„	ગરબી	સુંદરકાવ્ય	કાંદાંન કુંવરનાં રનેહી અડપલાં ની મીઠી ફરીયાદ. સુંદર કવિ- તા છે
૬૮૩	—૦—	હું ભૂઠો જગદીશ, લજગ માદારી રાખ્યેથી રહેશે...	„	૨૫૬	„	ભીમપલા- શી	આમજીવ ન	દીનતાથી કરેલી પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૮૪	—૦—	હે હરિ હું તો હાવાં હાર્યો, ને ગમે તે કરે ...	„	૨૬૫	„	૫૬	„	દુઃખ દરદથી કંટાળીને કરેલી પ્રભુ પ્રાર્થના
૬૮૫	—૦—	હો મનવા શ્રીહરિ શરણે રહેને ...	„	૨૩૩	„	ખમાય.	મનમોહ	હરિ શરણે રહેવા વિષે
૬૮૬	—૦—	હો સ્વતંત્ર શ્રીજી ! ત્યમ કરે જયમ આવે ...	„	૨૪૩	„	કાલિંગડો	ભક્તિ	ગોપી તે સુખી અને ધર્મી તે દુઃખી ભોલ કવિ હરિની કૃપાથી સ્પૃતિ કરે છે

૬૮૭	—૦—	હો શ્રી નાથજી ! મોંધે રહેયે ક્યોં રિસાય ? ...	દ-કા-સં. ૫૨૧	દિ.દી.	ભેરવી.	પ્રેમભક્તિ.	મરજી ગોપીની દીનતા સાથે સુંદર અરજી
૬૮૮	—૦—	* હોરીકે દિનઃ ક્યોં ખરજો રહેગો ? ...	,, ૫૫૧	,,	પરજની હોરીખેલન	હોરીખેલન	હોરીને ઠાણે ગોપીનો પ્રેમાનંદ
૬૮૯	—૦—	* હોરી ખેલનકે દીન આથે	,, ૫૫૪	,,	હોરી	,,	હોરીખેલનના દીવસ નજદીક આવ્યાનો હરખ
૬૯૦	—૦—	x હોં મરીરે મોહનલાલ	,, ૫૨૧	,,	ભેરવી	વિરહવે	મરજી ગોપીની દીન ભાવે કરેલી રીનતી
૬૯૧	—૦—	* હોં હારીરે, પિયા બનેદે હમકોં ...	,, ૫૩૧	,,	કાલિંગકો.	શ્રંગાર	ગોપીની શ્રીકૃષ્ણ સમાગમ માટે આતુરતા
૬૯૨	જ્ઞ	જ્ઞાપરાધ પોડસી	૦ ૦	૦	૦	૦	The same as No. 2
૬૯૨	જ્ઞ	જ્ઞાનકદી ના થાય મુરખને	દ-કૃ-ક. ૧૧૬	ગુજરાતી.	લાવણી.	ઉપદેશ	નો રાગ

સૂચના—(૧) આ પત્રક હજી સંપૂર્ણ નથી. બીજાને ત્યાં જુના વખતનાં શિલાપ્રેસનાં કે છાપવાની કળા: દાખલ થતી વખતનાં છાપખાનાંમાં છાપેલાં કેવળદોહન અને કવિ દયારામની કવિતાના સંગ્રહ જેવાં પુસ્તકો હશે, તે આધારે સુધારો વધારો થવાનો સંભવ છે. આ પત્રક તો કેવળ મદને હાથ લાગેલાં પુસ્તકો ઉપરથીજ તૈયાર કરેલું છે.

(૨) x આ ચિન્હવાળી ૫૩ કવિતાઓ લૌકિક શ્રંગારની એટલે વિકારી છે. વિદ્વાતભરી દીકા કે સાહિત્ય પ્રેમી સાક્ષરની સહાયતા વિના વાંચવી લાભકારક નથી.

* આ ચિન્હવાળી ૧૭૦ કવિતાઓ શ્રંગારી છતાં પણી સુંદર-મધુર અને મનહર-હોવાથી વાંચવા લાયક છે ૪૬૬ કવિતાઓ નીતિ ભક્તિ અને પરચુરણ વિષયની હોઈ હરકોઈ માટે વાંચવા તથા મનન કરવા જેવી છે.

શુદ્ધિ પત્રક અને સમજૂતી.

પાંનુ.	લીટી.	સુચના.
૧	૬	માં " હરિ હરેમાં સમાય " એમ વાંચવું
	૭	થી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે
૨	૪	૭ છે ત્યાં ૧૭ વાંચવું
	૬	૧ છે ત્યાં ૧૮ "
૨૧	માં	" સુતા બાળકને જૈને જગાડે " એમ વાંચવું
૩	૨	પછી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે
	૧૨	" "
૨૯	માં	" જૂથ બે થયાં " એમ વાંચવું
	૩૦	માં " વઢવું રહાંમા રહાંમી " એમ વાંચવું
	૩૧	માં " હદ મેલી " એમ વાંચવું
૪	૨૫	માં " માત્ર ગાવામાંજ " એમ વાંચવું
૫	૨	પછી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે
	૬	૧૨ "
	૨૧	માં " દયા પ્રિતમ " એમ વાંચવું
૭	૮	માં " હું પણ જાણું " એમ વાંચવું
૮	૨	માં " મન ભાવે તો બેલગ્ને " એમ વાંચવું
	૯	માં " ખમાયચી " એમ વાંચવું
	૨૦	પછી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે
	૨૧	માં " રાખ તમેજી " એમ વાંચવું

પાંનુ.	લીટી.	સુચના.
૨૪	માં	" કંટક દોષ " એમ વાંચવું
૨૫	માં	" ગત અદાની " એમ વાંચવું
૬	૯	પછી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે
	૧૦	માં " બસાંતે બની હે " એમ વાંચવું
	૧૨	માં અંતે " તેરિ સારી ૦-૨ " એમ વાંચવું
	૧૫	માં " મેયા મોહે " એમ વાંચવું
	૧૮	માં " દિયકછુ " એમ વાંચવું
	૨૧	માં " કેસે હોરી ખેલો " એમ વાંચવું
	૨૪	માં " ઐસી માડ પીચકારી " એમ વાંચવું
	૨૬	માં " આંખ આંજ " એમ વાંચવું
૧૦	૯	માં " પચ મરિયે " એમ વાંચવું
	૧૦	પછીની બે લીટી ઠવિતાની નથી. પણ ગઘની છે
	૧૯	માં " રકિમણી વિવાહ " એમ વાંચવું
	૨૦	માં " સાઠોઠરી નાત- " પછી x ચિન્હ સમજવું અને પુટ નોટમાં પણ ટીકા પેહેલાં એવું ચિન્હ સમજી લેવું
	૨૧	માં " હળવુશું " એમ વાંચવું
૧૧	૩	માં " આદાંણું " એમ વાંચવું
૧૨	૨	માં " દાસ દયો માર્ગ " એમ વાંચવું

- ૧૨ ૮ માં “બંસી બજાયાં” મોરસિ અધર ધરૈયાં” વાંચવું
 ૧૧ માં “ શરદ્દી રેનમે ” ... ...એમ વાંચવું.
 ૧૨ માં “ ઝિંદાબનમે ” રાસ રચ્યો હે ” ...
 ૧૪ માં “ નિશા રે બનૈયાં ” ... ...
 ૧૫ માં “ જાઉરે બલૈયાં ” ... ...
 ૨૧ થી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે એમ સમજવું.
 ૨૩ માં “ નિગમ કરીતો ગાન ” ...એમ વાંચવું
 ૨૬ થી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે ...એમ સમજવું
 ૧૩ ૨ માં “ અતિ ઉદારા ” પછી “શ્રીકૃષ્ણ હમારો-”
 એવો ઉચ્ચાર વાંચવો.
 ૫ થી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે એમ સમજવું.
 ૯ “ ” “ ”
 ૧૫ માં “ નીચ નજર ના કરીયેછ ...એમ વાંચવું.
 ૨૦ માં “ કટુ હ્રિમ ચલાવ્યે ” ...
 ૨૬ માં છેવટે “ કેદમાં ” ...
 ૧૪ ૬ માં “ જર્જ કારિકાંધીશમાં ” ...
 ૯ માં “ જેનું જ્ઞાન પ્રેમચું પ્રભુ લાગે, તેનાં સર્વે
 દુઃખ રહેજે ભાગે ”- ...એમ વાંચવું.
 ૧૧ થી જુદી કવિતા શરૂ થાય છે. ...એમ સમજવું
 ૧૭ માં “ આ સિંહનો ભાગ ”-એમ વાંચવું.
 ૨૭ માં “ જગતના લોક ” પછી-“ વૈભવ વિઠૂલે-
 થનો- ” એમ ઉચ્ચાર વાંચવો.

- ૧૫ ૧ માં “ વૈભવ વિઠૂલેથનો ” છે, તે ૧૪ માં પાંના
 ની છેલ્લી લીટી તરીકે ગણી લેવાનું છે.
 ૨ માં-“૬ ગાતિ ભોજનના ધોળમાંથી”-એમ વાંચવું.
 ૩ માં “ સદન સત્રાજિતનો સોહોલો રે, સુભગ
 ગૌરવ ન્હોતરૂં ધેર ”-એમ વાંચવું.
 ૫ માં “ ચૈઠ્ઠી (=પાઠક) ચાર પર શ્રીવરરાજને રે ”
 એમ વાંચવું.
 ૭ માં “ થાળમાં જડિત વાઢકી રે ” એમ વાંચવું.
 ૮ માં “ સોહામણું રે ”- ...
 ૯ માં “ કટોરા ને થાળિઓ રે ”- ...
 ૧૨ માં “ તે પછી બત્રીસમે વર્ષે ” ...
 ૧૩ માં “ ગરૈયાના ગર્વખંડનું ” ...
 ૧૬ માં “ ભેરવા ” છે ત્યાં “ ભેરવી ” ...
 ૨૯ માં “ બરિ ફૂલિ ઝુલી ” ...
 ૧૬ ૧ માં “ ચિત લલચૈયે ” ...
 ૯ માં “ પ્રિય પ્રાન ” ...
 ૧૦ માં “ ખિલ્યો અમલ ” ...
 ૧૭ માં “ કાલ કાલ છપ ધામ ” ...એમ વાંચવું
 ૧૮ માં “ રિપુસોં રતિ કરી ” ...

પાનું ૪-૬-૮-૧૦-૧૨-૧૪-૧૬-૧૮ અને ૨૨ માં જમણી
 બાજુના મારજનમાં મ્હોટા ટાઇપના ચપ્પો છે, તે ટાપી બાજુ-
 ના મારજનમાં હોય તેમ માંગી લેવાના છે.

પાંનુ.	લીંટી.	સુચના.
૧૬	૨૪	માં “ છે વાયુ બળિયો ” ... ...એમ વાંચવું
	૨૯	માં “ હરિ રૂચિ હોય ” ... ... ”
૧૭	૧	ને છેડે “ ૪-ભક્તિ પેશણમાંથી-રાગ ચંદ્રાવળા ” -એમ વાંચવું.
		છેલ્લી લીંટીમાં “ નાવે સાંધ્યો ” એમ વાંચવું.
૨૦	૩	માં “ દેખિ ચંચુ ના ભરે ”... ... ”
	૯	માં “ પામે ન અરણી ”... ... ”
	૧૬	માં “ પણ લક્ષણ નવ જાય ” ... ... ”
	૨૮	માં “ સમિર ભક્ષીને રહે ” ... ... ”
૨૧	૨૧	માં “ હરિને ભગે નહૈં ને ” ... ... ”
૨૨	૧૭	માં છેવટે “ભજનિ શ્રીહરી-” એમ ઉચ્ચારો વાંચવો.
	૧૯	” ” ”
	૨૦	માં “ એક અપ્રસિદ્ધ કવિતામાં ” એમ વાંચવું.
	૨૨	માં “ મહારી મોજડી રે, વાયે ઉડિ ઉડિ જાય જો- વેગજો-” એમ વાંચવું.
	૨૪	માં “ હારે અલ્યા ધોતિયાં એ ” એમ વાંચવું.
		છેલ્લી લીંટીમાં “વેગો” છે ત્યાં “વેગજો” વાંચવું.
૨૩	૨૮	માં “ ભક્તિની કવિતાઓ ”-એમ વાંચવું.
	૩૦	માં “ ૨૦ ” છે ત્યાં “ ૨૦૮ ” એમ વાંચવું.
૨૪	૨	માં “ સર્વજ્ઞ, પરિપૂર્ણ ”... ...એમ વાંચવું.
	૧૦	માં “ અંતકાળનાં કાળો, ભજનો, પ્રાર્થનાનાં

પાંનુ.	લીંટી.	સુચના.
		પદો વિગેરે ” ... ...એમ વાંચવું.
૧૧	માં “ કૃપાનિધિ ”	... ... ”
૧૨	માંથી “ ભજનો, પ્રાર્થનાનાં પદો વિગેરે ” એટલા શબ્દો કમી સમજી લેવા.	
૧૪	માં “ એકત્રિસા ”	... ...એમ વાંચવું.
૧૫	માં “ મધુ મરદન ”	... ... ”
૨૩	માં છેવટે “ મુજને મૂકશો માં ”	...એમ વાંચવું.
૨૫	૧૧ માં “ કૃપાનિધિ ધરજો કાંન ”	... ”
૨૬	૯ માં “ ૬-મંદવાડની ”	... ... ”
	૧૪ માં “ તોભી હજરત કયું નહીં ”	... ”
૨૯	૨૬ માં “ હાં કોઇ નહીં હે રે તેરા ”	... ”
	૨૯ માં “ તું માનત મન મેરા વે ”	... ”
૩૦	૯ માં “ શ્રી વલ્લભ, શ્રી વિકૃલ ”	... ”
૩૩	૨૬ માં “ તંબુરો રખાયા ને સતાર ”	... ”
૩૫	૮ માં “ નાગર સાઠોદરો ” અને “ નેશવ વલ્લભી ”- એમ વાંચવું.	
	૨૮ માં “ ટાઢક થશે ”	... ...એમ વાંચવું.
૩૯	૧૫ માં “ કરાંજો છો ”	... ... ”
૪૦	૧૬ માં “ એવે સર્વ સખા ”	... ... ”
	૩૦ માં “ પુત્ર-સ્નેહના ”	... ...એમ વાંચવું.
૪૧	૧ માં “ ઝૂરે છે ”	... ... ”

૪૨	૬	“ દુપદ સુતાને ” ... .. એમ વાંચવું.
૪૫	૨	માં “ ૬૧ મા પદમાં ” ... .. ”
	૩	માં “ આવેશનો સત્કાર ” ... .. ”
૩૧	માં	“ કરત ફરેતી ” પછી “ હેરિ- ” એવો ઉથલો વાંચવો.
૪૬	૨૪	માં “ ચઝભડીને લઢી ઉઠે છે ” એમ વાંચવું
૪૭	૧૮	માં “ રાજ સર્વે ” ... .. ”
૪૮	૧૯	માં “ દાસિ થઈ હું ” ... .. ”
૪૯	૨૯	માં “ કન્યા લ્યો કરી જુદાં ... .. ”
૫૦	૭	માં “ ત્રીજી મીઠાની ” ... .. ”
	૨૨	માં “ શ્રીમાંતક મણિ ” ... .. ”

૫૨	૧૪	માં “ વરધાણું ઘોળ ” ... .. એમ વાંચવું.
	૧૭	માં “ જગતના લોક-વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો ” ... .. ”
૫૩	૩૧	માં “ ૭૩ મત્તગર્વદ છંદ ” ... .. એમ વાંચવું.
૫૪	૨	માં “ સુંદર દિંદી ભાષામાં ” ... .. ”
	૧૫	માં “ તજિ દયા ઝોર સખ ” ... .. ”
	૨૩	માં “ અગમ્ય લીલા ” ... .. ”
૫૫	૧	માં “ રોગ જાય ” ... .. ”
	૩	માં “ કૃતાંતહે ” ... .. ”
	૧૫	અને ૧૬ આ બે લીંટી ગવની છે.
૫૬	૧૬	માં “ અથ ઠગ નરકમય ” એમ વાંચવું.

અ પત્રકનું શુદ્ધિ પત્ર.

પાનું.	નંબર.	આસન.	સમજૂતી.
૧	૧	૮	“ ગરબો ” ... એમ વાંચવું.
	૫	૫	“ દ. કા. સુ ” ... .. ”
૨	૧૪	૪	“ અખ હોં શરન પયો ” ... .. ”
	૧૮	૫	“ દ. કા. સુ. ” ... .. ”
	૧૯	૫	“ દ. કા. સં. ” ... .. ”
		૯	“ શ્રુંગાર ” ... .. ”
	૨૨	૪	“ વાવડી રે લોલ ” ... .. ”
	૨૭	૫	“ દ. કા. દો. ભાગ ૬ ” ... .. ”
૫	૭૫	છેલ્લા આસનમાં	રેચિત્ત ... .. ”
૬	૭૭	૪	“ કિતરે જાની ” ... .. ”

પાનું.	નંબર.	આસન.	સમજૂતી.
	૭૮	૫	“ દ. કા. દો. ભાગ ૪ ” એમ વાંચવું.
૭	૯૬	૮	“ ટોડી ” ... .. ”
	૯૫	૬	૩૦, ૩૧, ૩૨ ... .. ”
૮	૧૧૫	૮	“ મેવાડો ” ... .. ”
	૧૧૬	૮	“ જંગલો ” ... .. ”
૯	૧૨૯	૪	“ કોઈ દિન યાદ ” ... .. ”
૧૦	૧૩૭	૪	“ ગિરિરાજ ધરન ગારે ” ... .. ”
	૧૪૫	૬	પરત ... .. ”
	૧૪૭	૪	પ્રજ્ઞાનું પાય ... .. ”
			છેલ્લા આસનમાં “ ૧૮ અધ્યાયનું ”

પાનુ.	નંબર.	આસન.	સમજૂતી.
	૧૪૯	૪	“ શ્રી ગુરુદેવ ” ... એમ વાંચવું.
	૧૫૦	૪	“ ગુણુનિધિ ” ... .. ”
		૫	“ બૃ. કા. દો. ”... .. ”
૧૧	૧૬૩	૮	“ કાશી ” ... .. ”
	ટીકા નંબર (૧) માં “ જુઓ અનુક્રમ નંબર-૨૮૦ ”		
	૧૬૪	૪	“ ચરન શરન ”... .. ”
૧૨	૧૬૫	૪	“ સર્વ કામ છોડીને ”... .. ”
	૧૬૭	૫	બૃ. કા. દો. ... .. ”
	ટીકામાં “ જુઓ નંબર. ૬૫ ” ... .. ”		
૧૩	૧૮૨	૪	“ હેજી જગ જૂઠા ” ... .. ”
	૧૮૪	૮	“ દુપદ રાગ ટોડી ” ... .. ”
	૧૮૫	૮	“ દુપદ રાગ સારંગ ”... .. ”
૧૩	૧૮૬	૪	“ જાઓજી જાઓજી જવણુ ”
	૧૯૦	૬	૨૪૦ ... .. ”
૧૪	૧૯૪	૬	૨૪૫ ... .. ”
	૧૯૮	૪	“ જીયા ગાફિલ મત સો ” ..
	છેલ્લા આસનમાં “ અંતકાળે હરિભજન માટે		
	મનની જાગૃતિ... .. એમ વાંચવું.		
	૨૦૧	૯	સુંદર કાવ્ય ... .. ”
	૨૦૩	૪	“ જેને સ્થાય શ્રીકૃષ્ણની ” ..
	૨૦૪	છેલ્લા આસનમાં “ પ્રેમ ભક્તિની ” ..	

પાનુ.	નંબર.	આસન.	સમજૂતી.
૧૫	૨૦૮	૮	“ કૃત્યાણુ દુપદ ” એમ વાંચવું.
	૨૧૩	૫	૨૩૫ ... .. ”
	૨૧૮	૪	“ આલો રે અલખેલાજી ” ..
	૨૧૯	૪	“ ત્હારે પ્રેમે હું મોહો ” ..
૧૬	૨૨૦	છેલ્લા આસનમાં “ પંચનનું માહાત્મ્ય ”	
	૨૨૪	નીચેની બે કવિતાઓને અનુક્રમે નંબર-૨૨૪	
	અ તથા ૨૨૪ બ આપવાના છે અને		
	છેલ્લા આસનની ટીકા ૨૬ સમજવાની છે		
	વળી કવિતા નંબર. ૨૨૪ અ આગળનું		
	પ્રુદ્ધીનું ચીન્હ પણ ૨૬ સમજવાનું છે.		
	૨૨૯	૪	‘ તુમ પ્રગ્યાન ’ પેહેલાં ચીન્હ સમજવું.
	૨૩૦	છેલ્લા આસનમાં છેલ્લો શબ્દ “ જુઓ ” છે	
	તે પછી નીચેની x ચીન્હવાળી ટીકા-		
	એમ વાંચવું.		
૧૭	૨૩૫	૪	‘ ત્હેં ચિતકુ મ્હારું ’... .. ”
		૫	‘ બૃ. કા. દો. ભાગ ૬ ’ ..
	૨૪૦	૯	“ સુંદર ” શબ્દ પેહેલાં ચોક્કડીનું
	ચિન્હ છે તે ૨૬ સમજવું.		
૧૮	૨૫૮	૪	“ ખૂબ હેરાન હુવે ” એમ વાંચવું.
૧૯	નંબર વગરની પેહેલી કવિતાને લગતી પ્રુદ્ધોત્ ૨૬ છે.		

૨૬૨	૧	૨૬૨	... એમ વાંચવું.
૨૬૩	૭	” એવું ચિન્હ સમજી લેવું.	
૨૧ ૨૮૮	૪	” સમજ્યા વિના ” એમ વાંચવું.	
૨૧ ૨૯૩	૪	” નંદમેહેરજી મહેલ ” એમ વાંચવું	
૨૨ ૧૭	૧	” મંગળ નવધન અંગ ”	”
૨૬	૨	” જળ વિષ્ણુ તરંગ ” ...	”
૪૮	૩	” રાખું નહીં રૂકિત ”	”
૨૩ ૩૦૪	૭	” ... એવું ચિન્હ વાંચવું.	
૨૪ ૩૨૬	૬	૧૬ ... એમ વાંચવું.	
૨૬ ૩૩૩	૫	દ. કા. સં. ...	...,”
૩૩૫	૪	અહીંયાં જુટી... ..	”
૩૩૮		છેલ્લા આસનમાં “કાંન કુંવરની” એમ વાંચવું.	
૩૪૩	૪	” બીર પેડો ” એ શબ્દો પેહેલાં	
		* એવું ચિન્હ સમજવું.	
૩૪૪	૫	” એવું ચિન્હ સમજવું.	
	૯	” બંસી વખાણ ” એમ વાંચવું.	
	૧૦	તાલાવેલીની કવિતા ...	”
૨૭ ૩૫૭	૪	શ્રી વિઠ્ઠલ સહ હીત ...	”
૨૮ ૩૭૧		છેલ્લા આસનમાં “ મતલબની કવિતા ”,	
૨૯		” લાભ વિષે ...	”
૩૮૨		૧૮૮૬	”
૩૮૩		આ કવિતા દયારામની નથી માટે કમી ગણવી.	
૩૦ ૩૮૬	૬	૨૪૨ ... એમ વાંચવું.	
૩૯૫	૫	” એવું ચિન્હ સમજવું.	

૩૧ ૪૦૨	૪	” માધવ મુકી ” એમ વાંચવું.	
૪૦૩	૬	૨૫૩	”
	૪	” મનડારા માન્યારે ” ...	”
૪૧૦		છેલ્લા આસનમાં “ આ માનલીલાની મરખી	
		છે ” એવી ટીકા સમજી લેવી.	
૩૪ ૪૪૪	૪	મહોલે પધારો ... એમ વાંચવું.	
૪૫૦	૪	લગાય ગયેરી	”
૪૫૧	૪	” એવું ચિન્હ	”
	૬	૨૩૯	”
	૮	” એવું ચિન્હ.	”
૪૫૨	૫	દ-કા-સં.	”
૪૫૪	૪	મોહે કિતલે આધ	”
	૬	૨૪૦	”
	૮	ધનાશ્રી	”
૩૫ ૪૫૫	૩	” બેઠકમાં ગાવાનું ” ... એમ વાંચવું.	
૪૫૬		છેલ્લા આસનમાં “ ભુઓ ટીકા x ”,	
૪૬૨	૬	૫૭૪	”
૪૬૫	૪	૨મી આવ્યા રાસ	”
	૫	દ-કા-સં.	”
૪૬૬	૪	” રસિયે વળડી રંગ વાંસળી. ”	
૩૬ ૪૭૦	૮	કવિત	”
૪૭૪	૪	” રાણી કિર્તીજી ”	”
૩૭ ૪૮૦		છેલ્લા આસનમાં બતાવેલા કારણથી આ	
		કવિતા કમી સમજવાની છે.	
૪૮૫	૪	” રાધા આધ ” એ શબ્દો પેહેલાં *	
		ચિન્હ સમજવું.	

પાનુ. નંબર.	આસન.	સમજુતી.
૪૯૦	૪	“રાધા ગોવિંદરે” એ શબ્દો પેઢિલાં * ચીન્હ છે તે કમી સમજવું.
૩૮	૪૯૩	૬ ૨૪૨ ... એમ વાંચવું.
૫૦૧	આ	કવિતા દયારામની નથી માટે કમી સમજવી
૪૦	૫૨૬	છેલ્લા આસનમાં “વશીકરણ વિષે” એમ વાંચવું.
૪૧	૫૩૫	નીચેની લીંટીની કવિતામાં છેલ્લા આસનમાં “ભુલ છે મારેજ નંબર આપ્યો નથી” એમ વાંચવું.
૫૩૬	છેલ્લા	આસનમાં “૧૨ માસના” ..
૫૪૩	૪	“હું તો જાગી” ... ..
૪૨	૫૫૩	છેલ્લા આસનમાં “સૌંદર્ય અને રાધાકૃષ્ણ તથા ગોપી મંડળની મનહર લીલા વીગેરે” એમ વાંચવું. અને તેજ નીચેની ઇંગ્રેજી લીંટીમાં ૪૬૧ વાંચવું.
૪૩	૫૬૦	છેલ્લા આસનમાં “કૃષ્ણને સંદેશો” એમ વાંચવું.
૪૪	૫૭૪	૫ યુ. કા. દો. ... ..
	૫૭૯	૮ લલિત મીશ્રીત ... ..
૪૫	૫૮૬	૪ મિથ્યા ક્રોધ કહી શકે ... ..
	૫૮૭	૩ પશ્ચિમ વર્ણન ... ..
	૫	અંક ૩ સને ૧૮૮૬ ... ..
	૫૯૨	૬ ૧૭૧ ... એમ વાંચવું.
૪૬	૬૦૧	છેલ્લા આસનમાં “સન્સંગ” ... ..
	૬૦૩	૪ સદગુણ સિંધુ ... ..
	૬૦૫	૩ સતસયા ... એમ વાંચવું.
	૬૦૭	૪ સકલ સખી મુખ તાથેયા... ..

પાનુ. નંબર.	આસન.	સમજુતી.
૬૧૦	છેલ્લા આસનમાં	“નં. ૬૦૧ ના જોવી કવિતા”
૬૧૨	..	“લોકપ્રિય ગરબી” એમ વાંચવું.
૪૭	૬૧૩	૮ દુહા, કલ્પદ્રુમ ... ..
૪૮	૬૨૬	૫ યુ. કા. દો. ... ..
	૬૨૭	૬ સિંધી ... ..
	૭	જંગલો. ... ..
	૬૨૯	૭ .. એવું ચિન્હ છે ... ..
	૬૩૧	છેલ્લા આસનમાં “સ્નેહ દર્શ” ... ..
૪૯	૬૪૮	૪ “હું શું કરું રે” ... ..
	૬૫૦	૮ લલિત ... ..
૫૦	૬૫૧	૯ ભક્તિ પ્રાર્થના ... ..
	૬૫૨	૪ હરિને ભજે ... ..
૫૨	૬૭૫	૪ નંદકુંવરની સંગે ... ..
	છેલ્લા આસનમાં	“રિસાયલી ગોપી” ..
	૬૮૪	૬ ૨૪૫ ... ..
૫૩	૬૯૧	૪ “હોં હારી રે” ... ..
૫૪	મા પેઢજની બીજી અડધી બાજુની ૭ મી લીંટીમાં	“મેયા મોહિ” ... એમ વાંચવું.
	છેલ્લુ પાનુ-“અવલોકન અને અભિપ્રાય” ની બીજી લીંટીમાં	“ઇ. સ. ૧૯૦૨” એમ વાંચવું. અને તેજ પાનાની ૧૮ મી લીંટીમાં “દયા-રત્નમાળ” એમ વાંચવું.

71. V P LITHO P. AD

આ પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ભોળાનાથ બાપાલાલ કંથારિયા.
રૂઢનાથ બંબની પોળ, અમદાવાદ.

